JIŘÍ MAREK

PANOPTIC DE VECHI ÎNTÎMPLĂRI CRIMINALISTICE

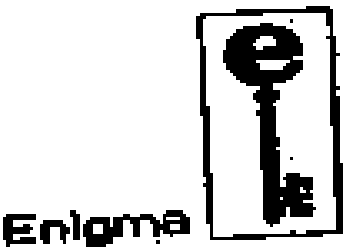

JIŘÍ MAREK

panoptic de vechi întîmplări criminalistice

Coperta de Mihai Mănescu

JIŘÍ MAREK

PANOPTIKUM STARÝCH KRIMINÁLNICH PRIBEHU

Mlada Fronta
Praha — 1968

Toate drepturile asupra acestei versiuni sînt rezervate
Editurii UNIVERS

JIŘÍ MAREK

panoptic de vechi întîmplări criminalistice

Traducere de Jean GROSU

BUCUREȘTI — 1973

• EDITURA UNIVERS •

ÎNTÎMPLAREA

Poliția pragheză fusese dominată cîndva de personalitatea consilierului superior Knotek, ieșit la pensie cu gradul de consilier ministerial. Slujise pe vremea împăratului și a slujit și pe timpul republicii, întotdeauna cu aceeași energie și severitate. Purta gambetă și mustață; pe atunci, toți detectivii purtau gambetă și mustață — faptul dădea o notă de distincție și, în plus, stîrnea și teama celor din jur. Se înțelege că oricine îi recunoștea — de altfel oricine îi și cunoștea, iar ei, la rîndul lor, cunoșteau pe oricine și în felul ăsta nu mai era nimic de ascuns.

Pe vremurile acelea idilice, oamenii nu prea aveau încredere în tehnică și cazurile polițienești se soluționau mai curînd pe teren decît în laborator. De altfel, pînă la sfîrșitul vieții sale, consilierul superior Knotek nu se dezbărase de o anumită neîncredere, de pildă, față de dactiloscopie. Se bizuise tot timpul, și nu fără succes, pe alte elemente și îndeosebi pe ceea ce obișnuia el să numească fler și întîmplare.

Se știe despre el că, într-o bună zi, ieșind cu totul întîmplător din biroul său și luînd cu el pe primul agent ce-i apăruse în cale, pornise, tot întîmplător, spre cartierul Žižkov, ca să poposească, să zicem, la hotelul Tichý.[1] Și, ca un făcut, tocmai în seara aceea în local era ospăț mare, căci borfașul Půlpytel[2] petrecea acolo cu prietenii săi de beție. Și cum poliția îl căuta zadarnic de cîteva luni, întîmplarea era cu atît mai cumplită, cu cît la petrecerea lui își făcuse apariția însuși consilierul superior Knotek. Numai că, în loc să se lase găbjit și să se considere onorat pe toată viața de faptul că pentru el se ostenise o persoană atît de însemnată, nătărăul de Jumătate de sac găsise de cuviință să sară pe fereastră și să fugă

[1] Liniștit, tăcut (cehă).
[2] Jumătate de sac (cehă).

acasă, unde se ascunsese sub patul conjugal. Nevestei îi poruncise să spună oricui că nu-i acasă, şi pentru mai multă siguranţă o silise să-şi aducă din vecini un tînăr cu care să se întindă în pat, ca şi cînd ar fi amantul ei.

Peste puţin timp, sosi şi domnul consilier. Cînd dădu buzna în casă şi trase plapuma, descoperi în locul lui Jumătate de sac o persoană cu totul străină. Pe oricare altul povestea asta l-ar fi dat probabil peste cap, nu însă pe consilierul superior de poliţie Knotek. După ce-i acoperi la loc pe cei doi, ridicîndu-şi uşor pălăria în loc de scuză, strigă cu o voce tunătoare :

— Jumătate de sac, ieşi imediat, dacă vrei să nu-ţi atîrn de coadă o tinichea dublă ; ştii doar că mă am bine cu domnii de la tribunal !

Şi, într-adevăr, Jumătate de sac ieşi verde la faţă, de sub patul ocupat, iar gardianul, chemat de afară, îi aplică numaidecît cuvenitele cătuşe. Domnul consilier, trecînd din nou prin apropierea patului, îşi scoase respectuos pălăria şi, fără să clintească o geană, părăsi încăperea. Cînd, după şase luni, nefericitul Jumătate de sac se întoarse acasă, mai întîi îşi zvîntă nevasta în bătaie, pentru că zăcuse cu amantul în pat fără nici un rost, continuînd apoi s-o ciomăgească zdravăn ori de cîte ori îşi aducea aminte de întîmplarea cu pricina. Povestind despre acest caz, consilierului superior îi plăcea să adauge :

— Ei, da, orice vină îşi cere o pedeapsă. Uneori obişnuia să ţină interesante prelegeri în faţa subalternilor săi, încolonaţi într-o ordine desăvîrşită, ca de pildă :

— Detectivul — nu uitaţi acest lucru — poate avea la îndemînă tot felul de materiale ajutătoare, dar ceea ce are el mai de preţ este propriul său nas !

Din capătul coloanei, acolo unde se afla detectivul Bouše, răsună deodată un strănut puternic. Domnul consilier se întunecă la faţă, dar adevărul era că domnul Bouše nu strănutase ca să-i facă în necaz, ci pur şi simplu pentru că suferea de un guturai cronic, care-l chinuia din primăvară pînă toamna, şi iarna o lua iar de la început ; într-un cuvînt, era vorba de boală şi nu de rea intenţie, iar guturaiul se ţinea de domnul Bouše, precum picătura de vîrful nasului. O cunoşteau toţi pungaşii de

buzunare, sector în care detectivul Bouše avea faima de specialist. În rest, trecea drept un mare nepriceput, ceea ce îl îndreptățea pe domnul consilier să binevoiască a face, din cînd în cînd, glume pe socoteala lui. Domnul Bouše nu-i lua asta în nume de rău ; în definitiv, omul trebuie să fie bucuros cînd superiorii îl iau în seamă.

— Nasul, domnilor, își continuă domnul consilier savanta sa expunere, nasul e tot secretul criminalisticii. Și întîmplarea ! Da, întîmplarea este elementul forte, cu întîmplarea nu-i de glumit, fără întîmplare n-ați fi în stare să faceți nimic... Fără întîmplare, nici de însurătoare n-ați avea parte !

Coloana de detectivi, perfect aliniată, fremătă de o veselie respectuoasă.

Domnul consilier își încruntă sprîncenele și din nou se făcu liniște. Lui, ca flăcău tomnatec, îi dădea mîna să facă asemenea glume !

— Despre întîmplare s-au scris multe cărți, eu nu vă oblig să le citiți, dar de scris s-au scris. Despre întîmplare scriu pînă și filozofii... Firește, întîmplările sînt și ele de diferite feluri. Dacă se duce cineva la Židovské pece, se înțelege de la sine că nu-i nici o întîmplare faptul că-l întîlnește acolo pe Ferda Lunganul. Sau dacă se repede careva după miezul nopții pînă la „Stará paní" și dă acolo peste Tonka Blondina, asta numai întîmplare nu se poate numi, pentru că dumneaei, se știe, e acolo ca la ea acasă. Altceva e cînd îi cade cuiva în cap un ghiveci cu flori. Asta e o întîmplare. Bineînțeles, o întîmplare obișnuită. O întîmplare neobișnuită ar fi dacă cineva l-ar întîlni, să zicem, în piața Ferdinand sau pe Národni třída pe spărgătorul Smitka, și numai așa, l-ar întreba unde a fost, și el i-ar răspunde : nicăieri, și în aceeași clipă să-i cadă de sub palton o piesă din gura de lup... Da, asta ar fi, într-adevăr, o întîmplare neobișnuită. Dar o întîmplare cu totul și cu totul neobișnuită și, de fapt, absolut imposibilă, ar fi dacă, de pildă, domnul Bouše ar soluționa un caz cu care să-și stoarcă creierii toată direcția poliției.

În clipa aceea domnul Bouše strănută pentru a doua oară.

— Precum vedeți, am avut dreptate! Și, storcînd din el un zîmbet acru, consilierul superior, ordonă: Rupeți rîndurile!

— Ce să mă fac cu guturaiul ăsta? Eu, credeți-mă, n-am nici o vină, le spuse apoi detectivul Bouše colegilor. Am fost și la doctor, și doctorul mi-a spus că singurul lucru care mi-ar ajuta ar fi soarele de mare. Dar poate oare unul ca noi să-și îngăduie asemenea lux?

Își șterse liniștit nasul și porni spre locul său de muncă. De la o vreme era ceva mai liber, căci șase dintre cei mai importanți hoți de buzunare zăceau acum în pușcărie; în felul ăsta, omul se mai relaxează un pic și are răgazul să mai observe dacă nu cumva s-a aciuit prin Praga vreun provincial, dornic să-și încerce aici arta buzunăritului. Pînă să-i dibuești procedeul, un rătăcit ca ăsta îți poate aduce multe necazuri în sector.

E bine de știut că domnul Bouše se bucura de respect în rîndurile pungașilor săi; îl cunoșteau și-i cunoștea; cînd îl zăreau trecînd printr-o gară se împrăștiau ca potîrnichile, căci aici detectivul îi umfla fără nici un fel de motivare.

Se spune că, o dată, pungașul Karlíček se pregătea să plece cu toată familia la locuința sa de vară, dar, picînd întîmplător sub ochii detectivului Bouše, a fost nevoit să facă o vizită la secția a patra și astfel familia s-a văzut silită să ia trenul fără tătic. De bună seamă, domnul Bouše socotise că pungașii n-au ce căuta în vacanță. Sau mai bine zis, dorea să-și aibă oamenii veșnic sub aripa sa ocrotitoare.

În rest, domnul Bouše era un om cît se poate de drăguț și avea și localul său preferat pe care îl frecventa cu regularitate. E vorba de „Hruba cu venin", o cîrciumioară nu departe de „Apolinar". Nu pentru numele ei fistichiu, și nici pentru faptul că în ultima vreme devenise, în zori, cîrciuma cea mai căutată de chefliii praghezi, ci pentru că aici omul putea să mănînce în tihnă, dis-de-dimineață, o supă caldă.

Uneori, domnul Bouše mai dădea pe aici și seara, și atunci cîrciumarul, fără să-i mai adreseze o vorbă, îi punea în față o cană cu grog; domnul Bouše obișnuia să bea grog și vara, știți, din pricina guturaiului; grogul

ăsta însă nu-l plătea niciodată, fiindcă întotdeauna se găsea în local un muşteriu care să-l considere invitatul său, bineînţeles, fără să se aşeze la masa lui. Hoţii de buzunare considerau de datoria lor să aibă grijă de sănătatea omului care, la rîndul său, avea grijă de ei. Căci, vorba ceea, ce s-ar alege dintr-o lume în care hoţia ar rămîne nepedepsită? O asemenea lume nu-şi doreşte nici un hoţ, pentru că furtul e posibil numai acolo unde domneşte ordinea.

Dacă se întîmpla vreodată ca în „Hruba cu venin" să nu se afle nimeni, cîrciumarul tot nu-i lua banii, ci trecea consumaţia pe răboj, şi cum îşi făcea apariţia careva din breaslă îi spunea :

— Îţi adaug un grog pe care l-a băut ieri domnul Bouše.

Şi, bineînţeles, respectivul dădea din cap aprobator, căci asta se înţelege de la sine.

— Un caz important cu care să-şi stoarcă creierii toată direcţia poliţiei din Praga, mormăia pe sub nas domnul Bouše, în timp ce păşea pe străzile reci şi pustii ale dimineţii. Cred şi eu, unui consilier superior îi dă mîna să vorbească aşa, dar eu, eu ce mă fac cu guturaiul ăsta care nu se mai isprăveşte odată ?... La drept vorbind, din cauza acestui guturai fac eu serviciul în poliţia secretă ; sau, mai corect, în corpul de poliţie fără uniformă, căci, vorba aceea, nasul meu veşnic umed numai cu uniforma nu se potriveşte.

Ajunse în sfîrşit la cîrciuma preferată şi, întristat de propria-i soartă, ceru o supă caldă.

Localul era acum pe jumătate gol, dar se spune că în zori ar fi fost aici zarvă mare : o gaşcă de domni şi doamne, de altfel foarte nobili, o făcuseră lată de tot, şi cîrciumarul se plîngea :

— Aştia de azi, cu bani, ca păduchii, îşi închipuie că-şi pot face de cap, ca turbaţii. Uitaţi-vă numai, domnule comisar, ce ispravă mi-au făcut la closet. Ieri am pus acolo oglindă nouă şi dumnealor mi-au spart-o ca să dea fiecărei coniţe cîte un ciob ; cică să le poarte noroc. Oamenii cîştigă azi atîţia bani, de nu mai ştiu ce să facă şi-i apucă pandaliile. Mie, vă spun cinstit, domnule co-

misar, mie nu-mi place să mi se spargă nici măcar un pahar...

În timp ce cîrciumarul vorbea, în local își făcu apariția domnul Povondra, lăptarul; răsuflă adînc în încăperea caldă și înecată de fum, de parcă, în sfîrșit, aici ar fi dat de aerul proaspăt pe care-l căuta; spuse:

— Da, vine iarna... Cum începe să bată vîntul dinspre mirişti, s-a isprăvit, am cacarisit-o de tot...

După care se alătură, binevoitor, plîngerii cîrciumarului:

— Așa este, are dreptate, bogătanilor de azi li s-a urcat la cap de atîta bănet. Unul din ăsta își închipuie că dacă are mașină, toată lumea-i a lui... Ca să nu mai spun ce-am pățit eu acum cîteva clipe. Așezam frumos bidoanele, la Vinohrady, și mă uitam să fie totul în regulă, cînd deodată trece pe-acolo cu mașina un tînăr, cum să zic, un filfizon, cu o muiere lîngă el. Și ce credeți: fără rușine au aruncat după mine cu un pantof... Vă dați seama, povestea asta m-a cam scos din țîțîni, să fi avut eu la îndemînă o piatră, le arătam ce bine știu să nimeresc, dar, în Praga asta nenorocită, ia piatra de unde nu-i. Ehei, la țară-e altă căciulă...

Domnul Povondra se simțea, de bună seamă, mult mai jignit de faptul că nu găsise o piatră să arunce în cei doi, decît de faptul că aceștia asvîrliseră după el cu pantoful.

— Cel puțin era un pantof nou? întrebă domnul Bouše.

— Dar picioruşul era bine strunjit? întrebă la rîndul său cîrciumarul.

— Fac ceva pe piciorul unei ştoarfe. Iar pantoful... cum să zic, era el nou, dar ce să faci cu unul singur, nu-i așa? Cel puțin să-i fi aruncat pe amîndoi, tîrfa!

După care domnul Povondra comandă și el o supă caldă și începu s-o soarbă cu o voluptate zgomotoasă.

— Dar nici o grijă, nu mă las eu pînă nu i-o plătesc. Fluşturatecii ăştia circulă des prin Praga şi nu se poate să nu dau eu de el pe undeva într-o bună zi! Îi arăt eu lui să arunce în oameni cumsecade cu pantofii unei tîrfe dezmățate!

Pe urmă, se despărțiră, domnul Povondra porni cu căluțul lui spre Chodov, detectivul se duse direct acasă,

iar cîrciumarul, după ce izgoni ultimii mușterii care mai moțăiau pe la mese, închise localul. Pe măsură ce se lumina, străzile Pragăi deveneau tot mai primitoare ; începuseră să treacă gunoierii, clopoțelul lor făcea să sune gangurile, iar servitoarele ieșeau grăbite în fața caselor cu lăditele de gunoi și își împărtășeau ultimele cancanuri, căscînd somnoroase, după o noapte care fusese iar atît de scurtă.

Ajuns acasă, domnul Bouše se întinse frumos lîngă soția sa, care tocmai se pregătea să coboare din pat bodogănind că măcar o dată ar putea să vină și el mai devreme ; cum însă povestea asta o auzea de douăzeci și cinci de ani, detectivul nu-i acordă nici o atenție. Adormi, cufundîndu-se într-un somn adînc și dulce, căci, după serviciul de noapte, avea toată ziua liberă înaintea lui.

Și, firește, fiindcă era liber — da, asta într-adevăr se poate numi întîmplare — Bouše n-avu cum să afle de marele caz petrecut la Praga, înainte de revărsatul zorilor. Domnului consilier superior i se zburleau mustățile și fața i se întuneca de furie că nu exista nici un singur fir de care să se agațe pentru soluționarea acestui caz. Direcția poliției își frîngea într-adevăr mintea, în timp ce domnul Bouše nu putea să dezlege cazul, oricît de mare ar fi fost el, pentru simplul motiv că habar n-avea de existența lui. Întîmplarea e uneori al dracului de păcătoasă.

Întîmplarea era învăluită de atîta mister, de parcă ar fi fost decupată dintr-un film polițist. Pînă și ceața de pe străzi, estompată de luminile felinarelor cu gaz, pînă și automobilul, gonind nebunește prin orașul adormit, descindeau, parcă, dintr-un asemenea film ; ce mai, Londra în toată legea, cu singura excepție că aici lipsea Scotland Yardul. Și-apoi, mai lipseau și toate urmele. Zadarnic își trimitea consilierul întreaga echipă să cutreiere străzile ; detectivii lui nu-i aduceau nici o veste îmbucurătoare.

În ceasurile dimineții, cînd noaptea se risipește în zori și ceturile toamnei se așternpeste parcurile pragheze, ridicîndu-se încet din valea Vltavei (dar și din văile Botice și Rokytka), deci pe o vreme nespus de mohorîtă, străzile pustii ale Pragăi fuseseră străbătute în goană de o mașină condusă de un tînăr.

Se oprise în strada Leger, în faţa vestitului sanatoriu Borůvka, instituţie prestigioasă care ţinea nespus la faima sa, oferind pacienţilor săi serviciile cele mai discrete, îndrăgite îndeosebi de oamenii bogaţi ; în schimbul unei sume grase puteai să zaci aici în voie vreme îndelungată, bucurîndu-te de îngrijirea excepţională a unui personal stilat şi a unor medici zeloşi ; aici îşi căutau refugiul oameni grav bolnavi, dar şi oameni foarte sănătoşi, care, din anumite motive, aveau nevoie de asistenţă. Adeseori se internau aici coniţe înflorind de sănătate, ca după o săptămînă să părăsească instituţia, oarecum veştede...

Scrîşnind din frîne, automobilul cu pricina se oprise chiar în faţa intrării. Portarul îl zărise din loja lui ; nu dormea ; cum să dormi într-o instituţie atît de onorabilă atunci cînd eşti de serviciu ? Şi-apoi, noaptea apar cazurile cele mai rentabile ! Se năpustise aşadar în cea mai mare viteză afară, unde tînărul se căznea s-o ridice în braţe pe femeia întinsă pe perna din spate. Nu izbutea, şi serviabilul portar îl împinse, binevoitor, într-o parte.

— Fiţi bun şi lăsaţi-mă pe mine... Ştiţi, pentru asta omul trebuie să aibă mişcarea potrivită ! îi spuse pe un ton blajin şi, apucînd-o pe eleganta doamnă în mîinile sale vînjoase, intră cu ea în sanatoriu, în timp ce tînărul domn venea, împleticindu-se, în urma lui.

O duse într-o mică încăpere şi o aşeză pe o canapea îmbrăcată cu pînză lucioasă, de culoare închisă.

— Leşin adînc, nu-i aşa ?Asta trebuie să fie de la inimioară, îi spuse portarul, cu un aer de expert, tînărului domn, care sta descumpănit în pragul uşii. După care, ieşind iute pe coridor, adăugă : Aveţi puţină răbdare, domnul doctor e la etajul întîi, acuşica sîntem aici !

Numai că, întorcîndu-se într-adevăr *acuşica*, nu-l mai găsi acolo pe tînărul domn ; în încăpere nu era, pe coridor nu era, în schimb în faţa clădirii se auzi zgomotul maşinii care tocmai pornise. Portarul fugi repede afară, dar în ceaţa densă nu mai apucă să vadă decît maşina cotind pe strada Mikorcova, şi, în urma ei, linişte adîncă şi pustietate.

Speriat la culme de întreaga poveste, se întoarse, cu ochii bulbucaţi, în camera infirmierei. Asupra necunoscutei stă

aplecat medicul, care după ce-i controlă pulsul, își înălță uimit privirea și spuse :

— Femeia asta e moartă.

Portarul făcu ochii mici. Asta mai lipsea ! S-o fi adus ăla gata moartă ? ! Te pomenești... Și eu i-am căzut în plasă... Să te ții acu tămbălău... Un caz în sanatoriul nostru, pe chestia asta șeful o să mă blagoslovească, nu glumă ; ah, Dumnezeule, de ce-a trebuit să se întîmple tocmai cînd eram eu de serviciu ? ! Cu mîna tremurîndă, făcu numărul poliției.

Poliția nu reuși să constate nimic altceva, decît faptul că era vorba de cadavrul unei necunoscute. Vîrsta, circa douăzeci de ani, statura mijlocie, părul castaniu, unghiile îngrijite, rufăria de corp și îmbrăcămintea scumpă, semne particulare, nici unul.

— Ce culoare avea mașina ? Închisă sau deschisă ?

— Zău dacă știu. Dar, cred că mai degrabă închisă...

— Limuzină ?

— Nu știu. Știu atît că avea acoperișul de pînză...

— Marca ! Hispana Suiza ? Renault ? Walter ?

— Știți, eu nu mă pricep, se tînguia nefericitul portar.

— Încearcă să-l descrii pe omul acela ! îi porunci comisarul de poliție.

Aici, portarul mai venea de acasă, căci în privința oamenilor avea el ținere de minte, dar ce să facă dacă la mașini nu se pricepea ? ! De aceea îl descrise pe necunoscut cu lux de amănunte, subliniind faptul că avea o mustăcioară subțire.

— După asta cred că l-ați putea prinde, încheie el, cu naivitate.

— Numai dacă întîmplător nu și-o rade chiar în clipa asta, replică, oftînd, anchetatorul. Avea vie în minte imaginea consilierului superior și tărăboiul pe care acesta avea să-l facă. La fel de vie precum a portarului care își închipuia tărăboiul pe care avea să-l facă șeful lui, cînd, odată cu bătaia noua a pendulei din holul instituției, avea să deschidă, ca de obicei, ușa sanatoriului. Ce să-i faci, asta-i soarta subalternilor, să plătească întotdeauna oalele sparte.

Singurul lucru evident, dar care nu valora nici două parale, era constatarea că răposata avea în picioare un sin-

gur pantof. Şi întrucît pe stradă nu i se găsi perechea se putea presupune că femeia fusese adusă cu un singur pantof.

— O urmă destul de vagă, spuse detectivul, în timp ce-i prezenta raportul consilierului; la care, domnul Knotek dădu din cap scurt şi aprobator. După aceea însă — spre uimirea tuturor — ordonă să fie căutat pantoful cu pricina.

Faptul fu menţionat în raportul de zi, iar în *detectivnă* (cum era denumită sala în care se adunau acei ce tocmai se întorceau din inspecţie) se transcrise într-un registru special. Datoria tuturor era deci să caute un pantof de damă stingher.

— Bătrînul a început să dea în mintea copiilor, fu de părere detectivul însărcinat cu anchetarea cazului. Tare sînt curios la ce-o să ne ajute perechea întreagă. Eu, unul, vă spun cinstit, aş da amîndoi pantofii în schimbul numelui acestei femei.

În aceeaşi zi medicul legist comunică motivul decesului : consum exagerat de cocaină.

Domnul consilier scoase un fluierat prelung. Aşadar, femeia asta face parte din aşa-zisa societate bună ; în felul ăsta, cercul suspecţilor se îngustează. Cocainomanii se bucură la direcţia poliţiei de o cartotecă specială. Ca un făcut însă — afurisită întîmplare — toate „firmele“ cunoscute erau în afară de orice bănuială. Dimpotrivă, se putea presupune că femeia în cauză era începătoare şi probabil şi cei din jurul ei, care o lăsaseră să exagereze. La direcţia a patra avu loc în ziua aceea o adevărată procesiune : se perindară, una după alta, toate persoanele înregistrate în cartoteca specială. Dar nici o descoperire...

Consilierul Knotek se încrunta de zor, detectivii căutau de zor pantoful mult rîvnit, bătînd Praga în lung şi-n lat, în timp ce domnul Bouše dormea liniştit în patul lui, iar lăptarul Povondra tăia, dincolo de Chodov, trifoi pentru iepuraşii săi de casă.

A doua zi, domnul Bouše nu se duse direct la birou, ci îşi făcu mai întîi rondul obişnuit prin piaţa Václav şi prin marile magazine ; într-un asemenea magazin îl surprinse pe hoţul de buzunare Jandejšek şi îl umflă pe loc. La în-

ceput, pungașul se împotrivi, afirmînd că și un om cumsecade poate intra într-un magazin să-și cumpere ceva. afirmație pe care domnul Bouše — neoprindu-se din smiorcăit — i-o răsturnă numaidecît, invocînd argumentul că un om cu douăzeci de condamnări nu mai e de mult un om cumsecade. Pe drum. Jandejšek o lăsă mai moale, și cînd începu să se milogească, domnul Bouše arboră o mină blajină și spuse că, mulțumită guturaiului și inimii sale bune, ar putea, eventual, să închidă un ochi, cu condiția însă ca Jandejšek să ciripească ceva despre proaspeții sosiți la Praga. Pînă la urmă căzură la învoială și astfel Jandejšek îl turnă pe un oarecare Brázda din Budějovice, venit să-și încerce norocul sub îndrumarea bătrînului meseriaș Maclík, ceea ce însemna că operau la înghesuială și, cum în momentul de față la Praga nu se întîmpla nimic deosebit, probabil că-și stabiliseră cartierul general la Eden.

Jandejšek începu să țopăie de fericire că era din nou în libertate, iar domnul Bouše se duse la direcție ca să-și scrie raportul despre Brázda și să avizeze comisariatul din Vršovice de care ținea parcul de distracții Eden. Bine înțeles, citi și rapoartele, dar nu găsi în ele nimic interesant. Cînd tocmai dădea să plece, ofițerul de serviciu aflat la parter îi spuse :

—Ce faci, domnule Bouše, dumneata nu cauți pantoful acela ? Bătrînul a trimis pe teren toată echipa !

— Ce pantof ? ! Oamenii mei nu se înfig la pantofi, zîmbi detectivul, dar, în aceeași clipă, îl zgudui un strănut puternic, de bună seamă, de emoție. Și, ștergîndu-și nasul, exclamă : Un pantof de damă, nu-i așa ? ! Dar pentru numele lui Dumnezeu, pe cîte știu, în rapoarte nu era nimic... Și le-am citit doar... Să fi sărit oare, întîmplător, tocmai fila aceea ?

Domnul Bouše se întoarse ca o vijelie, și citi cu atenție fila peste care trecuse, într-adevăr din întîmplare.

Mai întîi i se făcu negru înaintea ochilor. Pe urmă îl luă cu fiori. Gata, a venit ! E aici ! Cazul cu care, așa cum a binevoit să glumească domnul consilier, își va stoarce creierii toată direcția poliției ! Pantoful !

Ei da, dar putea oare să aştepte pînă mîine dimineaţă şi abia în zori să-l caute pe Povondra la „Hruba cu venin“ ? Şi, dacă întîmplător, tocmai mîine nu calcă pe-acolo ?

Domnul Bouše simţea cum îl scutură frigurile. Strănutul începu să i se accelereze, la fel şi pulsul.

O maşină la dispoziţia unui simplu detectiv, ca să ajungă de urgenţă undeva ? De aşa ceva nici pomeneală în vremurile acelea idilice. Maşină avea pe atunci numai prefectul poliţiei. Ei, dacă ar fi avut nevoie de ea domnul consilier, mă rog, ar fi fost altă căciulă, dar un detectiv ? ! Şi încă unul amărît ca domnul Bouše ? Cu neputinţă !

Aşa stînd lucrurile, domnul Bouše alese drumul cel mai scurt : se duse cu trenul pînă la Krč, şi de-acolo o porni pe jos în direcţia Chodov, mergînd voinicește peste ogoare, unde păstorii se încălzeau la foc de buruieni uscate. Năduşise în lege şi, cînd ajunse la destinaţie, putea să-şi stoarcă zdravăn cămaşa ; spre marea lui mirare însă guturaiul cedase parcă, şi în sinea lui îşi zise că doctorul acela avea dreptate cînd spunea că soarele de mare i-ar fi de ajutor. Numai că omul de rînd se poate încălzi mai uşor, bătînd drumul spre Chodov. Domnul Povondra era acasă. Zărindu-l pe Bouše, îi sări inima din loc, pentru că ştia cu ce se ocupă.

— Doar n-o fi umblînd pe aici, pe la noi, vreun hoţ de buzunare ! îi spuse speriat.

— Nu, domnule Povondra, nici vorbă de aşa ceva... dar... ştii, eu aş avea mare nevoie de pantoful ăla... Ştii, ăla cu care a aruncat nu ştiu cine după dumneata, ieri dimineaţă !...

— Dacă nu mă înşel, v-am spus chiar ieri în cîrciumă că eu nu adun pantofi stingheri. Ce să fi făcut cu el ? L-am lăsat acolo, în stradă, şi, cine ştie, l-o fi luat careva...

— Dar cine, domnule Povondra ? Cine ? Dumneata îţi dai seama că tocmai aici e catastrofa ! ? Dacă ai şti dumneata cu ce m-aş alege eu în schimbul acestui pantof ! se tînguia sărmanul Bouše.

Lăptarul ridică din umeri necăjit :

— De unde să fi bănuit eu, domnule Bouše ?... Dar de ce, mă rog frumos, vă trebuie dumneavoastră tocmai acest pantof ?

— Ei, asta-i o poveste mai lungă, domnule Povondra ; deocamdată, nu pot să v-o spun, îi replică detectivul, cu tristeţe în glas.

— Eu, drept să vă spun, mai mult m-aş bucura dacă l-aţi căuta pe măgarul acela de la volan... Dar nu-i nimic, pe ăsta îl găsesc eu şi singur...

— Cum să-l găseşti ? Pantoful nu-l ai, cum arăta măgarul nu ştii... Cel puţin dacă ai şti cum arăta maşina ! ?...

— Asta nu ştiu, dar aş recunoaşte-o ! Dacă nu după altceva, dar după număr sigur.

— Domnule Povondra, rosti în şoaptă detectivul, luminîndu-se deodată la faţă, ca un sfînt care tocmai a surprins cerul deschizîndu-se deasupra lui. Cum ? ! Dumneata ştii numărul, domnule Povondra ? Numărul maşinii ? Mi-l spui, nu-i aşa că mi-l spui ? Frumuşel, încet, să nu te încurci !

— Nici o grijă, îl spun eu şi repede, mai cu seamă dacă prin asta îl pricinuiesc puşlamalei vreun necaz. Îl avea scris pe tăbliţa din spate : N 3584. Sau 3587, exact, exact nu mai ştiu...

— Nu-i nimic, nu-i nimic, Dumnezeu să te răsplătească şi pentru atîta, domnule Povondra, îi şopti într-o stare euforică detectivul Bouše, şi după ce strănută, mai spuse : Dumneata ştii ce-i întîmplarea ? Ehei, despre întîmplare au scris chiar şi filozofii, şi vorbeşte despre ea şi domnul consilier de poliţie Knotek. Da, da, întîmplarea nu-i un fleac, domnule Povondra...

Şi Bouše porni din nou, apostoleşte, spre Praga.

Firește, descoperirea maşinii n-a constituit pentru poliţie nici o dificultate : era vorba de un autoturism de culoare închisă, tip sport, decapotabilă, marca Walter, aparţinînd tînărului Vozaba, fiul cunoscutului industriaş. Cînd poliţia descinse la locuinţa sa, junele domn se prăbuşi, spunînd de la bun început tot ce ştia.

În vila unor cunoscuţi, se organizase o mică reuniune ; se aflau acolo opt... mai precis, nouă persoane, printre care şi domnişoara Tyna... Cînd petrecerea era în toi, unul dintre ei, mai exact, un oarecare domn Soukup, le-a oferit celor prezenţi cocaină ; domnişoara Tyna a consumat o asemenea doză, încît la un moment dat s-a simţit îngrozitor

de rău. În clipa aceea, întreaga societate s-a speriat, căci povestea putea să ia o întorsătură foarte neplăcută și, dintr-o dată, au devenit cu toții mai lucizi. Au hotărît să tragă la sorți, și sorții căzură asupra tînărului Vozaba. Ceilalți făcură jurămîntul solemn de a păstra totul sub tăcere. Apoi, lui i se dădu însărcinarea de a o transporta pe domnișoara Tyna la sanatoriu, cu mașina.

Numai că, în timp ce-o ducea spre mașină, ceva nu-i plăcu : domnișoara Tyna era palidă de moarte și rece, dar încă mai respira. A întins-o pe perna din spate și, mașina nefiind destul de lată, picioarele îi atîrnau puțin în afară ; de amănuntul acesta n-a ținut seamă nici el, și nici ceilalți care, în ceața dimineții, se grăbeau să se împrăștie cît mai repede din vila cu pricina.

În timp ce-o transporta, își întorcea mereu capul spre ea și mereu îi vorbea :

— Tinička, trezește-te, Tinička, peste cîteva clipe o să fie totul în ordine...

Cînd a trecut prin Vinohrady și a cotit-o pe strada Budečska domnișoara a scos un suspin ciudat și deodată s-a lungit, cuprinsă parcă de un spasm... Da, s-ar putea ca tocmai în clipa aceea să-i fi zburat pantoful din picior... Nu-și mai amintește dacă-i avea pe amîndoi cînd a așezat-o în mașină... Puțin după aceea, au ajuns în fața sanatoriului, unde și-a dat seama că, de fapt, domnișoara Tyna murise.

Tînărul Vozaba se cutremură de groază ; apoi scrise cu propria sa mînă numele tuturor acelora care se aflaseră în noaptea aceea, în vila cu pricina. Incidentul a produs vîlvă mare și s-a vorbit de el în forurile cele mai înalte.

În zilele acelea, toți de la direcția poliției care aveau picioarele întregi trebuiră să dea o mînă de ajutor pentru elucidarea acestui caz, aducînd mereu alte persoane spre a fi interogate. Numai Bouše avea liber, căci el era eroul zilei. Prima sa grijă a fost să-l găsească pe lăptarul Povondra, ca să-i explice că de fapt nimeni nu aruncase după el cu pantoful, ci că totul nu fusese decît o întîmplare nefericită, pentru care însă el îi mulțumea lui Dumnezeu.

Dar înainte de a apuca să pornească spre „Hruba cu venin“ fu chemat de însuși consilierul superior. Tăcînd și

răsucindu-şi într-una mustăcioara, domnul Knotek se uită îndelung la detectivul Bouše şi la veşnica picătură din vîrful nasului său. Apoi îi spuse suspinînd :

— Uite ce voiam să-ţi spun, domnule Bouše. Eu nu mai am mult pînă la pensie, dar sînt bucuros că înainte de a-mi încheia cariera am avut parte de o întîmplare cum nici eu însumi n-aş fi fost în stare să mi-o imaginez vreodată. Şi crede-mă, am trecut prin multe în viaţă ! Da, da, Bouše, dumneata eşti exemplul unei întîmplări atît de fericite, despre care n-au scris nici măcar filozofii. Să fii mîndru de asta, băiete !-Mda... Şi-o să scriu asta în dosarul dumitale ca să nu se uite, iar la vară ai să pleci la mare, de asta să n-ai nici o grijă, că mă ocup eu personal.

Şi în timp ce fericitul Bouše ieşea de-a-ndăratelea din biroul şefului său, smiorcăind din nas respectuos, domnul consilier mai adăugă :

— Dar, bagă de seamă, Bouše, nu cumva odată cu guturaiul să-ţi pierzi acolo şi adevăratul miros de criminalist, pentru că asta, cinstit vorbind, nu mi-ar plăcea deloc !

INCENDIATORUL

Putea să fie o partidă nespus de frumoasă. Gospodarul Liška de la numărul treizeci și opt anunțase „betl", iar șeful de post Nováček îl tăiase cu un „flek" și dublase miza, făcîndu-i în acest timp strengărește cu ochiul partenerului său de joc, tăcutului preot Kotrba, care, cu o expresie de martir, încuviința, clătinînd doar ușor din cap. Nu-i plăceau jocurile care angajau prea mult buzunarul. Numai că în seara asta, gospodarul Liška ardea de dorința să-l facă praf, măcar o dată, pe șeful de post și astfel, cu o privire sardonică, răspunse la „flekul" lui cu un „ré" ucigător. Părintele își înălță ochii spre ceruri, de parcă de-acolo ar fi putut aștepta mîntuirea, deși unica sa speranță era șeful de post, recunoscut în tot județul drept un mare maestru al jocului de mariaj [1].

Acel neașteptat ré era, chiar și pentru domnul șef, puțin prea mult, dar cum avea și el cărțile ca brodate, se adresă preotului, ca și cînd i-ar fi cerut să depună o mărturie :

— Fiți bun, sfinția voastră, și confirmați-i domnului Liška patru perechi de porumbei și dacă dumnealui îmi vine cu ré, atunci eu zic tutti, așa, ca să se strîngă pe masă bani căcălău !

Sfinția sa ar fi dorit să-și facă semnul crucii, dar cum ? de vreme ce ținea în mînă imaginile blestemate ale diavolului.

Gospodarul Liška își linse buzele, uscate de febra jocului, și începu să etaleze. Da, putea, într-adevăr, să fie un joc al dracului de scump, căruia să-i fi mers buhul pînă în satele cele mai îndepărtate. Dar nici nu apucaseră primele cărți să lovească masa, cînd cineva deschise furtunos ușa cîrciumii și strigă :

— Arde, oameni buni, arde !

[1] Joc de cărți obișnuit mai cu seamă în țările Europei Centrale.

În aceeaşi clipă, se auzi şi sunetul fals al trompetei. Bărbaţii săriră de la mese, lăsînd baltă halbele negolite şi jocul de cărţi neterminat, şi, răsturnînd scaunele în drumul lor, se năpustiră cu toţii afară, ca o vijelie. Preotul începu să murmure o rugăciune, în timp ce Liška blestema de zor, supărat la culme că i se curmase faimosul Betl, spulberîndu-i-se astfel speranţa de a cîştiga partida cu afurisitul de jandarm. Dar, neavînd încotro, lăsă şi el cărţile pe masă şi se ridică să plece după ceilalţi.

Dar, în momentul în care cărţile lui zăceau părăsite pe masă, şeful de post Nováček se uită la ele cu atenţie şi îl apucă pe gospodar de mînecă :

— Domnule Liška, cu acest Betl, ai pierdut !

— Nu se ştie !

Şeful de post tăcea, în schimb degetul lui arăta ameninţător spre valetul de treflă care se ghemuia, sfios, printre cărţile cu pricina.

Liška se uita înmărmurit cînd la cărţi, cînd la jandarm, în timp ce afară trompeta pompierilor suna tînguitor.

— Dumnezeule Hristoase, cum e cu putinţă ?... Pe ăsta eu nu l-am văzut !...

Şi se repezi afară.

Şeful de post spuse, clătinînd din cap :

— Îl vedeţi sfinţia voastră ? ! Se grăbeşte să stingă focul, în loc să plătească această catastrofă !

Pe urmă însă, îşi îndesă la iuţeală casca pe cap şi părăsi şi el cîrciuma rămasă pustie.

Făcuse bine Liška că nu rămăsese să-şi termine partida de mariaj. Căci focul izbucnise la numărul treizeci şi opt — cu alte cuvinte, tocmai la gospodăria lui !

Şi ce frumos ardea ! Spre bolta întunecată, se înălţa spectaculos şi, în răstimpuri, se auzea cîte un trosnet sec de paie aprinse. Focul se încinsese în hambar... Deodată, şefului de post Nováček îi fulgeră prin minte că acesta era al doilea incendiu într-o lună !

Liška se năpusti în curtea gospodăriei sale, ca un descreierat. În schimb, nevastă-sa avea, se pare, mai multă prezenţă de spirit ; ieşise din casă numai în jupon, ca să deschidă grajdul de vite ; fiică-sa era şi ea afară ; îşi arun-

case peste cămașă o haină veche și acum gonea vacile în grădină.

Șeful de post privea calm la tot haosul din fața sa și în gînd își făcea socoteala că hambarul n-avea cum să mai fie salvat. Focul o să se mai întindă peste grajduri și cotețe, mai cu seamă dacă au în pod fîn uscat; și au, nici vorbă că au. Pompierii ar trebui să stropească mai întîi acoperișul clădirii principale, — asta ar mai putea fi salvată, pentru că, din fericire, nu bătea vîntul, iar între grajduri și casă e un spațiu gol, destul de mare. Și gîndind astfel, se străduia să rețină mii de amănunte, care a doua zi aveau să i se potrivească de minune la alcătuirea procesului-verbal. Deodată însă îl zări pe brigadierul său, cu bluza desfăcută, ajutînd-o pe Ružena să scoată din casă diferite mobile.

— Ei drăcie, se înfurie majurul. Ce cauți dumneata aici, omule?

— Cu respect vă raportez, domnule șef, că dau o mînă de ajutor.

— Și ce trebuie să facă jandarmul cînd arde?! îl întrebă cu asprime plutonierul-major, trăgîndu-l pe brigadier într-o parte, deoarece pompierii tocmai împinseseră pompa în curte și prima trîmbă de apă începuse să țîșnească din furtunul subțire.

— Cînd arde, reluă șeful de post. da, cînd arde, jandarmul n-are nimic de făcut decît să privească și iar să privească, pentru că important e ceea ce vede el, ci nu ceea ce arde. De ajutat se ajută oamenii și singuri. Și-acum, fuga marș la post, și echiparea, așa cum se cuvine să fie echipat un jandarm ce se respectă! S-a înțeles? Cît ai zice peșteă să te văd înapoi cu flinta pe umăr, cu sabia și tașca la cingătoare și cu cască pe cap... Gata!

Apoi, șeful se uită îndelung la Ružena, care, cu părul răvășit și mînjită de funingine, continua să care mobila din casă. Și tot privind la ea, majurul își spuse că fata era chipeșă oricum și nu se mai miră de loc că brigadierul îi dădea mereu tîrcoale.

Peste puțin timp flăcările cuprinseră grajdul și cotețele și nu mai ajutară nici trîmbele de apă, nici zecile de mîini binevoitoare. Lucrurile din casă fură evacuate

în grădină, dar — așa cum prevăzuse șeful de post — focul nu se întinse pînă aici.

Brigadierul Klouzek reveni echipat conform regulamentului, iar comandantul dădu doar din cap, vrînd parcă să spună : așa se cuvine.

— Și-acum, postează-te în grădină lîngă troacele acelea, ca să n-aud mîine că s-a pierdut ceva. Ružena poate să stea cu dumneata de planton, dacă poftește.

Într-adevăr Ružena se afla acolo, și fiindcă abia în clipa aceea își dădu seama că alerga prin curte îmbrăcată numai cu o haină veche trasă peste cămașă, începu să se rușineze. Lišková se lăsase în genunchi lîngă un maldăr de perine și plîngea.

Spre dimineață, pompierii izbutiră să înăbușe focul în asemenea măsură, încît nu se mai vedeau fumegînd decît grinzile și resturile de fîn și paie uscate. Tot spre dimineață mai ieși la iveală că în haosul din timpul nopții nimeni nu-și adusese aminte de păsări. Rămăseseră închise în poiată și arseseră pînă la una. Lišková își smulgea părul din cap : cum de-a putut tocmai ea să uite de găinușele ei ! Și, într-o deznădejde fără margini, se năpusti asupra bărbatului :

— Asta numai din pricina cîrciumii și a cărților tale ! Dacă erai acasă, nu se întîmpla nenorocirea asta !

Liška tăcea mîlc, în schimb șeful de post se grăbi să întrebe :

— Ce vrei să spui, doamnă Lišková ? Că dacă bărbatul dumitale ar fi fost acasă, focul n-ar fi izbucnit ?

— Vreau să spun că are prieteni păcătoși, care-l trag la cîrciumă și-l împing la patima jocului, asta vreau să spun, replică, tăios, nevasta gospodarului.

În loc de răspuns, șeful de post preferă să-l tragă pe Liška mai într-o parte :

— Nu te lua după ce spune femeia la deznădejde... Mai bine spune-mi, cum stai cu asigurarea ? În regulă ? Adevărat ? Numai să nu fie și cu ea cum a fost cu figura aceea, la cărți... Dacă-i în regulă, ce mai, îți faci hambar nou și cotețe noi ; de altfel, se cam simțea nevoia...

Deodată, majurul zîmbi ciudat, de parcă i-ar fi venit în minte o idee nemaipomenită, și adăugă :

— Cine-ar fi zis că în clipa în care, anunţai ré, la dumneata acasă ardea ? Nu-i aşa ? Să-ţi scape din vedere o carte ca valetul de treflă. mi se pare totuşi de necrezut !

Liška se uita la jandarm descumpănit, neînţelegînd de ce-i spunea majurul toate astea, tocmai acum, cînd focul îi mistuia gospodăria.

Şi majurul continuă :

— Cînd ai plecat aseară de-acasă, n-ai observat nimic deosebit ? Vreau să spun dacă n-ai simţit cumva miros de fum ? Sau dacă n-ai văzut prin preajma casei vreun individ suspect... Căci focul ăsta a fost „pus", domnule Liška ! Sper că-ţi dai seama de acest lucru ? ! Pricepi ? !

— Nu pricep, spuse gospodarul. Eu nu pricep nimic. Povestea asta m-a năucit de-a binelea...

Pe locul incendiului stăteau pompierii istoviţi. Unora li se aduseseră abia acum, de-acasă, coifurile sclipitoare.

— Din spusele soţiei dumitale, reiese că focul a izbucnit în hambar... Ferestrele odăii voastre dau spre hambar ; aşa se explică de ce pe ea au trezit-o văpăile... Dar cine a trezit-o pe fiica dumitale ? Căci odăiţa ei e în partea cealaltă, lîngă drum !

— De unde să ştiu eu ?... Şi, la urma urmei, ce vrei dumneata de la mine ?

— Nimic. Pe soţia dumitale au trezit-o văpăile ; cum se face însă că n-au trezit-o şi pe vecina Lelnoutková, care, precum se ştie, are ferestrele tot spre hambarul dumitale ?

— De ce să se fi trezit, dacă la ea nu ardea nimic ?

Şeful de post strînse din umeri şi se duse să cerceteze mai departe locul incendiului. Gospodarul se uită după el, morocănos. Nu pricepea nici în ruptul capului ce voiau să însemne vorbele jandarmului... Ce mai, nenorocirea e mare... Da, dar poliţa de asigurare există, şi acum el o să-şi pună peste tot acoperiş nou. De eternit... Iar în privinţa jocului... mă rog, aici, ce-i drept, focul i-a adus noroc !...

*

Dimineaţa la postul de jandarmi, şeful umbla de colo pînă colo numai în vesta sa împletită. Fuma şi medita. Brigadierul Klouzek şi sergentul Pícek (acesta nu fusese

în noaptea aceea de serviciu și deci în timpul incendiului dormise bușteanu) îi ascultau, smeriți.

— Un lucru e sigur. Focul a fost pus... În hambar lumină electrică n-aveau, de aflat nu se afla acolo nimeni la ora aceea, și totuși focul de-acolo a izbucnit. E limpede ca bună ziua.

Brigadierul dădu din cap, că e limpede. Sergentul însă părea mai reținut. Ba, mai mult, își îngădui chiar să vorbească :

— Vă amintiți, dom' șef, de focul acela de-acu o lună ? La Příhoda. Tot de la un hambar s-a tras. Dar la drept vorbind, acu, primăvara asta, nu-i nici o tragedie...

— Ba e, replică plutonierul-major, aruncînd mucul de țigară în ligheanul de lîngă sobă. Și încă o mare tragedie ! Va trebui să chemăm echipa de urmărire de la județ. Și știți voi ce înseamnă asta... Da, asta înseamnă că, dacă e cineva de servici, atunci e de servici, și n-o întinde din post, ca să-și vadă fata !

Brigadierul se uită buimac la șeful său.

— Vă dați seama că eu n-o să fac caz pe chestia asta, dar adevărul e că dumneata, brigadiere Klouzek, te-ai repezit azi noapte s-o vezi pe Ružena... Taci, nu primesc scuze prostești. Altceva am vrut să spun : faptul că dumneata ai fost cu Ružena își are semnificația sa... E clar. Pe chestia asta Ružena nu dormea. Dar de ce nu dormea bătrîna Lišková ? Nu știți. Ei bine, atunci să vă spun eu ! Pentru că dumneaei n-avea voie să adoarmă, deoarece știa că la ei o să ardă ! E clar ?

Peste postul de jandarmi se lăsă o liniște mută pe care o curmă brigadierul, cu glasul său deznădăjduit.

— Dar bine, lucrurile nu s-au petrecut așa ! Pentru Dumnezeu ! Credeți-mă, eu n-am fost cu Ružena. Ce-i drept, afară am fost, și am trecut și pe la casa lor să văd dacă nu cumva Ružena era la fereastră. Dar peste tot era întuneric. Iar în curte nu se vedea nici o lumină. Dormeau amîndouă...

Brigadierul azvîrlise vorbele din el ca în toiul frigurilor. Ideea că Ružena ar putea fi amestecată într-o afacere cu incendii era pentru el de neconceput.

— Să fi pus Liška foc în hambar, înainte de a porni spre cîrciumă ? Eu unul nu pot crede așa ceva, interveni sergentul Pícek.

— Nu poți crede, pentru că nu știi ce știu eu, spuse șeful de post pe un ton misterios, înăbușindu-și vocea. Ei, bine, am să vă spun ceva, ce nu pot spune nici măcar echipei de cercetare. De altfel, ăștia o să se intereseze de alte lucruri. O să meargă la locul incendiului ca să caute pete grase de petrol, sau știu eu, vreun rest de lumînare. Eu, însă, mi-am întemeiat bănuielile pe cu totul altceva. Pe jocul de mariaj... Țineți minte ce vă spun ; cînd îmi anunță mie cineva un „betl", nu există ca eu să nu merg, mai cu seamă cînd am o carte cum am avut aseară. Și-i răspund pe loc cu un „flek", ca să știe că stau tare. Cînd însă omul care anunță acest „betl" vine peste mine cu un „ré", atunci se înțelege că îmi dă de gîndit, și sînt dator să cred că i-au căzut niște cărți senzaționale, adică miraculoase... Dar, țineți-vă bine, să nu cădeți : dumnealui avea printre ele și un valet ! Da, un valet de treflă, înghesuit printre alte cărți într-adevăr una și una ! Și-atunci mă întreb : nu-i asta oare o dramă nemaipomenită ? Și-mi spun : omul ăsta ori nu se pricepe la mariaj, și despre Liška numai asta nu se poate spune, ori a devenit, deodată, foarte neatent și numai așa se explică de ce n-a observat valetul de treflă. Cel puțin, el așa pretinde, că nu l-a văzut. Iar eu mă întreb : de ce nu-i Liška atent la mariaj ? De ce nu observă valetul ? Și-mi răspund : pentru că e cu gîndul în altă parte ! Da, se gîndește la altceva ! Se gîndește că a sosit momentul să vină cineva și să strige : arde !... E drept că toată seara a jucat el ca o cizmă, cu asta însă a pus capacul...

Șeful de post își șterse fruntea de sudoare. Expunerea grandioasei sale teorii îl epuizase. Și, precum se vede, la fel de istoviți erau și cei doi subalterni ai săi, care de emoție se așezaseră pe scaun.

— Știți, dom' șef, spuse în cele din urmă sergentul Pícek, cu un aer meditativ ; să joace cineva mariaj, cu dumneavoastră, nu-i glumă. Trebuie să aibă nervi de oțel... De altfel, ceea ce s-a întîmplat e un caz absolut surprinzător, iar în criminalistică, o dovadă unică !...

— Dovadă ! oftă şeful. Dacă ar fi o dovadă n-aş mai sta acum pe gînduri şi m-aş duce imediat să-i pun cătuşele... Dar nu-i decît o presupunere, mai bine zis, o bănuială... Şi tocmai bănuiala asta mă duce la convingerea, că Liška ştia ce avea să se întîmple.

Se uită compătimitor la brigadier, apoi continuă :

— Ştiu, îmi dau seama că nu-ţi face plăcere să asculţi toate astea. Înţeleg, viitorul socru...

— Ce socru ! gesticulă plictisit brigadierul. Nici nu vrea s-audă de mine, iar pe Ružena o ţine sub cheie...

De afară se auzea scîrţîitul căruţelor, satul îşi trăia viaţa lui obişnuită, oamenii se duceau, ca de obicei, la treburile lor de toate zilele.

— Eu aş avea o altă teorie, se amestecă în vorbă sergentul Pícek, privindu-l pe Klouzek cu nişte ochi străpungători. După mine, focul a fost pus din răzbunare de respinsul brigadier, care credea că după incendiu Liška avea să sărăcească în asemenea hal, încît să fie bucuros să-l ia pe Klouzek de ginere, pentru cele şase sute de coroane cît are el pe lună.

Brigadierul se făcu roşu ca sfecla şi, numai din consideraţie pentru gradul superior, se stăpîni să nu-i spună sergentului ce gîndea despre el.

Şeful de post desprinse din vorbele şăgalnice ale sergentului o încercare de atac împotriva teoriei sale oarecum complexe şi, în consecinţă, făcu o mutră acră. Aşa se face că, pînă la urmă, rîse numai sergentul Pícek, dar nici lui nu-i fu dat să rîdă prea mult. Afară se auzi duduitul maşinii de la judeţ.

Şi în timp ce şeful se duse în întîmpinarea oaspeţilor, brigadierul aruncă sec :

— Ar mai fi şi o a treia posibilitate : că focul a fost pus de un anume sergent care, nefiind de serviciu, se afla aparent acasă, dar de fapt nu era acasă...

— Şi a patra : incendiul a fost provocat de şeful de post, fiindcă a pierdut la Liška partida de mariaj, adăugă sergentul, rînjind.

După care încremeniră amîndoi, într-o perfectă poziţie de drepţi, căci în clipa aceea îşi făcu apariţia locotenentul de la inspecţia judeţeană.

Bătură multă vreme locul incendiului, scotocind tot ce li se ivea în cale. Brigadierul era bucuros că nu fusese luat în această acțiune, deoarece se declarase în total dezacord cu întreaga poveste. Era furios la culme, fiindcă știa ce căutau : dovada că Liška pusese singur focul și plecase de-acasă să joace cărți, ca să aibă un alibi. Klouzek însă nu credea acest lucru. De dragul Ruženei ? Nu s-ar putea spune. Mai curînd dintr-o rațiune sănătoasă. Căci e de-ajuns să privești un pic hambarul ca să-ți dai seama că în peretele din spate ce dă spre grădină și de acolo, mai departe spre cîmp, sînt niște ferestre lungi, fără geamuri. Liška pretinde că așa au fost de cînd lumea, pentru că pe acolo intră rîndunelele. Și-apoi, hambarul mai are nevoie și de aerisire. Dacă a vrut cineva să pună foc, era destul să treacă peste cîmp, să intre în grădină, ca apoi, apropiindu-se de peretele din spate să întindă mîna și să arunce în hambar o hîrtie aprinsă. Și, vorba aceea, pe paiele împrăștiate focul e ca la el acasă.

Cînd coborî înserarea, brigadierul izbuti s-o șteargă neobservat și dădu o fugă pînă la Ružena să-i spună că el, personal, nu-i deloc de acord cu părerea șefului său...

— Tu să taci ! Umblați pe aici cît îi ziulica de mare și nu faceți nimic altceva decît să puneți întrebări, de parcă noi am fi pus focul ! Iar oamenii, ce să mai zic, sînt și ei niște javre fără pereche. Mai fac și haz pe socoteala noastră... Uite ce ne-a aruncat cineva peste gard !

Și-i întinse furioasă o hîrtie pe care erau scrise niște versuri ciudate :

Ce minunăție
sufletu-mi-învie
îmi vine să cînt
și-n foc să m-avînt.

— Ce-i cu hîrtia asta ? Cine a aruncat-o aici ? !

— De unde vrei să știu eu ? Am găsit-o pe jos, azi-dimineață. Am luat-o și nici alor mei n-am avut curajul să le-o arăt.

— Dar bine, Ruženka, tu... tu trebuie să înțelegi, că eu... n-am nici o vină !

— Asta ar mai lipsi, să ai ! ţipă Ruženа cu acea formidabilă logică de femeie, în stare să-l împingă spre culmea disperării chiar şi pe cel mai devotat dintre îndrăgostiţi.

În clipa aceea se deschise fereastra şi din casă răsună vocea severă a mamei :

— Ruža ! Acasă !

Fata se mai uită o dată, cu un aer plin de reproş, la tînărul brigadier, apoi dispăru.

Rănit de nedreptatea ei, brigadierul porni întristat spre odăiţa lui pustie şi rece de holtei, căci pînă şi primăvara se arăta anul acesta urîcioasă şi neprimitoare. Darămite dragostea...

Ajuns acasă, scoase din buzunar poezioara aceea şi o mai citi o dată. Ce tîmpenie o mai fi şi asta ? Cine are interes să-şi bată joc de oameni ? Dar, ia te uită, cum e scris cuvîntul : ânvie ! Şi după ce mai citi versurile pentru a nu ştiu cîta oară i se păru că în povestea asta nici vorbă nu poate fi de batjocură. Mai curînd de bucurie... Da, suflet-u-mi-ânvie...

Hîrtia, pe care o mînă stîngace scrisese aceste versuri, fusese ruptă dintr-o pungă obişnuită şi, întrucît asemenea pungi se găsesc în orice dugheană, amănuntul nu prezenta nici o importanţă pentru elucidarea cazului. Atenţie însă, hîrtia e înţepată. Aşadar, n-a fost aruncată pur şi simplu peste gard, ci a fost înfiptă de cineva cu un ac sau o pioneză.

Ei, şi ? Să zicem, în cel mai bun caz, că descopăr şi locul în care a fost înfiptă, şi mai demonstrez că hîrtia a fost smulsă de vînt... Răstorn oare prin asta teoria bătrînului nostru ?

Totul e o prostie... Pe măsură însă ce se gîndea mai mult la întreaga poveste — şi de gîndit, ce-i drept, se gîndea, chiar dacă între timp se cuibărise sub plapuma subţire şi rece i se părea că peticul ăsta de pungă are totuşi ceva comun cu cazul de faţă. Te pomeneşti că a fost înfipt acolo tocmai de cel care a pus focul ? ! Aşa, de bucuria flăcărilor... Despre treaba asta ni s-a vorbit nouă la cursuri; eî, Doamne, cum se cheamă dorinţa aceea a omului de

a vedea focul, și de a-l încinge numai așa, pentru propria lui bucurie ?...

Se înnoptase de-a binelea, dar brigadierul țîșni de sub plapumă ca din pușcă. Nu-și mai pierdu vremea să deschidă ușa scîrțîitoare. Sări pe fereastră și alergă iute la post, unde de serviciu în noaptea asta era sergentul Pícek.

— Ce-i cu tine ? Ai început să umbli și noaptea, ca o sperietoare ? Ce s-a întîmpla ? îl întîmpină sergentul somnoros.

Brigadierul îi întinse hîrtia cu poezioara. Pícek o citi, în grabă, apoi se duse la masă, s-o mai citească o dată la lumina lămpii.

— Unde-ai găsit-o ?

— Nu eu... Ružena... La ei în curte, lîngă gard.

Sergentul întorcea hîrtia cînd pe o parte, cînd pe alta, ascultînd concluziile la care ajunsese brigadierul din pricina insomniei. În cele din urmă spuse, cîntărind bine cuvintele :

— Uite ce-i, prietene, dacă pe mine m-ar chema Klouzek, crede-mă, n-aș mai trage speranța că într-o zi mi se va spune Sherlock Holmes... Dar, ține minte, urma asta e mai bună decît tot mariajul bătrînului nostru. Versuri... Ei drăcie, cine naiba să scrie aici, la țară, versuri ? !...

— Învățătorul a compus anul trecut o poezie pentru douăzeci și opt octombrie. În cîrciumă a fost luat peste picior, dar el pretindea că a scris-o ca să fie sigur de avansare.

— Asta, ce-i drept, e un motiv serios, încuviință sergentul. Dar ce interes are să scrie versuri un delicvent anonim ? Și de ce a scris ânvie cu î din a ?... Ascultă, n-avem ce-i face, trebuie să-i arătăm bătrînului. Dacă nu pentru altceva, măcar pentru bucuria de a-i strica plăcerea cu mariajul.

Spre marea lor mirare însă, șeful de post văzu în povestea asta mai curînd o confirmare a presupunerilor sale.

— Ei, tinereilor, mă uit la voi și mă mir cît sînteți de naivi ! Poezioare, pe o pungă de fasole, poate să scrie, în definitiv oricine. Și mai ales cel ce are interes să încurce cît mai mult cercetările. De pildă, Liška... Țineți minte ce

vă spun, aici e punctul slab, şi punctul ăsta trebuie să-l păzim ca pe ochii din cap...

Brigadierul oftă înăbuşit.

— Nu uitaţi însă că în versurile astea este o greşeală de ortografie destul de neobişnuită.

— Nici n-am observat... mormăi pe sub nas şeful de post. Cine ştie, poate că, în starea aceea de iritare, l-a furat condeiul. Iar faptul că hîrtia a fost găsită de Ružena mi se pare neobişnuit de suspect...

— Bine, dar hîrtia asta a fost înfiptă în gard, îşi apără brigadierul punctul de vedere şi înainte de toate iubita.

— Şi-atunci, cum îţi explici că noi n-am văzut-o ?

— Fiindcă între timp căzuse pe jos şi, din păcate, n-am găsit-o. Asta-i greşeala noastră, se grăbi să intervină sergentul.

— Pe chestia asta nu-i cazul să ne necăjim, dădu plictisit din mînă şeful de post, spunîndu-şi în sinea lui că sergentul vrea întotdeauna să fie mai deştept decît ceilalţi. De, vrea şi el un galon în plus şi îşi închipuie că acum s-a ivit prilejul. Dar nici o grijă, amice, de data asta nu-ţi iese pasienţa !

— Dacă mi-aţi permite, domnule şef, m-aş mai uita şi eu puţin la poezioara asta, se oferi, binevoitor, brigadierul.

— De uitat te poţi uita, dar după orele de serviciu. Dumneata eşti obligat, înainte de toate, să-ţi faci datoria ! ripostă sec şi cu asprime şeful de post, drept care brigadierul se lăsă păgubaş.

— Ce să-i faci, la postul nostru nu-i deloc uşor să ajungi un Sherlock Holmes, îi spuse în şoaptă sergentul, în timp ce se dezechipau amîndoi în spatele şifonierului.

Într-adevăr, nu-i deloc uşor, dar brigadierul se agaţă de acest caz cu toată rîvna. În prima după-amiază liberă plecă la oraş şi acolo se duse într-un loc rareori frecventat de bărbaţi : la doamna Kodadová, renumită cărturăreasă, prezicătoare şi expertă în desluşirea scrisului. Îi puse în faţă poezioara şi odată cu ea şi o hîrtie de cinci coroane, căci altfel coniţa nu obişnuia să citească. Pentru acest nobil gest femeia i se adresă lui Klouzek cu : „domnule ser-

gent". Apoi, după ce se uită multă vreme la literele înșirate pe peticul de pungă, spuse :

— Acum, domnule sergent, scrieți și dumneavoastră cîteva rînduri ! Aici, pe hîrtia asta...

— Eu ? ! se minună brigadierul. De ce eu ?

— Am neapărată nevoie de scrisul dumneavoastră, ca să-mi dau seama dacă sînteți sau nu sortit acestei persoane... Principalul e să fie un suflet apropiat... Scrieți ce doriți, de pildă, numele dumneavoastră...

— Dar bine, coniță, eu nu caut un suflet apropiat, eu vreau să aflu ce fel de om e cel ce a scris aceste rînduri...

Ghicitoarea își ridică ochii și-l privi indignată :

— Și cum pot să știu eu, dacă nu știți dumneavoastră ? Eu v-aș putea spune dacă persoana vă este apropiată, sortită și așa mai departe... Mai mult, scumpe domn, eu nu știu. Un lucru însă pot să vă spun, dar asta, numai așa, în particular : cel ce-a scris aceste rînduri e mai curînd nebun...

După care, distinsa femeie se apropie de o colivioară ca să-i dea papagalului o felie de măr. Și cu asta audiența luă sfîrșit.

Brigadierul se opri în fața casei și stătu în cumpănă, nemaiștiind ce să facă. Nebun... Pe cîte știa, în sat n-aveau decît un singur nebun : Ferda Bumbej. Numai că bietu Ferda habar n-are să scrie, așa că urma asta nu putea duce la nici un rezultat.

În disperarea sa, brigadierul se repezi pînă la secția de psihiatrie a spitalului județean.

Avu serios de furcă pînă să-l convingă pe vînjosul infirmier că nu venise pentru consultație, după care se văzu nevoit să-l convingă și pe medic de perfecta sa stare psihică, ceea ce fu și mai greu. Cînd, în sfîrșit, scoase la iveală poezioara cu pricina, doctorașul răsuci din cap plin de curiozitate :

— Veți recunoaște și dumneavoastră, stimate domn, că nu pot să pun un diagnostic după o simplă bucată de hîrtie.... Veniți cu pacientul !

— De unde să-l iau, dacă nu-l cunosc ! suspină brigadierul. Am fost și la ghicitoare, dar nici ea n-a știut să se descurce...

— Păi, vedeți... Tot ce-aș putea face eu, ar fi să mă adresez consiliului nostru... Pentru asta însă trebuie să aveți răbdare și să așteptați. Între timp citiți sau faceți exerciții de gimnastică! Gimnastica e foarte sănătoasă pentru întărirea sistemului nervos!

Și medicul făcu în fața brigadierului cîteva genuflexiuni, apoi părăsi grăbit încăperea.

Jandarmul aștepta și, printre picături, îl fura somnul. De ieșit n-avea cum să iasă, căci ușa n-avea clanță. Doctorul se înapoie tîrziu, în schimb radia de bucurie.

— E un caz extrem de interesant! Nici nu v-ar veni să credeți cît de fundamental se contrazic părerile specialiștilor... Unul afirmă că e vorba de scrisul unui individ cu un intelect inferior, sprijinindu-se în afirmația sa tocmai pe acea greșeală ortografică. Altul, polemizînd cu el la un mod neobișnuit de interesant, pretinde că scrisul aparține unui om de o inteligență superioară, așa cum apare, uneori, la epileptoizi. Se pune deci întrebarea cine a scris aceste rînduri... Ori un tînăr, și în cazul acesta greșeala e, în general, scuzabilă, ori, dimpotrivă, un om mai în vîrstă, și atunci greșeala indică un intelect subnormal. Dacă ne însușim acest punct de vedere și admitem că scrisul aparține unui adult, putem desprinde concluzia că avem de-a face cu tipul unui cretin de un scăzut nivel spiritual și cu obsedante înclinații pyromanice... Da, dar mai există și o altă posibilitate, și anume, ca toată povestea să fie rodul unei farse, adică a unui anumit gen de a glumi. Firește, susținătorii acestei păreri își dau seama că aici există un așa-numit punct slab provenind din faptul că acest tip de om nu are înclinațiuni pyromanice. În schimb, ei pot demonstra — și nu fără succes — că greșeala ortografică a fost făcută intenționat. Așadar, și un tip și celălalt sînt, într-o anumită măsură, anormali. Și primul tip, al pyromaniacului, ispitit să-și celebreze fapta prin versuri, și al doilea, al farsorului, care, în situația dată, reacționează în felul lui la haosul ce se produce în jurul focului, haos ce i se pare, desigur, pe nedrept, ridicol...

Brigadierul ședea pe un scaun și căsca ochii uluit. În anumite momente avea sentimentul că el însuși era auto-

rul acelor versuri... Cînd doctorul amuți, dădu năuc din cap, în semn de aprobare, și spuse doar atît :

— Da, desigur !

— Acum vă este clar, nu-i așa ? îl mai întrebă o dată medicul, în pragul ușii.

— Nu, dar nu-i nimic, îi răspunse brigadierul respectuos, fericit că se afla afară, la aer curat.

Seara, la postul de jandarmi, sergentul îi făcu un ceai.

— Așa cum văd eu lucrurile, prietene, vom fi nevoiți să dăm cazul pe mîna ălora de la inspecția județeană. Nu pentru că ar fi capabili să descopere ceva în plus, ci mai curînd pentru buna regulă. Cine știe, poate vor găsi și ei alți specialiști și alți experți care să ajungă și la a treia sau chiar la a patra posibilitate. Un lucru însă e sigur : pe cel ce-a pus focul tot noi va trebui să-l prindem.

Sorbeau liniștiți din ceaiul fierbinte, căci primăvara încă nu se învrednicise să-și arate fața ei mai blîndă, și se gîndeau la soarta tristă a omului cînd devine jandarm. Nu le fu dat să se consacre prea multă vreme acestor meditații. De afară se auzi deodată un țipăt strident și în clipa în care sergentul deschise fereastra să vadă ce se întîmplă, zări o coloană de purpură înălțîndu-se spre cerul întunecat.

Ardea, de data asta la numărul patruzeci și trei.

Pompierii izbutiră să stingă focul înainte de a se întinde pe acoperișul hambarului. Arsese șopronul unde fuseseră depozitate buruienile de anul trecut și o parte din grajd.

Pe gard, jandarmii găsiră o bucată de hîrtie pe care erau scrise următoarele două versuri :

Pe oameni tare îi încântă
Cînd focul cu scîntei se avîntă.

La postul de jandarmi era o atmosferă de doliu. Abătutul plutonier-major spuse cu amărăciune :

— Telefonați la județ ! De data asta n-avea cum să fie Liška, pentru că tocmai atunci pierdea cu mine o partidă de mariaj cu licitație.

Satul trăia într-o tensiune febrilă. Oamenii stăteau pe la casele lor, jandarmii patrulau zi și noapte, hotărîți să

tragă în orice umbră care ar îndrăzni să aprindă măcar un chibrit. Şi totuşi oamenii se uitau la ei cu neîncredere şi mormăiau pe sub nas încruntaţi :

— La ce ne sînt nouă buni jandarmii, dacă nu-s în stare să dea de urma ticălosului ?

În timpul raidurilor sale nocturne, brigadierul îşi arunca adeseori privirea spre fereastra întunecată, în spatele căreia se odihnea Ružena. Fereastra rămînea însă veşnic închisă şi neprimitoare. „Nu prea-şi arată recunoştinţa faţă de tot ce-am făcut pentru ea şi pentru tatăl ei, îşi spunea în gînd, cu întristare, frămîntatul Klouzek. Ce să-i faci, aşa o fi pesemne sufletul femeii."

Inspecţia, aşa cum prevăzuse sergentul Pícek, se năpusti imediat asupra celor două petice de hîrtie. Curînd după aceea sosi de la judeţ referatul de expertiză pe care însuşi şeful de post îl citi cu o voce gravă şi solemnă. Şi, pe măsură ce citea, vocea lui trăda tot mai multă dezamăgire :

— Se constată că ambele *chestiuni* au fost scrise pe aceeaşi hîrtie de tip R, grosimea 0,5 mm, folosită în mod curent la confecţionarea pungilor din comerţ. Se constată de asemenea că ambele *chestiuni* au fost scrise de acelaşi individ, care, de altfel, nici nu s-a străduit să-şi schimbe caligrafia. După aprecierea secţiei de psihiatrie legală, este vorba aici de o persoană arierată, cu înclinaţii patologice, sau, dimpotrivă, de o persoană de o inteligenţă remarcabilă, care încearcă să acopere adevărata esenţă a faptei printr-un vicleşug preventiv.

Sergentul îşi întinse comod picioarele şi declară solemn că referatul dezvăluia nişte lucruri de-a dreptul surprinzătoare. Şeful de post era însă de altă părere, susţinînd că tot referatul nu face nici cît o ceapă degerată.

Potrivit pragmatismului instaurat în uzanţele serviciului jandarmeresc, brigadierul ar fi trebuit să tacă mîlc ; cu toate acestea, îşi luă permisiunea să declare că, în ceea ce-l priveşte, şi-ar întemeia aprecierile exclusiv pe acea greşeală ortografică repetată în mod sistematic.

— Acelaşi dobitoc, aceeaşi greşeală ! ripostă şeful de post, oftînd neputincios.

— Şi totuşi, e ciudat să scrii î din a la începutul cuvîntului, se încăpăţîna brigadierul să-şi apere punctul său de vedere. Ce-ar fi să dăm o raită pe la şcoli ?

Majorul ar fi vrut să dea din mînă dezaprobator, dar deodată i se păru că brigadierul descoperise o carte destul de bună şi îşi dădu încuviinţarea. Şi astfel, noaptea patrulau de zor, iar ziua cutreierau şcolile. Învăţătorul din comuna lor îi asigură că ar fi de neconceput ca o asemenea greşeală sa apară la elevii din localitate, deoarece metoda sa de a preda ortografia a fost apreciată de însuşi domnul inspector şcolar judeţean.

Învăţătorul din satul vecin le spuse că dacă exista într-adevăr o asemenea greşeală, ea a fost comisă, probabil, intenţionat. În practica sa la această şcoală, nu-şi aminteşte să fi apărut ceva asemănător. După ce bătură toate şcolile, jandarmii se treziră de fapt acolo unde se aflaseră la începutul cercetărilor.

Şi pentru că soarele catadicsise, în sfîrşit, să risipească norii, brigadierul şi sergentul se aşezară pe marginea dinspre drum a şanţului, cu bicicletele sprijinite de un copac şi cu faţa în bătaia soarelui.

— E tot ce putem face mai bun, ţinu să sublinieze sergentul ; să ne mai încălzim şi noi puţin oasele chinuite de reumatism.

Pe drum, mîngîiat de razele soarelui primăvăratec, păşea agale un domn mai în vîrstă. Cînd ajunse în dreptul lor, îşi scoase pălăria sa de modă veche şi, după cuvenitul cuvînt de bineţe, îi întrebă :

— Vă odihniţi, vă odihniţi ?

— Dumnezeu să vă ajute, domnule director ! îi răspunse sergentul şi, ridicîndu-se în picioare, adăugă : Încotro ? La spaţir ? La spaţir ?

— Asta-i damblaua mea... Zilnic doi kilometri. În tinereţe făceam şi zece.

— Dumneavoastră aţi ieşit de mult la pensie, nu-i aşa, domnule director ?

— Ei, cam de vreo cincisprezece ani.

— Şi, spuneţi-mi, aţi avut cumva elevi care să nu cunoască ortografia ?

Bătrînul zîmbi :

— Elevii nu cunosc niciodată ortografia. De aceea există profesorul, ca să-i învețe !

— Uneori însă omul nu învață nici pînă la moarte, oftă sergentul.

— Ați auzit vreodată ca un om să scrie î din a la începutul cuvîntului ? întrebă brigadierul, gîfîind de nerăbdare.

Bătrînul director scutură din cap :

— Orice e cu putință. Oamenii sînt de toate felurile. Eu, de pildă, am avut ca elev pe un oarecare Hulík din satul învecinat care scria : înainte cu î din a... Desigur, la început făcea asta ca să mă supere, pe urmă însă i-a intrat în obișnuință, și nu o dată am fost nevoit să-l pun în banca măgarilor. Știți, așa se făcea înainte vreme.

— Și s-a dezvățat ?

— Asta nu mai știu... Băiatul era mai greu de cap și a părăsit școala din clasa a treia. Ce să-i faci, se mai întîmplă și cazuri din astea, mai triste ! În rest însă — e o plăcere să instruiești !

Și, clătinînd din cap, bătrînul director își văzu mai departe de drumul său. Jandarmii se uitară în urma lui ca după o apariție miraculoasă.

După un ceas, cînd în prezența șefului de post îi arătară lui Hulík cele două hîrtii, acesta nu tăgădui nimic. Ba, mai mult, în ochii lui scînteia ceva ce trăda mîndria ; da, era mîndru că domnii jandarmi îi recunoscuseră arta sa poetică. Și se oferi chiar să scrie mai multe poezii de acest gen.

— Pentru asta însă ar trebui mai întîi să aprindeți ceva, nu-i așa ? i se adresă cu voce blajină șeful de post.

— Păi da, fiindcă știți, focul le-ar da mai multă vigoare, răspunse poetul-incendiator, și fața i se lumină de un zîmbet nătîng.

MOSTRELE

De bună seamă, asta i se va întîmpla fiecăruia dintre noi ; cu toate acestea, odată cu scoaterea la pensie a consilierului ministerial Knotek, mi s-a părut și mie că luase sfîrșit o epocă glorioasă din istoria poliției pragheze. Sărbătorirea a fost măreață, s-au ținut discursuri solemne, ministerul i-a trimis și el o misivă de calde mulțumiri, am mai băut apoi un pahar de adio într-un local cu vinuri alese — și totuși, în ciuda pompoasei ceremonii, nimeni nu era vesel. Pînă la urmă, cel mai tare s-a ținut bătrînul sărbătorit. Probabil fiindcă terminase cu toate și se putea retrage liniștit la odihnă.

A doua zi m-am mutat în fostul său birou. Nici n-apucasem bine să mă instalez, cînd cineva bătu la ușă. „Primul caz în noua funcție, mi-am zis în sinea mea ; cel puțin să fie ceva ca lumea !“ Ușa se deschise încet și, spre uimirea mea, în prag își făcu apariția bătrînul consilier Knotek, zîmbind discret, cu un aer de vinovăție :

— Știți, n-am venit să vă deranjez, domnule coleg, aș vrea doar să-mi iau lucrurile personale.

— Poftiți, poftiți, vă rog ! am izbucnit cu voce tare. Bănuiesc că ați dormit regește în prima noapte după pensionare.

Rostind însă aceste cuvinte, mi-am dat pe loc seama că tocmai în această unică noapte, în care nu mai fusese obligat să se intereseze de cele petrecute în Praga, fostul meu șef încărunțise.

Își plimba încet privirea prin biroul care nu mai era al lui, și privirea lui era tristă și mută.

Omul capabil să bage spaima în tot infernul ! Omul din pricina căruia faimosul borfaș Jumătate de sac s-a ascuns sub pat și și-a stricat căsnicia ! Omul căruia i s-a predat de bunăvoie însuși vestitul tîlhar Šmídmajer, după ce, timp de două zile, opusese o rezistență înverșunată în podul unui bloc din Nusle, pînă la sosirea consilierului care, coborînd

cu demnitate din caleaşcă şi urcînd majestuos scările, i s-a adresat cu vocea sa aspră şi plină de fermitate :

— Domnule Šmídmajer, dumneata îmi reţii aici oamenii, şi eu am nevoie de ei în altă parte ! Renunţă, te rog, şi hai, să mergem !...

Ca în clipa următoare acesta să deschidă uşa de fier şi să spună :

— Asta, pentru dumneavoastră, domnule consilier, ca să fie clar...

Şi s-au aşezat după aceea amîndoi în caleaşcă, fără escortă şi fără cătuşe, şi au fumat liniştiţi cîte o ţigară de foi, îndreptîndu-se încet spre strada Bartolomeú, ca nişte oaspeţi de seamă.

Şi iată-l acum aici pe consilierul în retragere Knotek, venit să-şi strîngă obiectele personale. O haină veche, atîrnată veşnic în cuier, pe care dumnealui şi-o punea întotdeauna ca să-şi cruţe redingota de culoare închisă. În sertarul de la masă un ibric, o linguriţă şi o pungă de hîrtie, în care mai rămăsese un pic de zahăr. Pe masă, o scrumieră cu numele său gravat din acelea pe care spărgătorul Karlíček le confecţionează la iuţeală în atelierul mecanic al închisori din Bory, în schimbul unei ţigări. Lîngă călimară cîteva creioane colorate, bine ascuţite. Bătrînul le luă în mînă şi le privi un timp, ca şi cînd s-ar fi gîndit ce anume avea de subliniat cu ele ; pe urmă însă le vîrî în buzunar. Mi-am dat seama că le păstra ca amintire. Da, o să le înşire pe masă, în odăiţa lui afumată de holtei, şi-o să se uite la ele în fiecare zi. Şi haina veche o s-o atîrne în cuier, şi-o să se simtă acasă ca în biroul lui.

După ce învîrti multă vreme în mînă ibricul, îmi spuse posomorît :

— Ştii, domnule coleg, cafeaua mi s-a interzis cu desăvîrşire ! Bine am mai ajuns, nu-i aşa ? Dar, în altă ordine de idei, cum e cu seiful numărul şase ? Tot în patrat şi tot din partea dreaptă, nu-i aşa ? Iar spărgătorul, tot Balda, căruia i se mai spune şi Tonda Straf ? !

— Bineînţeles, cine altul ? Pînă în două săptămîni îl avem.

Dădea din cap aprobator, dar gîndul lui era în altă parte.

— Auzi dumneata, nici o picătură de cafea! În felul ăsta nu mai rezist eu mult.

— Domnule consilier... am încercat să-l consolez.

— Nu, nu rezist! O să încep să-i trag iar cu cafeaua!

Așează ibricul lîngă celelalte obiecte și deschise dulapul spre a se convinge că nu mai avea nimic în el; lăsă apoi în jos ruloul clasorului, și se apucă să pipăie pămîntul din ghivecele cu flori, să vadă dacă era destul de umed.

— Domnule consilier, jos în sertarul de la dulap, mai sînt niște lucruri de-ale dumneavoastră.

Răsucea din cap neîncrezător în timp ce eu mă căsneam să trag sertarul. Mergea greu de tot, se vede că nu-l mai deschisese nimeni de multă vreme. Se aflau în el două pachete prăfuite și legate cu o sfoară veche. Am desfăcut unul. Dumnezeule din ceruri! În pachet nu erau decît cartușe de dinamită, învelite toate în hîrtie ceruită cu inscripția: A. Nobel Fabrique!

— Ce marfă mai e și asta? am întrebat, cu inima cît un purice.

Bătrînul consilier cotrobăia liniștit prin dubiosul pachet și la un moment dat am avut chiar impresia că zîmbește. Mustăcioara lucioasă, îi zvîcnea ușor.

— Ia te uită, povestea asta mai există pe lume! Și eu care credeam că s-a pierdut pe undeva atunci cînd s-a zugrăvit aici ultima oară...

(Bineînțeles, la direcția poliției zugrăvitul e un eveniment destul de rar).

— Aruncați-le! a mai adăugat consilierul, întinzîndu-mi pachetele.

Prea entuziasmat n-aș putea spune că eram; de altfel, nu-i lucrul cel mai agreabil să ții în mînă două pachete cu dinamită...

— Da... Și... și, mă rog, unde se aruncă de obicei asemenea obiecte? am început să bîlbîi, descumpănit.

— Chiar și în sobă, mi-a răspuns zîmbind bătrînul consilier, căci nu-s decît modele.

În sobă nu se făcea încă foc, așa că le-am pus provizoriu pe lada de cărbuni. Bătrînul consilier continua să privească pachetele, de parcă ar fi văzut în ele ceva neobișnuit de drag:

— Ştiţi, le-am primit cadou !

— Niţel cam ciudat acest cadou, dacă-mi permiteţi !

— Da, niţel. Şi totuşi cadou. Şi încă de la cine ! De la o doamnă nespus de frumoasă ! Sau, cum ar zice hoţul de buzunare Mihule : ceva *epesrares !*

Se uită în jur, de parcă ar fi vrut să se convingă că în afară de noi nu mai era nimeni în birou, apoi întrebă cu un aer conspirativ :

— Dumneata nu bei cafea ?

— Ştiţi, azi... încă nu mi-am adus toate lucrurile, i-am răspuns încurcat.

— Atunci adă-le şi fă-ţi una. Iar eu o să-i adulmec aroma.

Deprins de întotdeauna să-mi ascult şeful, m-am repezit cuminte în camera de alături şi mi-am adus reşoul.

Consilierul se uita la mine şi dădea din cap :

— Da, da, cafeaua e temelia vieţii, ţineţi minte acest lucru, domnule coleg. În ceea ce priveşte femeile, nu mai sînt chiar atît de sigur. S-ar putea ca noi, din poliţie, să ne fi format despre ele o părere greşită. Asta despre care-ţi vorbeam — era o femeie, mai mare dragul s-o priveşti. Am cunoscut-o cu totul întîmplător. Odată, de mult, cînd am fost trimis să verific o anumită anchetă financiară, undeva, tocmai lîngă Pardubice. Era vorba de o fabrică de explozive şi muniţii, şi îţi dai seama că acolo pînă şi fraudele au, pe loc, altă rezonanţă. Se hotărîse, chipurile, să meargă acolo cineva de la Praga, dacă nu se putea de la Viena, căci de acest caz se interesa însăşi cancelaria guvernatorului. Nici nu ştii ce specie extra sînt aceşti fabricanţi de armament. Oamenii ăştia sînt în stare să se arunce în foc unul pentru altul, probabil tocmai fiindcă au pe mînă lucruri atît de periculoase. Aşa se explică de ce atunci cînd voiam să-i facem o expertiză unuia dintre ei, toţi ceilalţi se zvîrcoleau ca şerpii. Şi cum spuneam, prefectul de poliţie a decis să mă trimită acolo pe mine.

Astăzi, firește, aş refuza să mă duc într-un raion străin, ca să-mi vîr nasul unde nu-mi fierbe oala ; pe atunci însă eram tînăr şi ferches — şi în asemenea cazuri asta joacă un rol extrem de important — astfel că am acceptat misiunea, şi chiar bucuros.

Mă gătisem de drum așa cum se cuvine, îmi cumpărasem și niște țigări de foi mai simandicoase, și m-am instalat frumos în clasa întîi, să vadă toată lumea că sînt cineva. Sau, știu eu, poate ca să nu se vadă că sînt de la poliție ?! Asta, sincer vorbind, nu mai țin minte.

(Fierbe apa, acum se poate pune cafeaua... Ah, ce aromă... nu-i așa ?!).

Praghezii noștri strîmbă din nas cînd văd un provincial. În provincie însă oamenii sînt mai isteți ! Nici nu coborîsem bine din tren și am și fost acostat de un necunoscut care, scoțîndu-și respectos pălăria, mi-a spus :

— Sluga dumneavoastră, domnule consilier !

Și s-a zis cu incognito-ul meu ! Am rămas, ca să zic așa, cu gura căscată... Nu atît la omul acela, cît, mai curînd, la o superbă femeie, care tocmai trecea prin dreptul meu ; avea pe cap o pălărie numai flori, așa cum era moda pe atunci ; chipul ei parcă ar fi fost modelat, iar în picioare purta niște ghetuțe nostime, cu nasturi, înalte pînă la gleznă. Din mers, fusta i se desfăcea pînă mai sus de genunchi și, crede-mă, nu m-am putut stăpîni să nu intorc capul după ea.

În clipa aceea necunoscutul s-a grăbit să mă informeze :

— Asta-i conița domnului director general !

Firește, nu mă dusesem acolo să mă uit după conițe, de aceea am arborat pe loc o mină gravă și, fără să-i adresez un cuvînt, m-am îndreptat spre comandamentul jandarmeriei.

Cazul, ce-i drept, era nițel mai complicat, dar cercetările fuseseră făcute cît se poate de corect ; cîțiva oameni se și aflau în detențiune și numai datorită unuia dintre ei, povestea se întinsese ceva mai mult ; era vorba de un bărbat relativ tînăr, care-i trăsese după el și pe ceilalți. Într-adevăr, granatele nu explodaseră, dar de un complot, așa cum spera să afle cancelaria guvernatorului, nici pomeneală. Era vorba, pur și simplu, de o afacere bănească și se știe doar că unde-i armament, acolo și banii curg ca păduchii !

Pentru noi era deci limpede că povestea putea fi încheiată destul de ușor ; firele ei se întindeau pînă la Viena,

și ne-am gîndit că ar fi mai bine ca lucrurile să se lămurească acolo, căci, oricum, nu se putea ca în toată afacerea să nu fie amestecat și vreun nobil unchiaș, care la timpul potrivit să blocheze totul într-un sertar ; mie nu-mi prea plac treburile în care omul e nevoit să dea ochii cu boierii de la minister. La comandamentul jandarmeriei erau niște oameni foarte drăguți ; mergeau cu mine la un pahar cu vin, iar la despărțire m-au invitat să vin toamna la o partidă de vînătoare ; comandantul era vînător înfocat și zicea că, prin împrejurimile Pardubicelui, iepurii mișună cu duiumul.

Tocmai mă pregăteam de drum, cînd deodată m-am trezit la hotel cu un omuleț, care-mi aducea o scrisoare lungă din partea domnului director general al fabricii de armament; foarte respectuos, directorul mă invita în după-amiaza aceea la ceai.

Am învîrtit și am sucit scrisoarea, cînd pe o parte, cînd pe alta, chef nu prea aveam, să mă duc căci, vorba ceea, ce putea să-mi ceară mie directorul unei fabrici de armament, aflată sub anchetă ? Pe urmă, însă mi-am adus aminte că frumoasa necunoscută era soția lui și, îți mărturisesc cinstit, doream s-o mai văd măcar o dată. Am cumpărat deci un buchet de flori și la ora cuvenită m-am înfățișat la vila respectivă.

M-au primit într-un salon ultra-elegant, dominat de un ceas gigantic, și m-au poftit să iau loc sub un palmier înalt, cu care, probabil, conița se mîndrea foarte mult. Adoptase față de mine o atitudine extrem de cordială, îmi zîmbea și, drept să spun, în anumite momente simțeam cum mă cuprinde o căldură plăcută. Era îmbrăcată toată numai în volănașe și dantelă și avea niște ochi, de nu-i mai venea omului să se dezlipească de ei.

Domnul începu să-mi vorbească, manifestîndu-și nerăbdarea de a vedea ancheta încheiată cît mai curînd ; trebuie să-i înțeleg nervozitatea, zicea dumnealui — și-apoi, nu-i așa, îmi dau seama că, într-un orășel de provincie, bîrfa și cancanul sînt la ele acasă... I-am dat toate asigurările că, din punctul lui de vedere, cercetările erau ca și încheiate, iar în ceea ce ne privește pe noi, cei de la direcție, socotim că nu-i vorba aici de nimic ce ar putea

aduce cu înalta trădare, ci de un obișnuit caz de delapidare și jefuire, oarecum fără jenă, a statului.

— Ei, cam așa se întîmplă la furniturile militare, oftă cu înțelepciune directoral general, umplîndu-mi paharul. În acest timp, coniţa se așează aproape de mine pe canapea și-mi spuse că pe ea o tulbură o profesiune *sehr interesant* [1], cum e profesiunea mea...

Dumneaei nu prea știa limba celă, fiind originară din Austria, de prin acele locuri, unde, cum zicea ea, se face vin bun. Ce mai, femeia asta avea în ea scînteia vinului ; soțul avea și el un vin excelent în pivniță, și astfel ne-a fost dat să petrecem împreună o după-amiază frumoasă.

Pe masă aveau un serviciu de fumat cam straniu, dominat de o scrumieră uriașă ; totul era confecționat aici din cartușele acelea ; țigările erau păstrate în ambalaj de dinamită, la fel și trabucele, iar în mijlocul acestor ciudățenii stătea de strajă un proiectil înalt, în chip de brichetă.

S-ar putea să fi fost în asta o oarecare lipsă de gust, dar mie, cinstit îți spun, mi-a plăcut. Ba, mai mult, comedia asta a avut darul să mă și sperie cu adevărat. Gîndește-te și dumneata, să scuturi scrumul de țigară printre cartușe, de dinamită !

Coniţa și-a dat seama de acest lucru și a început să rîdă ca un clopoțel de cristal ; în general, rîdea foarte mult și glasul ei răsuna tot timpul ca un gungurit de turturea. Parcă o aud cum îmi spune : „Dacă vă place, vă trimit și dumneavoastră unul asemănător. Sau vi-l aduc personal, cînd vin la Praga după cumpărături.“

Ce-i puteam răspunde, cînd soțul ședea lîngă noi și se făcea că plouă la vecini. Așa stînd lucrurile, am făcut și eu pe prostul și, înclinîndu-mă respectuos, i-am spus că mi-ar face mare plăcere.

În timp ce vorbeam despre cazul de la fabrică, distinsa doamnă a ținut să-și exprime părerea că oamenii aceia sînt *unschuldig* [2]. Firește, am preferat să nu răspund, căci îți dai seama, nici prin gînd nu-mi trecea să le divulg niște secrete de servici !

[1] Foarte interesantă (germ.)
[2] Nevinovați (germ.)

La un moment dat, soțul se duse iar după vin — și, într-adevăr, aducea din pivniță adevărate minunății ; profitînd de lipsa lui, conița s-a aplecat spre mine ca să-mi spună ce bucuroasă era de întîlnirea noastră. Rostise aceste cuvinte cu atîta patos, de parcă viața ei n-ar fi avut pînă în clipa aceea nici o valoare. Am bolborosit și eu ceva, nu mai știu ce, dar probabil nimic înțelept, ca dumneaei să mă întrebe după aceea dacă știu că în povestea de la fabrică era implicat și un cunoscut de-al ei, pe nume Robert Wolf, *ein sehr scharmanter junger Mann* [1]...

Mi-am adus numaidecît aminte de el, era, într-adevăr, un bărbat bine și, nu știu de ce, nu m-a surprins de loc faptul că tocmai de el se interesa distinsa coniță.

— Provine dintr-o familie remarcabilă... Ați putea face ceva pentru el ? Știți, v-aș rămîne... ei... *wie sagt man das tschechisch* [2]... o, da, foarte îndatorată.

— Să vedem, i-am răspuns, și în clipa aceea am fost fericit de apariția soțului, căci pentru acest Robert nu se putea face mare lucru, dumnealui fiind, se pare, cel mai tare înglodat în această afacere.

Și tot discutînd așa, ba de una, ba de alta, dumneaei mă invită deodată să-i spun Jeny, adică pe numele de botez. M-am făcut roșu ca racul, dar tot cu distinsă coniță am continuat să-i vorbesc. Mă uitam la soțul ei care probabil era obișnuit cu asemenea treburi și în sinea mea îmi spuneam : ori omul ăsta e tîmpit, ori tu, scumpa mea, ai avea nevoie de un bordei să geamă de bărbați !

Căci dumneaei ședea tot timpul lîngă mine, și mereu îmi arunca niște cuvinte de care chibritul ar fi scăpărat într-o clipită. La un moment dat mi-a spus, pe lîngă altele, că sînt *ein wahrer Mann* [3]... Ascultă, dumitale ți-a spus vreodată o femeie că ești un bărbat adevărat ? Nici nu știi ce sentiment plăcut te încearcă auzind o asemenea apreciere !

În camera de alături a început deodată să sune telefonul ; soțul s-a grăbit într-acolo să răspundă și în clipa aceea fermecătoarea femeie s-a apropiat și mai mult de

[1] Un tînăr foarte fermecător (germ.)
[2] Cum se spune în cehește (germ.)
[3] Un adevărat bărbat (germ.)

mine şi-a început din nou să-mi vorbească despre Robert Wolf... Cinstit îţi spun, nu ştiu zău ce se întîmpla dacă directorul nu se întorcea la timp. Văzîndu-l, mi-am dat seama că îngălbenise pe neaşteptate.

— Vreţi să fiţi bun, domnule consilier ? mi-a spus, făcîndu-mi semn să mă apropii. Înainte de a închide uşa în urma mea, a mai adăugat în şoaptă : S-a întîmplat un lucru neplăcut... Ceva înfiorător !

Luînd receptorul, am aflat că inculpatul Robert Wolf avusese nefericita inspiraţie să se sinucidă în arestul preventiv.

Îţi dai seama, domnule coleg, ce lovitură ! Pe de-o parte pentru întreaga anchetă, fiindcă asta însemna să se ia totul de la capăt, iar pe de altă parte, se înţelege, pentru mine... Ce mai puteam eu să-i spun acum coniţei ?

Dar, revenind în salon, am înţeles numaidecît că soţul avusese grijă să mă cruţe de orice zbucium. Se vede treaba că ştia el ce ştia despre acest domn Wolf. În felul ăsta s-a făcut să nimeresc tocmai la scena în care fermecătoarea coniţă îşi muşca batista şi, vărsînd lacrimi amare, ţipa la amîndoi, să plecăm din ochii ei, spunînd că sîntem nişte oameni lipsiţi de orice sentiment...

Şi-am plecat. Domnul director m-a condus prin grădină şi tot timpul suspina. Eu nu-l întrebam nimic şi, firesc, nici el nu-mi răspundea ; în poartă, ne-am strîns mîna bărbăteşte, cu aerul că ne transmiteam unul altuia condoleanţe. Am pornit apoi direct spre închisoare ; pe drum mi-a devenit limpede faptul că domnişorul, bănuind cît de adînc se înfundase în această panama, hotărîse să încheie socotelile într-un mod cît de cît onorabil.

Mai ştii, poate că se gîndise şi la ea... Căci, te rog să mă crezi, stimate coleg, femeia asta merita să faci pentru ea orice act de nechibzuinţă.

Am rămas acolo încă două zile, şi după aceea am fost mai mult decît bucuros văzîndu-mă în sfîrşit din nou în trenul de Praga. Înainte însă ca trenul să pornească, îl văd alergînd de-a lungul peronului pe acelaşi omuleţ care, nu demult, îmi adusese scrisoarea de invitaţie din partea directorului general. Cum m-a zărit, mi-a întins pe fereastra vagonului aceste două pachete, cu menţiunea că erau însoţite de omagiile distinsei coniţe...

La început, gestul m-a mișcat, gîndindu-mă că nici măcar doliul n-o împiedicase să uite de promisiunea ei ! Dar, după ce am desfăcut unul din pachete, m-a cuprins dezamăgirea, pentru că nu era în el scrumiera aceea confecționată din ambalaj de dinamită, și nici altceva, în afară de aceste modele amărîte. Bănuiesc că n-a mai apucat să le dea la făcut...

Sau, mi-a venit în minte, după ce trenul se pusese în mișcare, povestea asta ascundea în ea un anumit simbol. Mai știi, oferindu-mi acest ciudat cadou voia poate să-mi dea a înțelege că în timp ce ea e o ființă explozivă, ca dinamita, eu mă port ca un model, sau, cu alte cuvinte, ca o mostră fără valoare. Să nu-mi spui că nu. Femeile sînt capabile de orice. Dumneata n-ai de unde să știi, domnule coleg, pentru că ești încă tînăr și căsătorit ; pe mine însă poți să mă crezi !...

Îți dai seama, sper, cîte treburi mă așteptau la Praga, după o absență atît de îndelungată ! Așa se explică de ce am vîrît pachetele în sertarul de la dulap, și am uitat de ele cu desăvîrșire. Cu atît mai mult, cu cît dumneaei nu mi-a mai dat de atunci nici un semn de viață. Cine știe, s-ar putea ca soțul să-i fi curmat plecările la Praga... Sau știu eu, pur și simplu, să fi uitat... Iar eu, precum vezi, din modelele astea nu mi-am făcut niciodată o scrumieră cu care să-mi sperii musafirii, pentru că, pur și simplu, n-am avut timp de așa ceva...

Ca să vezi ! Tocmai azi, după atîția ani de zile, fleacurile astea au trebuit să iasă la iveală ! Ciudat, nu-i așa ? Dar ce să-i faci, omul trebuie să lase ordine în urma lui. În dulap, ca și în viață. Și, cine știe, poate că pe lumea asta nici nu-i vorba de altceva...

Consilierul tăcu și se ridică de pe scaun.

— Dar, uite, cum ne-am luat cu vorba și te-am reținut de la lucru, domnule coleg ! Și ce mi se pare mai grav e că ți-am băut și cafeaua !

Zîmbea strengărește. Într-adevăr, cafeaua ar fi fost cazul s-o păzesc mai bine, pentru că medicii i-o interziseseră cu strictețe. Pe urmă însă, am dat din mînă și i-am spus :

— La birou, o cafeluță nu strică, domnule consilier; numai acasă să nu beți!

Rămas singur, am luat din nou în mînă modelele acelea cu inscripția A. Nobel Fabrique și, după ce le-am cîntărit bine, am chemat ofițerul de serviciu:

— Ia-le de aici și aruncă-le! i-am spus laconic, așa cum îi stă bine unui șef.

— Pentru Dumnezeu! se sperie sincer bătrînul gardian. E voie oare să pui măcar mîna pe așa ceva?

— Bineînțeles că da! Dumneata nu vezi că s-a stins, de mult...

Mă gîndeam mai curînd la povestea consilierului, decît la dinamită.

Cei de jos socotiră însă că ar fi păcat să se arunce asemenea obiecte și, cum în podul direcției era pe cale de înființare ceva ce trebuia să aducă a muzeu de criminalistică, hotărîră să depoziteze acolo modelele cu pricina. În definitiv, puteau să folosească drept materiale ajutătoare în timpul expunerilor... Istoria lor romanțioasă însă o cunoșteam numai eu...

Nu, nu, nu m-a luat gura pe dinainte: într-adevăr, numai eu și nimeni altul! Căci, din păcate, consilierul ministerial Knotek n-a mai avut parte multă vreme să se bucure de pensionarea lui. Probabil, fiindcă n-a fost în stare să reziste fără cafea... Așa se face că, foarte curînd, ne-a fost dat să ne ducem la înmormîntarea sa; eram doar cîțiva la cimitir, căci tocmai atunci se nimerise să avem niște cazuri urgente și oamenii se aflau mai tot timpul pe teren; înmormîntarea unui om singuratec e întotdeauna mai tristă și, ca de obicei, preotul se grăbea. La cimitir mai veniseră însă în afară de noi și spărgătorii și borfașii și hoții de buzunare și cei de inele, toți „clienții" care pe moment n-aveau altă treabă și care, întîmplător, se aflau în libertate. Veniseră să-și ia rămas bun de la acela care nu o dată îi arestase cu atîta autoritate. Frumos din partea lor!

Timpul s-a scurs și, desigur, nimeni nu se va mira cînd afirm că uitasem cu desăvîrșire de povestea răposatului consilier ministerial Knotek, după cum uitasem și de mostrele de dinamită depuse la muzeu. Habar n-aveam că bă-

trînul gardian *Přihoda* [1], cel care se alesese în timpul serviciului cu un reumatism atît de rebel, încît nu mai era bun de nimic — drept care fusese numit custodele muzeului nostru — făcuse din aceste modele un adevărat număr de atracție senzațională. Să-l auzim :

— Mi-aș îngădui să atrag atenția că dinamita, precum se știe, se fabrică pe bază de nitroglicerină, care, se zice, ar face bine la inimă ; eu nu știu, eu n-am decît reumatism. E vorba deci de glicerină, salpetru și acid sulfuric, toate adunate la un loc ; vă dați seama că drăcia asta bubuie mai rău ca iadul dezlănțuit ! După cum bine știți, domnul acesta de-i zice Nobel, al cărui nume e înscris aici, a fost un domn foarte nobil și mai cu seamă putred de bogat ; era atît de bogat, de nu știa ce să mai facă cu atîta bănet ; așa se face că bănuții lui se mai împart la alții și acum, după moartea sa. Eu însă n-am căpătat pînă acum nici un sfanț ; se vede treaba că nu mi-a venit încă rîndul. Ce mai, e limpede că treburile astea trebuiesc mînuite cu multă băgare de seamă...

Și rostind aceste cuvinte, Întîmplare apuca de obicei o mostră și o întindea sub nas unui vizitator.

— Dacă mi-ar scăpa din mînă, vă dați seama, s-a zis cu noi...

Bineînțeles, în aceași clipă lăsa să-i cadă modelul pe jos, și, în timp ce se apleca, chipurile să-l ridice, mai dădea în el cu piciorul, așa ca să alunece pe podea și să se oprească în picioarele altor vizitatori ; și ce se mai bucura, afurisitul, văzîndu-i pe toți cum țopăie de frică ; femeile scoteau niște chiote stridente, iar bărbații se făceau galbeni la față, căci vorba ceea, numai rostirea cuvîntului dinamită ajungea să bage spaima în bieții oameni.

Uneori obișnuia să-și stingă țigara strivind mucul de cîte o încărcătură, și asta, firește, lăsa de asemenea asupra vizitatorilor o impresie nespus de puternică. În astfel de momente, unii declarau că le era de ajuns cît văzuseră pînă atunci.

Bineînțeles, eu n-am știut nimic despre toate astea, căci, dacă aș fi știut, aș fi curmat din timp aceste exibiții.

---

[1] Întîmplare (cehă).

Iarna, pentru că în pod nu se încălzea, dumnealui zăbovea mai mult asupra dinamitei — mai corect spus, asupra modelelor — făcînd o expunere neobişnuit de atractivă ; dracu ştie de unde aflase el toate astea, pentru că, la drept vorbind, spunea adevărul :

— Iar aici, precum vedeţi, e depusă dinamita şi, slavă Domnului, avem destulă ca să putem arunca în aer întreaga direcţie a poliţiei, în cazul în care ar înceta să ne mai plătească salariile. Atenţie însă, atenţie ! E de preferat să staţi cît mai departe de ea. Se ştie că la ger dinamita e al dracului de păcătoasă. Îngheaţă cam în jur de zece grade şi cînd se desgheaţă devine, ca să zic aşa, sensibilă, şi cum ai călcat-o niţeluş pe coadă, gata, începe să bubuie... Cîte grade om fi avînd noi azi aici ? Păi, da, zece sub zero... Uita aşa îngheaţă afurisita asta în fiecare iarnă, şi primăvara iar se dezhgeaţă, şi, cum o avem aici de mulţi ani, faceţi şi dumneavoastră socoteala cam ce s-ar întîmpla, dacă, ferească sfîntul, mi-ar aluneca din mînă !

În clipa aceea, firește, Întîmplare scapă din mînă toate modelele, iar vizitatorul ori se cocoşează de frică, ori zîmbeşte încurcat şi se face verde la faţă. Dar realitatea e că moşul nu-i minte, căci, într-adevăr, aşa se comportă dinamita.

Urmează momentul în care bătrînul îşi pofteşte vizitatorii să stingă şi ei ţigara de modelul acela, aşa cum face şi el, dar cei mai mulţi îi răspund că mai au de tras cîteva fumuri, ca apoi s-o şteargă, englezeşte, sătui pînă în gît de exibiţiile moşneagului.

O dată, cu un grup de vizitatori venise şi un maior de geniu şi ăştia, e ştiut, au explozivele la degetul mic ; bineînţeles, în măsura în care îl mai au.

După ce păliră cu toţii atît cît se cuvine la exibiţia cu aruncatul încărcăturii pe jos, maiorul ţinu să precizeze că n-ar fi exclus ca dinamita să fie răsuflată, căci, după o vreme, spunea el, cam aşa se întîmplă cu ea.

— Da de unde, da de unde, asta nu, asta e bine împachetată, îşi apăra Întîmplare mostrele lui.

Maiorul nu-i dădu însă crezare ; de bună seamă, se îndoia că în ambalajele acelea s-ar fi aflat măcar un firicel de dinamită ; căci dacă s-ar afla, îşi spunea el în sinea lui,

omul ăsta n-ar umbla cu atîta uşurinţă ; şi se hotărî să cerceteze pentru a descoperi adevărul.

Şi astfel, în timp ce Întîmplare se opri cu oaspeţii săi în dreptul gurilor de lup, maiorul desfăcu pe îndelete una din încărcături. Ca un specialist ce se respectă, adună între degete un pic din praful acela depozitat sub învelişul de hîrtie şi-l gustă.

— Hei, domnule, ce-mi faci dumneata mie aici, asta nu-i voie ! se înfurie la culme moş Întîmplare, cînd maiorul se apropie de el cu încărcătura desfăcută.

— Voiam să spun doar atît, că aveţi perfectă dreptate. Într-adevăr în pachetul ăsta se află dinamită. Şi dacă iarna îngheaţă, atunci... cum să spun... în locul dumneavoastră n-aş mai face toate scamatoriile astea, ripostă maiorul, aşezînd cu multă grijă cartuşul pe masă.

Moş Întîmplare uită de expunerea lui cu privire la uneltele de spart. Se uita năuc la cartuşul desfăcut despre care, cu ani în urmă, i se spusese că nu-i decît o simplă mostră, şi deodată se schimbă la faţă, de parcă înaintea lui ar fi apărut o stafie.

— Nu cumva vă înşelaţi ? întrebă cu o voce tremurată.

— Nu, deloc, e dinamită pură, asta se simte pe limbă. După ce îngheaţă devine deosebit de sensibilă la impulsurile mecanice.

Vizitatorii rămaseră cu gura căscată ; nu la dinamită, ci la bătrînul Întîmplare, căci în clipa aceea dumnealui se făcuse alb ca varul. Restul expunerii sale n-a mai făcut nici cît o ceapă degerată ; jumătate din obiecte nici nu le-a mai arătat, căutînd să-şi scoată oaspeţii cît mai repede afară din muzeu. Şi, în timp ce închidea uşa, se mai uită o dată buimac la masa aceea pe care zăcea cartuşul desfăcut.

„Doamne sfinte, am făcut-o de oaie, îşi spunea în sinea lui, tîrîndu-şi din greu picioarele pe scară. Dar ce vină am eu, dacă dumnealor mi-au spus că nu-s decît modele ! Ce să zic, frumoase modele ! Dumnezeule, Hristoase ! Dacă stau şi mă gîndesc, sărmanul de mine am fost zi de zi cu moartea în mînă ! Şi cîte năzbîtii n-am făcut eu cu dinamita asta !!!..."

Se ducea spre casă şi simţea cum îl trec fiori de gheaţă pe şira spinării.

Mai rău fu însă noaptea, cînd îl chinuiră niște vise îngrozitoare ; se făcea că toată direcția poliției zburase în aer, și de pe urma ei nu mai rămăsese în strada Bartolomejska decît o groapă uriașă. Toate clădirile din jur erau la locul lor ; numai direcția noastră dispăruse, deoarece — așa cum auzise el în vis de la o voce înspăimîntătoare — zburase în aer din neglijența gardianului Întîmplare, care umblase neatent cu niște materiale explozive.

A doua zi dimineața nu spuse nimănui nimic, și, cu multă prudență, se furișă sus, urcînd spre muzeu. În timp ce descuia ușa, avu grijă să nu forțeze prea tare cheia în broască, căci nimic nu putea fi mai primejdios în povestea asta decît ciocnirea puternică a metalelor... „Doamne, Dumnezeule, și cînd mă gîndesc că eu le dădeam drumul pe jos și-mi mai stingeam de ele și țigara ! Gata, fraților, s-a zis, eu unul nu mai fumez pînă la moarte !“

Pe vîrfuri, ajunse la locul unde zăcea cartușul desfăcut și, foarte precaut, rîcîi cu o surcică un pic din materia aceea spălăcită ; apoi, la fel de precaut, părăsi încăperea. Răsuflă ușurat abia cînd se văzu din nou pe scară.

— Ce-mi aduci, moșule ? îl întîmpină, binevoitor, cu două etaje mai jos, pirotehnicianul.

— Ce să-ți aduc... nimic... numai asta... vezi și tu ce e, dacă ești în stare...

„Te pomenești, își spunea moșneagul în sinea lui, te pomenești că m-am lăsat dus ca un fraier de maiorul acela ; s-o fi prins, pesemne, că-i luam pe toți peste picior, și ce și-o fi zis ; ia, să i-o plătesc eu moșului !“

Pirotehnicianul luă praful în mînă și-l frecă puțin între degete, întocmai cum procedase și maiorul, apoi îl gustă și spuse :

— Nimica toată, un fleac. O dinamită cît se poate de comună. De unde o ai ?

Întîmplare își împreună mîinile :

— De sus, mă înțelegi, de la muzeu.

— Și-o arăți așa vizitatorilor ? se minună pirotehnicianul. Vezi, fii atent cum umbli cu ea ! Dar, ia spune, iarna nu cumva îngheață ?

— Oho, și încă cum, se tîngui moș Întîmplare. Ca un covrig. Și nu o dată. Afurisita asta înghează acolo de mai mulți ani.

Pirotehnicianul nu-l mai văzuse pe moș Întîmplare atît de speriat. Și-i părea bine. Dar pentru că devenise și el curios, luă un pic din dinamita aceea și se duse cu ea alături, în laborator.

Cînd reveni, părea destul de îngrijorat :

— Ei, nu-i chiar atît de grav ; pentru că, între noi fie vorba, e destul de răsuflată ; mă rog, nitică putere tot mai are ea și, vorba ceea, cu puțină bunăvoință ar mai putea eventual să trosnească...

— Și dacă, să zicem, ar stinge careva de ea o țigară ? întrebă moșneagul clănțănind din dinți.

— Nu, în cazul ăsta, cel mult s-ar aprinde. La șocuri însă cred că ar fi sensibilă. Vezi, ai grijă să n-o scapi pe jos, pricepi ?

— Dddda... pri... pricep.

După care mărturisi cinstit cum lăsase de mai multe ori să-i cadă cartușele din mînă și cum le mai și lovise cu piciorul.

În cele din urmă veniră cu toată povestea la mine. La început n-am înțeles o iotă din tot ce bolborosea bătrînul — mă izbea doar faptul că moș Întîmplare arată ca un șeptar de verde.

— Dar bine, pe cîte știu eu, astea nu sînt decît modele ! am izbucnit, indignat. Cel puțin așa mi-a spus răposatul consilier Knotek...

— Știți, nu vă supărați, a intervenit deodată pirotehnicianul ; Întîmplare mi-a adus o probă și eu am pus-o în aparatul Kast... Ce mai, e dinamită dinamită.

Ne-am repezit toți trei pînă sus, căci eu continuam să afirm că așa ceva e cu neputință ; mi-am adus pe loc aminte de tot ce-mi povestise bătrînul consilier în legătură cu scrumiera și uneltele de fumat ale directorului cu pricina și, firește, și de conița lui. „Mi-a trimis niște mostre fără valoare, îmi spusese atunci bătrînul, ca să mă lase să înțeleg că nici eu nu-s bun de nimic...“

Pe o masă zăcea cartușul desfăcut și pirotehnicianul îmi repetă că-i pare foarte rău, dar asta-i situația : cartușul conține dinamită veritabilă.

— Poate că numai ăsta, i-am spus eu şi am luat repede în mînă alt cartuş. Era ars peste tot de ţigările pe care bătrînul Întîmplare le stinsese în prezenţa înmărmuriţilor vizitatori. Acum moşulică sta ţeapăn în pragul uşii şi, văicărindu-se, pomenea de toate ghiduşiile pe care le făcuse cu mostrele lui.

Ca să fiu mai sigur, am luat repede în mînă celălalt pachet ; era şi acum legat, cu sfoara aceea veche, şi din nou se aşternuse peste el un strat gros de praf, de parcă nimic nu s-ar mai fi întîmplat din ziua în care consilierul ministerial mi-l dăduse, în biroul meu, ca să-l arunc în sobă.

Şi, cum îl apucasem de sfoară, aceasta s-a rupt şi toate cartuşele s-a risipit pe jos.

— Atenţie, domnule consilier, icni pirotehnicianul, dar eu nu m-am speriat de loc, căci eram mereu cu gîndul la frumoasa necunoscută, care-i trimisese acest ciudat cadou consilierului de poliţie Knotek.

În schimb, Întîmplare scoase un geamăt prelung, şi, ţişnind din prag ca dintr-un arc, zbură pe scări în jos ca o săgeată. Uitase şi de reumatism şi de toate necazurile şi sărea ca un tînăr, luînd — după spusele altora — cîte trei trepte deodată. Şi nu se mai opri decît în cîrciuma de după colţ.

Ce puteam face, am mai luat încă două probe şi, după analizele de rigoare, pirotehnicianul mi-a confirmat din nou că era dinamită dinamită.

— Dar de ce n-a explodat, de vreme ce Întîmplare a făcut cu ea atîtea scamatorii ? am întrebat, plin de mirare.

Pirotehnicianul strînse din umeri :

— Ştiu şi eu, s-ar putea să nu mai aibă atîta putere, dar după cîte ştim noi din ce-am învăţat, de explodat mai poate să explodeze.

Aşa se face că într-o dimineaţă, am blocat strada Bartolomejska din ambele părţi, căci, vorba ceea, dracu nu doarme niciodată, şi am încărcat pachetele cu dinamită într-o maşină a poliţiei. Pirotehnicianul s-a aşezat lîngă şofer.

— Ascultă, Întîmplare, am strigat deodată autoritar ; nu crezi că ar fi cazul să mergi şi dumneata cu ei ? Ca pedeapsă !...

— Domnule consilier, vă rog frumos, mai am şi eu niţeluş pînă la pensie, se tînguia Întîmplare, înghesuindu-se într-un colţ al curţii.

Am dat din mînă şi maşina a pornit. Undeva, în afara oraşului, pirotehnicianul a dat foc pachetelor şi acestea, cum spunea el, au ars cît se poate de normal ; numai un gazetar care se pripăşise prin faţa direcţiei tocmai atunci cînd strada fusese închisă s-a apucat să scrie că „o explozie asurzitoare a făcut să se cutremure pămîntul". Aş, nici vorbă de explozie ; căci dinamita arde, trosnind ca lemnul uscat, şi se mistuie încet, fără nici o explozie.

Pentru bună regulă, am întocmit la iuţeală un proces-verbal în care arătam că în ziua cutare, la ora cutare, au fost distruse două pachete conţinînd cartuşe de dinamită ; pachetele de origine necunoscută fuseseră depuse în muzeul nostru de criminalistică.

Doar n-aveam să scriu cum s-au petrecut lucrurile în realitate !

De atunci m-am gîndit şi mă mai gîndesc adeseori la coniţa aceea necunoscută.

Ce temperament trebuie să fi avut această femeie, dacă a încercat să ucidă cu dinamită un consilier de poliţie.

NODUL MARINĂRESC

Cadavrul bătrînei zăcea pe covor, cam pe la mijlocul odăii ; masa — povestea se întîmpla într-o sufragerie de modă foarte veche — fusese dată mai într-o parte, spre fereastră. Bătrîna avea sub cap un fel de perniță, probabil de pe canapeaua aflată într-un colț al încăperii, iar restul funiei de care pînă nu demult fusese agățată atîrna și acum de clanța de sus a ferestrei înalte.

Cam asta ar fi fost ceea ce văzuse la prima ochire detectivul Brůžek, care, de altfel, mai mult nici nu dorea să vadă. Dar mai cu seamă, nu dorea să vadă ce-o să facă șeful lui cu toți indivizii care se foiau pe aici fără nici un rost, cum o să-l ia zor pe sergentul de la comisariatul respectiv care, plin de importanță, se străduia să-i înfățișeze ce anume se întîmplase, de parcă lucrurile ar fi fost gata clarificate. Pe covor, și în spatele moartei, licăreau niște pete luminoase, azvîrlite acolo de soarele puternic ce-și strecura razele prin storul de sită.

— Care va să zică, dumneata ne-ai chemat, spuse consilierul Vacátko, pe un ton neobișnuit de blajin. Atît de blajin, încît de uimire detectivului Brůžek i se subțiară ochii.

— Care va să zică, dumneata ne-ai chemat...

— Cu respect vă raportez, domnule consilier, așa este ; eu v-am chemat, confirmă inimosul sergent.

— Și aș putea să știu și de ce ?

— Pentru că există bănuiala întemeiată cum că această sinucidere, vreau să zic acest caz, n-ar fi tocmai o sinucidere, răspunse gardianul, mîndru că fusese atît de clar. Căci, vorba ceea, un consilier de poliție și încă unul de la direcția de criminalistică nu-i un fitecine ; ăsta e un barosan cu care omul de rînd nu apucă să vorbească de șapte ori pe săptămînă. Și cînd un barosan ca ăsta se uită bine la om și-l miroase că nu-i un nătărău avansarea, adică gradul de sergent-major, nu-i prea departe... Visul

acesta i se părea sergentului ca şi realizat. De aceea, în timp ce dădea raportul, sta drept ca o lumînare şi vorbea energic şi cît se poate de desluşit.

— Care va să zică, dumneata ai o bănuială întemeiată... Excelent !

Deodată însă consilierul se învineţi la faţă şi răcni furios :

— Şi-atunci, de ce, fir-ar a dracului de treabă, de ce n-ai avut grijă să nu fie aici o asemenea debandadă ? Unde ne aflăm ? Cine sînt toţi aceşti indivizi care mişună pe aici, ca pe podul din Praga ?

Consilierul îşi înfipse degetul în aer, arătind spre un omuleţ pirpiriu, care se tot foia prin odaie ; purta în picioare nişte bascheţi scîlciaţi, iar pe el o aşa-zisă haină scurtă, de lucru. Pe cap avea o beretă rotundă de stofă.

— Dumnealui, ştiţi, e Kocaba Iosef, intendentul clădirii, raportă gardianul, surprins peste măsură de brusca întorsătură a lucrurilor.

— Cine a dat jos mortul ? tuna şi fulgera domnul consilier.

— Cine a împins masa din mijlocul odăii ?

— Cine şi-a vîrît nasul aici, şi a cotrăbăit peste tot ?

Detectivul Brůžek clătina din cap, în semn de încuviinţare, dar asta numai pentru eventualitatea că domnul consilier s-ar fi uitat la el. Domnul consilier îl împungea cu privirea pe omuleţul acela pirpiriu — pe intendentul clădirii, iar acesta, fără să mişte, se holba speriat la domnul care, aşa, din senin, se apucase să facă aici atîta tărăboi.

— Ştiţi, mă rog frumos, eu... eu... vă cer iertare, domnule inspector, rosti în cele din urmă omuleţul, cu o voce nesigură, dar, ştiţi, eu a trebuit să fac asta... domnule inspector...

— Consilier ! îi suflă, discret, sergentul.

— Ştiţi, eu... cum să vă spun, domnule inspector...

— Domnule consilier ! ţinu din nou să precizeze sergentul, de data asta pe un ton mai apăsat, căci între timp îşi dăduse seama că vîntul îşi schimbase direcţia şi n-avea de gînd să-l mai apere aşa cum se cuvine pe domnul Kocaba, căruia, din prietenie îi cedase pînă atunci deplina iniţiativă.

— Eu, domnule inspector, continuă intendentul, imperturbabil şi fără greş, eu, am văzut-o pe bătrîna doamnă Jarošová, agăţată de fereastră. De-acolo, de jos am văzut-o.

Faptul că omul ăsta i se adresa cu domnule inspector l-ar fi lăsat rece pe consilierul Vacátko. Dar că sergentul îi îngăduise unui civil să umble prin casă, în loc să caute să descopere singur toate urmele, asta îl intriga şi-l întărîta la culme.

Pentru că ori era vorba de o sinucidere, şi-atunci fusese pus pe drumuri de pomană, ori nu era, şi în cazul ăsta nu se mai putea face aici aproape nimic. Cel mai mult îl aţîţa însă faptul că se-apucaseră să coboare mortul, ca să încerce să-i facă tot felul de scamatorii, chipurile de înviorare — căci altfel de ce ar fi zăcut acum cadavrul pe podea ?...

— De unde de jos ? întrebă iritat.

—Eu, mă rog frumos, am văzut-o atunci cînd m-am căţărat pe acoperiş.

— De jos, sau de pe acoperiş ?! se răsti furios consilierul, căruia nu-i plăcea de loc omuleţul acesta pirpiriu.

— De jos, mă rog frumos, de pe acoperişul garajului.

Consilierul se uită pe fereastră ; întoarse apoi capul spre Brůžek, şi dintr-o privire îi sugeră să iasă. Detectivul Brůžek înţelese totul fulgerător, şi peste puţin timp, putu fi văzut pe acoperişul garajului. Consilierul se postă foarte aproape de perdea, şi Brůžek îi făcu semn că-l vede.

Va să zică, asta ar fi în ordine.

— Şi ce căutai dumneata pe acoperiş ? mai întrebă consilierul, dar mînia lui începea să se stingă.

— Ştiţi, mă rog frumos, curge înăuntru şi domnul inginer care ţine acolo maşina m-a rugat să...

— Bine, bine, şi mai departe ?

— Mai departe, am văzut-o pe doamna Jarošová cocoţată pe fereastră ; ştiţi, se vedea limpede prin perdea că aici ceva nu era tocmai în regulă. Mai întîi mi-am zis : oare ce o fi agăţînd dumneaei la fereastră, căci vorba ceea, la anii ei...

— Şi pe urmă ?

— Pe urmă, l-am chemat pe domnul Souček, îl vedeţi, e aici de faţă... (Într-un alt colţ al încăperii, sta sfios un omuleţ mărunt şi chel — altul ! — care făcea nişte teme-

nele respectuoase. Va să zică, şi ăsta şi-a plimbat labele pe aici! Of, Dumnezeule! Cine să se mai descurce în povestea asta !?)

— Cu dînsul m-am dus de-am sunat, continuă intendentul.

— Şi nimeni n-a deschis, îl întregi, slugarnic, domnul Souček.

— Nu mai spuneţi ?! se minună consilierul.

Detectivul Brůžek zîmbi operativ şi, din fericire, consilierul îl surprinse în această postură. Cine ştie, s-ar putea ca atitudinea subalternului să-l mai potolească niţel.

— Pe urmă, eu, ca intendent, vă daţi seama, a trebuit să forţez uşa. Dar, să ştiţi, domnul Souček, era de faţă, căci, vorba ceea, la asemenea treburi e mai bine să ai întotdeauna un martor!

„Se pricepe, ticălosul, îşi spuse în sinea lui consilierul. Se pricepe, şi încă foarte bine... Din prima clipă s-a gîndit la martori. Interesant!"

— Pe urmă, ne-am repezit amîndoi şi-am tăiat funia. Adică... dumnealui, domnul Souček...

— Cu briceagul meu, mă rog frumos, uitaţi-vă, cu ăsta am tăiat-o, ţinu să precizeze domnul Souček, arătînd briceagul ca să-l vadă toată lumea. Consilierul făcu un gest plictisit.

— Dacă era moartă, de ce n-aţi lăsat-o, şi n-aţi chemat poliţia ?

— Da, moartă... Aveţi dreptate, moartă era, dar ce ne făceam dacă nu era ; se mai întîmplă, nu-i aşa ? obiectă intendentul.

— Omul trebuie să facă totul ca să-şi salveze aproapele. Eu, cel puţin, aşa gîndesc !

— Să zicem că aşa e, bombăni morocănos consilierul de poliţie. Pe urmă aţi întins-o pe jos, nu-i aşa ?

— Da.

— Adică nu, se amestecă în vorbă domnul Souček, cu spaima în sîn. De fapt, ştiţi, a căzut, cînd am tăiat funia... Eu... eu ca să zic aşa, eram tare tulburat, şi fiindcă dumnealui, domnul Kocaba, n-a ţinut destul de fest, doamna... a căzut grămadă pe podea.

— Din ce în ce mai frumos, mîrîi consilierul, uitîndu-se acum spre detectivul Brůžek. Acesta dădu operativ

ochii peste cap, ca să-şi manifeste uimirea faţă de o asemenea imbecilitate.

— După aceea v-aţi apucat s-o reanimaţi, nu-i aşa ? Ia să văd, cum aţi procedat ?

Intendentul îngenunche servil lîngă moartă şi arată cum i-a ridicat mîinile ca să-i facă respiraţia artificială. Cu acest prilej ieşi la iveală faptul că pe vremea războiului dumnealui slujise un timp la brancardieri, şi deci se pricepea puţin la astfel de treburi.

— Să ştiţi că doamna Jarošová a început să se răcească, spuse fără pic de emoţie, după ce se ridică de jos.

— Şi, cum spuneam, în timp ce eu îi făceam asta, domnul Souček a dat fuga la comisariat.

— A dat fuga, n-a telefonat ! sublinie ironic consilierul Vacátko.

— Da, am fugit pînă acolo, confirmă domnul Souček. Ştiţi, eram tare tulburat — şi-apoi, unde să găseşti pe-aici un telefon ?... Cel mult, undeva, într-o prăvălie. Şi cum vă spuneam, tot drumul am fugit şi dumnealui... domnul sergent, aici de faţă, a venit cu mine numaidecît.

— Aşadar, ai lipsit cam... cam un sfert de oră, nu-i aşa ? întrebă consilierul, cu un aer absent. Domnul Brůžek îşi înălţă privirea spre el ; îşi cunoştea bine şeful şi înţelegea perfect rostul acestei întrebări inofensive.

— Da, cam aşa, confirmă intendentul. Şi în acest timp, eu i-am făcut mereu mişcări de respiraţie... Dar, degeaba...

— Ai năduşit al dracului ! rînji consilierul.

— Raportez că l-am găsit pe domnul Kocaba îngenuncheat lîngă moartă şi, într-adevăr, îi ducea mîinile cînd în sus, cînd în jos, întregi gardianul mărturia.

— Masa asta tot voi aţi împins-o într-o parte ?

— Noi.

— Şi scaunele ?

— Da, şi scaunele, ca s-avem mai mult loc.

— Unde se aflau scaunele, cînd aţi intrat în odăie ?

— În jurul mesei... Nu-i aşa domnule Souček ?

— Eu nu ştiu nimic, eu eram tare tulburat, icni din colţul său sfrijitul Souček.

— Aici, lîngă fereastră, era vreun scaun ? întrebă consilierul, sfredelindu-l cu privirea pe intendent.

— Nu, ce să fi căutat scaunul acolo ?

— Dar vreo dezordine, din care să reiasă că s-a căutot ceva pe aici, ați găsit ? Lucruri răvășite, împrăștiate ? Căci nu-mi închipui că dumneata nu te-ai dus să te uiți și prin camera de alături !

Consilierul făcuse această afirmație cu atîta certitudine, încît intendentul începu să înghită noduri.

— Da, mă rog frumos, de dus, m-am dus... dar, știți, numai așa... să-mi arunc ochii... să văd dacă nu cumva e cineva pe acolo ! Nu-i așa, domnule Souček ? Dumneata ai fost martor ?

— Eu nu știu nimic, eu eram tare tulburat. Eu... știți, am dat fuga la comisariat.

Un timp consilierul nu mai spuse nimic ; ocoli de cîteva ori cadavrul, ca și cînd ar fi văzut la el ceva deosebit, apoi se întoarse brusc spre detectivul Brůžek :

— Organizează la iuțeală o anchetă minuțioasă... Amprente, fotografii, trimiterea cadavrului la medicul legist... Ca de obicei...

Detectivul Brůžek pricepu.

Consilierul mai parcurse o dată întreaga locuință. Alături, în dormitor, găsiră șifonierul întredeschis ; cum era de așteptat, cineva cotrobăise prin el, căutînd ceva. Dar asta nu spunea mare lucru, pentru că la fel de bine putea să caute și stăpîna casei, înainte de a muri.

— În tinerețe, am avut un caz asemănător, domnule consilier. O femeie dăduse drumul la gaze și cînd am sosit noi la fața locului, am găsit casa într-o debandadă nemaipomenită, încît am fi fost în stare să jurăm că mai fusese pe-acolo careva... Și totuși, dumneaei răvășise totul de una singură, căutînd un *libsbrif* [1]. Într-adevăr, un *libsbrif* de demult, de la o dragoste veche ; îi venise ei pe chelie să moară cu scrisoarea aceea în mînă... A, da, să nu uit, scrisoarea purta, o dată, și după data aceea am descoperit totul: Și ce credeți ? Scrisoarea n-avea nici mai mult nici mai puțin de treizeci și cinci de ani... Vedeți, uneori și dragostea ține mult !...

Detectivul scotoci cu iscusință prin șifonier și scoase de sub rufărie un carnet de economii.

---

[1] Corect : *Liebesbrief* — scrisoare de dragoste (germ.)

Cercetă mai departe, dar nu mai descoperi nimic interesant. Bani lichizi nu erau pe nicăieri.

— Ai grijă să se facă o percheziţie temeinică ! Şi vezi să i se ia amprentele şi acestui intendent, dar cu mare discreţie.

— Domnule consilier, dumneavoastră socotiţi că ?... rosti în şoaptă Brůžek.

— N-a stat el aici un sfert de oră, singur cuc, numai aşa, de florile mărului.

— Şi credeţi că ar putea fi vorba de un omor ?

— Cum adică, ar putea, domnule Brůžek ? Dumneata n-ai observat cît de sus a fost agăţată femeia asta ? Şi nici un scăunel pe care să se fi putut sui o bătrînă, ca să ajungă pînă acolo !... Ce să mai vorbim, e limpede că a spînzurat-o cineva ! Şi ar mai fi un amănunt : sfoara a fost tăiată de la perdea... Asta înseamnă că ideea cu spînzuratul i-a venit abia după aceea...

— Bine, bine... Dar unde-s urmele de violenţă ? Cînd îi atîrni cuiva ştreangul de gît, trebuie totuşi să-l ţină cineva de mîini. Şi în cazul ăsta vînătăile apar cît ai zice peşte...

— Da. Dar şi cînd îi faci cuiva exerciţii de respiraţie, tot de mîini îl ţii, şi deci vînătăile pot să apară şi în acest caz. De aceea am înjurat eu atît de furios, pentru că mie nu-mi plac treburile murdare.

După ce mai sosiră şi alţi funcţionari de la secţia de criminalistică, Brůžek se duse prin vecini să se intereseze ce fel de viaţă ducea bătrîna Jarošová. Constatările făcute nu erau lipsite de interes. Jarošová era socotită o femeie bogată. Vindea convenabil nişte parcele de pămînt. Moştenise de la părinţi cîteva terenuri pe malul apei şi acestea deveniseră mina ei de aur mai cu seamă acum, cînd pe oameni îi cuprinsese febra de a-şi construi cabane ca să iasă la aer curat, în mijlocul naturii. La doamna Jarošová venea destulă lume, deoarece dădea anunţuri la mica publicitate... Dacă fusese azi cineva, asta era greu de aflat. Trec pe aici tot felul de oameni, nu-i aşa, vin destui cerşetori şi mai vin şi tineri care se oferă să aducă cărbuni din pivniţă sau să bată covoarele... O servitoare de la eta-

jul doi pretindea că întîlnise azi, în holul de la parter, doi tineri, dar, de unde ieşiseră, asta nu mai ştia.

După-amiază, avură la direcţie ultimul anunţ trimis de bătrîna Jarošová la *Národní Politika :*

„Vînd parcelă, conv.ter., apă, pădure.
Răspundeţi sub : ieftin, la adm.L.l."

Cu aceeaşi iuţeală îi descoperiră pe cîţiva din vechii cumpărători. Din păcate însă nici unul nu fu în stare să prezinte vreun element care să ducă poliţia pe noi urme. Ultimul, un inginer, plătise parcela în două rate. A doua rată i-o adusese săptămîna trecută : două mii. Banii aceştia nu fuseseră depuşi pe carnetul de economii şi nici nu puteau fi găsiţi. În locuinţa doamnei Jarošová nu se găsea absolut nici un ban. Nici măcar un heller.

— Cum să se găsească, mormăia consilierul. Doar n-a stat el de pomană singur cuc atîta timp...

De bună seamă, avea, în privinţa asta, teoria lui. Numai că teoria în sine n-are nici o valoare. Fiindcă amprentele digitale ale intendentului Kocaba nu apăreau nicăieri ca să poată fi dovedite.

Seara, domnul consilier porni spre casă la fel de cătrănit ca dimineaţa. „Cînd iţele se încurcă, nici dracu nu le mai descurcă, repeta mereu în gînd, morocănos. Cu acest prilej descoperi (ca să vezi, ceva tot descoperi !) de ce fusese toată ziua într-o dispoziţie atît de proastă. De vină e numai Karlík, feciorul meu ; mi-a adus ieri un patru la latină ; da, da, acest patru la latină m-a scos de ieri din apele mele. Omul vrea să-i asigure fiului o viaţă mai tihnită decît a avut taică-său şi, dumnealui, în loc să înveţe, hoinăreşte mereu nu ştiu pe unde ! Dar lasă că-i scot eu gărgăunii ăştia din cap, îi arăt eu lui cercetăşie, organizare de tabere şi nu ştiu mai ce şedinţe de detaşament ! Gramatica latină, ăsta-i detaşamentul tău !"

Cînd ajunse acasă, soţia îşi dădu numaidecît seama — cum, de altfel, îşi dăduse seama şi domnul Brůžek dis-de-dimineaţă — că azi nu-i a bine ; în consecinţă, se strădui să vorbească cît mai puţin. Dar, iată că din nou feciorul fu acela care strică totul ; de cîte ori nu-i spun : mai ia şi tu cartea în mînă, măi băiete ; măcar cînd e tata acasă ! De fapt, tînărul ţinea cartea în mînă, numai că taică-su

intră în odăiță atît de tăcut și atît de neașteptat, încît sărăcuțul nu mai apucă să închidă cartea pe care tocmai o citea, și să deschidă la iuțeală manualul de gramatică latină, ca să învețe *consecutio temporum* sau, cu alte cuvinte, corespondența timpurilor.

Și nu învăța, pentru simplul motiv că dumnealui citea o carte despre organizarea taberelor... Pe june îl interesau grozav aceste treburi și, dacă n-ar fi avut ghinionul să se nască în casa unui consilier de poliție, ar fi devenit pădurean, cu alte cuvinte, un om al pădurii.

— Ei, poftim ! Cum se organizează o tabără ! Altceva nu-ți mai lipsește ! Este exact ce-ți trebuie în viață ! tună furios părintele.

În sinea lui, Karlík își spunea că prostia de corespondență a timpurilor îi va trebui și mai puțin, dar preferă să tacă. Tata e un buldog nemapomenit, m-a surprins — *damned,* își zise în șoaptă adeptul artei de a trăi în pădure.

— Sigur, eu mă omor muncind, și domnișorul, în loc să învețe, citește cum se ridică o vatră ! Învață cum să recunoască urmele sălbăticiunilor din pădure ! Ei da, asta e, într-adevăr, lucrul cel mai important pentru un elev cu patru la latină... Tipurile și formele corturilor... Nodurile !

Mîniosul tată luă cartea în mînă și se părea că o să-i dea cu ea în cap băiatului. Se răzgîndi însă și părăsi odăița bodogănind. Oalele sparte le plăti bineînțeles mama care fu nevoită să asculte un logos nesfîrșit despre slăbiciunile ei în educația băiatului.

Pe scurt, a fost o zi proastă. De altfel, ziua următoare n-a fost cu nimic mai bună. Autopsia a dat la iveală că doamna Jarošová fusese lovită în cap cu un obiect avînd o suprafață mai mare — după toate probabilitățile, un sac cu nisip. Judecînd după leziunile cláre, descoperite pe inimă, medicul legist trăgea concluzia că și o lovitură mai slabă putea să-i provoace victimei foarte ușor pierderea imediată a cunoștinței. Pe urmă nu mai era nici o greutate s-o sugrumi cu o sfoară și s-o atîrni de fereastră. De bună seamă, făptașul socotise că storul era destul de gros, și întrucît peste drum nu se afla nici o casă, își închipuise că nimeni n-avea s-o descopere pe bătrînă atît de curînd... Și tocmai în privința asta s-a înșelat.

Firește, numai dacă lucrurile stau așa cum declară intendentul Kocaba ! Consilierul hotărî să mai vadă o dată locuința, și se duse din nou acolo, însoțit de detectivul Brůžek.

Totul rămăsese aici neclintit, ca în ziua precedentă. Masa și scaunele împinse într-o parte... De clanța ferestrei mai atîrna și acum restul de sfoară fatală. Și pretutindeni, aceeași dezolantă pustietate caracteristică unei case temeinic cercetată.

Bani, nicăieri. Nici măcar în poșeta aceea jerpelită...

— Dacă mi-ați da voie, domnule consilier, v-aș spune că ucigașul a mers la sigur. Asta cunoștea bine casa... Și s-ar putea să fi purtat și mănuși. Într-un cuvînt, s-a pregătit pentru isprava asta...

Și detectivul continuă să-și dezvolte teoria, afirmînd că nu-i nici o scofală să dibui banii la femeile astea bătrîne ; de cînd lumea, îi vîră ori sub rufărie, ori în bufet. Și numai, cînd și cînd, sub căptușeală.

Întorcîndu-și ochii spre șeful său, care tăcea mîlc, constată cu mîhnire că acesta nici măcar nu-l asculta. Privea în sus, fixînd cu atenție fereastra de care fusese spînzurată răposata Jarošová. Restul acela de sfoară mai era acolo.

— Ce părere ai de nodul ăsta ? spuse într-un tîrziu consilierul Vacátko.

Brůžek se apropie și mai mult de fereastră și dădu din cap afirmativ :

— Cum scrie la carte, domnule consilier !

— Ciudat ! Ia urcă-te și încearcă să-l dai jos ; bagă de seamă, fără să-l desfaci ! Dacă nu merge, deșurubează clanța...

Detectivul execută ordinul, fără greș. Sări apoi triumfător de pe scaun, ținînd în mînă, intactă, bucata de sfoară, cu nodul acela ciudat.

— Ai fi în stare să desfaci un asemenea nod ? întrebă consilierul.

Domnul Brůžek răsuci din cap, spunîndu-și în sinea lui că multe mai vor în ziua de azi stăpînii de la bieții oameni.

Consilierul începu să se agite prin încăpere, meditînd cu voce tare :

— Nodul, da, nodul... Ei drăcie, nodul ăsta! Ăsta, ieri nici nu l-am luat în seamă, așa cum s-ar fi cuvenit...

Și deodată izbucni :

— Nodurile !

Detectivul se uita la el nedumerit.

— Da, manualul despre organizarea taberelor ! Vatra, urmele fiarelor, nodurile... Asta-i toată filozofia, domnule Brůžek ! Și consilierul zîmbi : Ieri era gata-gata să-mi cîrpesc băiatul, și cînd colo, precum vezi — povestea se potrivește ! Domnul Brůžek, ia te rog această sfoară, și să mergem.

După-amiază, instalat în biroul consilierului, detectivul Bružek executa, sub îndrumarea șefului său, tot felul de noduri, potrivit învățămintelor extrase din *Manualul organizării corecte a taberelor în pădure.* Ajunseseră amîndoi la o îndemînare remarcabilă.

— Va să zică, ăsta-i nodul scoțianului... Iar ăsta, nodul pescarului... Cum merge cu lațul alpinistului, domnule Brůžek ?

Detectivul raportă cu mîndrie că începuse să meargă mai bine. Pe urmă mai încercară amîndoi și nodul salvării, revenind însă, mai cu samă, la cel de pe sfoara de care fusese agățată bătrîna doamna Jarošová : nodul marinarilor sau, cum i se mai spune, lațul marinăresc.

— Marinăresc... De ce tocmai marinăresc ?! Ce părere ai, domnule Brůžek ?

Detectivul strînse din umeri :

— Hm... Știu și eu ? Ce-ar fi să ne interesăm dacă acest Kocaba n-a fost cumva și în serviciul marinei ?! Te pomenești...

— M-am interesat, mărturisi consilierul. N-a fost, și nici n-a avut vreodată de-a face cu vapoarele. Din păcate...

— Atunci, s-ar cuveni poate să ne uităm dacă n-avem pe aici vreun marinar. Vreau să zic, la fișier...

Consilierul nu-i răspunse.

— Sau să dăm o raită printre cei de la navigația fluvială. La urma urmei, și ăștia leagă asemenea noduri. Cu apa se ocupă Soukup, ordonați să fie chemat ?

Consilierul continua să se plimbe prin birou fără să sufle o vorbă. În cele din urmă se opri și spuse :

— Desigur, tot ce propui dumneata s-ar putea face. Dar pentru un nod marinăresc nu-i neapărat nevoie de un marinar. Pentru așa ceva ajunge și-un băiat cu o barcă de-o singură persoană... Dumneata nici nu știi, domnule Brůžek, ce seminție romantică sînt băieții de azi. Al meu, de pildă, simte în el vocația de a trăi în pădure. Își cumpără doi cîrnați și-o întinde să și-i frigă în natură. Și, ca să-i poată frige pe gustul lui, trebuie să cunoască cel puțin cinci procedee de a încinge focul... Nodul mărinăresc îl cunoaște orice hoinar care are un simplu canoe. Nu uita, domnule Brůžek, că femeia asta vindea parcele unor oameni care-și construiesc pe malul apei cabane pentru sporturile nautice... Mîine treci pe la toate magazinele cu articole de sport și afli unde s-a vîndut în ultimele zile un echipament mai costisitor. Sîmbătă, mobilizare generală ! Împrumutați oameni de la detașamentul însărcinat cu paza cheiului și rețineți orice persoană ce posedă un canoe sau un caiac nou... Trebuie să spună de unde a avut bani ca să-l cumpere. Lațul marinăresc, pricepi, domnule Brůžek ? De data asta îl vom strînge noi ; căci, vorba ceea, de legat, am învățat cum se leagă...

Detectivul Brůžek nu era omul să se lase încîntat de vorbe mari ; dar cele auzite acum din gura șefului său avură darul să-l înmărmurească. Spuse :

— Ei drăcie, asta s-ar cuveni, domnule consilier !

Și cum în ochii lui stăruia o admirație neascunsă, consilierul se învrednici, în sfîrșit, să zîmbească.

Sîmbăta nu se arăta la început de loc promițătoare. Magazinele nu livraseră în ultimele zile decît două ambarcațiuni ; una fusese expediată la Roudnice, iar pe cealaltă o cumpărase un funcționar de la municipalitate.

Nu le rămînea deci decît să fie cu ochii în patru, și să păzească bine cheiul, pentru a vedea dacă nu cumva apare pe acolo ceva nou. Bărbați cu înfățișare discretă stăteau postați de-a lungul părții navigabile a Vltavei, în timp ce sportivii hoinari își transmiteau semnalele lor secrete : Șase, copoii dau tîrcoale !

Înhățară trei băieți, dar actul se dovedi inutil.

Între timp, domnul Brůžek aflase că firma Sašek începuse să construiască un nou tip de canoe. Unul mai special, căci individului care făcuse comanda îi venise pe

chelie să-i bată coastele în tablă de alamă. De fapt, un capriciu prostesc, dar dacă așa vrea omul... Cheful ăsta avea să-l coste cincizeci de coroane în plus.

Așa stînd lucrurile, detectivul se postase dis-de-dimineață în preajma atelierului, așteptînd clientul să vină să-și ridice comanda. Era o căldură zăpușitoare, și tare ar fi avut poftă să bea și el o bere ! Dinspre rîu răzbeau pînă la el strigătele de voioșie ale sportivilor și asta avu darul să-i răscolească în suflet amintirile tinereții. Ehei, unde sînt vremurile de odinioară, cînd mă plimbam de-a lungul cheiului cu soția mea. E drept, nu aveam noi pe atunci bărcuțe, dar, oricum, tot frumos era !

Cînd tocmai începuse să i se urască de atîta așteptare, din atelier își făcură apariția doi tineri purtînd pe umeri o barcă nou-nouță. Erau rumeniți la față, și tabla de alamă sclipea de mai mare dragul.

— Frumoasă, le spuse detectivul cu blîndețe cînd trecură prin dreptul lui.

Băieții îi aruncară o privire scurtă și-și văzură de drum.

— Hei, încotro ? În vîjîială ? strigă Brůžek în urma lor.

Tinerii sporiră pasul, Brůžek, după ei. Cînd își întoarseră capul și văzură că necunoscutul nu-i mai slăbea, băieții iuțiră pasul și mai mult. Cu barca la spinare, desigur, nu era deloc ușor, și totuși puștii mergeau atît de repede încît, ca să le facă față, domnul Bružek ar fi trebuit, cel puțin, să alerge. Indispus de această situație, detectivul scoase la repezeală fluierul din buzunar.

Auzind semnalul, băieții porniră în galop, zburînd la vale gata-gata să mănînce pămîntul. Zadarnic însă, căci jos, chiar pe malul apei, îi aștepta un gardian, care sesizînd semnalul de alarmă alergase în goana mare și le tăiase calea. Restul merse apoi ca pe roate, și peste puțin timp cei doi fură transportați la Secția a patra.

Consilierul îi primi cu aer trist și cu multă strîngere de inimă. Pentru că unul din ei n-avea încă douăzeci de ani, iar celălalt abia împlinise șaptesprezece. Și unul și altul erau înalți și trași ca prin inel, cel mai mic avea bărbia acoperită de tuleie negre și tenul numai bubulițe.

— Hai, mărturisiți, de unde ați luat banii pentru bareă.

Răspunse cel mai mare, rînjind :

— I-am adunat. Muncim, și-am făcut economii.

— Pe doamna Jorošová o cunoașteți ? întrebă consilierul, fixîndu-i pe amîndoi drept în ochi.

Cel mic înghiți în sec. Celălalt lăsă ochii în jos și răsuci din cap, în semn că nu.

— Dar noduri, noduri vă pricepeți să faceți ? Nu însă din acelea obișnuite ; mă gîndesc, așa, la un lat marinăresc... Ca ăsta, de pildă, din șnur pentru perdea...

Consilierul aruncă pe masă crîmpeiul de sfoară și în clipa aceea cel mic icni, scoțînd din el un sunet ciudat. Dar și celălalt, pînă atunci mai rebel, se făcu deodată alb ca varul.

Consilierul Vacátko apăsă pe butonul soneriei și în biroul lui apăru numaidecît o dactilografă între două vîrste ; întocmiră procesul-verbal, direct la mașină. Interogatoriul nu dură prea mult.

La doamna Jarošová se duseseră, întîmplător, în urmă cu vreo paisprezece zile, însoțiți de încă doi tineri, cu gîndul să-și cumpere și ei o mică parcelă pe malul apei ; dar atît cît le ceruse bătrîna n-aveau de unde să dea. Așa au cunoscut-o pe doamna Jarošová, care le-a promis să se intereseze la vecini dacă n-aveau ei ceva mai mic și mai convenabil pentru punga unor strengari. Pe urmă unuia din ei — celui mai mare — care își spune Bill, dar al cărui nume de botez e de fapt Bohouš, i-a venit în minte ideea că o femeie ca asta trebuie să aibă multe parale. Și-a făcut rost deci de un așa-zis baston de cauciuc, pe care, de fapt, și-l cususe singur din pînză.

— Era un fel de băț, pentru jocul de-a prinselea, rosti cel mic, cu vocea în schimbare.

— Am vrut numai s-o sperii, adăugă celălalt, mormăind.

— De aceea l-ai umplut cu nisip, nu-i așa ? Cel puțin, dacă n-ai minți !

— A vrut s-o atingă nițel, îl trădă cel mic.

— Da, numai nițel, dar știți, cum am atins-o, dînsa a căzut grămadă...

— Și-atunci, v-ați spus că ar fi bine să meșteriți lucrurile în așa fel, încît să se creadă că s-a spînzurat... Cine a tăiat șnurul ?

— El ! strigă cel mare, arătînd spre prietenul său. El a tăiat sfoara, și pe urmă începu să boccască.

Se înspăimîntaseră amîndoi de toată povestea, căci se întîmplase un lucru neprevăzut. Își imaginaseră că lucrurile aveau să meargă mult mai ușor, așa, ca în filme

— Și banii ?

— În poșetă avea un carnet de economii, în care erau cincisprezece hîrtii de o sută. Pe astea le-am luat..

— Și carnetul unde l-ați pus ?

— Înapoi în poșetă.

Consilierul schimbă o privire semnificativă cu detectivul Bružek. Păi vezi, carnetul ăsta lipsește !

— Mai erau și alți bani în poșetă ?

— Ceva mărunțiș, dar pe ăștia nu i-am luat.

— De ce ?

Tinerii tăcură un timp. Apoi, cel mare bîigui :

— Știți, ne-a fost teamă...

Semnară amîndoi procesul-verbal cu un scris colțuros ca de copil. După ce fură scoși din birou, consilierul Vacátko se întinse comod în fotoliu și-i spuse detectivului:

— Ei, ce părere ai, domnule Bružek ? Nu crezi că s-ar cuveni să te repezi pînă la acest Kocaba ? Carnetul, sînt sigur, era nenominal. Pe chestia asta aș fi în stare să pun și rămășag. Căci altfel l-ar fi lăsat acolo, așa cum l-a lăsat pe celălalt, sub rufărie, în șifonier. Nu crezi ?

Cazul era deci încheiat. Consilierul închise zgomotos *Manualul organizării corecte a taberelor în pădure* și în clipa aceea, vrînd-nevrînd, se gîndi la fiul său.

Abia mai tîrziu își dădu seama că se gîndise în același timp și la cei doi ce străbăteau acum un coridor întunecat, coridor pe care aveau să-l mai străbată cîțiva ani, lipsiți de soare, de Vltava și de ambarcațiunea aceea nouă, bătută în tablă de alamă lucitoare.

CONȘTIINȚA

În timp ce-și punea roba veche și jerpelită, judecătorul Grăbitu își mai aruncă la iuțeală ochii prin dosare. Mereu aceleași povești. În tribunal, secția lui era poreclită „judecătoria palmelor", cu toate că el judeca și cazuri de jignire a onoarei și unele cazuri de ușoară vătămare a integrității corporale, făcînd cu acest prilej să smiorcăie de înduioșare sala pe jumătate goală. Acesta era momentul pe care judecătorul Grăbitu îl îndrăgea cel mai mult : tăcerea aceea mută, a emoției generale, înaintea declanșării în sală a primului sughiț de plîns. Firește, cineva ar putea spune : nu vă supărați, domnule judecător, dar în balta dumneavoastră peștișorii sînt mult prea mici ; ei, da, la tribunalul județean e cu totul altceva, acolo, cel puțin, omul are de ce să plîngă... Numai că bătrînul judecător știa foarte bine că important nu e de ce plînge omul, ci important e să plîngă măcar o dată în viață. Marea sa artă consta în aceea de a ști să zguduie pînă și conștiințele celor mai înrăiți precupeți, trecuți prin sită și dîrmon. Căci un asemena om care se trezește zilnic la trei dimineața, ca la patru să fie la taraba lui din piață, nu înainte însă de a-și fi sorbit obișnuita ciorbă de burtă, ei, da, un asemenea om nu se lasă impresionat cu una cu două de un cuvînt oarecare. Și dacă pînă și unui astfel de ins cuvintele judecătorului Grăbitu sînt în stare să-i stoarcă o lacrimă, ele constituie o dovadă că merg direct la țintă, adică la inimă.

Acum, judecătorul își netezea chelia, meditînd adînc în fața oglinzii atîrnate deasupra lavoarului. De fapt, dacă stau și mă gîndesc, oamenii ăștia sînt în general niște ființe cumsecade, și dacă ar ști să plîngă și singuri, nici n-ar mai avea nevoie de judecată. Dar de, dumnealor nu sînt în stare de așa ceva și de aceea sînt pus eu aici. Eu și, mă rog, amenzile și pedepsele mai ușoare, dar, firește, toate condiționate ; pînă la pensie o mai trag eu așa, fără

să vîr pe nimeni în pușcărie. În ceea ce mă privește, nici n-aș vrea să fac vreodată parte dintr-un complex de judecată penală, pe cinstea mea, n-aș vrea ; de ce să nu dorm eu liniștit și să visez noaptea urît ? Ascultă, Iosef, m-auzi? Ai trimis un om în temniță pentru cincisprezece ani ! Îl vezi ? are șaizeci și unu de ani, nu te doare sufletul ?

Și mai e ceva : un asemenea tribunal judecă și împarte pedepse în dreapta și stînga, dar o dată n-ai să vezi acolo pe careva izbucnind în hohote de plîns ; cel mult cîte o martoră mai slabă de înger, care, bineînțeles, n-are nici în clin nici în mînecă cu întreaga poveste. Și, după mine, plînsul e lucrul cel mai important, asta n-o să mi-o scoată nimeni din cap. Niciodată !

Dar, ia să văd, ce-avem noi aici, pe ziua de azi ? Mda, altfel nici că se putea : obișnuitul paragraf o sută opt — iar vreo calomnie sau vreo jignire. Și, mă rog, unde s-a întîmplat povestea asta ? Aha, într-o prăvălie. La un valț de călcat rufe...

Valțul ăsta avu darul să-i stîrnească domnului judecător o neobișnuită bună dispoziție. De acolo răzbate întotdeauna un miros neplăcut de rufărie încinsă, femeile așteaptă înșirate pe bănci și, de plictiseală, își omoară timpul pălăvrăgind vrute și nevrute ; în asemenea împrejurări, nici vorbă că jignirile vin de la sine. Ehei, cum văd, azi o să iasă iar cu multe plînsete, își spuse judecătorul cu voce tare și, aproape înveselit, porni spre sala de ședințe.

În sală erau două femei : una reprezentînd partea acuzatoare, cealaltă partea pîrîtă, și lîngă fiecare se afla cîte un avocat stagiar, ceea ce însemna că povestea avea să se desfășoare cu tot dichisul. Fereastra ce dădea spre piață era prăfuită —așa se cuvine, atmosfera aici trebuie să fie sumbră și apăsătoare, căci sîntem într-o sală de judecată și nu la o serbare cîmpenească.

Nici n-apucase domnul judecător să citeze toate paragrafele pe care, potrivit datelor din dosar, pîrîta le-ar fi încălcat, cînd aceasta începu să bocească molcom, smiorcăind din nas. Cifrele nu erau ele tocmai exacte, dar asta femeile n-aveau de unde să știe ; avocații puteau să știe, dar poate că nu știau, și-apoi, asta n-avea nici o importanță, pentru că ele nu constituiau decît o introducere la

ceea ce avea să urmeze ; aşa trebuie început, ca să înţeleagă toată lumea că aici nu-i de joacă. Cam aşa o să-ţi fie dumitale şi la judecata de apoi, în faţa arhanghelului Gavril — care va purta o robă întocmai ca a mea, cu singura deosebire că el n-o să-ţi vorbească blajin, aşa cum îţi vorbesc eu, ci cu o voce bubuitoare, de-o să-ţi asurzească urechile.

De fapt, cazul de azi era cît se poate de banal, chestiunea în sine fiind următoarea : în ziua de 4.III.a.c. doamna Součková s-a dus cu rufele la călcătorie şi acolo a întîlnit-o pe doamna Možná cu care s-a salutat prietenește. După aceea, a mai venit acolo şi doamna Nováková, căreia doamna Součková i-a spus :

— Vai, doamnă Nováková, ce rău arătaţi ! De ce sînteţi atît de palidă !?!

Doamna Nováková a oftat spunînd că nici ea nu ştie...

După care, doamna Součková a continuat să-şi dezvolte teoriile ei, flecărind într-una şi spunînd că odată ce omul începe să slăbească în halul ăsta, e rău de el ; la fel s-a întîmplat şi cu o mătuşă de-a ei din Křivoklaty, care, tot aşa, a început să slăbească şi, ce mai, într-o lună a ajuns în sicriu... Doamna Nováková a lăsat rufele în prăvălie şi, tremurînd toată, a plecat acasă ; doamna Součková, firește, nu s-a lăsat şi a continuat cu pălăvrăgelile ei. Doamna Možná a întrebat-o cum de nu-i este ruşine să vorbească astfel ; dacă sărmana Nováková le pune toate astea la inimă ? La care doamna Součková i-a răspuns că ei n-are de ce să-i fie ruşine şi că ruşine ar trebui să-i fie altcuiva, de pildă, doamnei Možná, cunoscută în tot cartierul ca o clevetitoare fără pereche.

Cuvîntul clevetitoare e în sine un cuvînt care te poate face de rîsul lumii. Şi iată că în felul acesta doamna Součková a jignit-o pe doamna Možná, de faţă cu cei ce tocmai se aflau în prăvălie şi de a căror mărturie aceasta din urmă poate beneficia. Ca martoră principală era prezentă însăşi proprietara călcătoriei...

Aceasta nici nu-şi făcuse bine apariţia în sala de şedinţe şi începu să bocească, că acasă îi stă negoţul pe loc şi asta nu-i un fleac ; la ea nu-i ca în altă parte, un valţ de călcat are nevoie tot timpul de mîna omului, pentru că

rufele, binevoiți a afla, domnule judecător, n-au voie să se usuce prea tare. Judecătorul își aduse aminte de rufăria și de fețele de pernă proaspăt călcate și frumos împăturite, pe care soția sa le schimba acasă o dată la trei săptămîni, și îi dădu dreptate martorei.

Apoi, ținu un lung discurs, amintind că oamenii trebuie să se poarte cuviincios unii față de alții, și după ce pîrîta și martora își istoviră plînsul, începu să lăcrimeze și partea acuzatoare ; domnul judecător vorbea, vorbea, vorbea, avocații se plictiseau de moarte, căci pentru ei era limpede că povestea avea să se încheie cu o amendă și cu plata cheltuielilor de judecată — din ceva trebuie să trăiască și avocații — și, cine știe, poate că și pîrîta își făcuse socoteala cît anume avea s-o coste cuvîntul clevetitoare și tocmai de aceea plîngea acum cu atîta of...

În concluzie, judecătorul spuse că doamna Součkova ar trebui să fie fericită că e acuzată numai pentru delictul de ultraj... Dacă partea pîrîtoare ar fi fost doamna Nováková (și în clipa aceea se uita pe deasupra ochelarilor, ca și cînd ar fi căutat-o prin sală), lucrurile s-ar fi complicat, întrucît vorbele doamnei Součková puteau foarte bine să-i vatăme sănătatea și asta, scumpă doamnă, v-ar fi costat al dracului de scump!

Umbra bolnavei necunoscute străbătu parcă sala de judecată și doamna Součková acceptă resemnată sentința, declarînd că renunță la intenția de a face apel.

— Oricum, mi se pare ciudat că tocmai doamna din pricina căreia s-a produs tot incidentul n-a venit, le spuse judecătorul la despărțire celor doi avocați, care se grăbeau să ajungă cît mai repede la altă înfățișare. Îl necăjea probabil ideea de a fi avut o bocitoare mai puțin...

De unde să fi bănuit el că tocmai această dezbatere avea să fie, de fapt, începutul unui caz senzațional.

Doamna Nováková nu s-a dus la judecată, deși știuse de ea, și asta pentru simplul motiv că în general avea oroare de tribunal. Și-apoi, într-adevăr, de mai multă vreme nu se simțea bine. Doamne Dumnezeule, își spunea în fiecare dimineață, iar mi s-au făcut cearcăne în jurul ochilor! Și zi de zi stătea aplecată asupra farfuriei cu supă și la fiecare sorbitură ofta :

— Nu, n-am poftă, nici măcar o lingură nu pot să înghit. Şi cînd te gîndeşti că-i o supă bună, din coadă de vacă ; măcelarul mi-a oprit anume partea mai grasă.

Pe urmă, într-o zi şi-a spus că ar fi mai bine să iasă la soare ; da, soarele e doctorul cel mai bun — şi, pentru că trăia singură, s-a dus la Petrín ; căci de la Ujezd, unde locuia, erau pînă acolo doar cîţiva paşi. La soare însă simţi deodată cum o ia cu leşin, şi abia izbuti să se tîrîie pînă acasă, unde fu nevoită să se întindă pe canapea şi să-şi pună comprese la cap şi la inimă.

— De ce, oare, mă pedepseşte Dumnezeu ? se întreba. Căci, zău, nu cred că merit soarta asta !

Oamenii din jur se uitau în urma ei cu îngrijorare şi ea le simţea privirile, dar se străduia cu disperare să nu le vadă. Cînd deunăzi, doamna Součková îi spusese că arată rău, a preferat să plece din prăvălie, de teamă să n-o apuce plînsul. Din cauza asta biata Součková a fost judecată şi pedepsită ! Of, sfinte Hristoase, ce grozăvie ! Noroc că n-am fost citată ca martoră, căci zău, asta mă băga în mormînt ! Da de unde, eu şi judecata !

De judecată nu scap cu oricum ; de asta nu scapă nimeni, iar la judecata aceea...

Deodată o cuprinse o slăbiciune, atît de cumplită încît nici mîna nu mai fu în stare s-o ridice ca să bea un pic de apă proaspătă. Pînă la urmă se duse totuşi la doctor. Medicul era un bătrînel simpatic, din aceia care vin pe la casele oamenilor cu un geamantanaş jerpelit în mînă, prescriind obişnuitele tablete şi gîdilînd copiii dezbrăcaţi, cu mustaţa lui caraghioasă.

— Ei, ia să auzim, stimată doamnă, ce vă doare ? Prea repede nu aflăm noi, căci, vorba ceea, nimeni nu vede ce-i în trupul omului. Cu ce să începem ? Vă înţeapă cumva în cap ?

Şi uite aşa, le luară frumuşel pe toate la rînd şi povestea ţinu mai multă vreme. Consultaţii peste consultaţii, ciocănit, ascultat, analize şi cîte şi mai cîte, iar doamna Nováková, care pînă atunci nu suferise niciodată de nimic, trebuia acum să meargă în fiecare dimineaţă la doctor cu tot felul de sticluţe.

Firește că doctorul cunoștea toate bolile de care se plîngeau de obicei oamenii din Smíchov, dar la femeia asta nici una nu se potrivea.

Și viața mergea înainte...

Într-o bună zi, la direcția a Patra din strada Bartolomejska, se brodi să fie de serviciu noaptea experimentatul sergent Bláha.

Era destul de tîrziu, cînd ușa se deschise și în prag se ivi o femeie mărunțică și uscată ; aducea cu cei șapte ani slabi, le-a spus el mai tîrziu colegilor săi ; nu mai rămînea decît s-o așezi direct în sicriu.

— Ei, ia să auzim, ce noutăți ne-ați adus, coniță ? o întrebă Bláha, căci datoria lui era să asculte pe oricine și numai după aceea să-l trimită la biroul respectiv.

— Eu, știți... bîigui femeia, cu o voce stinsă, eu, mă rog frumos, aș avea ceva.

— Toți avem cîte ceva, doamnă, îi răspunse cu înțelepciune gardianul, căci așa cum presupunea el femeia asta venise să i se plîngă că are acasă o noră care nu-i dă să mănînce, sau că proprietarul e rău și-i închide apa.

— Știți, eu am fost de față la un omor, domnule *inspector*, spuse în cele din urmă femeia aceea uscățivă și bolnăvicioasă.

Sergentul Bláha nici nu clipi măcar. Povestea asta o cunoștea el foarte bine.

— La un omor, ați spus ? Ei da, la așa ceva sînt întotdeauna de față mai mulți oameni. Și, mă rog, dumneavoastră la ce omor ați fost de față ?

— Au ucis un bătrîn, mă rog frumos.

— Așa... așa... Dar, cum văd, dumneavoastră arătați cam rău. N-ar fi mai bine să vă duceți acasă și să vă culcați ?

— Eu nu pot dormi și, știți, nici doctorul nu știe ce să-mi mai facă. Pe mine treaba asta mă apasă pe suflet.

Gardianul Bláha oftă. Pentru orice omor (numai cîte știe el) se prezintă de obicei cam cinci persoane care n-au cu crima nici în clin, nici în mînecă. Dar ce să-i faci, asta a intrat de mult în firea lucrurilor ; la asemenea aiureli se mai poate prinde cel mult un boboc, cu însă de mult nu mă mai prind.

— Ştiţi ce, coniţă ? Hai să facem aşa. Acum tot e niţel cam tîrziu şi nu mai e nimeni pe aici ; veniţi mîine, şi vă trimit eu la careva să vă asculte.

Spunînd asta, experimentatul gardian era sigur că pînă a doua zi femeia avea să uite totul.

Femeia încuviinţă din cap şi, stingherită, porni spre uşă de-a-ndăratelea ; chipul ei palid se mai întoarse o dată către gardian, apoi uşa se închise încet.

Biata femeie, pun rămăşag că e singură, şi de aceea le zăpăceşte pe toate în minte ; ce mai, se vede treaba că femeia, oricare o fi ea, are nevoie de bărbat ; dacă nu pentru altceva, măcar ca s-o strunească şi s-o mai chinuiască niţel. Cum rămîne singură, o apucă pandaliile, şi ce să ne mai mire pe urmă că ne trezim aici cu cazuri din astea. Gardianul Bláha zîmbi ; îşi aduse aminte de nevastă-sa care veşnic îl boscorodeşte, dar fără el n-ar vrea să trăiască. Apoi, recapitulă în minte toate cazurile de omor mai recente şi se încredinţă că în ultima vreme nu fusese asasinat nici un bătrîn. În sfîrşit, se uită la ceas şi aţipi liniştit pe scaunul său rotativ, moţăind aşa cum ştiu să moţăie numai oamenii aflaţi în serviciul de noapte.

Numai că dimineaţa — of, Dumnezeule, mare-i tristeţea acestui pămînt ! — femeia cu pricina îşi făcu din nou apariţia, şi, cu un aer mai senin, îi zîmbi galeş sergentului Bláha.

— Care va să zică, dumneavoastră, cum s-ar spune, insistaţi, nu-i aşa ? o întrebă gardianul, căscînd somnoros.

— Trebuie, altfel nu se poate, mă rog frumos. Ştiţi, în noaptea asta am dormit ceva mai bine, îi răspunse femeia.

Ia te uită, dumneaei îmi vine aici să se trateze de insomnie, se întunecă Bláha şi-o expedie repede, undeva mai sus. Mai apucă să telefoneze colegilor că lui povestea asta nu prea-i place şi-i sfătui să cheme un doctor ; după care, se duse liniştit acasă. Serviciul de noapte se terminase.

— Va să zică, un bătrîn, nu-i aşa ? Un bunic, o luă cu binişorul un funcţionar mai tînăr şi mai binevoitor.

— Da, mă rog frumos, un bunic bătrîn, dădu din cap femeia.

Funcţionarul strînse din umeri, apoi trase spre el o coală de hîrtie.

— Va să zică, doamna... Cum vă numiți ?

— Anna Nováková, mă rog frumos.

— Adresa ?

— Na Ujezd 9. Văduvă, domiciliul permanent în Praga.

— Și, mă rog, cum ați ajutat la omorul acela de care vorbiți ?

— I-am adus vecinei, adică, doamnei Javurková, o funie.

— Și pentru ce i-a trebuit vecinei această funie ?

— Pentru bătrîn. Știți, mă rog frumos, dînsa, împreună cu soțul ei, l-au gîtuit.

Funcționarul scoase un suspin și își spuse în sinea lui că bătrînul Bláha avea dreptate. Ce mai, e un caz perfect pentru balamucul din Bohnice. Căci despre asasinarea unui bătrîn, aici la Smíchov, nu se știa absolut nimic.

— Așadar, afirmați că vecinii dumneavoastră, soții Javůrek, l-au gîtuit. Dar de ce ?

— Asta, mă rog frumos, nu mai știu.

— Și atunci cînd ați adus funia, știați că... va fi... hm... că va fi folosită pentru omor ?

— Asta da, știam. Știți, eu... eu aveam acasă un șnur ; un șnur tare frumos și cînd ea mi-a spus că-i vine să-l sugrume pe bătrîn... eu...

— Bine, l-au gîtuit. Și unde l-au pus ?

— În albia de rufe, mă rog frumos, răspunse Nováková, puțin cam întristată, căci nu era chiar atît de proastă, încît să nu-și dea seama că funcționarul nu prea voia să-i dea crezare.

— Ia te uită ! Și acum unde e ?

— În albie.

— Și cînd s-a întîmplat asta ? Ieri, sau cînd ?

— Asta s-a întîmplat acum o jumătate de an, suspină femeia. Din ziua aceea, eu nu mai sînt om. Nici nu știți ce îngrozitor e să te gîndești mereu la această nenorocire. Cînd vorbesc despre ea, mi se mai ușurează și mie sufletul, de parcă mi l-ar spăla o apă binefăcătoare.

Funcționarul împinse hîrtiile într-o parte :

— Bine, doamnă, acum însă, vă rog frumos, cu toată sinceritatea : sper că n-aveți să-mi spuneți că bătrînul acela gîtuit zace de o jumătate de an în albia de rufe din spălătorie ?

— Nu, mă rog frumos, îl ţineau în bucătărie.

Fără să vrea, pe funcţionar îl pufni rîsul, dar femeia adăugă cu toată gravitatea :

— Ştiţi, domnul Javůrek l-a turnat în gips. Dînsul se pricepe, e de meserie stucator, mă rog frumos...

Tînărul funcţionar de poliţie holbă ochii la doamna Nováková şi gura îi rămase căscată pe jumătate. Atît de frumos spusese femeia asta totul, încît pur şi simplu îi luase piuitul şi-i tăiase răsuflarea.

— Doamnă, bolborosi încurcat, vă rog, încă o dată... Va să zică, l-au omorît, l-au aşezat în albie şi l-au turnat în gips. În întregime?

— Da. Numai capul i se mai vedea, Bătrînul se uita din gips afară, şi eu l-am văzut. Pe urmă însă, domnul Juvůrek a spus că trebuie să mai dreagă ceva, aşa că i-a lipit cu gips şi capul, şi după aceea bătrînul nu s-a mai uitat la nimeni.

Funcţionarul se plimba agitat prin biroul său. Avea ghete noi cu tălpi scîrţiitoare şi sunetul lor scrîşnitor îi dădea lui însuşi o senzaţie neplăcută. Dar cel mai neplăcut îl impresionaseră cele povestite de femeia uscăţivă din faţa lui. Totul părea de domeniul fantasticului şi, totuşi, el n-avea dreptul să se spele pe mîini şi să lase povestea baltă.

Mai cu seamă acum, cînd domnul consilier Vacátko se afla în concediu, şi întreaga răspundere apăsa pe umerii lui.

— Bine, doamnă, aşteptaţi deocamdată aici : eu mă duc numai un pic pînă undeva, şi mă întorc numaidecît. Pînă atunci, dacă vreţi, puteţi citi ziarele !

Aruncă pe masă *Politika* de ieri şi ieşi glonţ pe coridor. Se duse apoi repede în camera detectivilor şi se sfătui cu experţii în materie. Căzură de acord ca doamna să fie observată clipă de clipă şi cu toată discreţia şi, pentru mai multă siguranţă, tînărul funcţionar se repezi pînă în strada Ujezd, aflată, de altfel, foarte aproape, doar cît să treci podul peste calea ferată. Reveni curînd, cătrănit şi clătinînd din cap. Doamne, că mare tîmpit mai sînt ! Să sperăm însă că şeful n-o să afle nimic, nu de alta, dar m-ar lua la zor şi mi-ar freca ridichea, aşa cum ştie el ; ca să nu mai vorbesc de faptul că pînă la moarte nu m-ar ierta şi

ar face o băşcălie nemaipomenită. Auzi, domnule, să mă prind eu în halul ăsta ! Pe baba asta însă o expediez imediat la psihiatrie ! Dar, în definitiv, de ce psihiatrie şi nu direct la balamuc ! ? S-o bage pe loc în cămaşă de forţă, ca să nu mai aibă şi-acolo cu ea cine ştie ce poveşti !

Cînd dădu buzna în biroul său, o găsi pe doamna Nováková stînd liniştită în scaunul ei, cu mîinile împreunate în poale.

— Ei ? întrebă ea nerăbdătoare. E aşa cum v-am spus ?

— Nu e, tună funcţionarul. În casa unde staţi nu locuieşte nici un Javůrek !

Femeia începu să rîdă :

— Păi, cum să locuiască, dacă s-a mutat ! Acum dinşii locuiesc în Nusle... Pe ce stradă n-aş putea însă să vă spun...

Ce mai, e nebună, nici vorbă că-i nebună, chem doctorul şi termin cu ea, îşi spuse funcţionarul în sinea lui ; cu toate acestea, o mai întrebă :

— Va să zică aşa, s-au mutat în Nusle... Bine... V-aş ruga însă să-mi spuneţi cum au mutat cu ei şi albia aceea de rufe, cu bătrînul în ea ?

Femeia se miră sincer de această întrebare :

— Cum adică, s-o mute ei, cînd au avut hamali ?! Au învelit-o frumos cu o pătură, spunînd că e atît de grea, fiindcă au pus în ea vesela şi lustra, şi i-au rugat să umble încet, cu multă băgare de seamă.

Funcţionarul înghiţi în sec. Nu, femeia asta nu poate fi nebună, o nebună n-ar putea istorisi totul cu atîta precizie ! Mai curînd, o să înnebunesc eu din toată aiureala asta. Dînsa, probabil, nici nu-şi dă seama ce spune ! Şi totuşi ea spune : Domnilor, eu vă vorbesc aici despre un omor, de care dumneavoastră habar n-aveţi. Şi povestea asta nu-i de ieri, nici de azi, ci de o jumătate de an !

Stucatorul Javůrek, momentan fără ocupaţie, fu găsit într-o jumătate de oră. Se mutase, exact cu şase luni în urmă, pe strada Jaromír... Tînărul funcţionar de poliţie citi raportul de cîteva ori. Se uită apoi la doamna Nováková care, tăcută şi înviorată parcă de o satisfacţie neobişnuită, şedea pe scaun în faţa biroului său. Funcţionarul clătina din cap, uluit.

N-avea încotro, trebuia să trimită în strada Jaromír o dubă a poliției — și, pentru orice eventualitate, să instaleze în ea doi gardieni...

Nu știu de ce, dar eu tot n-o cred pe femeia asta, își spunea pe drum funcționarul. De ce să mărturisească toate astea tocmai acum ? De ce ?... Și totuși, dacă ar fi nebună, cum ar putea vorbi atît de calm și cu atîta precizie ?!...

Deveni ceva mai încrezător abia cînd în pragul ușii își făcu apariția domnul Javůrek care, zărindu-l pe gardian, îngălbeni de moarte. Și deveni și mai încrezător cînd intră în bucătărie, unde lîngă un perete surprinse o albie de rufe, acoperită cu o pătură veche. Smulse repede învelitoarea și ce să vadă : albia era într-adevăr plină de ipsos și într-un anumit loc răsărea o proeminență.

Cînd dădură cu pumnul în ridicătură, ipsosul plesni și polițiștii zăriră un nas galben, ascuțit și un ochi ca de sticlă, ușor întredeschis...

Soții Javůrek stăteau într-un colț al bucătăriei și tremurau ca varga.

Îi luară cu duba. Albia, acoperită la loc cu pătura aceea veche, fu încărcată într-o mașină neagră de la pompele funebre.

— Ei, cum e ? întrebă doamna Nováková, cînd funcționarul de poliție se întoarse în biroul său. A fost așa ?

Tînărul, fără să scoată o vorbă, dădu din cap aprobator. Se vedea pe chipul lui că povestea îl zdruncinase rău de tot.

— Vă dați seama, sper, că vă reținem și pe dumneavoastră... spuse după un timp.

— De asta eram sigură. Dar, mă rog, de ce nu ? Cel puțin o să dorm. Ah, dacă ați ști cît mă simt de ușurată !...

Începură apoi să întocmească niște procese-verbale care nu se mai sfîrșeau. Pe neașteptate, întreaga clădire fu înțesată de oameni ; veni și un medic legist, doamna Nováková fu cercetată și anchetată pentru a nu știu cîta oară, aflară de la ea cîte și mai cîte, pînă la urmă le spuse și de povestea unei anumite doamne Součkova, care, din pricina ei, a fost silită să plătească o amendă.

Procesul se desfășură cu tot dichisul, într-o atmosferă sobră și cu toată asprimea ; bineînțeles, doamna Nováková se alese doar cu cîteva luni, deoarece în cazul ei s-a ținut

seamă de o serie întreagă de circumstanțe atenuante și, în primul rînd, de faptul că venise singură să comunice cazul organelor de poliție, ea fiind, în ultimă instanță, aceea care descoperise crima.

Printre spectatori se aflau în sală, așezate una lîngă alta într-o deplină armonie, doamna Součková, doamna Možná și proprietara călcătoriei, și încă multe dintre doamnele acelea care se duceau cu rufele la valțul de călcat. Prăvălia aceasta deveni curînd celebră în tot Smíchovul.

Era prezent și domnul judecător Grăbitu ; într-una din pauze se duse la președintele complexului de judecată și-i spuse, cu un aer nu lipsit de mîndrie :

— De fapt, eu am fost acela care am început să judec toată afacerea asta. Niciodată n-aș fi crezut că o să am cîndva un asemenea caz !

De altfel, procesul în sine nu i-a prea plăcut : nici unul din acuzații principali n-a vărsat o lacrimă.

Cînd doamna Nováková fu pusă în libertate — își ispășise pedeapsa în închisoare — tînărul funcționar de poliție își luă rămas bun de la ea în termeni foarte cordiali.

— Arătați minunat, doamnă Nováková ; sînteți, se pare, unicul om căruia îi prieșt pușcăria. Dacă nu v-ați supăra, aș îndrăzni totuși să vă mai întreb ceva... Dar asta, numai așa între noi... Spuneți-mi, în definitiv, de ce ați venit să ne comunicați nouă toată povestea asta ?...

Femeia oftă.

— Lucrurile stau așa, domnule comisar, eu eram tare bolnavă, nu doarmeam, nu mîncam, mă simțeam rău de tot. Doctorul nostru, un domn tare înțelept, m-a consultat multă vreme și în cele din urmă mi-a spus : Coniță, dumneavoastră n-aveți nimic. Dacă sînteți evlavioasă, atunci duceți-vă și vă spovediți Dacă nu, atunci duceți-vă la poliție...

Afară, soarele strălucea : doamna Nováková ieși pe poarta poliției și se îndreptă spre strada Národní. Mergea încet, expunîndu-și fața la soare și cînd ajunse pe cheiul Vltavei se opri în loc și rămase acolo multă vreme în picioare.

Pretutindeni, afară, era atît de frumos, și atît de bine...

DULAPUL

Şedeau toţi trei în şopronul înalt şi întunecos, din care proprietarul institutului de pompe funebre de peste drum îşi făcuse cîndva magazie. Într-un colţ, pe nişte roţi înalte şi stricate, stătea lipit de perete un dric vechi şi hodorogit. Cîndva, unul din cei trei avusese în curtea de peste drum un atelier cu o firmă mare pe care scria : Václav Sous, tîmplar. Acum era acolo altă firmă.

— Ce să mai vorbim, l-ai băut, şi basta, spuse mărunţul şi uscăţivul Robertek, care fierbea o oală cu grog pe o spirtieră rotundă. De fapt, iniţial îşi făcuseră ei altă socoteală : să fiarbă ceva mai substanţial. Se gîndiseră că, după ce aveau să capete banii pe şifonierul acela vechi, să cumpere nitică carne de porc şi să-şi facă o cratiţă de mîncare.

Treaba le-a ieşit însă anapoda. Cetăţeanul cu pricina n-a mai cumpărat dulapul de la ei şi aşa se face că nu le-a mai rămas decît ceva mărunţiş pentru acest grog amărît pe care urmau să-l bea acum pe stomacul gol. Să găsească vreunul de lucru ? De aşa ceva, nici pomeneală, aşa că nici nu vedeau măcar de ce să se mai gîndească la o asemenea posibilitate.

Şi astfel, fără lucru era acum şi fostul tîmplar Václav Sous, şi micuţul Robertek — care stătea însă ceva mai bine pentru simplul motiv că n-avusese niciodată vreo ocupaţie — şi fără lucru era şi al treilea, o fostă calfă de croitorie.

Dulapul, pe care nu izbutiseră să-l vîndă în ciuda faptului că-l dichisiseră şi-l aranjaseră cu forţe unite, şi în ciuda faptului că tocmai la acest dulap tîmplarul îl învăţase pe fostul croitor arta lustruitului atît de bine, încît să-l facă să strălucească şi în această semiobscuritate, ei bine, acest dulap zăcea acum culcat la pămînt.

— Eu nu mi-am băut atelierul. Dar din zina în care m-a părăsit nevasta, n-am mai avut chef de nimic, răspunse tîmplarul Václav Sous, scuipînd în scîrbă.

Nici măcar şopronul nu-l luaseră cu chirie ; s-au instalat în el fără să întrebe pe nimeni, iar proprietarul institutului de pompe funebre nu se sinchisea de ei, pentru că şi el ducea acum o viaţă destul de grea. Azi, dacă n-ai automobil, nici oamenii cei mai amăriţi nu-şi comandă la tine înmormîntarea. Ce să-i faci, aşa-s vremurile ; pe banii lui, pînă şi sărăntocul vrea să meargă la îngropăciune cu maşina.

— Dacă m-aş pricepe, spuse Robertek, aş intra şi eu în combinaţie cu un spărgător. Se pare că ăsta-i singurul mijloc de a trăi în zilele noastre.

— Eu, unul, sînt împotriva fărădelegilor, ripostă tîmplarul, trăgînd în piept cu lăcomie mirosul de rom care se răspîndea prin şopron, în timp ce Robertek turna alcoolul în apa clocotită.

Despre fărădelegi nu vorbiră prea mult, dar toţi trei ştiau foarte bine că zahărul îl furase Robertek de la nişte vecini, cu două case mai încolo. Dar ce vorbă-i asta : furat ? S-a mai pomenit oare grog fără zahăr ?

Pe urmă se apucară să bea. Îl mai înjurară un timp pe dobitocul care nu cumpărase de la ei dulapul, apoi începură să vorbească, fiecare de soarta sa, ca la spovedanie.

— Să fii bucuros că te-a lăsat. Era o ştoarfă, spuse croitorul.

Tîmplarul se întunecă la faţă. N-avea chef de ceartă ; la drept vorbind, era o javră fără pereche, dar nici viaţa fără femeie n-are gustul mierii. Se înţelege însă că mai mare păcat era de atelierul care se dusese dracului pe impozite.

— Ideea cu şifonierul a fost a ta, şi trebuie să recunoşti că a fost o idee tîmpită, răspunse mînios tîmplarul, adresîndu-se fostului croitor. Ştii tu cît mi-a dat de furcă pînă să-i fac găteala asta ?

— Ei lasă, că am tras şi eu destul, mormăi croitorul. Era furios la culme că nu le izbutise afacerea şi că tîmplarul avea acum prilejul să-i scoată totul pe nas.

Continuau să bea, şi încetul cu încetul îi cuprindea ameţeala. Robertek începu să-şi dezvolte teoria, afirmînd că nimic nu-i mai bine decît să furi ; te alegi pentru asta cu o lună sau două, un fleac, atîta mai rezistă omul.

Cînd, mai tîrziu, se gîndi la toate cîte se întîmplaseră în şopronul acela, nu mai fu în stare să-şi amintească, nici în ruptul capului, de unde anume pornise cearta dintre tîmplarul Václav Sous şi fostul croitor. Dacă s-ar fi certat pentru o cană de drog, treacă-meargă, dar grog, slavă Domnului, au avut destul, chiar dacă, ce-i drept, nu era el prea tare. L-au băut însă pe stomacul gol şi de aceea li s-a suit repede la cap. Dar nu, nu pentru grog s-au luat ei...

Tot necazul a fost numai din pricina muierii aceleia şi poate şi fiindcă tîmplarului îi părea rău de atelierul pierdut şi, ce-i drept, pe chestia asta croitorul îl luase mereu peste picior.

Deodată tîmplarul şi-a ieşit din fire şi a început să ţipe că ştia el mai demult că amărîtul de croitor îi dădea tîrcoale neveste-si ; să nu-i spună lui nimeni că nu-i aşa. Croitorul nu s-a apărat, ba dimpotrivă, a început să rînjească ; se vede treaba că totuşi ceva era adevărat, şi... pe urmă... Pe urmă Robertek îi văzuse pe amîndoi intrîndu-şi cu mîna în beregată, şi nu era în stare să priceapă ce-i venise deodată croitorului de-şi lăsase braţele de-a lungul trupului şi n-a mai spus nimic, dar absolut nimic ; atîta doar că a mai suflat o dată, şi pe urmă nimic, tăcere desăvîrşită.

Iar tîmplarul Václav se uita uluit la trupul lipsit de vlagă ce căzuse grămadă în faţa lui.

— Pentru numele lui Dumnezeu, l-ai dat gata, spuse Robertek, mai mult mirat decît indignat.

În clipa aceea nu mai era în oală nici o picătură de grog şi, astfel, neavînd cu ce să-şi înghită mirarea, o înghiţi în sec.

— Cum adică, l-am ?... De ce să-l... bolborosi tîmplarul, uitîndu-se nătîng la fostul croitor care zăcea întins la picioarele lui. Pînă la urmă îi spuse pe un ton împăciuitor : Ei, hai, scoală-te, mofturile astea la mine nu se prind !

Dar nici mortul nu se mai prinde la nici un fel de vorbe. Ce mai, zăcea în legea lui, fără să clintească.

Václav, fostul tîmplar, actualmente ucigaş, se apucă să-l scuture. Robertek însă îl potoli, spunînd :

— L-ai strîns prea tare, prietene, s-a zis cu el.

Tîmplarul Václav simţi nevoia să se aşeze, nu de alta, dar i se înmuiaseră de tot picioarele. Şi se aşeză pe dulapul

acela pe care împreună îl dichisiseră și împreună nu izbutiseră să-l vîndă.

— Ce ne facem ?

Mai întîi micuțul Robertek ar fi vrut să spună că, în ceea ce-l privește, o ia din loc ; pe urmă însă se răzgîndi. În primul rînd, pentru că nu putea să-și lase prietenul singur cu beleaua asta pe cap, iar în al doilea rînd, pentru că poliția l-ar fi umflat oricum și pe el și, cum avea și-așa destule la cazier, l-ar fi tîrît multă vreme pe la tot felul de tribunale.

— Eu o să depun mărturie că n-ai avut nici o vină.

Tîmplarul căscă ochii mari :

— Cum adică... tu crezi că... mă umflă ?

— Păi, da, pentru omor...

Grogul se evapora din ei atît de repede, precum din șopron se evapora aroma lui îmbietoare. Căzură amîndoi pe gînduri.

— Știi ce, îl punem în dulap, spuse deodată tîmplarul și se ridică în picioare.

— Și ce facem cu dulapul ?

— Îl ducem undeva.

— Asta ar merge, fu de părere Robertek care, pentru asemenea treburi, avea o înțelegere deplină. Îl vîrîm în dulap, și dulapul îl ducem la rîu. Bună idee ! Căruță ai ?

— Dacă aveam căruță, de mult o măritam, răspunse tîmplarul. Dar domnul Souček, de peste drum, are un căruț cu două roate.

Și astfel căzură la învoială. Tîmplarul Sous se duse să împrumute cărușul, apoi îl așezară pe croitor în dulap. Robertek capitonă dulapul cu un sac, ca mortul să nu se bălăbănească și să nu-i dea de gol pe caldarîmul accidentat. În general, Robertek era un ajutor de neprețuit, se gîndea la toate și se vedea limpede că avea o experiență foarte bogată, pe care Sous, onestul tîmplar de odinioară, actualmente ucigaș, n-avusese cum să și-o însușească.

— Știi, datorită faptului că l-ai gîtuit doar, nu se vede la el prea mare lucru și, cînd o fi să-l găsească în Vltava, nimeni n-o să știe ce și cum, spuse Robertek, sigur de el.

— A fost un om cumsecade, îl căina tîmplarul, cu voce tremurătoare, pe fostul croitor.

— A fost, n-a fost, replică Robertek autoritar. Afacerea cu dulapul a făcut-o de mîntuială și din pricina lui am pierdut o groază de bani.

Tîmplarul amuți ; nu era prea convins de spusele lui Robertek, dar i se părea caraghios să se ia cu el la harță tocmai acum.

Încărcară dulapul cu trupul neînsuflețit al croitorului în căruțul cu două roate și porniră la drum.

— Hei, încotro ? strigă Robertek, cînd Václav întoarse căruțul în stradă.

— Spre Vltava.

— Of, Doamne, adică tu îți închipui că-l putem răsturna în apă, lîngă podul Palacký ? Pentru o treabă ca asta trebuie să trecem rîul, știu eu, la Holešovice, sau poate chiar mai departe, într-un loc unde malul e în pantă.

Porniră deci într-acolo. Căruțul se zdruncina pe caldarîmul zgrunțuros, cei doi se uitau unul la altul speriați avînd impresia că dulapul nu sălta atît cît trebuie și orice trecător avea să-și dea seama că nu era gol.

— Ei, frate, frate, povestea asta nu trebuia să se întîmple, spuse deodată Robertek privind cu teamă în jurul lui.

— Poate nici nu s-a întîmplat. Eu unul nici nu știu cum s-a întîmplat, rosti în șoaptă Václav.

— Asta nu ajută, îi răspunse Robertek, și cînd tîmplarul făcu o mișcare, de parcă ar fi vrut să se îndepărteze un pic de căruț, îl apucă iute de mînecă și-l îndemnă, șoptind aproape amenințător : Hei, împinge și tu, nu mă lăsa numai pe mine !

Tîmplarul, cuminte, prinse cu nădejde mînerul căruțului.

Niciodată nu se mai foiseră pe străzi atîția gardieni ca astăzi ! Cel puțin lor așa li se părea. Mai mare groaza cîți mișună peste tot... Pînă și oamenii se uită mai altfel ca de obicei, de parcă n-ar fi văzut în viața lor un căruț cu un dulap deasupra.

Asta pentru că, în vremurile de azi, a început să se transporte totul cu mașina, își zise tîmplarul cu melancolie. Dacă ne-am fi dus la cetățeanul acela cu mașina poate ne-ar fi cumpărat dulapul, și acum am fi avut bani și niciodată nu s-ar mai fi întîmplat ce s-a întîmplat.

Se uită pieziș la tovarășul său și își spuse în gînd : dar dacă l-a ucis el ? Dacă mi se pare numai că eu am fost acela care l-a strîns de gît ?... Și-apoi, de ce s-a apucat răposatul să-mi îndruge povești despre fosta mea nevastă ? De ce ? Ca să nu mai vorbim de faptul că-i dădea tîrcoale ?! De asta sînt sigur, și asta n-o să-mi scoată nimeni din cap... Și, ce mai, a fost un ticălos acest croitoraș, această scobitoare de om care nu ținea de loc la tăvăleală ! Ce, parcă eu am vrut să-l omor ? Dumnezeu mi-e martor că nu... Dacă ar fi toți așa de pirpirii și de firavi, n-ar mai putea sta de vorbă om cu om, darmite să se mai și sprijine nițel unul de altul. Ce să mai zic, a fost o întîmplare nenorocită. Asta e ! Doar nu sînt eu mardeiașul care să se încaiere la tot pasul ; pe nevastă, ce-i drept, am cîrpit-o de cîteva ori, dar așa, peste obraz, și asta numai că era tîrfă. El însă nu trebuia să-mi amintească de treaba asta !

La intersecția cu U Bulhara, se văzură nevoiți să oprească. Un polițai cu cască neagră pe cap dirija aici circulația, arătînd cu bastonul de cauciuc cine anume trebuia să treacă. Eroii noștri nu prea înțelegeau despre ce-i vorba, și gardianul îi fluieră, amenințîndu-i cu bastonul. Speriați, își luară din nou avînt pe caldarîmul accidentat : alergau aproape, fără să mai țină seama că dulapul era gata-gata să se desfacă.

În dreptul gării Masaryk, frînară puțin :

— Mă reped pînă într-un loc, spuse deodată Robertek. Trebuie. Sticletele ăla a băgat spaima în mine !

Václav lăsă numaidecît căruțul din mînă și porni după el, spunîndu-și în sinea lui : te pomenești că șmecherul vrea să-și ia valea, și să mă lase pe mine singur cu beleaua asta pe cap ! Ei nu, asta nu !

Urinară mult și pe îndelete ; n-aveau nici un zor, căci nici unuia nu-i venea să se întoarcă la căruțul acela blestemat.

— Ascultă, ce-ar fi să-l lăsăm pe undeva în părăsire, aruncă pe neașteptate Robertek. (Păi vezi, știam eu că la așa ceva se gîndește pușlamaua !)

— Ai înnebunit ? Căruțul are pe el o țidulă cu numele proprietarului. Și ăsta știe că eu l-am împrumutat...

Și se grăbi să adauge :

— Și-apoi te-a văzut și pe tine !

La asemenea argument, Robertek amuți. Începuse să cadă o ninsoare rară și ei nu prea erau îmbrăcați. Își strînseră pe gît fularele subțiri, iar Robertek își trase șapca peste ureche și mormăi :

— Asta ne mai lipsea !

Căruțul se hurduca mai departe, de-a lungul cheiului, și lor li se părea că, aici, unde oamenii circulau mai puțin, era mai rău decît pe străzile frecventate. Cum însă cerul era acoperit cu nori grei de zăpadă afară se întuneca mai repede ca în alte zile și asta avu darul să le mai umple inimile de nițică bucurie. Cu cît e întunericul mai mare, cu atît mai bine pentru ei !

Tocmai cînd se bucurau mai mult, zăriră la un colț de stradă un gardian. Întîlniseră pînă atunci destui care, ori își făceau rondul, ori dirijau circulația la intersecții. Ăsta însă sta și se uita la ei. Fără voia lor, încetiniră pasul.

Gardianul Teofil Hlad[1] era cunoscut nu numai în raza comisariatului său, ci se vorbea despre el, foarte des, și prin alte circumscripții. Însuși numele lui incita la glume și nu-i de mirare că ceilalți gardieni se-amuzau strigînd după el : ți-o fi sete, Foame !

Nu-i plăcea deloc genul acesta de glume, și de fiecare dată obișnuia să spună că omul nu-și alege singur numele. Era un bărbat aspru, parcă născut pentru îndeletnicirea de polițai. Se temeau de el nu numai cetățenii, ci și propriii săi colegi. Avea la activul său cîteva isprăvi de pomină și gardienii spuneau că e mai bine să nu intri în conflict cu el.

În raionul acesta slujea numai de o jumătate de an. Înainte fusese la Žižkov și fiindcă, în ciuda tuturor insistențelor, se încăpățînase totuși să-l amendeze pe un membru al consiliului comunal, care depozitase în fața casei material de construcție fără să aibă acolo lumină așa cum scrie la regulament — fusese transferat.

Altul, în locul lui, poate s-ar fi amărît. Teofil Foame își spuse însă că abia de-acum încolo o să se țină de regulament cu mai multă stricteță.

Și cei doi împingeau la căruț, apropiindu-se încet de el, și el îi aștepta.

[1] Foame (cehă).

— Hei ? Ce-i asta ? li se adresă Foame prin surprindere, chiar în clipa cînd erau gata-gata să-l depăşească.

Se opriră şi, dacă ar fi fost mai multă lumină, Foame ar fi observat numaidecît cum păliseră amîndoi.

— Hei, s-aude ? Parcă am întrebat ceva ! Ce-i asta ?

Cel dintîi îşi reveni Robertek :

— Vreţi să spuneţi... asta ? Ce să fie... Un dulap.

— Nu sînt chior ! Am întrebat ce fel de ordine e asta, să circulaţi aşa, pe întuneric ?!

— Ce să facem, ne-a prins noaptea, interveni tîmplarul cu vocea tremurată. Firește, putea pune asta pe seama frigului.

— Şi ce se cuvine, atunci cînd e întuneric ?

Cei doi din faţa căruţului se uitară unul la celălalt, nedumeriţi. Într-adevăr, nu ştiau. Tîmplarul îşi aruncă o scurtă privire înapoi. Dacă gardianul s-ar apropia de şifonier, ar lua-o la sănătoasa. Şi dacă lui Robertek i-ar veni în minte ideea fericită să fugă în partea cealaltă, ar putea fi salvaţi.

Dar nu, aşa ceva nu era cu putinţă, pentru că de căruţ atîrna o ţidulă cu numele şi adresa proprietarului.

Făcu ochii mici. Ce mai, sîntem pierduţi.

— În caz de întuneric, conducătorul vehiculului e dator să se îngrijească de lumina impusă de regulament. De aceea întreb : cum se face că umblaţi pe întuneric şi încă fără lumină ?

Nici acum nu ştiau ce să răspundă. Şi chiar să fi vrut, nu puteau, de teamă să nu le-o ia glasul razna.

— Căscaţi gura la mine şi nu scoateţi o vorbă ! Hai ? Cine circulă pe străzi e obligat să cunoască regulamentul ! Gata, apucaţi-vă şi luminaţi căruţul, dar aşa cum se cuvine ! spuse în cele din urmă gardianul, dînd uşor din cap.

Un timp, cei doi nu fură în stare să priceapă că erau liberi ; cînd se dezmeticiră o luară glonţ înainte, mai-mai să dea căruţul peste cap.

Gardianul se uita după ei. Ciudaţi oameni, or fi de la ţară, de s-au speriat în halul ăsta ! Sau te pomeneşti că erau piliţi ! Potrivit regulamentului, persoanele în stare de ebrietate n-au dreptul să conducă nici un fel de vehicul. Foame, care mai întîi se distrase pe seama spaimei lor, răsuci din cap cu importanţă. Nu, nu, asta nu-i de rîs !

Şi întinse pasul pe urmele lor. Cei doi nu-l vedeau. Străbăteau acum nişte străzi necunoscute, şi deodată nu mai ştiură unde să găsească un loc întunecat, ca să răstoarne dulapul în apă. Se treziră în situaţia de a fi nevoiţi să se abată de pe chei, şi să se strecoare încet pe străduţele cu căsuţe joase.

Dar, tocmai cînd se aşteptau mai puţin, la un colţ de stradă îşi făcu din nou apariţia gardianul Foame.

— Va să zică aşa ! Îmi stric gura de pomană, hai ? Eu mă omor să vă învăţ regulamentul şi voi, nimic ?! Ce-am spus ?

Tîmplarul răspunse cu vocea sugrumată :

— Că... că... lumina...

— Da ! Şi voi ce-aţi făcut ? Nimic...

Cei doi încremeniseră. Într-adevăr, belea mai mare nici că se putea.

— Noi .. noi lumină n-avem, rosti, aproape în şoaptă, Robertek.

— În cazul ăsta, porunci autoritar gardianul, se cumpără de la prăvălie o lumînare de cinci bănuţi şi se pune într-o pungă, ca să n-o stingă vîntul. Din clipa aceea, potrivit regulamentului, vehiculul se consideră luminat.

Încuviinţară amîndoi, dînd din cap.

— S-a înţeles ? Mai încolo e o băcănie, daţi fuga şi cumpăraţi o lumînare !

— Da... ştiţi... noi... n-avem bănuţii aceia... Sau, poate, da ? îl întrebă tîmplarul pe Robertek, care îi răspunse că nu.

Gardianul îi privea cercetător şi simţea cum începe să fiarbă în el indignarea. În ziua de azi, oamenii se cam joacă de-a sărăcia. Mă rog, îmi dau eu seama că ăstora nu le arde de zburdat... dar să nu-mi spuie ei mie că n-au nici cinci bănuţi în buzunar. Cum văd, dumnealor mă cam iau peste picior !

— Atunci puneţi mîna pe căruţ şi veniţi după mine. La comisariat !

Se holbau la el, de parcă nu l-ar fi înţeles.

— Hei, s-aude ? Vreţi poate să vă ajut la împins ?

— Nu, răspunse tîmplarul cu o voce răguşită.

Se opinti de căruţ şi porni pe urmele gardianului, uitîndu-se la Robertek, care păşea posomorît alături de el.

Aşadar, socoteala era încheiată... Pentru o împuţită de lumînare... Pentru un bănuţ amărît de cinci parale... Nu, eu n-am vrut să ucid, şi aş cumpăra bucuros o lumînare. Dar l-am ucis şi cinci bănuţi să cumpăr o lumînare nu am...

Comisariatul nu era departe.

— Eu aş aştepta aici, lîngă căruţ, spuse Robertek, sîrguitor.

Drept care, gardianul Foame scrîşni printre dinţi :

— Te cred ,ca să am eu pe urmă ce goni, pînă oi da de tine ! Nimic ! Căruţul rămîne afară ! În cele cîteva clipe cît o să staţi aici nu vi-l fură nimeni !

Tîmplarul luă resemnat mîinile de pe căruţ ; căruţul se lăsă în jos şi mînerele lui atîrnau acum în aer, în timp ce dulapul se sprijinea de caldarîm. Václav ar fi fost în stare să jure că în clipa aceea auzise ceva bubuind în şifonier. Aşa se explică de ce fu bucuros să dea buzna cît mai repede în comisariat, împingîndu-l pe Robertek din spate, ca nu cumva, Doamne fereşte, să-i treacă gardianului prin minte să se întoarcă din drum, pentru a vedea ce bubuie în dulapul acela.

Să fi bubuit oare numai inima din pieptul lui ?

În faţa unui ghişeu trebuiră să aştepte căci ofiţerul de serviciu bătea ceva la maşina de scris, înfiorător de încet, şi cu un singur deget.

— Am adus doi inşi, raportă gardianul Foame. Circulau fără lumină cu un căruţ cu două roate, pe străzi întunecoase.

— Căruţul e al lor ? mormăi inspectorul care, în sfîrşit, terminase de scris raportul.

— Nu... răspunse în şoaptă Robertek.

— Căruţul e proprietatea domnului Jan Souček din Žižkov, preciză gardianul. Are pe el o ţidulă.

Pînă şi asta a observat, se minună tîmplarul Václav Sous şi îşi subţie ochii. Doamne Dumnezeule, povestea asta nu se poate sfîrşi cu bine !

— Numele şi prenumele, domiciliul... îl luă repede inspectorul. Scria însă încet, uitîndu-se din cînd în cînd cu năduf la gardianul Foame. Pentru o asemenea tîmpenie, îmi aduce el mie pe cap nişte oameni amărîţi. Dacă n-au avut nici cinci bani de o lumînare, de unde să scoată cinci coroane pentru amendă ? Asta-i la mintea cocoşului, nu ?

Amîndoi şomeri. Ce rost mai are toată povestea asta ? Şi eu să stau acum şi să închei rapoarte aiurea, numai aşa, ca să mă aflu în treabă...

În acest timp, în dulapul cu pricina răsună o nouă bubuitură, dar nimeni n-o auzi pentru simplul motiv că în momentul acela nu trecea nimeni pe acolo. Apoi uşa se deschise încet şi din dulap se strecură afară un om. Se uită buimac în dreapta şi-n stînga, deoarece totul în jur i se părea străin. Îl durea beregata şi se simţea ca şi cînd ar fi fost frînt în două ; ei, Doamne, ce s-a întîmplat ?... Ne-am ciondănit parcă nitel, şi pe urmă... Pe urmă m-a furat somnul, sau ştiu eu... Nici eu nu mai ştiu. Ah, şi ce mă doare...Dar cum de-am ajuns eu în dulapul ăsta ? Şi unde sînt ceilaţi doi cu care am băut grogul ?...

Se aşeză un pic pe marginea şifonierului şi fulgii rari de zăpadă cădeau peste el. Prin preajma lui trecu o femeie, probabil o portăreasă, şi spuse :

— E bine ciupit !... Şi unde şi-a găsit dumnealui să stea ! În faţa comisariatului ! Nimic de zis, frumos arată ordinea în ziua de azi !

La auzul cuvîntului comisariat, omul nostru se ridică în picioare şi, împleticindu-se, trecu într-o parte, după colţ. Aici începu să-l ia din nou cu leşin, şi de data asta se aşeză pe lespedea de piatră de la intrarea într-un bloc.

Inspectorul întocmise între timp procesul-verbal şi, anexînd la acesta menţiunea că amenda este nerecuperabilă, le făcu semn celor doi să plece.

— O să plătiţi voi altădată, spuse plictisit. Staţi, ar mai fi ceva, se grăbi să adauge : Luaţi cu voi şi lumînarea asta !

Le întinse peste despărţitura de lemn o bucăţică de lumînare, cu care, de obicei, îşi sigila dosarele mai importante, şi le mai dădu şi o coală de hîrtie ca să aibă cu ce să-şi facă apărătoarea împotriva vîntului.

Gardianul Foame salută disciplinat, cu toate că nu era de acord cu această decizie.

Afară, cei doi ridicară căruţul, potriviră dulapul şi porniră iar la drum, cu lumina asigurată şi urmăriţi de privirea răutăcioasă a gardianului Foame. Acesta se gîndea însă la inspector. Amintindu-şi cu cîtă neplăcere îi ascultase raportul, bodogăni în sinea lui că nimeni nu mai ştie

azi ce înseamnă să-ți faci serviciul ca lumea. Cei doi mergeau acum pe stradă, bătîndu-și parcă joc de el : cu lumînă și fără amendă. Foame simți în suflet o amărăciune adîncă. Iată de ce îi trecu prin minte că, de fapt, cei doi nici nu spuseseră exact încotro se duceau, și deodată toată povestea i se păru mai mult decît suspectă. La urma urmei, ce caută oamenii ăștia din Žižkov, tocmai aici la Maniny ? Și iar se luă după ei și-i ajunse pe malul Vltavei.

— Halt ! răsună deodată vocea lui tunătoare.

Se uitară la el ca la o stafie. Ce mai, omul ăsta ne-a fost ursit, își spuse în sinea lui tîmplarul-ucigaș Václav Sous. Asta-i sfîrșitul nostru.

— Ia spuneți, de fapt, voi unde vă duceți ? întrebă gardianul cu un aer plin de importanță.

Cei doi tăceau înmărmuriți.

Foame rînji :

— Aha, va să zică, nu știți ! Dar dulapul al cui e ? Și ce aveți în el ?

La auzul ultimelor cuvinte cei doi se uitară unul la altul, înspăimîntați. Doamne, Dumnezeule, îi trecu prin minte lui Robertek, cum de nu ne-am înțeles noi și pentru o astfel de situație ! La urma urmei, noi sîntem doi și el e singur. Dac-ar fi să ne luăm niței în brațe, în cel mai rău caz am azvîrli în apă doi deodată...

Gardianul Foame se apropie de dulap și-l deschise cu o mișcare violentă. Tîmplarul Václav își acoperi ochii cu mîinile și scoase un sughiț de groază. Robertek, dimpotrivă, se întoarse cu fața spre dulap, hotărît să facă pe surprinsul.

Pînă la urmă îl făcu chiar fără voia lui.

Dulapul era gol !

Dar tîmplarul Václav se și lăsase în genunchi și începuse să se milogească :

— Domnule inspector, eu n-am vrut să-l omor, pe legea mea, n-am vrut...

Robertek holba ochii uluit. Dulapul era pustiu de-a binelea. Gardianul nu se arătă prea mirat de treaba asta, părea mai curînd dezamăgit.

— De unde l-ați luat ?

În clipa aceea Robertek își luă avînt. Zbura pe malul înclinat ca un iepure, alunecînd ușor pe stratul proaspăt de zăpadă : se potienea din cînd în cînd, dar gonea mereu

înainte, trădîndu-şi tovarăşul de suferinţă. Naivul uitase cu desăvîrşire că în urmă cu cîteva clipe i se înregistrase la comisariat numele şi adresa.

— Eu sînt nevinovat, repeta într-una tîmplarul Václav, cu genunchii la pămînt.

Gardianul îl apucă de umăr şi-i spuse autoritar :

— Gata ! Ajunge ! Isprăveşte o dată cu circul ăsta. Şi marş înapoi, la comisariat !

Va să zică aşa, Robertek m-a trădat, îşi spunea în sinea lui tîmplarul Václav Sous, odinioară proprietar cu firmă, acum ucigaş şi în curînd arestat. Dumnezeu o să-l pedepsească pe ticălos ! Fireşte şi pe mine o să mă pedepsească, dar pe el mai mult. Da, o să jur că el l-a ucis !

Cînd ajunseră din nou la comisariat, lăsară căruţul tot în stradă, în faţa clădirii. Gardianul Foame îl ţinea pe tîmplar de umăr, şi-l înghiontea de zor să intre în biroul inspectorului. Încă un ghiont şi Václav zbură pînă la balustradă. Aici îl zări pe croitor ţinîndu-se cu mîinile de gît, chinuit parcă de o durere cumplită. Inspectorul de circumscripţie întocmea procesul-verbal, în legătură cu cazul lui. Fusese găsit şi adus cu cîteva clipe în urmă, din gangul clădirii învecinate, de către oamenii ordinei publice cărora nu fu în stare să le spună cum ajunsese acolo.

Václav Sous scoase un răcnet de groază şi încercă să fugă. Nu de teama poliţiei, cu ea se împăcase, ci de teama răposatului pe care el îl omorîse cu propriile sale mîini.

Noaptea aceea o petrecură toţi trei în aceeaşi celulă, căci Robertek fu adus şi el cu puţin înainte de miezul nopţii.

Iar afară, zăpada căzu pe dulap pînă dimineaţa.

BĂRBATUL ÎN NEGRU

Cînd omul scrie de-o viață întreagă articolașe la Cronica judiciară și se duce să bea bere cu detectivii poliției pragheze, nu e de mirare că într-o zi tînjește să ajungă și el ca ei. Dar ce tot spun, ca ei !?!... Dumnealor sînt niște unchești blajini și destul de caraghioși, în timp ce omul care a mirosit numai un pic din tainele romanelor polițiste simte în el îndemnul de a ajunge un adevărat Sherlock Holmes ; căci gîndul de a fi un Rous sau un Brůžek nici nu-l mai poate ispiti. Așa se face că pînă la urmă m-am decis și eu să profit de primul caz ce se va ivi ca să devin celebru.

În fine, un asemenea caz s-a produs, cu toate că nu părea a fi din cele mai interesante. Dispăruse o femeie, soția unui inginer de la o fabrică din Praga, de mai mică importanță. Vîrsta, în jur de patruzeci de ani ; după fotografia pusă de secția a patra la dispoziția gazetarilor, nu era prea frumoasă, acesta fiind de altfel motivul pentru care fotografia n-a fost publicată nicăieri. Fotografia asta a rătăcit apoi cu rapoartele polițienești și a fost întoarsă pe-o parte și pe alta de toți jandarmii de pe la comisariatele raionale, care, utitîndu-se la ea, răsuceau din cap dezolați. Nicăieri n-aveau vreun cadavru la care să se potrivească chipul acesta.

În asemenea împrejurări, nu rămîne nimic mai bun de făcut decît să aștepți. Pentru că de obicei ori se clasează dosarul printre cazurile neclarificate, ori, printr-o întîmplare norocoasă, femeia este găsită (de cele mai multe ori vie), și atunci se poate scrie un articolaș mai scurt despre succesul poliției pragheze. Căci, precum se știe, e de datoria ziarelor să se aibă bine cu poliția.

Pe atunci, eram încă tinerel și n-aveam nici răbdare și nici chef să aștept ; în fața mea strălucea perspectiva nemaipomenit de frumoasă de a ajunge un detectiv cu luleaua în dinți și cu tot felul de combinații geniale în capul ocrotit de o beretă cadrilată, ori de a fi bătut pe umăr cu

admirație de șeful meu care îmi va spune : „Bravo tinere, îți măresc salariul, articolul a fost excelent...". Și cu cît reflectam mai mult la aceste două posibilități, cu atît mai limpede îmi dădeam seama că-mi surîdea șansa de a le contopi pe amîndouă într-un tot fericit.

Așa stînd lucrurile, am întreprins o expediție spre vila în care locuia părăsitul și, probabil, acum întristatul soț al doamnei dispărute.

Am procedat, firește, cu multă viclenie ; am trecut mai întîi discret și în cea mai mare viteză prin preajma casei, apoi, fără să mă vadă nimeni, m-am furișat dintr-o parte, pînă aproape de gardul ce împrejmuia grădina. Primele investigații mi-au scos cu claritate la iveală faptul că prin grădină umbla, numai în cămașă, un bărbat ; pe o masă, într-un lighean obișnuit, avea o sticlă cu bere, din care trăgea din cînd în cînd cîte o dușcă, în timp ce reteza trandafirii. Cum era zăpușeală, mi s-a făcut și mie poftă de-o bere, și în clipa în care, printr-o tactică de un neobișnuit rafinament în arta furișatului, am izbutit să ajung pînă la stîlpul de cărămidă ce susținea gardul, am simțit cum îmi lasă gura apă. Domnul soț nu prea avea aerul îndurerat, berea, se pare, era pe gustul lui, iar cu munca nu se prea omora ; de altfel, părea trecut de cincizeci de ani și burta începuse să i se rotunjească.

În timp ce reflectam cum să procedez în continuare, m-a bătut cineva pe umăr. Am încremenit așteptîndu-mă la un atac mișelesc. Tocmai în clipa aceea domnul a intrat în vilă și din spatele meu am auzit o voce de femeie :

— Da, da, el e !

Lîngă mine se afla o femeie mai în vîrstă, care tot timpul clătina din cap :

— Da, dînsul e inginerul acela cu nevasta dispărută... S-a scris despre asta și în ziare. Ziarele scriu azi despre multe ticăloșii. Numai un om cumsecade nu apucă să se vadă la gazetă...

Prin asta, bătrîna doamnă mi-a dat a înțelege, fără echivoc, că ea se număra printre cei cumsecade. Am tușit, să-mi dreg glasul ; nu i-am spus că sînt de la ziar, am ridicat doar din umeri, pentru a-i sugera că, personal, n-am nici o vină pentru această stare de fapt : apoi am întrebat-o discret, așa cum întreabă detectivii :

— Dumneavoastră îl cunoaşteţi ?

— Auzi, dacă-l cunosc ! mi-a răspuns femeia cu o privire uşor încruntată, vrînd să spună că-l cunoştea chiar foarte bine : Ştiţi, eu sînt vecina lui...

Iată însă că tocmai atunci inginerul nostru a ieşit din nou în grădină, aruncîndu-şi ochii în direcţia noastră, iar mie mi s-a părut în clipa aceea că s-a întunecat la faţă. Nu mai era nimic de făcut. Mi-am scos respectuos pălăria şi, într-o tăcere desăvîrşită, m-am despărţit de bătrîna doamnă. Ea porni cu pas mărunt spre casa ei, iar eu m-am îndreptat spre staţia de tramvai, blestemîndu-mi soarta care mă împiedicase din prima zi să descopăr nişte detalii demne de a fi luate în consideraţie. Şi totuşi, începutul nu era chiar atît de rău.

În timp ce aşteptam în staţia de tramvai, trecu pe lîngă mine un camelot cu ediţia proaspătă a unui ziar de seară, ce apărea înainte de amiază, iar eu, cum era şi firesc, am cumpărat la iuţeală gazeta concurenţei. Spre marea mea mirare, am găsit în ea o ştire care mi-a tăiat răsuflarea ; cît despre speranţă nici nu mai vorbesc...

„Pe malul Vltavei, lîngă Troja, au fost găsite o geantă şi o pălărie de damă. În urma cercetărilor, s-a constatat că aparţin femeii despre a cărei dispariţie ziarul nostru a fost cel dintîi care a înştiinţat opinia publică..."

Ştirea avu darul să mă zdruncine în asemenea hal, încît am lăsat să treacă primul tramvai şi l-am aşteptat pe următorul. Va să zică, eu umblu pitiş pe lîngă gard, mă omor să intru în contact cu vecina — şi, cînd colo, toată povestea nu-i decît o sinucidere banală, nici măcar confirmată ; altminteri soţul n-ar hoinări numai în cămaşă prin grădină, căscînd gura la trandafiri, şi n-ar bea bere de la gheaţă. Incapacitatea mea era dovedită deci cu o claritate de-a dreptul înspăimîntătoare, şi partea mai proastă e că nu era vorba aici numai de un insucces pe tărîm poliţienesc. Şeful nostru avea nefastul obicei de a citi toate ziarele şi de a ne convoca la şedinţe-fulger, ori de cîte ori găsea în ele o ştire pe care noi n-o aveam. Dacă ar fi după el, noi ar trebui să fim deţinătorii tuturor ştirilor. Era deci de aşteptat ca şeful să mă ia la zor, după cum era de aşteptat, ca din mine să nu iasă niciodată un adevărat detectiv.

Seara, cînd m-am dus la Direcţie ca să fac rost de nişte ştiri mai proaspete (era vară, ziarele tînjeau după ştiri dar, ca de obicei, tocmai în branşa mea nu era din păcate nimic de semnalat), i-am vorbit despre marele meu insucces domnului consilier Vacátko. Nimic nu-i poate face mai fericiţi pe funcţionarii de poliţie, decît o relatare exactă a chixului pe care l-a dat un ageamiu ce şi-a vîrît nasul în meseria lor.

Iată însă că domnul consilier nu s-a manifestat ca atare. M-a privit doar, cu atenţie, şi mi-a spus :

— Ei, redactore, redactore, cum văd, se pare că au dreptate cei ce spun că pînă şi găina oarbă nimereşte bobul.

— Nu înţeleg, am rostit eu cu voce şoptită.

— Nu înţelegi ! Găina eşti dumneata, iar bobul... Ei, bobul deocamdată nu-l avem.

Nici acum nu înţelegeam, dar inima mi se înfiora de emoţia aşteptării. Ce-o fi vrînd oare să spună domnul consilier ? Că presupunerile mele nu erau cu totul neîntemeiate ?

În sfîrşit, mă apucă de un nasture şi-mi spuse :

— Ascultă, redactore, eu pentru practica dumitale de detectiv am să-ţi dau un sfat preţios, pe care dumneata să-l ţii bine minte : cînd cineva e căutat de mai multă vreme şi deodată îi apare pe malul apei geanta şi pălăria, să ştii de la mine că persoana se află în altă parte ; asta ţi-o spun cu toată certitudinea.

— Şi... unde să fie ?

— Ei, vezi, asta-i întrebarea, cum spune pe scenă şi prinţul acela Hamlet !

Unde ? Unde ? îmi tot spuneam în drum spre casă, dar nu eram în stare să apuc de nici un fir. Şi iar m-am gîndit la domnul acela care bea bere în grădină, şi iar m-am gîndit la vila lui (din păcate nu era atît de însingurată, cum se întîmplă în romanele poliţiste) şi mi-am spus în sinea mea, nu fără mîndrie, că instinctul nu mă înşelase, şi deci nu era cazul să renunţ la investigaţiile mele.

Din nefericire însă, dimineaţa, cînd am ajuns în faţa vilei mi-am dat seama că domnii de la a Patra mi-o luaseră înainte. (Pesemne se scoală mai devreme ca mine.) În capătul străzii sta postat slăbănogul Rous, care m-a

salutat, aș spune chiar prietenește ; din vila învecinată tocmai ieșea detectivul Mražek. În asemenea condiții prezența mea părea absolut inutilă și ce-mi rămînea mai bun de făcut era să mă duc la redacție și să aștept acolo vreo știre mai nouă.

Vara sufocantă, poporul pe malul apei la Jevany (cei mai înstăriți pe Riviera) și noi, în culmea disperării, să scoatem iar la iveală vechea și verificata născocire despre învățătoarea cehă înghițită de rechini în largul mării Adriatice, sau povestea cu fulgerul sferic care a făcut ravagii în regiunea Český Brod, doborînd într-o curte un bătrîn, străbătînd apoi băcănia din localitate și înspăimîntîndu-l de moarte pe plugarul J. P. Cititorii erau deprinși cu astfel de știri și, cine știe, poate că le și simțeau lipsa.

Pentru orice eventualitate, am mai stat totuși în capul străzii, așteptîndu-l pe domnul Rous să se elibereze și să-mi spună măcar ce se mai întîmplă. Prea multe nu mi-a spus el, căci n-avea voie ; dar și așa am înțeles că, de fapt, dumnealor făceau azi ceea ce începusem eu ieri și nu terminasem ; cu alte cuvinte, mergeau pe urmele mele și, cinstit vorbind, asta mă cam ungea la inimă. Așadar, cum s-ar spune în limbaj juridic, detectivii cercetau circumstanțele și adunau informații de prin împrejurimi. E o muncă ingrată, asemănătoare cu a albinelor cînd adună mierea ; și, între noi fie spus, domnii detectivi aduceau întrucîtva cu albinele : zburau de colo pînă colo și iar veneau la direcție depunînd picătură cu picătură. Într-o zi, două, vasul cu miere de pe masa domnului consilier începu totuși să se umple.

Astfel se descoperi, în primul rînd, că menajul domnului inginer nu era chiar fără de cusur. Domnul, fire mai veselă, se întorcea uneori acasă noaptea tîrziu. Doamna nu se lăsa nici ea mai prejos. În vilă, ce-i drept, nu mai locuiau alți chiriași, dar, într-un cartier de vile, e mai rău decît la bloc : acolo cel puțin nu se bagă de seamă cine la cine se duce, în schimb vecinii din vile știau, de pildă, cu precizie că în urmă cu un an, cam pe vremea asta, domnul inginer își adusese acasă o blondină, și asta tocmai în perioada în care doamna se afla la tratament în stațiunea Podebrady. Iată însă că numele doamnei nu

era înregistrat printre oaspeții stațiunii, de unde se poate deduce că în timp ce domnul își aducea acasă blondina, doamna se afla în cu totul altă parte. Ar fi oare deplasată presupunerea că în timpul acela dumneaei se distra pe undeva cu un brunet? Și dacă așa stau lucrurile, atunci ni se oferă tipul clasic al triunghiului și orice detectiv care se respectă știe cum se petrec lucrurile într-un asemenea triunghi.

— Nu cumva, pînă la urmă, a omorît-o chiar el? am întrebat eu, pradă nestăvilitului meu elan de detectiv cu mintea încărcată de tot felul de speculații și variante combinative.

— Asemenea întrebări copilărești să nu mai pui niciodată, m-a apostrofat binevoitor domnul consilier, pentru că în felul ăsta te autoinfluențezi. Ai înțeles? Pînă una alta, ne mai trebuiesc informații!...

— Despre amantele inginerului? Despre amanții doamnei inginer?

Spre marea mea uimire însă, informațiile care au dus în cele din urmă la elucidarea acestui caz au venit din cu totul altă parte, și ele nu se refereau cîtuși de puțin la aventurile galante ale vreunuia dintre soți. Asta, probabil, pentru că detectivii, oameni așezați, care se duc bucuroși să bea un pahar cu bere, întrețin acasă o viață de familie exemplară și astfel sînt lipsiți de simțul romantismului.

De altfel, proprietarii vilelor din împrejurimi îl considerau pe domnul inginer un bărbat șarmant și, firește, nici unul nu-i reproșa aventura amoroasă cu juna aceea blondă. Pînă și vecina lui directă — e vorba de doamna în vîrstă care m-a surprins lîngă gard în timp ce cercetam grădina și casa — a strîns din umeri cînd, în timpul discuției, a fost abordată această chestiune. Căci asemenea extravaganțe ea îi lua în nume de rău mai curînd dispărutei decît domnului inginer.

— Femeia, domnule comisar, trebuie să aibă grijă de ea! Bărbatul, știți și dumneavoastră, e mai flușturatic.

La care, domnul comisar, în calitatea sa de bărbat, nu spuse nimic. În schimb, doamna continuă :

— Nu, asta cu nu pot să-i iau în nume de rău. Dar știți, cînd ești vecin cu cineva, le știi și tu pe ale tale și, cinstit vorbind, n-aș putea spune că dumnealui a fost vreodată atent și grijuliu cu cei din jur. Nu, asta n-a fost niciodată !

Se înțelege că un om grijuliu cu cei din jur nu-și pregătește compostul chiar lîngă pavilionul vecinului. Un vecin atent își strepește în februarie pomii ca să împiedice răspîndirea dăunătorilor. Dar domnul inginer își prepara și își depozita compostul urît mirositor într-un loc cu care dînsa, ca vecină, nu putea fi de acord ; iar de pomi, ce să mai vorbim, nu-i stropea de loc... Că fructele lui sînt mîncate de viermi, mă rog, îl privește, dumneaei puțin îi pasă ; o deranjează însă că după aceea și pomii ei sînt năpădiți de dăunători. Dar cel mai mult o supără cînd cineva dă drumul la calorifer tocmai în ziua în care vecina și-a întins în grădină rufele spălate cu atîta grijă timp de două zile. Asta e o lipsă totală de delicatețe. Sau poate chiar rea-voință, dacă stăm și ne gîndim că povestea s-a întîmplat acum, pe căldura asta înăbușitoare ! Domnii știu, fără îndoială, ce bine se doarme într-un pat proaspăt înfățat cu rufărie curată !

— Și cînd s-au petrecut toate astea, doamnă ? Nu vă amintiți cumva ziua în care ați spălat ? Ce-ar fi să vă uitați în calendar ?

Bătrîna nu-și aducea aminte ziua exactă, dar asta a fost nu demult : săptămîna trecută sau acum două săptămîni ?

— După cincisprezece august ? (Din ziua aceea era dată ca dispărută soția inginerului.)

— Asta sigur ! În cincisprezece a plecat băiatul meu în concediu și eu am lăsat anume spălatul după plecarea lui, căci treaba asta îmi place s-o fac întotdeauna cînd sînt singură. Va să zică, a fost în șaptesprezece ; Doamne, cum mai fuge și timpul ăsta !

După care mai ținu o scurtă prelegere despre rufărie, arătînd că rufele albite în grădină rezistă mai mult, și deci e o rușine să ardă cineva dis-de-dimineață niște hîrtii sau știu eu ce alte gunoaie, care lasă atîta funingine.

— Chiar de dimineață a aprins focul ? se minunară domnii de la poliție. Și asta a durat toată ziua ?

— Da de unde, numai dimineața. Ce-i drept, trebuie să recunosc că pe urmă s-a lăsat păgubaș. Dar oricum, rufele mele erau numai funingine.

La mare iuțeală fu descoperită firma care furnizează cocs pentru casa domnului inginer. Firma J. Nebuský și fiii declară că o cantitate de douăzeci și cinci de metri cubi fusese livrată la sfîrșitul lunii mai. Era exact atît cît încăpea într-un furgon, al doilea urmînd a fi expediat, ca în fiecare an, abia la toamnă. Nu pentru că n-ar fi fost destul loc în pivniță, ci fiindcă domnul inginer dorea întotdeauna să i se livreze cocsul în două tranșe, ca să-i vină mai ușor să plătească. De altfel, e un client permanent și din cei mai buni.

— În mai, cînd ați transportat prima tranșă, pivnița era goală ?

— După spusele distribuitorilor, pivnița era goală, dar cine ar putea să jure că a fost așa ? Un rest de anul trecut o mai fi rămas totuși pe acolo.

În cele din urmă domnul inginer fu ridicat și adus cu o mașină discretă la secția a Patra.

— Dumneavoastră vă mai mențineți declarația în care arătați că soția dumneavoastră Anna, născută la Hostomice, a plecat de acasă în ziua de cincisprezece august ?

— Nu știu cînd a plecat, știu însă că din ziua aceea n-am mai văzut-o acasă. Acesta e, de altfel, motivul, pentru care am făcut sesizarea.

— Și de ce cu două zile mai tîrziu ați aprins focul la cazanul de încălzire centrală ?

Inginerul clipi precipitat.

— N-am aprins !

— Noi știm totuși că ați aprins, și dacă doriți, vă putem dovedi asta cu martori.

— În măsura în care dumneavoastră dați crezare născocirilor vecinei mele, mă rog... De ani de zile, bătrîna asta îmi amărăște viața, spuse inginerul, posomorîndu-se la față. Și în timp ce discuția continua în cămăruța sobră cu un singur birou de culoare galbenă și îmbîcsită de fumul înecăcios al țigărilor de foi ieftine — în timp ce nu-

meroasele momente de tăcere erau întrerupte doar de muștele bîzîitoare, iar domnul inginer avea la dispoziție, în loc de bere rece, un simplu pahar cu apă de la robinet, trei bărbați vînjoși scoteau cocsul din pivnița vilei și-l încărcau de zor într-o mașină. După ce terminară, camionul fu trimis la cîntar.

— Ascultă, Iosef, îi spuse la un moment dat detectivul Mražek colegului său ; eu unul n-aș vrea să fiu în pielea șefului nostru. Transportul ăsta o să coste bani, nu glumă, și dacă toată povestea nu ajută la nimic, s-ar putea foarte frumos să plătească. Ehei, cazuri din astea au mai fost, prietene !

La cîntar se constată însă că din pivniță lipseau trei sute cincizeci de kilograme de cocs.

Comunicatele institutului meteorologic arătau cît se poate de clar că vremea călduroasă, tulburată doar de mici furtuni trecătoare, se menține, constant, din luna mai. Necesitatea de a se da căldură în această perioadă părea deci neverosimilă. Mai mult decît atît, pentru bucătărie și spălătorie, proprietarul vilei comanda cărbune inferior. În baie avea sobă cu gaze și, în consecință, aici nu se consumau cărbuni nici iarna. Cele trei sute cincizeci de kilograme de cocs fuseseră arse deci în decursul lunilor iunie-iulie și în prima jumătate a lunii august. Dar, potrivit depozițiilor martorei, inginerul a dat drumul la calorifer abia după cincisprezece august.

La comisariatul de poliție noaptea se scurgea obositor de încet. Era o căldură sufocantă, prin ferestrele deschise ajungea în încăpere ecoul străzii, iar de undeva, de departe, răzbeau pînă aici acordurile unei orchestre. Asta o fi pe insula Pușcașilor, își spunea consilierul Vacàtko. Ce plăcut e acolo...

Printre întrebările pe care i le punea istovitului inginer consilierul cerceta numeroasele rapoarte venite de la oamenii săi. Referințele vecinilor, referința directorului de la fabrică unde lucra inginerul, informații privitoare la ieșirile acestuia în afara orașului Praga, etc. etc. Inutilități și iar inutilități. Din toate singurul lucru de preț e foaia de cîntar.

Consilierul se uită la degetele sale îngălbenite de tutun. Era un om cu experiență și știa că ajunsese la țintă. Omul din fața lui era la capătul puterilor.

De undeva, dintr-un turn, se anunța miezul nopții. Bătăile prelungi ale clopotului sunau trist și ceremonios.

— Ei, ce părere aveți, domnule inginer, nu vreți să mărturisiți? Mărturisirea v-ar aduce o circumstanță atenuantă. Și să știți de la mine, în fața curții cu juri așa ceva nu strică niciodată. E limpede că dumneavoastră v-ați omorît soția...

Inginerul nu mai spuse nimic. Lăsă capul în piept și agenții îl scoaseră din odaie.

Așadar, sezonul castraveților trecuse. În ediția de dimineață a ziarului nostru apărea următorul titlu :

MISTERIOASA DISPARIȚIE A FOST LĂMURITĂ.

Și un subtitlu :

UMBRA ASASINATULUI PLANEAZĂ DEASUPRA UNEI VILE ÎNSINGURATE.

Gazetele de seară trăgeau mai tare :

ȘI-A OMORÎT SOȚIA, APOI A ARS-O ÎN CAZANUL CALORIFERULUI.
UN UCIGAȘ ÎȘI CIOPÎRȚEȘTE VICTIMA.
CÎT TIMP ARDE TRUPUL OMENESC? BESTIALUL ASASINAT DINTR-O VILĂ ÎNSINGURATĂ.
SUCCESUL POLIȚIEI PRAGHEZE.

Era un august nemaipomenit de frumos. Corespondenții locali se întorceau grăbiți din concedii, ziarele se vindeau ca pîinea caldă, iar știrile despre învățătoarea înghițită de rechini în largul mării Adriatice sau despre ravagiile fulgerului sferic în regiunea Český Brod nu-și mai aflară locul în coloanele ziarelor, ele fiind ocupate în anul acela de fioroasa crimă din vila însingurată.

Pe fața mea se citea un aer de trufie. Presimțirile mele se dovediră a fi întemeiate. Bineînțeles, presimțirea nu e tot, dar nici de aruncat nu e. Un lucru însă era cert, și anume, că în treburile astea demonstram mai mult

talent decît toți colegii mei de breaslă. Și însăși această simplă constatare e de natură să dea omului un sentiment înălțător.

Dezbaterile procesului constituie însă adevăratul moment, așa-zis culminant, pentru un redactor de cronică judiciară care se respectă. Atunci abia are el prilejul să arate ce știe și ce poate. Poate că nu se pune aici chestiunea doar de a surprinde ce-a spus apărătorul și ce-a spus procurorul general; căci în instanță, cronicarului judiciar i se oferă în sfîrșit ocazia unei creații proprii și originale: să înfățișeze colorat atmosfera din sala de ședințe, aglomerația de pe culoarele tribunalului, să se refere la componența juriului, să asculte părerile publicului, să le îmbine cu reflecțiile personale și, în fine să dezvăluie ce simte pentru situația dramatică pe care o trăiește.

Dezbaterile începură în octombrie. Vremea era mohorîtă; intrînd în sala de ședințe cu ghetele pătrunse de umezeală, nici nu-ți mai venea să crezi că a fost o vară fierbinte, cînd într-o grădină, pe o masă, se afla o sticlă cu bere rece...

De fapt, dacă stau și mă gîndesc bine, inginerul ăsta a fost un mare fraier că s-a apucat să facă o asemenea ispravă în toiul verii. Iarna ar fi putut să aprindă cazanele după pofta inimii și, cine știe, poate că trucul lui ar fi trecut neobservat.

Ei, da, dar ce să-i faci dacă dumnealui s-a certat cu soția în plină vară, mai exact în ziua de paisprezece august seara, și a lovit-o și el cu ce i-a venit la îndemînă. Cu o greblă mică de tot, din acelea cu care se îngrijesc grădinițele alpine. Căci, pe seceta aceea, tocmai se pregătise, ca omul, să afîneze nițel pămîntul în jurul cercelușilor și al verbinelor roșii. Cu grebla mică, treaba asta se face mai ușor și mai bine. Nu bănuia însă că la fel de bine poți să și omori cu ea. Și-a lovit soția în clipa în care aceasta începuse să-i reproșeze că venise acasă în zori, cu toate că și ea lipsise, cu o săptămînă în urmă, o noapte întreagă... O singură lovitură... Atît. Și nicăieri nici un strop de sînge. A cărat-o apoi jos, în spălătorie, unde a început să se frămînte ce-i de făcut...

S-o ducă în altă parte ? S-o îngroape în grădină ? Toate astea ar fi bătut la ochi. S-o ardă... Da, incinerarea e singura soluție ! Cenușa și oasele care n-au ars pînă la capăt le-a îngropat în grădină, dar, vorba ceea, dintr-un om nu rămîne mare lucru. A lucrat noaptea ; a doua noapte însă a întîrziat în oraș și așa se explică de ce și-a desăvîrșit opera la lumina zilei.

Urmează martorii, un șir neîntrerupt de martori, și-i vine rîndul și vecinei. Se întoarce cu ură spre acuzatul din boxă care, la rîndul său, se uită la ea cu o furie neascunsă.

Seară de seară, mașinile de scris țăcănesc în redacții, iar dimineața cititorii au la cafeaua cu lapte știrile dorite. Relatări detailate : cum a îngălbenit acuzatul, în momentul apariției în sală a martorei Kobosilová...

Și totuși, din știrile acelea lungi și consistente, lipsea ceva. Un amănunt pe care probabil nimeni nu-l lua în seamă. În afară de mine... Se pare totuși că ar trebui să mă fac detectiv, căci așa cum văd, sînt înzestrat cu un deosebit talent al observației. Vorbesc cît se poate de serios : de ce l-am surprins pe omul acela numai eu ? !

Era un bărbat uscățiv, purta o redingotă de mult ieșită din modă, și veșnic se străduia să se strecoare în rîndul din față. Urmărea cu multă atenție tot ce se întîmpla în sala de ședințe. Publicul nu e tot timpul concentrat asupra dezbaterilor, de obicei îl interesează numai părțile senzaționale ale procesului ; de pildă, cînd acuzatul se prăbușește, cînd e confruntat cu martorii sau cînd avocatul își ține pledoaria. Dar bărbatul acesta în negru — să-i spunem așa — urmărea totul cu o participare de-a dreptul uluitoare. Ba, mai mult, din cînd în cînd își lua și notițe.

În momentul în care acuzatul mărturisea cum încărcase, peste noapte, cocsul în cazanul caloriferului, chipul bărbatului în negru s-a luminat de un zîmbet straniu.

Cinstit vorbind, m-a cam luat cu fiori. Pe urmă a început iar să scrie ; clătina din cap, cu fruntea încrețită, și părea foarte preocupat și totodată neliniștit.

Eu, ca să zic așa, la Direcția a patra a poliției din Praga eram ca la mine acasă și aveam oricînd acces la

domnul consilier Vacátko ; la tribunal însă nu eram chiar atît de cunoscut, şi oricît aş fi vrut să atrag atenţia cuiva asupra acestui om, nu ştiam cui anume să mă adresez. Şi cu cît îl cercetam mai bine, cu atît mi se întărea credinţa că în sală se petrecea ceva suspect. Încetasem să mai urmăresc desfăşurarea procesului şi mă uitam tot timpul la omul meu. Avea mîinile palide, nasul ascuţit şi părul rar, pieptănat cu multă grijă peste cap ; ca înfăţişare aducea cu un contabil foarte conştiincios şi pregătit în meseria lui. Şi unde mai pui că la costumul negru purta şi cravată neagră, de parcă s-ar fi pregătit să meargă de aici direct la o înmormîntare.

A doua zi, într-una din pauze, m-am amestecat prin mulţime, cu intenţia de a-l găsi. I-aş fi cerut un foc şi el mi-ar fi aruncat o vorbă, aşa cum se obişnuieşte ; eram convins că omul acesta merita să-l cunoşti. Numai că dumnealui nici în pauze nu părăsea sala de şedinţe.

Aştepta întotdeauna, cu răbdare, introducerea şi scoaterea din sală a acuzatului. În aceste momente îl cerceta pe inginer cu toată seriozitatea. Uneori ridica mîna, încercînd să atragă atenţia asupra sa. Arăta ca un mesager de pe altă lume, arborînd o mină ca şi cînd ar fi vrut să-i transmită un lucru extrem de important omului care şi-a ucis şi şi-a sfîrtecat soţia.

În timp ce-mi scriam obişnuitul articol pentru ziar (aveam la dispoziţie două coloane, dar şeful îmi spusese că e gata să scurteze ştirile din parlament dacă am nevoie de mai mult), reflectam în linişte la întreaga poveste. Era limpede că tribunalul mergea pe vechiul drum, bătătorit, avînd la îndemînă tot ce-i trebuia : constatările aparatului poliţienesc, un act de acuzare desăvîrşit, mărturisirile acuzatului, depoziţiile martorilor — nu lipsea nimic. În fond, dacă stai şi te gîndeşti, cazul era cît se poate de banal şi de plicticos şi la drept vorbind procesul putea fi lichidat şi în trei ore ; nu era nevoie să dureze trei zile.

Lucrurile erau cît se poate de evidente. Cu excepţia acestui bărbat în negru ! Iată-l, e veşnic aici, veşnic se uită la acuzat şi îşi face mereu tot felul de notiţe în carnetul său... E de-a dreptul incredibil că nimeni nu-i acordă

nici cea mai mică atenție, că nimănui nu-i sare în ochi comportamentul său atît de bizar ! Dar vorba ceea, cine să-i dea atenție aici în tribunal ?! Președintele completului de judecată ? Aș ! Asta a pus mîna pe un caz gras și își freacă mîinile că totul merge ca pe roate. Procurorul și-a pregătit cuvintele de încheiere în care va repeta la nesfîrșit frazele sale bubuitoare cu privire la bestiala crimă ; iar apărătorul nu mai are acum nici o șansă de succes. Nimeni, în sală, nu-i cuprins de emoție. Se va pronunța desigur sentința maximă, adică închisoarea pe viață, căci pedeapsa cu moartea oricum n-ar semna-o Președintele statului ; tribunalul știe acest lucru și e limpede că n-o să-și îngreuneze agenda cu treburi inutile. Ba, mai mult s-ar mai putea ca onorata curte cu juri să reducă pedeapsa la douăzeci și cinci de ani, ținînd seama de unele circumstanțe atenuante. Pentru că totuși soția îl înșela, și curtea se va lăsa pînă la urmă convinsă că bietul om a început să se căiască de fapta sa nesăbuită. În definitiv, nici n-a vrut s-o ucidă, ci a lovit-o doar, într-un moment de iritare.

Dar iată că această desfășurare absolut firească a lucrurilor a fost curmată de neașteptata apariție a bărbatului în negru.

Firește, asta numai în mintea mea, pentru că nimeni altul nu se sinchisea de el. Pe scurt, eu sînt alesul, menit să devină urmașul lui Sherlock Holmes ; în privința asta nu mai încape nici o îndoială ! Așa cum, în august, începusem cercetările cu o zi înaintea aparatului polițienesc — ca ulterior să iasă la iveală că vila cu pricina fusese, într-adevăr, teatrul unui fioros asasinat — tot așa presimțeam acum că ceva nu era tocmai în regulă.

Mi-am încordat deci toată atenția asupra bărbatului în negru. L-am urmărit ceasuri în șir. Și din prima zi după încheierea dezbaterilor, mi-am zis că trebuie neapărat să mă apropii de el.

Dar singur nu puteam face nimic, căci n-aveam nici o putere legală ! Trebuia să atrag asupra lui atenția aparatului polițienesc. Domnilor, am descoperit un individ extrem de suspect, care s-a strecurat în sala de ședințe și

urmărește cu cea mai mare grijă desfășurarea întregului proces. De ce ? E limpede : pentru că vrea să afle cum se comite o astfel de faptă. Da, vrea să învețe ! Așa se explică de ce-și ia mereu notițe. Așa se explică de ce înghite fiecare cuvînt ce se referă la o operație din cele mai odioase — arderea corpului omenesc.

Domnilor, investiți-mă cu puterea legală...

Sau și mai bine : veniți cu mine și arestați-l pe ticălos, înainte de a săvîrși o crimă asemănătoare ! Sînt sigur că a și învățat atîta cît să-l ajute să se ferească de greșelile comise de rotofeiul inginer. Da, da, acum știe cum să procedeze. Și e toamnă, domnilor polițiști, m-auziți ? E toamnă și poate da căldură cît poftește, fără să pară nimănui suspect ! Dar ce credeți că s-ar întîmpla dacă m-aș prezenta cu o asemenea poveste în fața domnului consilier ? Parcă-l și văd cum se uită la mine și-mi spune : dumneata gazetărașule, îți închipui oare că poliția își poate permite să înhațe un om care n-a făcut *încă* nimic ! ?

Și iată că am descoperit — vai ! — marea slăbiciune a aparatului polițienesc : nu poate interveni la timp !

A doua zi procesul urma să ia sfîrșit și eu așteptam, cu încordare, să văd dacă omul cu pricina va veni din nou ; sau te pomenești că-i ajungea cît a învățat ?

A venit.

În redingota lui de modă veche, cu aceeași geantă jerpelită la subsuoară. Chipul palid, de om foarte preocupat, părul rar, pieptănat cu multă grijă pe spate... Era aici, și-și croia drum prin mulțime, grăbit să ajungă în rîndul din față.

În timp ce vorbea procurorul care înfățișa pe larg modul în care acuzatul arsese cadavrul, omul nostru mai-mai să sară de pe scaun, de agitat ce era, lăsînd în anumite momente impresia că ridică mîna, să ceară cuvîntul. Față de discursul apărătorului n-a manifestat, nici pe departe, un asemenea interes. Și-a șters doar de cîteva ori nasul, probabil de emoție. Dar de ce să fie emoționat, cînd povestea nu-l privea cîtuși de puțin ?

Procesul se încheia tocmai cum prevăzusem noi, de unde reiese că pentru asemenea chestiuni avem mirosul

gata format. Douăzeci și cinci de ani, nu-i glumă ; sînt de fapt o mică veșnicie. Cînd o să iasă din pușcărie, o să aibă, sărăcuțul, șaptezeci și șapte de ani... Numai că din pușcărie bătrînii nu mai ies... Ce mai, pedeapsa e pe viață...

Acuzatul primi sentința cu capul lăsat, trăgînd astfel definitiv cortina peste finalul procesului. Și în timp ce oamenii ordinei îl scoteau din sală, bărbatul în negru sări ca ars de pe scaunul lui, croindu-și drum printre oameni cu intenția vădită de a-i striga ceva acuzatului. Acesta își înălță chiar privirea, dar ori nu-l recunoștea, ori nu-l cunoștea pe acest om... Aprodul îl împiedică pe bărbatul în negru să înainteze și-i atrase energic atenția că asemenea lucruri aici nu sînt îngăduite.

Sala se goli repede. Bărbatul în negru rămase însă pe loc. Se așezase în marginea unui șir lung de scaune și, de bună seamă, medita adînc la ceva.

Nu-mi rămînea deci decît să intru imediat în acțiune. Acum, ori niciodată...

— Domnule, i-am spus, apropiindu-mă de el, am observat că pe dumneavoastră cazul vă interesează foarte mult !

— Da, mi-a răspuns, uitîndu-se fix la mine. Avea niște ochi spălăciți, din aceia care nu știu niciodată să rîdă.

— Și ce anume v-a tulburat atît de mult în povestea asta ?

Oamenii de serviciu veniră să deretice prin sală, și în felul ăsta ne-au silit să ieșim. Pe coridor, bărbatul în negru se opri.

— Într-adevăr, e un lucru nemaipomenit ! De necrezut ! Uitați-vă (și bătu cu palma peste carnetul de însemnări din servieta lui jerpelită), aici mi-am notat absolut totul. Da, domnule, de necrezut...

Scoase din buzunar o batistă și-și șterse nasul :

— Inginerul ăsta a consumat pentru incinerarea soției sale trei chintale și jumătate de cocs, oușoare, calitatea a doua. Inginerul ăsta e un geniu, domnule ! Țineți minte ce vă spun.

Nu înțelegeam ce legătură poate fi între cocsul de calitatea a doua — oușoare — și genialitatea unui criminal

care şi-a ars victima în cazanul instalaţiei de încălzire centrală.

— Noi, stimate domn — mă refer la Asociaţia adepţilor incinerării — noi folosim pentru arderea unui corp omenesc şase chintale, ouşoare, calitatea întîi. Dacă omul ăsta ne-ar putea spune cum a procedat, vă daţi seama cît ar cîştiga asociaţia noastră ?

Aşa se face că n-am ajuns detectiv şi am rămas în continuare un simplu redactor de cronică judiciară.

BANI ALBI PENTRU ZILE NEGRE

Ceasul din turnul bisericii sfîntul Ştefan tocmai anunța ora nouă cînd domnul Stein, reprezentantul firmei Fuchs <Fuchs giuvaeruri, Václavské náměstí> intra pe poarta imobilului.

— Nouă fix, își spuse în gînd, asta-i o oră la care nici nu-l trezesc din somn pe domnul procurist și totuși îl mai prind acasă.

Ajuns la etajul doi (așa cum a declarat ulterior în procesul-verbal întocmit la direcția poliției), constată cu stupoare că în dreptul ușii ce dădea în apartamentul domnului procurist Sepekovský se afla un ins venit înaintea lui, în persoana căruia îl recunoscu numaidecît pe domnul Kavan, reprezentantul firmei Riemer (Riemer, aur-bijuterii, Příkopy). Firește, în procesul-verbal nu era consemnat însă ce-i trecuse prin minte în clipa aceea ; domnul Stein își rosti gîndul încet și numai pentru el. Ce-are să-și vîre nasul, în afacerile firmei noastre, un reprezentant de-al lui Riemer ?

Căci domnul Stein socotea de datoria lui să nu-i placă nimeni din tabăra concurenței, indiferent cine ar fi fost această persoană.

Se înțelege că în condițiile amintite nu-i rămăsese nimic mai bun de făcut decît să-l depășească pe domnul Kavan, care aștepta în fața ușii închise, și să urce cu un etaj mai sus, prefăcîndu-se extrem de preocupat și foarte absent.

Bineînțeles, domnul Kavan de la firma Riemer îl recunoscu la rîndul său pe domnul Stein și se întreba în sinea lui ce caută Stein, de vreme ce înaintea lui venise reprezentantul unei firme serioase ! Dar se făcu și el că nu-l vede.

Și astfel cei doi reprezentanți se ocoliră reciproc, fără măcar să-și dea bună ziua ! Cu un etaj mai sus, domnul Stein simula că ar căuta acolo ceva extrem de important.

În acest timp, cu un etaj mai jos, domnul Kavan se decise să aștepte afară în fața casei, socotind că așa e mai practic ; cine știe, s-ar putea foarte bine ca domnul procurist să se fi repezit pînă undeva să-și ia micul dejun. Un holtei tînăr și bogat ca el își poate permite, înainte de nuntă, orice extravaganță.

Așa stînd lucrurile, domnul Stein coborî de la etajul trei la etajul doi și, pentru variație, începu să sune și el, cu insistență, la ușa prevăzută cu o carte de vizită pe care scria :

I. SEPEKOVSKÝ, procurist de întrep. bancară

Prin această întreprindere se subînțelegea casa particulară Halanek et. co., înființată pentru niște afaceri din cele mai discrete, și nu întotdeauna lipsite de complicații. Personal însă domnul Sepekovský era, fără îndoială, un om neprihănit, fapt ce decurgea de altfel, cu toată evidența, din relațiile sale comerciale de pînă atunci cu firma Fuchs. Să fi avut oare de-a face domnul procurist și cu firma Riemer ? De așa ceva, domnul Stein n-avea cunoștință pînă în prezent și tocmai de aceea apariția lui Kavan îl intriga, și pe bună dreptate.

Timpul trecea, soneria zbîrnîia, și nimeni din casă nu se învrednicea să deschidă. În cele din urmă, domnul Stein ajunse la concluzia că trebuie să facă și el întocmai ce făcuse ovreiul de Kavan : să aștepte afară sau, în cel mai bun caz, să vină ceva mai tîrziu.

Ascunse la iuțeală capătul lănțișorului de oțel ce-i ieșea de sub mînecă și porni agale pe scări, în jos. Lănțișorul era un dispozitiv simplu și rațional, avînd un scop foarte precis. Ori de cîte ori se ducea la vreun client cu o casetă de bijuterii pentru prezentare, domnul Stein o prindea de acest lănțișor și dacă cineva ar fi vrut să i-o smulgă ar fi trebuit s-o facă cu mînă cu tot. Și, vorba ceea, cui îi poate folosi mîna domnului Stein ?

Jos, în fața casei, un lănțișor asemănător fu ascuns, cu aceeași repeziciune, de domnul Kavan, căci între timp își dăduse și el seama că aici se întîmplase ceva neprevăzut și astfel caseta, pe care o dusese cu o seară înainte, n-avea s-o ridice, probabil, în această dimineață.

Dar tocmai în clipa aceea ieși pe poarta imobilului domnul Stein, și Kavan îi aruncă o privire cercetătoare. Stein se uită și el la domnul Kavan căci, vorba ceea, ce altceva putea să facă? Căci una-i pizma morocănoasă, urmare a concurenței — și alta-i neliniștea legată de întrebarea comună: ce s-a întîmplat cu procuristul Sepekovský? Cei doi reprezentanți stăteau față în față, nehotărîți.

— Hm, începu în cele din urmă Stein. Va să zică, dumneata... Și arătă cu ochii în sus, spre etajul doi.

— Hm, răspunse domnul Kavan. Mda, am acolo. Hm... asta... Și arătă capătul lănțișorului ce se mai vedea încă de sub mînecă.

Domnul Stein se uită la ceasul din turnul bisericii. Kavan îi urmări privirea. Apoi se uitară din nou unul la altul.

Pe poarta clădirii ieși în stradă o femeie și începu să mături trotuarul.

Domnul Kavan își scoase respectuos pălăria:

— Numele meu e Kavan. Nu știți, domnul procurist e acasă?

Femeia strînse din umeri:

— Nu știu. Dar se pare că nu e, pentru că ieri i-a cărat *speditorul* două geamantane mari.

Vestea căzu peste cei doi ca o lovitură de trăsnet.

— Două geamantane? strigară în cor. Cum așa? Și încotro?

- Dumneavoastră credeți că el îmi spune mie ceva? răspunse femeia cu indignare. Atîta pot să vă spun că erau niște coșcogea geamantane...

Mai iute de picior, Stein nu așteptă să-și ducă femeia vorba pînă la capăt și se năpusti ca o vijelie spre cea mai apropiată cabină telefonică. Domnul Kavan ajunse la rînd după el. Și astfel, la orele nouă și jumătate, ambele firme aflară că bijuteriile de prezentare, aflate în casetele cu pricina, nu puteau fi ridicate, întrucît domnul procurist nu era acasă. Din informațiile primite de la portăreasa imobilului, s-ar putea naște presupunerea că procuristul ar fi plecat din localitate! E foarte probabil ca în clipa aceea giranții celor două firme să fi îngălbenit deopotrivă. Reprezentanții primiră dispoziție să nu se

mişte din faţa clădirii, după care, două telefoane sunară simultan la direcţia poliţiei.

— Era un om cinstit şi oumsecade, spuse cătrănit domnul Stein, condamnat acum să aştepte în faţa casei în compania lui Kavan.

— Părea un om cinstit şi cumsecade, ţinu să-l corecteze domnul Kavan. V-a cerut să-i prezentaţi ceva mai de preţ ?

— Ştiu şi eu, la un loc să fi fost vreo sută de mii, rosti în şoaptă domnul Stein.

— *Nämlich*, la fel, şi la noi, replică domnul Kavan.

Dacă Stein i-ar fi declarat o sumă triplă, i-ar fi confirmat-o oricum, pentru că nici în asemenea momente de tensiune nu se cuvine să trădezi secretele firmei. Pe cîte ştia însă, la ei povestea se ridica la numai optzeci şi cinci de mii.. Ei, da, dar nici asta nu-i o bagatelă !

Apoi, ca şi cînd s-ar fi săturat de atîta aşteptare, urcară împreună pînă la etajul doi şi se apucară să sune pe rînd. De jos, îi urmărea administratoarea imobilului.

Era convinsă că cei doi de sus erau creditori şi pe faţa ei se citea bucuria răutăcioasă furnizată de împrejurarea că domnul Sepekovský le trăsese chiulul. Căci şi ei îi datora procuristul, de trei luni, pentru cheia de la poartă.

Domnii care sunau fără întrerupere îl cunoşteau însă pe procurist sub alt aspect. Sepekovský cumpăra de la ei destul de des şi cu multă plăcere, astfel că girantul firmei Fuchs (de altfel ca şi girantul firmei Riemer) obişnuia să-i repete, de fiecare dată, vechea şi mult apreciata glumă :

— Spuneţi-mi, vă rog, e pentru distinsa coniţă, sau doriţi ceva mai bun ?

Acum însă le pierise veselia. Căci, deschizînd apartamentul domnului procurist, poliţia descoperi că avea-de-a face cu o locuinţă pustie. Mobilă, ce-i drept, se mai vedea pe ici pe colo, dar, în treacăt fie spus, nu prea multă, iar şifonierele erau ca măturate. În baie doar mai atîrna un halat vechi şi ponosit.

— Va să zică, aşa stau lucrurile, conchise consilierul Vacátko.

Căci între timp mai ieșise la iveală că domnul procurist Sepekovský nu luase cu el numai lucrurile personale și cele două casete cu bijuterii solicitate pentru prezentare, ci și o importantă sumă în numerar de la casieria întreprinderii comerciale Halanek et co. Ba, mai mult, se descoperi ulterior că unele transferuri pentru străinătate nu ajunseseră la destinație, efectuarea operațiunilor fiind, de fapt, fictivă.

— Așadar, la un loc, cam un sfert de milion. Ei, da, pentru vremurile de azi suma e destul de frumușică, domnii mei, declară consilierul, frecîndu-și mîinile, satisfăcut. Era vorba de un caz gras și lui îi plăceau grozav cazurile grase.

La sediile celor două firme izbucni, bineînțeles, o panică de nedescris și, firește nimănui nu-i ardea acolo să-și frece mîinile de bucurie. Patronii cercetau dacă giranții lor nu comiseseră cumva vreo imprudență condamnabilă, trimițîndu-i domnului procurist casetele cu bijuterii la domiciliu. Se dovedi însă că procedeul ținea de practica obișnuită, întrucît concurența obliga acum firmele la o sporire neîncetată a riscurilor... Pe domnul Riemer din strada Přikopy putea să-l consoleze, cel mult, faptul că Fuchs din piața Václav era într-o situație similară, dacă nu chiar mai rea.

Panica izbucni de altfel și la societatea de asigurări pentru că, de bună seamă, ambele firme erau asigurate și, în ultimă instanță, nu ele erau acelea care aveau să suporte paguba. Mai exista o singură și infimă speranță, aceea de a se demonstra firmelor neglijarea măsurilor de securitate ce se impun în asemenea împrejurări.

Dar iată că panica nu ocoli nici direcția poliției. Spre marea deziluzie și amărăciune a domnului consilier, poliția nu fu în stare să descopere nici cel mai mic indiciu care să ducă cît de cît pe urmele domnului procurist. Detectivii depistaseră, ce-i drept, firma de expediții care ridicase din locuința lui Sepekovský voluminoasele valize, spre a le depune apoi la magazia gării Denisov. Numai că de acolo, cu două ore mai tîrziu, valizele fuseseră preluate de altă firmă care, la rîndul ei, le transportase la gara Masaryk. Faptul indica, cel mult, o urmă intere-

santă : trenul de Berlin... Din păcate însă, valizele nu numai că nu erau în gara amintită, dar nici la Berlin nu plecaseră, deoarece o a treia firmă le ridicase de acolo îndată după sosire și le transferase la gara Wilson.

— Cetățeanul ăsta ori e nebun, ori e un șmecher fără pereche, spuse consilierul Vacátko, după primirea raportului.

De fapt, ar fi fost cazul să-și laude oamenii pentru aceste constatări, făcute cu atîta repeziciune, numai că în ziare începuseră să apară tot felul de notițe, care de care mai caustică :

„Poliția n-a descoperit nimic... Poliția nu-știe unde se află Sepekovský... Poliția neputincioasă în fața unui mister..."

— Neputincioasă ! Cum, adică, neputință, cînd știm exact toate locurile pe unde s-au perindat valizele ? mormăia consilierul, plimbîndu-se nervos prin biroul său. Ei, da, dar nu știm unde se află acum...

Partea mai proastă era însă că poliția nu știa nici măcar unde se afla proprietarul lor. Și cum să știe, cînd domnul Sepekovský părăsise patria, și unde mai pui că pentru asta se mai folosise și de un pașaport străin. La așa ceva se așteptase, de fapt, consilierul. Dar, mă rog, la urma urmei și un om cu pașaport străin ar putea fi găsit, dacă lumea asta blestemată n-ar fi atît de mare, își spunea în sinea lui, uitîndu-se la uriașa hartă a mapamondului, pe care continentele se desfășurau în culori diferite, de parcă s-ar fi străduit pur și simplu să te momească. Uite, omule, alege care-ți place ! Aici e Africa verde, dincoace America albastră, apoi Europa galbenă, Asia trandafirie și Australia cafenie. Hm, omul ăsta ar putea fi acum la fel de bine la Davos, ca și pe insula Martinica. Să fiu al dracului, dacă nu-i mai ușor să găsești un ac în carul cu fîn, decît un șmecher uns cu toate alifiile în lumea asta largă.

„Poliția n-a dat pînă acum de nici o urmă... Delapidatorul scapă mereu de... Problema zilei pentru poliția noastră : unde-i procuristul firmei Halanek et co. ?..."

Consilierul azvîrli ziarul cît colo și oftă supărat.

Gazetarii ăştia sînt nişte ticăloşi. Ar vrea să aibă zilnic un caz misterios, dar în acelaşi timp ar dori ca poliţia să-l umfle pe delincvent în douăzeci şi patru de ore. După ei, poliţia ar trebui să lucreze ceasornic, ca poşta.

Mai bine mă făceam diriginte de poştă, se întristă consilierul... N-aş fi avut atîta bătaie de cap şi atîtea enervări... Şi numaidecît îi chemă la telefon pe doi dintre detectivii săi :

— Să fie interogate toate persoanele cu care omul ăsta a venit în contact. Cine ştie, poate o fi lăsat pe undeva vreun indiciu, cam încotro avea de gînd să plece. Poate o fi avînd vreo rubedenie pe undeva, în afară... Şi nu uitaţi de amantele lui. Bănuiesc că a avut destule, dacă le cumpăra mereu bijuterii.

Spre marea surprindere a poliţiştilor însă, domnul procurist n-avusese amante ; cel puţin, nici una nu putu fi descoperită. E drept că, din cînd în cînd, trecea pe la el cîte o doamnă, dar nici una nu era din acelea cărora să li se cumpere giuvaeruri. Deci pentru cine le cumpăra ?

Consilierul făcu o vizită la cele două firme de bijuterii, unde toţi îl priviră cu ochi întunecaţi. În urma supraîncordării nervoase, domnul Stein făcuse o criză de ficat. La rîndul său, domnul Kavan avea temperatură şi se afla acasă sub îngrijirea medicului. Şi poliţia nu ştia nimic !

Într-adevăr, poliţia nu ştia nimic, în schimb aflase cu acest prilej nişte lucruri interesante : achiziţiile domnului procurist nu se ridicau la sume atît de ameţitoare. Erau mai curînd mărunte, în schimb destul de frecvente. Domnul Sepekovský se număra printre clienţii capricioşi şi-i plăcea grozav să facă zile fripte. Dar, mă rog, pe banii lui, clientul are voie să facă şi zile fripte. Dumnealui avea însă obiceiul să vină înapoi cu fiecare obiect, de cel puţin două ori. Presiunea concurenţei obliga firmele să-i facă pe plac. Căci azi puţini sînt aceia care cumpără bijuterii.

Domnul consilier oftă din adînc. Căci îşi dăduse seama, nu fără regret, că el nu-i cumpărase soţiei sale niciodată măcar o bijuterie. Ce mai, funcţionarul de stat nu-şi poate permite azi un asemenea lux. Dar, ar putea o dată să ducă

și el acasă un lănțișor subțire cu o lacrimă roșie prinsă într-o montură de aur...

Consilierul cerceta bijuteriile una cîte una și începea să le prieeapă. Mda, dacă omul are bani, e într-adevăr o pasiune cît se poate de frumoasă să le colecționezi. Numai că la domnul Sepekovský nu era vorba de pasiune — ci de violenie rafinată.

Încetul cu încetul și-a cîștigat încrederea magazinelor de bijuterii. În acest timp a efectuat cu discreție și cîteva operațiuni de transferuri de la întreprinderea pe care o gira. Pe urmă, cu aceeași discreție, s-a apucat să vîndă pe îndelete obiectele de preț, ca în cele din urmă să-și facă geamantanele. Aici ritmul a fost accelerat : acum nu mai era chestiunea de luni sau de săptămîni, ci de ceasuri. Expeditorii au fost legați cu strictețe de fiecare minut. Cele două firme i-au furnizat în aceeași seară cîte o bogată colecție de bijuterii ; domnul procurist comunicase giranților că zilele lui de libertate se apropiau de sfîrșit, așa că, de data asta, darul urma să fie ceva mai serios.

— Zilele libertății lui, suspină consilierul Vacátko. Deocamdată are cam multe, ticălosul !

— Ce-i drept, zile fripte se pricepea el să facă, spuse administratoarea imobilului, căreia procuristul îi rămăsese dator pentru cheia de la poartă. Dar dacă vreți să știți, domnule inspector, omul ăsta nu era sănătos la minte ! Săracu domn proprietar era înnebunit din cauza lui.

Și într-adevăr, domnu proprietar avea toate motivele să fie înnebunit pentru că o dată procuristul stîrnise în imobil o asemenea panică, încît oamenii încetaseră un timp să-i mai plătească chiria. Și asta, credeți-mă, e mai rău ca o răzmeriță !

Dăduse mai întîi buzna peste portăreasă, spunîndu-i să vină imediat în apartamentul lui, unde, zicea el, crăpase un perete și toată casa era în primejdie să se prăbușească.

Speriată, femeia alergase cu sufletul la gură pînă sus, unde domnul Sepekovský îi arătase pe unul din pereții din camera de zi o mică plesnitură, cum apar de obicei pe mai toți pereții. În timpul ăsta dumnealui striga de zor că nu vrea să moară strivit sub dărîmături, astfel că

administratoarea, neavînd încotro, se văzuse silită să-l cheme pe proprietar. Acesta venise în grabă mare, dar și lui i se păruse că nu exista nici un motiv de îngrijorare; numai că între timp domnul Sepekovský apucase să sune și la apartamentele de la etajul întîi, unde băgase spaima în toți chiriașii, încît bieții oameni începuseră să fugă afară, adunîndu-se speriați în fața imobilului. În asemenea condiții proprietarul fusese nevoit să cheme o comisie de experți de la municipalitate.

— Și de ce credeți c-a făcut toate astea? A vrut oumva să obțină de la dumneavoastră o reducere de chirie? întreba consilierul Vacátko.

— Asta nu mai știu, dar, oricum, tot mi-a mai rămas dator pentru trimestrul trecut, își încheie declarația proprietarul imobilului.

Consilierul își notă și acest amănunt. Toate se completau și se întregeau în chip magistral: acestui Sepekovský nu-i scăpase din vedere absolut nimic, economisise, cu îndărătnicie, bănuț cu bănuț. Vorba ceea, se pregătea să fugă, și i se părea nedrept să mai plătească undeva măcar o singură coroană.

Prăbușirea casei era, de bună seamă, o idee fixă care-l persecuta pe domnul procurist în permanență. Pînă și la serviciu se spune că și-ar fi manifestat într-o zi teama că se năruie palierul pe care dumnealui trecea, îndreptîndu-se, ca omul, spre o anumită încăpere — deoarece jos, în dușumea, observase o crăpătură absolut inofensivă.

Un caz pentru psihiatrie? Poate... Domnul consilier era însă de altă părere, spunînd că un om care știe să pregătească totul cu atîta viclenie e mult prea sănătos și, în consecință, singurul lucru judicios e să fie azvîrlit după zăbrele.

— Da, dar pentru asta ar trebui mai întîi să-l avem, spuse, oftînd pentru a nu știu cîta oară.

Fu emis un mandat de arestare internațional — mai mult decît inutil — cum binevoiră a nu uita să sublinieze toate ziarele pragheze.

În timpul raportului de dimineață, consilierul Vacátko se uită la oamenii săi cu atîta reproș, încît, stînjeniți, detectivii lăsară ochii în jos.

Şi totuşi, mult căutatul delincvent se pierduse definitiv în lumea largă.

\+

Trenul ce merge spre Italia e un tren trufaş. Brăzdează o bună bucată din Europa şi ca atare se şi comportă : străbate satele cehe, în direcţia Tabor şi Budějovice, sfidîndu-le cu gîfîitul lui înfumurat. Perla acestei garnituri o constituie însă, fără îndoială, piesa purtînd titulatura „Wagon-lits-company", ce se leagănă pe arcuri cu mai multă distincţie decît un simplu vagon de tren accelerat. Pe frontispiciul ei strălucesc litere de alamă, şi pînă şi clanţele de la uşi sînt de alamă, şi chiar curate ! Căci în staţiile mai importante însoţitorul le şterge cu grijă pentru ca doamnele şi domnii care au cinstea de a călători spre Italia, cu vagonul de dormit, să nu-şi mînjească, Doamne fereşte, mănuşile albe. Pînă şi resturile care zboară pe ferestrele acestui vagon au în ele o anumită distincţie : coji de portocale, staniol de la pachetele de ciocolată şi, uneori, chiar şi cîte o sticluţă de voiaj, golită de deliciosul lichior destinat stomacurilor delicate.

Însoţitorul acestui vagon e tînărul domn Rudolf. Există profesiuni în care nu mai e necesar şi numele de familie al celor ce o profesează ; de aceea, lui Rudolf Tejc ne vom îngădui şi noi să-i spunem în continuare, simplu, domnul Rudolf. Să călătoreşti cu vagonul de dormit e o ocupaţie cît se poate de plăcută. E ceva între meseria de marinar şi aceea de pelerin : două zile şi jumătate dus, două şi jumătate întors, mereu în viteză, şi aproape fără oprire, de la Praga la Neapole şi retur. Ce vreţi mai mult ?

În primele săptămîni şi, hai să zicem, în primele luni, omul priveşte peisajul ; pe urmă i se urăşte de atîta privit şi urmăreşte alte lucruri ; de pildă, cum în faţa cantonului de lîngă viaductul de la Sumerau se perindă, la barieră, toţi membrii uneia şi aceleiaşi familii. O dată e acolo tatăl, apoi mama, o femeie în floarea vîrstei cu părul fîlfiind uşor în adierea vîntului, şi din nou tînăra lor fiică. Şi deodată tatăl nu se mai vede deloc şi de două-trei ori,

la rînd, apare numai fiica, o fetiță cu chipul gingaș și palid ; domnul Rudolf îi flutură din mînă, ca de obicei, dar ea nu-i mai zîmbește, ci își întoarce doar ochii triști după frumosul expres, ce zboară înainte ca săgeata ; apoi apare din nou mama, de data asta cu cearcăne la ochi, și, de sub broboada neagră, părul ei nu se mai despletește în adierea vîntului, iar de sub haina de feroviar pe care de bună seamă și-o trage pe ea în mare grabă răsare o rochie de doliu... Un om veșnic pe drumuri poate vedea mult mai multe decît un simplu peisaj ce nu se schimbă, rămînînd mereu același !...

Domnul Rudolf se gîndește însă și la pasagerii săi ; ca de pildă acum. Aia de la numărul trei e o englezoaică bătrîioară ; desigur, a călătorit foarte mult ; tenul ei rozaliu e presărat cu pudră din belșug ; diseară, nici vorbă, o să comande un ceai și-o să-i arunce domnului Rudolf o privire languroasă. Cucoanele astea care n-au nici o treabă și își omoară vremea călătorind sînt bucuroase să mai stea de vorbă cu un bărbat tînăr și chipeș ; pe urmă cer o pernă în plus și se uită la tine cum faci patul... Printre domni sînt mulți din acei ce se cufundă în lectura ziarelor și uită că trabucele lor scumpe își împrăștie aroma pînă pe culoar ; ăstora trebuie să le atragi din timp atenția că în vagonul restaurant au la dispoziție un colț, anume rezervat pentru ei.

Și mai sînt și perechi în voiaj de nuntă, care nu știu ce atitudine să adopte ; tinerele mirese își lasă privirea în jos, convinse că pe fața lor se citește destrăbălarea. Așa și este, toată viața domnișorica s-a lăfăit în puf, și acum se hîțînă înghesuită în compartimentul strîmt și neobișnuit, încărcat cu tot felul de boculețe, clanțe, cîrlige și ușițe ; și Pepa e atît de nerăbdător ! Ah, Doamne, cît e de cumplit și cît e de frumos ! Dar ce-o fi gîndind oare despre mine ferchețul acela în uniformă cafenie, din capătul vagonului ? !

Trăise destule domnul Rudolf ; avusese parte chiar și de certuri între proaspeții căsătoriți, cînd ea, ghemuită în micuța cușetă a însoțitorului, dormea supărată, în timp ce domnul Rudolf veghea afară cavalerește, iar mirele,

recunoscător, îi dădea după aceea un bacşiş gras, cerîndu-i însă : „Silentium, domnule, principalul e silentium"... Iar el, încuviinţînd din cap, îi făgăduia solemn să tacă, nu de alta, dar cui să-i spună el toate astea, cui, nu-i aşa ?

Tot aşa cum n-a povestit nimănui că o distinsă doamnă din Elveţia l-a aşteptat o dată la Neapole pînă s-a întors cu trenul următor, căci, vorba ceea, a meritat aşteptarea, şi tare a mai oftat coniţa cînd, după miezul nopţii, el a trebuit să plece înapoi la gară.

De altfel, domnul Rudolf, ca orice om care pendulează veşnic pe acelaşi traseu, are în multe staţii tot felul de cunoştinţe.

Sînt, ce-i drept, cunoştinţe fulger, dar frumoase ; poate schimba cu ele doar cîteva cuvinte, atît, căci posibilitatea de a se întîlni vreodată nu există ; pentru că el nu poate rămîne pe loc, trenul nu aşteaptă.

Desigur, altceva e tutungioaica aia mărunţică din Budějovice, asta, mă rog, e de luat în consideraţie ; căci, vorba ceea, pînă la Budějovice se poate repezi ori de cîte ori e liber. La Klagenfurt e nevasta impiegatului de mişcare, asta stă întotdeauna expusă la fereastră şi, cînd soţul ei e de serviciu, mai dă cîte o fugă pînă la tren. Dar cel mai adînc e cuibărită în inima domnului Rudolf micuţa Gina din Tarvisio, vînzătoarea de limonadă. La acest punct de frontieră, domnul Rudolf nu se mai ocupă deloc de călătorii săi. Căci are Gina nişte ochi de-l face pe om să uite şi de timp şi de toate ; ah, Dumnezeule Hristoase, sau, mai bine zis, madonna mia, fata asta e atît de frumoasă, încît zău dacă-ţi mai vine să pleci !

Dar gata, destul cu amintirile, sună numărul optsprezece, o fi vrînd ceva sau te pomeneşti că s-a rezemat de buton din greşeală...

Cu un surîs profesional, domnul Rudolf se grăbeşte spre compartimentul cu numărul optsprezece : *Silvuplé mesié, bitte main her, prego siniore.* În esenţă, numărul optsprezece n-a vrut mai nimic, decît să i se coboare o valiză mare din plasa de sus, atîta tot, mulţumesc tinere domn, fumaţi ?... Şi domnul Rudolf străbate iar culoarul frămîntat de o problemă foarte serioasă : cine o să vîndă

azi la Tarvisio limonada? Gina sau fratele ei Nicolo? Nicolo simte că tipului de la vagonul de dormit îi ard călcîiele după sora lui și, în Italia, așa-i obiceiul, fratele apără onoarea surorilor sale. La drept vorbind, domnul Rudolf ar fi o partidă bună pentru Gina, dar în cazul ăsta el ar trebui să se ducă în familie și să meargă împreună cu ei la biserică, să vorbească în italiana lui caraghioasă, să spună cine-i sînt părinții, cîte surori are și cîți frați... Domnul Rudolf nu poate însă decît să-i strîngă Ginei mîna, să încerce, eventual, s-o îmbrățișeze, și-apoi, cu sufletul la gură, să se grăbească să sară în trenul care s-a și pus în mișcare.

Voiajul de azi e cît se poate de obișnuit, vagonul e mai mult gol, nu-i sezon; dacă Gina va fi în gară o să-i dea o mică brățară de sticlă, pe care a cumpărat-o ieri la Praga; o să i-o prindă chiar el, cu mîna lui, și asta o să fie ceva ce aduce a logodnă.

Cu cît se apropiau de Tarvisio, cu atît domnul Rudolf era mai nerăbdător. În sfîrșit au trecut de cotul lacului, mai au de mers vreo douăzeci de minute; azi, trenul are întîrziere și asta nu-i bine, mecanicul o să vrea s-o recupereze tocmai aici, la Tarvisio, și-i păcat de fiecare minut pe care domnul Rudolf nu-l petrece alături de Gina.

Porni prin vagon să anunțe apropierea punctului de frontieră.

Mai toți călătorii primeau știrea fără emoție, numai tinerii căsătoriți erau curioși să simtă cît mai repede atmosfera Italiei; ceilalți, negustorii, nici nu se sinchiseau. La numărul cincisprezece e un ceh; ăsta nu iese de loc din compartiment, vrea pesemne să profite la maximum de patul vagonului de dormit; n-a comandat pînă acum nimic, nici ceai, nici țigarete, și nici loc la vagonul restaurant n-a cerut să i se rezerve. Cunoaște domnul Rudolf genul ăsta de oameni, niște cîrpănoși: călătoresc cu Wagon-lits, în schimb cară după ei o taşcă burdușită cu salam și chifle, ca, Doamne ferește, să nu cheltuiască pe drum nici măcar o centimă. Cu omul ăsta însă s-a înșelat un pic, căci dumnealui nu are servieta burdușită, iar la vagonul restaurant ori nu s-a dus, ori s-a strecurat pînă

acolo cu atîta discreție, încît nimeni nu l-a observat. Da, bărbatul discret, ăsta-i numele potrivit, bărbatul discret. De obicei, ăștia-s de la poliție. Satisfăcut de agerimea cu care descoperise profesiunea omului în cauză, Rudolf ciocăni la ușa compartimentului respectiv.

— Controlul de frontieră, vă rog, spuse prin ușa întredeschisă.

Pasagerul zăcea îmbrăcat, ca de obicei. Ce mai, e sigur de la poliție. Un lucru însă rămîne de neînțeles : de ce cară după el cogeamite geamantane ? Colegii lui călătoresc cu o valijoară sau cu o simplă servietă.

În cele din urmă însă, mintea domnului Rudolf fu acaparată de un singur gînd : va fi oare astăzi Gina în gară ? Îi prind oare pe mînă brățara ? În rest nu-l mai interesa absolut nimic.

Trenul intră în gara Tarvisio. Cu durere în suflet, domnul Rudolf auzi vocea superbă a lui Nicolo, demnă de un mare cîntăreț de operă :

— *Limonata ! Rinfrescante !*

Întristat, se duse să șteargă clanțele de alamă. Firește, pe Nicolo l-a salutat, căci în Italia a fi în bune relații cu fratele logodnicei e un lucru absolut indispensabil. Dezamăgirea lui era însă atît de mare încît preferă să se întoarcă înapoi în vagon.

În schimb, călătorii dădură buzna pe peron, foindu-se de colo pînă colo, să-și mai dezmorțească nițel picioarele sau să tragă în piept adevăratul aer al Italiei. Coborî și discretul ceh de la numărul cincisprezece și porni glonț spre Nicolo, să-și cumpere o limonadă. Nicolo întinse mîna și discretul domn îi puse în ea o liră. Domnul Rudolf vedea totul foarte bine de la fereastra vagonului său. Apoi, Nicolo ridică de jos coșulețul cu gîndul să meargă mai departe. Dar discretul domn îi ațînu calea :

— Cît costă o limonadă ? !

Rostise aceste cuvinte într-o italiană corectă, dar Nicolo nu-i răspunse.

— Șaizeci de centesime ! își dădu singur răspunsul discretul domn. Dă-mi restul, tîlharule !

Nicolo începu să se jure pe toți sfinții că n-are ce rest să-i dea, că la Tarvisio limonada costă o liră...

— Da ?! Atunci să-l întreb pe căpitanul de colo ! se răsti la el discretul, acum foarte indiscretul domn, zbierînd cît îl ţinea gura : Polizia !

Nicolo, mai mult decît surprins, scoase la iuţeală din buzunar cele patruzeci de centesime înainte ca poliţia să apuce să vină. Şi-i aruncă bănuţii indiscretului domn cu atîta furie, încît numai întîmplarea făcu să nu-i cadă la picioare.

Ei, nu, îşi zise în gînd domnul Rudolf, aşa ceva nu s-a mai văzut pe aici ! Să te cerţi pentru patruzeci de centesime şi să mai chemi şi poliţia... Asta e prea mult... Şi se uită la Nicolo, compătimitor.

— Ăsta-i nebun, spuse Nicolo, scuipînd scîrbit în timp ce trecea pe sub fereastra domnului Rudolf ; apoi îşi văzu mai departe de treburile lui, strigînd în gura mare că vinde cea mai ieftină şi cea mai proaspătă limonadă din lume.

Discretul domn urcă în vagon şi, văzîndu-l pe domnul Rudolf, i se adresă în treacăt :

— Aţi văzut ? Şi-a păstrat patruzeci de centesime, de parcă eu aş fura banii ăştia !

Şi, revoltat, se retrase în compartimentul său. În timpul ăsta domnul Rudolf se gîndea că pe ziua de azi el pierduse mult mai mult...

Cînd, a doua zi, se duse să anunţe sosirea trenului la destinaţie, discretul domn îl întrebă :

— Spune-mi, tinere domn, dumneata nu ştii cumva în Neapole un hotel bun, dar foarte, foarte ieftin ?

Domnul Rudolf trebui să reflecteze puţin. După ieşirea de ieri din gara Tarvisio, era limpede că acest domn nu doreşte nici Excelsior, nici Grand hotel...

— Ştiu şi eu, eventual Riposo... Dar să ştiţi, prea mare lux nu e...

— E tocmai ce caut. Riposo, ai spus, asta înseamnă, dacă nu mă înşel, Odihnă. Da, e un nume cît se poate de potrivit pentru un hotel. Îţi mulţumesc, tinere.

Şi discretul domn nu schiţă nici măcar gestul de a duce mîna la buzunar, socotind probabil mai mult decît suficient faptul de a-i fi mulţumit. Cît ar da oare, dacă ar fi obligat să dea ? se întrebă domnul Rudolf, zîmbind ironic.

Timpul se scurgea. Poliţia praghezã avea alte necazuri, pe care le soluţiona cu succes, şi totuşi consilierul Vacátko ştia una şi bună : pe acest Sepekovský ziarele n-o să mi-l ierte niciodată ! Da, asta e unica pată a carierei mele... În ciuda tuturor măsurilor, n-a fost descoperit nici un indiciu care să ducă pe urmele acestei puşlamale, iar firmele Riemer şi Fuchs au început să sporească presiunile asupra societăţii de asigurare.

Într-o după amiază, cînd pe tavan nu mai bîzîiau decît muştele somnoroase şi domnul consilier îşi luase din cuier pălăria şi bastonul, cineva bătu la uşa biroului său. Consilierul îşi aruncă mai întîi privirea la ceas, apoi îşi propuse să-l refuze cu toată amabilitatea, dar foarte categoric, pe inopinatul vizitator.

În prag apăru un tînăr în uniformă şi domnul consilier nu fu în stare să-şi aducă aminte de unde anume era această uniformă.

— Rudolf Tejc e numele meu... însoţitor la Wagon-lits, se prezentă străinul, respectuos.

Consilierul se uită la el mofluz :

— Şi, mă rog, ce veşti ne aduceţi ?

— Probabil nimic, din păcate... M-am gîndit numai că ar trebui să... Pe scurt, mi-am zis că ar trebui să atrag atenţia asupra unui lucru... Ştiţi, eu fac traseul Praga—Neapole. Şi ziarele nu le citesc. Mă înţelegeţi, n-am timp... Şi apoi, nu-i aşa, pe care să le citesc ? Nu cunosc prea bine nici germana, nici italiana... Eu, mă rog frumos, ştiu să vorbesc cîteva limbi, dar, vă daţi seama, numai atît cît e nevoie ca să mă descurc într-un vagon de dormit.

Cum văd, omul ăsta a venit aici să-mi povestească ce ştie şi ce nu ştie ! Asta e, într-adevăr, nemaipomenit ! Ce face afară ofiţerul de serviciu ? De ce îl lasă să intre tocmai acum, cînd în sfîrşit m-am hotărît şi eu o dată să-mi supraveghez băiatul, să văd şi eu cum îşi face lecţiile ! ?

— Da, nu citesc ziarele, două zile şi jumătate încolo, două zile şi jumătate înapoi, vă daţi seama, practic mă întorc abia după o săptămînă, şi atunci mai toate evenimentele sînt de fapt învechite...

— Bine, bine, dar n-ai vrea să-mi spui şi mie, ce am eu comun cu toate astea ?

— Da, aveţi dreptate, şi vă rog să mă scuzaţi, dar eu am citit ziarele abia la Budějovice, unde am fost în vizită la o prietenă de-a mea... Numele, cred, nu-i nevoie să-l menţionez...

— Nu-i nevoie. Dar trebuie să înţelegi că nu ştiu despre ce-i vorba.

— Ştiţi, vreau doar să vă spun că eu am citit cu întîrziere despre cazul Sepekovský. Mă înţelegeţi ? Nu de mult — şi aici vreau să ajung — a călătorit cu mine, spre Italia, un domn oarecare, ceh era ; ei bine, la Neapole, domnul ăsta m-a întrebat de un hotel mai ieftin...

În clipa aceea; consilierul îşi scoase pălăria :

— Şi ce i-ai propus ?

— I-am pomenit de hotelul Riposo.

— Şi ce te face pe dumneata să crezi că omul ăsta era tocmai Sepekovský ?

— Ca timp, mă rog frumos, ar corespunde, căci, ştiţi, a plecat din Praga chiar în ziua în care s-a întîmplat povestea. În rest însă, în rest cred că nu era el. Dacă avea valizele încărcate cu bani nu se certa el pentru patruzeci de centesime cu vînzătorul de limonadă din gara Tarvisio. Ce mai, e clar că nu putea fi el...

— Un moment, îl întrerupse consilierul şi, după ce cotrobăi prin sertarul biroului său, îi întinse vizitatorului fotografia unui bărbat surîzător.

— Da, el e, pasagerul meu !

Consilierul se uită la domnul Rudolf cu un entuziasm şovăielnic, dar mereu crescînd :

— Ai spus, deci, hotelul Riposo... Bravo, eşti un tînăr simpatic şi foarte destoinic ! Apropo, dumneata ştii că pentru descoperirea răufăcătorului e prescrisă o anumită recompensă ?

— Cum să nu ştiu, rosti domnul Rudolf în şoaptă. Pentru asta am şi venit.

Şi fără să mai sufle o vorbă, porni încet spre uşă, mergînd de-a-ndăratelea.

Domnul consilier nu se mai duse acasă. O telegramă fulger zbură numaidecît la Direcţia poliţiei din Neapole.

În aceeași noapte sosi răspunsul : la hotelul Riposo din Neapole locuiește un cetățean cehoslovac.

În sfîrșit, apărură la Praga ziarele a căror ediție domnul consilier o aștepta de atîta timp și cu atîta nerăbdare.

„Senzaționalul succes al poliției pragheze... Delapidatorul căutat a fost găsit... Colaborarea cu poliția italiană a dat roade"...

Consilierul radia de bucurie :

— Din clipa în care însoțitorul mi-a vorbit de o ceartă pentru patruzeci de centesime — asta ar fi cam patruzeci de haleri de-ai noștri — ei, da, din clipa aceea, domnilor, am venit de-acasă ! Țineți minte ce vă spun, oamenii nu delapidează sume mari pentru că ar fi săraci, ci fiindcă suferă de o boală incurabilă care se numește setea de bani. De milioane — ori de patruzeci de haleri, înțelegeți ?

Detectivii dădeau din cap, în semn că înțelegeau, iar respectuosul domn Brůžec ținu să menționeze :

— Ei, acum s-a isprăvit cu șmecheria lui.

Dar n-avea dreptate. Cu șmecheria domnului Sepekovský nu se isprăvise, pentru că omul ăsta părea a fi, totuși, un tip de geniu.

Dîndu-și seama că domnii care veniseră să-l legitimeze erau de la poliție, nici nu se gîndi să întreprindă vreo tentativă de a fugi. De altfel, ar fi fost și inutil.

Dimpotrivă, se lăsă dus în fața prefectului de poliție și se puse la dispoziția poliției italiene, cerînd cu insistență să nu fie predat poliției cehoslovace. Nu le ticluise rău vulpea asta vicleană ; în definitiv, justiția fascistă poate privi întreaga afacere dintr-un punct de vedere propriu și, chiar dacă-l condamna pe domnul Sepekovský, pedeapsa putea fi, în orice caz, mai blîndă decît în țară. În afară de asta, mai exista și speranța în iscusința avocaților napolitani, care, se știe, nu sînt niște nătîngi.

Primind știrea că delincventul solicitase azil din partea autorităților italiene, consilierul Vacátko făcu o criză de furie. Detectivul Brůžek, veșnic lîngă el, încercă să-l liniștească :

— Domnule consilier superior, de ce să ne mai batem noi capul cu povestea asta ? Am dat de el ? Am dat. Suc-

cesul l-am obținut? L-am obținut. Avem dreptate? Avem.

— Da, dar nu-l avem pe Sepekovský, ripostă consilierul izbind cu pumnul în masă.

— Asta așa e. Dar nu e vina noastră. Asta e o chestiune care-i privește pe domnii de sus.

Și așa era. Avură de furcă în povestea asta toți, începînd cu prefectul poliției și sfîrșind cu cei de la Tribunalul Suprem. Trebuiră să-și spună cuvîntul ministrul justiției și ministrul de externe, ambasadorul nostru la Roma și ambasadorul italian la Praga; iar ziarele nu mai conteneau cu știrile și comentariile lor, pe care, la drept vorbind, consilierul Vacátko le citea acum cu o senină satisfacție. Căci în presa asta el nu mai juca nici un rol.

Avea în schimb necazuri cu domnul Rudolf care, ori de cîte ori se întorcea din călătoriile sale, nu uita să treacă pe la domnul consilier, spre a-i aminti de recompensa promisă. Dar și cu recompensa asta era o complicație, și domnii de sus își frămîntau capul, neștiind cum s-o rezolve. Nu încăpea nici o îndoială că domnul Rudolf contribuise într-o măsură considerabilă la depistarea făptașului. Dar atîta timp cît poliția n-a pus încă mîna pe el, se pune întrebarea dacă recompensa poate fi sau nu plătită.

Se părea că disputele în jurul cazului Sepekovský n-aveau să se stingă niciodată, ele urmînd să asigure de lucru multor jurişti şi multor complete de judecată.

Ori de cîte ori domnii Stein și Kavan se întîlneau la cafeneaua Roxy pentru a sta la aceeași masă — căci de la șocul comun se împrieteniseră — domnul Stein obișnuia să spună:

— Mare pișicher acest Sepekovský, nu crezi, domnule Kavan? Precis că-i ovrei de-al nostru, că prea e uns cu toate alifiile. Pînă și numele lui mi se pare suspect...

În acest timp, omul care făcuse atîta vîlvă prin Europa stătea la răcoare, ceea ce pe canicula italiană era, de fapt, mai mult decît o binefacere; ședea deci la răcoare în răcoroasa închisoare purtînd un nume neobișnuit de poetic: „Santa-Maria Maggiore", supus fără rezerve pu-

terii avocaților locali, pe care-i pusese în temă asupra posibilităților sale bănești și de la care primise în schimb asigurări mai mult decît promițătoare.

Povestea se întindea la nesfîrșit și se părea că, într-adevăr, nu se va isprăvi niciodată. Și totuși avu un deznodămînt atît de neașteptat și ieșit din comun, încît nici măcar încercatul și înțeleptul consilier Vacátko nu-l prevăzuse.

Întorsătura aceasta nu era însă rezultatul activității juriștilor și nici al schimbului de note diplomatice.

Într-o dimineață, domnul consilier citi în ziare următoarea știre :

CUTREMUR ÎN ITALIA

„Potrivit unor informații telefonice, la Neapole s-a înregistrat un cutremur de pămînt. Cîteva case au fost ușor avariate, nu s-au semnalat victime omenești. Din craterul Vezuviului, a țîșnit o coloană de fum mai groasă ca de obicei."

La un ceas după citirea acestei știri, lipsite de orice semnificație, direcția poliției pragheze primi următoarea telegramă-fulger :

„În calitate de cetățean cehoslovac cer stop transferarea la închisoarea Praga stop Sepekovský."

Ca urmare a cutremurului de pămînt, în unele celule ale vechii închisori Santa-Maria Maggiore, începuse să cadă tencuiala. Pe deținuți treaba asta nu-i stînjenea cîtuși de puțin, dar din celula care adăpostea acel caz complicat din Praga și în care se surpase o bucățică de plafon, se auzi deodată un răcnet sfîșietor. Deținutul J. Sepekovský, aflat sub anchetă, făcuse o criză de nervi și medicul legist, chemat la fața locului, ceru să fie transportat la spital. Aci se constată că pacientul suferise un șoc nervos, iar după administrarea tratamentului corespunzător, cînd, potrivit regulamentului, trebuia să fie transferat înapoi la închisoare, deținutul a leșinat de groază.

Poliția napolitană socoti că soluția cea mai nimerită ar fi să se descotorosească de el.

Avîndu-se în vedere telegrama expediată de deținut și luîndu-se în considerație faptul că guvernul italian dorește să întrețină relații prietenești cu guvernul cehoslovac, dorința delincventului fu satisfăcută întocmai și, în consecință, Sepekovský fu trimis sub escortă pînă la frontieră.

Așa se face că, în cele din urmă, domnul Rudolf avu parte totuși de recompensa promisă, iar domnul Sepekovský, din pricina a patruzeci de haleri amărîți și a unui mic și întîmplător cutremur de pămînt, se duse pentru mulți ani la odihnă în spatele zăbrelelor.

UCIGAȘUL

Moarta zăcea în păduricea rară de la malul apei ; avea mîinile desfăcute, de parcă voia să îmbrățișeze pe cineva, și genunchii îndoiți ; pardesiul i se ridicase pînă aproape de coapse, iar pe fața ei se citea mai curînd uimirea decît indignarea.

Primăvara fiind înaintată, deasupra chipului ei învinețit bîzîiau muștele trezite la viață ; undeva, printre crengile copacilor, sclipea argintul unei pînze de păianjen pe care nimeni n-apucase s-o destrame, iar tăcerea, tăcerea aceea profundă, ce-i însoțește de obicei pe morți, nu putea fi tulburată nici de pașii jandarmilor din Zbraslav, veniți în grabă să cerceteze locul, nici de țăcănitul aparatelor de fotografiat, ce-și lăsau în aerul încremenit mirosul lor înecăcios de magneziu.

Vestea acestui omor străbătea ținutul ca un nor întunecat ; uciderea unei tinere fete îi împinge întotdeauna pe oameni la gîndul celei mai crunte răzbunări, și în asemenea momente, ei nu-și mai doresc altceva decît să-l aibă în mînă pe criminal, pentru a face zadarnică, într-o clipită, orice judecată.

La fața locului sosiră mai întîi cu bicicleta oamenii din Davly ; curînd aveau să afle și cei din Modrany, iar vecinele din Březany începuseră deja să-și frîngă mîinile în piața satului.

Seara, la cîrciumă, șeful de post Roštlapil se înființă cu știri confidențiale, firește numai pentru cunoscuții săi ; gata, în cel mai scurt timp povestea va fi lămurită, căci a fost găsit cartușul descărcat și asta, ca să zicem așa, e ca și cînd l-ai ține pe criminal de pulpana hainei. În afară de asta poziția în care zăcea moarta arată clar că aici a fost vorba cam despre ce-i vorba mai întotdeauna cînd e vorba de o femeie chipeșă ; cine știe, s-ar putea ca ea să nu fi vrut, sau să fi fost la mijloc gelozia, mă rog, asta se va vedea ; e de ajuns să-i strîngi nițel cu ușa pe tinerii

care au avut vreodată de-a face cu răposata şi, cît ai zice peşte, scoţi din ei şi laptele pe care l-au supt de la mamele lor. Unul din ei a şi mărturisit, plîngînd, că a iubit-o pe Milada, şi pe ăsta l-au şi oprit la postul de jandarmi...

...Dar să fim înţeleşi, domnilor, în rest mucles, nimeni nu suflă o vorbă pe nicăieri ; vă daţi seama, atîta vreme cît nu se dă nimic la gazetă, oficial nu se ştie nimic !

Şi iată că la gazetă s-a dat, dar de ştiut tot nu se ştia nimic, iar şeful de post Roštlapil nu mai prididea să-şi şteargă fruntea năduşită, nu de alta, dar la interogatoriu urma să se prezinte al optsprezecelea flăcău. În pădurícea rară de la Zavist oamenii se înmulţeau ca ciupercile şi, fiindcă la faţa locului oricum nu se mai putea descoperi nimic, jandarmii le dădeau oamenilor prilejul să-şi satisfacă din plin curiozitatea. Femeile plîngeau în hohote şi rupeau ca amintire cîte o crenguţă din copacul sub care cu o zi înainte zăcuse răposata. Bărbaţii, mai vorbăreţi, erau de părere că unui asemenea ucigaş ar trebui mai întîi să i se jupoaie pielea de pe spate pentru curele şi-abia după aceea să fie dus la spînzurătoare.

Domnul consilier Vacátko citi toate astea în corespondenţa de dimineaţă. Se posomorî. Aşa-i soarta poliţistului, ce să-i faci, să afle din primele ceasuri ale dimineţii veşti neplăcute, asta-i meseria ! E drept că povestea de acum nu-l privea direct, Zbraslavul se află în afara raionului său şi poliţia locală va trebui să se descurce singură cu acest caz ; numai că dumnealui ştia prea bine ce-i viaţa şi de aceea îl chemă la el pe detectivul Brůžek.

— Uite, am căpătat nişte daruri ; fii bun, te rog, şi ia-le cu dumneata jos, ca să se ştie de ele în biroul detectivilor.

— — Adică, dumneavoastră socotiţi că treaba asta o să cadă pe capul nostru ? întrebă domnul Brůžek, cîntărindu-şi cuvintele.

— Ascultă, dragul meu, dumneata ce părere ai ? Dacă cineva omoară o femeie la Zavist, unde crezi că se duce mai repede să se ascundă ? La Davly ? La Zbraslav ? Păi, vezi... Praga e Praga, băiete !

În timp ce cobora scările, domnul Brůžek fredona un vechi refren, de mult uitat, în care se spunea că Praga e

pentru toți cehii adevăratul rai, trăiască Baikailai... și cu această ocazie îi veni în minte că de fapt habar n-avea ce este acest Baikailai, și nu pricepea de ce anume trebuia neapărat să trăiască.

Jos, în biroul detectivilor, cazul fu consemnat, și în felul acesta luară cu toții act în mod oficial că există primejdia ca un făptaș necunoscut să se ascundă pe undeva în zona orașului Praga.

— Grozav îmi plac mie făptașii ăștia necunoscuți, mormăi pe sub nas domnul Mrázek. Nu știi pe unde se cuibărește, nici cum arată, în schimb trebuie să te ții de fundul lui. Asta e ca atunci cînd cățelușul nostru se învîrtește ca să-și prindă propria-i coadă, *factotum*.

Și cu asta, apoi cu amintirea cățelușului său bocciu și totuși neobișnuit de drăgălaș, detectivul Mrázek părăsi strada Bartolomejska.

În clipa aceea, domnul consilier avea pe biroul său o copie legală a certificatului de autopsie. Citindu-l, își dădu pe loc seama că din tot ceea ce spusese cu o zi înainte șeful de post Roštlapil sub pecetea secretului, în cîrciuma de la poalele cetății, nimic nu corespundea realității. Femeia nu fusese nici violată și nici nu se abuzase de ea, în nici un fel ; ba, mai mult, era *virgo intacta* și fusese ucisă din apropierea imediată cu o armă de calibrul 9 mm, probabil prin surprindere ; pe corpul defunctei n-au fost descoperite urme de violență din care să reiasă că s-ar fi apărat. Dacă celebritatea moartei din Sena n-ar fi fost atît de notorie, aureola celebrității ar fi putut s-o încununeze acum pe moarta din Zbraslav ; chipul ei era numai zîmbet și mirare, de parcă ar fi auzit ceva nespus de caraghios și neverosimil, chiar în momentul în care moartea s-a apropiat de ea. Focul de armă a fost tras asupra ei de la o distanță de numai cîțiva centimetri. Pe scurt, cineva i-a pus pistolul în coastă și a apăsat pe trăgaci ; proiectilul a atins vîrful inimii și moartea s-a produs fulgerător.

Consilierul scutură din cap, nemulțumit. Căci încă de dimineață se gîndise și el că pentru mai multă certitudine ar fi poate folositor să se uite în cartoteca acelora pe care poliția îi ținea în evidență ca persoane anormale. Și iată că nu-i chiar așa... În cercetările polițienești e extrem de neplăcut cînd un lucru se petrece mult prea diferit decît

se petrece de obicei. Poliției îi place, în general, să lucreze cu lucruri obișnuite. Lucrurile neobișnuite sînt născociri ale autorilor de romane polițiste. Poliția e o autoritate care acționează temeinic, bazîndu-se pe cartoteci, pe liste de oameni cunoscuți. Desigur, omorul e întotdeauna o chestiune care iese din comun, dar nu chiar pînă acolo, încît să nu i se poată da de fir. Cazul de față însă părea a fi de o neobișnuință de-a dreptul supărătoare. Consilierul Vacátko își imagina cam ce făceau acum jandarmii din Zbraslav: îi vedea lărgind cercul celor ce au cunoscut-o pe dispărută, ceea ce-i foarte bine ; se ajunge în felul ăsta la excluderea din cauză a persoanelor absolut nevinovate. Da, dar numai în felul ăsta cu greu o să pună mîna pe ucigaș...

Și-atunci, ce le rămîne de făcut ?

Și, ca un om cu experiență ce era, consilierul își dădu răspunsul singur, oftînd : *să aștepte !*

La o concluzie asemănătoare ajunseseră de altfel și jandarmii, care din zori și pînă seara ascultaseră zeci de martori, alergînd prin tot raionul pentru a întocmi cu degetele lor neîndemînatice niște procese-verbale interminabile, toate potrivindu-se între ele prin aceea că semnalau același lucru și anume : că victima, de profesie croitoreasă, era o persoană foarte cinstită și onorabilă ; pleca zilnic la Davly, unde era angajată, uneori se întorcea la Zavist cu trenul, alteori o aducea cineva cu mașina, de cele mai multe ori însă venea cu domnul Roula, acela care transportă la Praga legume și zarzavaturi.

Pe domnul Roula îl ridicaseră jandarmii de cu noapte ; drept urmare, sărmanul pierdu în ziua aceea chiria și beneficiul pentru transportul morcovilor timpurii, ceea ce, firește, n-avea să-i ierte el multă vreme aparatului jandarmeresc. Ce-i drept, îl gîdilase un pic la inimă faptul că le putea fi de folos cu informațiile sale confidențiale, dar cînd a doua zi își văzu numele în ziar constată morocănos că asta era totuși prea mult. Ce se face dacă aude acum pe careva la piață spunînd în gura mare că nu mai cumpără zarzavaturi de la un om care a plimbat cu mașina lui o femeie asasinată ?

— Pe o asemenea glorie care mă poate costa parale fac ceva, tuna și fulgera domnul Roula în redacția cu pricina,

bineînțeles, numai la poartă, căci mai departe nu fu lăsat să treacă.

La o zi după aceea, în *Gazeta Micilor comercianți* apăru un articol tăios la adresa unei fițuici socialiste care, cu o ușurință condamnabilă, l-a distrus pe un membru nevinovat al stării micilor comercianți, despre care se știe că a constituit și constituie, de cînd lumea, temelia unui stat bine orînduit.

Și astfel, în jurul răposatei creșteau nu numai groaza și uimirea, dar și haosul, certurile și neînțelegerile și toate se contopiră în cele din urmă cu bocetele prilejuite de ceremonia înmormîntării. Dacă mai adăugăm la asta nerăbdarea căreia îi căzuseră pradă jandarmii, vom înțelege desigur motivul pentru care oamenii începuseră să se suspecteze tot mai mult între ei, ceea ce i-a determinat pe reprezentanții ordinei să arunce la coș toate denunțurile anonime, ce nu mai conteneau să sosească la postul de jandarmi.

Părerile jandarmilor în legătură cu acest asasinat se deosebeau fundamental; șeful de post Roștlapil miza pe teoria lui, susținînd că la mijloc era o mînă de bărbat și nu putea fi vorba decît de un act de depravare; că fata era fecioară, asta lui nu-i spune absolut nimic. La rîndul său, sergentul-major Kostrhoun[1] care, în ciuda numelui era un bărbat foarte dolofan și se bucura de faima unui furibund persecutor al tuturor acelora ce îndrăzneau să se așeze pe malul apei cu nuiaua în mînă (în calitatea sa de pescar amator suferea de ideea fixă că o bandă de străini urzise mai demult un complot cu scopul de a lichida tot peștele din bazinul Zbraslav), afirma că lui, de multă vreme, nu-i mirosea a bine faptul că atîta norod se adună aici, la Zbraslav, ca la el acasă; așa stînd lucrurile, de ce să ne mai prindă mirarea că se întîmplă și o asemenea dandana?!

— Eu știu una și bună, și pe asta n-o să mi-o scoată nimeni din cap, declară el categoric, aruncînd o privire semnificativă spre ușa în spatele căreia se instalase echipa de urmărire, întărită cu specialiști aduși de la Praga, cine

[1] Slăbănogul (cehă).

prinde peşte fără permis, e în stare şi de omor ! Asta, ca să se ştie !

În concluzie, se apucă să caute vinovatul printre pescari şi, plimbîndu-se mereu pe mal, îi cerceta cu ochi sfredelitori pe necunoscuţi şi-i saluta morocănos pe cei cunoscuţi. Adevărul e că dumnealui nu înghiţea pe nici unul din cei ce se lăfăiau pe malul apei, şi cu atît mai puţin acum cînd, personal, n-avea să se mai bucure multă vreme de această plăcere. Căci este exclus ca un jandarm să mai poată ieşi la pescuit, atîta timp cît asasinul tinerei fete nu va fi descoperit. Şi mergea încet, trecînd pe lîngă bărbaţii taciturni, şi, din cînd în cînd, mai cerea cîte unuia permisul de pescuit, dar fără succes, pentru că toţi îl aveau.

Asta nu înseamnă nimic, reflecta în sinea lui, în timp ce făcea calea întoarsă — asta nu înseamnă absolut nimic ! În definitiv de ce n-ar putea şi un ucigaş să aibă permis de pescuit ? ! În ziua de azi permisele se eliberează cui vrei şi cui nu vrei. Şi, oricum, mutrele unora mie tot nu mi-au plăcut. De pildă, ăla cu nasul turtit... Da, dar de umflat n-am cum să-l umflu, de vreme ce are permis ! Dar nu-i nimic, o să fiu cu ochii în patru şi-o să păzesc malul ăsta, aşa cum scrie la carte ; dacă nu-l prind pe criminal, cel puţin îi gonesc de aici pe aşa-zişii pescari.

Străduinţa şi cercetările largi au dus, firesc, la anumite rezultate. Astfel, ieşi la iveală că, de fapt, tînăra avea doi pretendenţi, ceea ce, să recunoaştem, pentru o fecioară nevinovată era aproape prea mult. Şi fiindcă era în vorbă cu amîndoi, nu spunea niciodată cu ce mijloc de locomoţie avea să se înapoieze seara acasă, ca nu cumva unul din ei s-o aştepte şi s-o prindă cu celălalt.

Meştera atelierului obişnuia să-i încredinţeze uneori anumite sume pentru a le depune la poşta din Zbraslav, deoarece la Davle banii se primesc numai pînă la ora patru. În ziua aceea, însă, Milada n-avusese bani asupra ei. Asta, bineînţeles, criminalul n-avea de unde să ştie ; putea să presupună că-i avea. Dar fiindcă nu se descoperise nici un indiciu din care să reiasă că ar fi fost buzunărită (însăşi poziţia în care fusese găsită dovedea cu prisosinţă acest lucru), trebui să cadă de la sine şi această teorie.

Nici una dintre prietenele ei — şi acestea erau toate colege din atelierul de croitorie unde lucra — nu putea spune despre Milada că s-ar fi întîlnit pe undeva cu vreun bărbat necunoscut; le vorbea numai despre oameni arhicunoscuţi, iar la Praga se ducea foarte rar — şi întotdeauna însoţită de persoane cunoscute — ca să mai tragă cu ochiul pe la magazinele de modă sau să intre într-o cafenea, să consume un pahar de *grenadină*, ceea ce, după părerea ei, ar fi constituit culmea destrăbălării.

— Va să zică aşa, fata asta se vîntura, întîmplător, prin pădure şi deodată cineva s-a apropiat de ea şi tot întîmplător i-a lipit pocnitoarea de coastă şi netam-nesam a apăsat pe trăgaci. Pe urmă, dumnealui, tot aşa, a întins-o cu trenul, sau, mai ştii, s-o fi dus poate să se înfunde într-o cîrciumă la Zbraslav... Dar pentru numele lui Dumnezeu, oameni buni, una ca asta nu e totuşi cu putinţă! începu să se tînguie comandantul, după ce citi raportul final al echipei de cercetare.

— În povestea asta, sînt, ca să zic aşa, motive erotice, declară cu fermitate şeful de post Roštlapil, la care sergentul-major Slăbănogul ţinu să adauge că isprava o are pe cuget, fără doar şi poate, unul dintre pescarii aceia care se foiesc toată ziua pe malurile Vltavei.

Comandantul spuse cu gravitate, că toate astea sînt prostii, iar lui, ca onorabil comandant de jandarmi, nu-i va rămîne decît să se împuşte cu pistolul de serviciu.

Dar, înainte de a apuca cei doi în subordine să-şi exprime părerea în această privinţă, dădu buzna, înspăimîntat de moarte, brigadierul, care, cu glas tremurător, raportă că nu departe de şoseaua ce duce spre Březany, cu alte cuvinte foarte aproape de locul unde fusese găsită fata, zăcea acum cadavrul unui bărbat necunoscut, de statură mijlocie, în vîrstă de circa şaizeci de ani. Mortul fusese descoperit de un muncitor forestier care apoi l-a întîlnit întîmplător pe brigadier. Brigadierul a şi fost la locul crimei; muncitorul amintit, pe nume Maroušek Václav a rămas acolo de pază, ca să-i gonească pe eventualii curioşi, în timp ce el, brigadierul, dînd dovadă de un înalt spirit de sacrificiu, s-a grăbit, cu sufletul la gură, să ajungă cît mai repede la postul de jandarmi.

— Spune-mi, dumitale ți s-a mai spus vreodată că ești un bou fără pereche? tuna și fulgera comandantul. De cînd s-a încetățenit obiceiul ca jandarmul să plece de la locul crimei, și să lase totul în paza unui civil? Ce ne facem dacă tocmai acest civil, împins de curiozitate, mișcă din loc cadavrul? Ca să nu mai vorbesc de faptul că ar putea să pipăie și să bătătorească totul în jur, încît să nu se mai găsească nici o urmă... Of, Dumnezeule, cum de-a putut un neisprăvit ca dumneata să îmbrățișeze meseria de jandarm?

Cînd se sătură de atîta zbierat, constată cu satisfacție că ceilalți doi dispăruseră din încăpere; se duseseră de bună seamă să dreagă ceea ce în excesul său de zel stricase entuziastul brigadier. Comandantul ridică receptorul și, cu mîna tremurîndă, făcu numărul echipei de urmărire de la raion.

Mortul zăcea cu fața în jos, printre arbuști; era limpede că fusese împușcat pe la spate. În persoana lui fu recunoscut pensionarul Novák din Zbraslav, și fiindcă alături de el zăcea și un săculeț cu ciuperci, anchetatorii ajunseseră numaidecît la concluzia că acest mare specialist, capabil să descopere ciupercile în orice zi a anului — așa cum singur se lăudase cu o zi înainte la cîrciumă — fusese ucis în clipa în care se apleca să culeagă un burete de mai. Ieri se lăuda și azi nu mai e, oftau oamenii... Dar dacă după asasinarea fetei peste întregul ținut mocneau norii unei imense revolte, acum acești nori păreau a se fi condensat într-un singur nor întunecat al spaimei. Oamenii simțeau o moarte absurdă și misterioasă care le dădea tîrcoale; și spaima, se știe, dă naștere mîniei.

— Jandarmii se omoară căutînd permise de pescuit, și noi vom fi uciși pînă la unul, izbucni o voce din mulțimea ce baricadase șoseaua, căci de data asta nimeni nu era lăsat să pătrunda în pădure.

— Aștia-s buni să prindă o babă amărîtă cînd adună vreascuri, nu să-l înhațe pe ucigaș!

— Asta nu-i treabă de dat pe mîna jandarmilor, asta-i treabă de detectivi; ăia, vorba ceea, tot mai știu ceva!

Oamenii vorbeau în gura mare; cuvîntul în pădure se estompează, jandarmii n-aveau cum să-l audă și, chiar

dacă l-ar fi auzit, tot nu puteau să facă nimic. Era în povestea asta ceva ce-i zăpăcise şi pe ei de-a binelea.

Nici în cazul de faţă nu era de semnalat vreo urmă de încăierare sau de împotrivire, glontele, tras pe la spate, străbătuse inima şi moartea survenise pe loc. Era din nou aceeaşi împuşcătură curată, trasă de la aceeaşi neverosimilă apropiere, iar ceva mai încolo, fu găsit din nou acelaşi tub de cartuş de calibrul 9 mm.

Pensionarul Novák nu era chiar atît de surd, încît să nu fi auzit trosnind în spatele lui vreascurile călcate de un pas străin ; şi dacă ştia că în spatele lui venea cineva, de ce l-a lăsat pe necunoscut să se apropie atît de mult, fără măcar să se întoarcă, să vadă din curiozitate cine era ? Sau te pomeneşti că-l cunoştea şi de aceea a mers cît se poate de liniştit alături de el ?! Aşa cum se prezentau lucrurile, părea că ar fi stat amîndoi de vorbă despre ciuperci şi, la un moment dat, celălalt a scos revolverul şi l-a lipit de coasta răposatului.

Mortul avea în buzunar un ceasornic „patent", sau, cum se menţiona în procesul-verbal, „un ceas de buzunar marca Rosskopf", aşa că nici în cazul de faţă mobilul crimei nu părea a fi furtul. Dar atunci, ce putea fi, pentru numele lui Dumnezeu ?!

Cu sentimentul unei neputinţe disperate, sergentul-major declară :

— Acest Novák era un om tare cumsecade, nici măcar la pescuit nu se ducea.

Mai puteau să se agaţe de un fir, lipsit însă de orice importanţă : să afle cine a auzit împuşcătura. Din vilele înconjurătoare n-o auzise nimeni. Pădurarul din Březany pretinde că auzise un foc de armă, dar, ţinînd seama de distanţă, nu crede că ar fi vorba de împuşcătura incriminată. Aşadar, momentul asasinatului putea fi stabilit numai cu aproximaţie ; povestea s-a întîmplat în ceasurile dimineţii. Cine dintre persoanele străine fusese la Zavist, în cursul dimineţii ? Şi cine dintre localnici ?

Comandantul îşi sprijinea capul în palme. Ordonă pentru zilele de sîmbătă şi duminică organizarea unor razii de mari proporţii printre turiştii care veneau să-şi petreacă sfîrşitul săptămînii la cabanele lor. În cabane însă stăteau oamenii mai în etate, căci tinerii nebunatici îşi

rezolvă treburile în corturi, iar corturi prin preajma locului nu prea se mai văd. Dar și așa, vînătoarea fu destul de bogată : în total șapte arme nedeclarate, nici una însă de calibrul 9 mm.

Pînă și sergentul-major Slăbănogul avu parte de o zi mai norocoasă : înșfăcase pe malul apei un puști care pescuia fără permis. Puștiul era fiul unui mare angrosist de cărbuni, care avea o vilă lîngă Zbraslav...

Ziarele avură însă nefericita inspirație de a-și aduce aminte de ucigașii în masă à la Jack Spintecătorul sau de vampirul din Düsseldorf, scăpîndu-le astfel din vedere faptul că aici era vorba de cu totul altceva, și anume că ucigașul nostru nu ucidea numai femei, ci ucidea din principiu pe oricine îi cădea la îndemînă. Și asta, firește, agravează și mai mult situația.

Cînd detectivii veniră la consilierul Vacàtko să-l întrebe ce părere are el despre întreaga poveste, acesta strînse din umeri și le spuse doar atît :

— Celebrul criminalist Genat, fiind întrebat o dată cînd crede că-l va prinde pe vampirul din Düsseldorf, a răspuns că asta se va întîmpla numai în momentul în care criminalul va uita în una din femei o bucățică din lama cuțitului său. Și, precum știți, așa s-a și întîmplat : în trupul uneia dintre femei i s-a frînt foarfeca ; așchia a fost găsită, și asta a dus la descoperirea asasinului... Eu însă ce aș putea să vă spun ? Povestea noastră e cu atît mai complicată cu cît individul lasă de fiecare dată la fața locului, fără să-i pese, tubul de cartuș și ceea ce mi se pare și mai grav e că reușește să ucidă, întotdeauna dintr-un singur foc.

— Trage ca un specialist, spuse îngîndurat detectivul Mrázek. Nu în cap, ci frumos, în trup, și de fiecare dată în așa fel, încît moartea să fie fulgerătoare. Pun rămășag că omul ăsta se pricepe la anatomie !

Consilierul se uita la Mrázek și dădu din cap admirativ. Detectivul roși ca un adolescent, căci era de felul lui o inimă sensibilă.

— Partea mai păcătoasă e că individul omoară fără nici un motiv, ținu să sublinieze domnul Brůžek, și treaba asta încurcă și mai mult itele. Pur și simplu, n-ar de ce să te agăți !

— Dacă v-aş spune că mie mi se pare cu neputinţă ca acestui om să i se dovedească vinovăţia prin procedeele normale, poate nici nu m-aţi crede. Tare mi-e teamă, însă, că am dreptate, oftă consilierul.

Şi totuşi firul la care făcuse aluzie domnul Mrázek, putea fi urmărit — dar asta, bineînţeles, nu sugera o urmă, ci doar o idee. Astfel fură citaţi şi supuşi unui amplu interogatoriu doi studenţi în medicină, cu domiciliul permanent în raionul Zbraslav. Dar fără nici un rezultat.

Duminică, domnul consilier plecă în excursie cu vaporul pînă la Zavist, firește, cu întreaga familie. Doamna fu cît se poate de surprinsă, fiul nu mai puţin, şi asta cu atît mai mult cu cît în ultima vreme băiatului i se interziseseră cu desăvîrşire pînă şi plimbările, iar de excursii să nu mai vorbim. Nici soţia, nici fiul nu bănuiau însă că se duceau să se uite la locul crimei. La întoarcere, pe puntea vaporului supraîncărcat, consilierul îşi dădu seama de două lucruri : în primul rînd, că la Zavist se adună într-adevăr enorm de multă lume, şi dacă, în general, ucigaşul raţionează, raţionamentul lui e foarte bun — în acest neîntrerupt du-te vino, se poate pierde fără nici o dificultate. Şi totuşi, povestea îşi are şi părţile ei negative : forfota aceasta e pretutindeni şi nicăieri nu poţi avea siguranţa că eşti singur. Se pune atunci întrebarea : de ce omul nostru nu se sperie de acest amănunt ? Probabil, pentru că nu raţionează. În cazul ăsta, nu se poate face decît un singur lucru : să fie întărite patrulele, acestea să circule prin pădure şi prin împrejurimile ei încet, cu răbdare şi cu multă discreţie ; şi... să aştepte. Cine ştie, s-ar putea ca una din patrule să dea peste o persoană bătătoare la ochi.

Desigur, un consilier al poliţiei pragheze nu-i îndreptăţit să dea sfaturi posturilor de jandarmi, mai cu seamă atunci cînd, fără îndoială, li s-au trimis şi specialişti de la comandamentul teritorial.

Luni dimineaţa, consilierul găsi pe masa lui de lucru un raport care-l făcu să înmărmurească : în împrejurimile Zbraslavului, s-a descoperit cadavrul unei femei între două vîrste. Fusese ucisă cu un singur foc de armă, descărcat în coastă. Ceva mai încolo de trupul neînsufleţit, zăcea un tub de cartuş de calibrul 9 mm., identic cu cele anterioare. Femeia era bucătăreasă la un restaurant din

Zbraslav și locuia într-o căsuță la Zavist, împreună cu fiica ei, căsătorită. Crima a fost săvîrșită în același loc, cu aceeași armă, și după același procedeu. Ucigașul nu s-a atins de victimă, nici înaintea crimei, nici după ; femeia zăcea într-o rînă și pe fața ei se citea o expresie de totală indiferență ; moartea o surprinsese întocmai ca pe predecesorii ei, cu o asemenea repeziciune, încît nici nu apucase s-o realizeze. A fost găsită la cîteva ceasuri după asasinare, ținînd în mînă poșeta cu bani, căci tocmai își încasase salariul. Motivul jafului era deci și de data asta exclus.

— Eu unul, dacă mi-e îngăduit să menționez, n-aș vrea de loc să fiu în pielea jandarmilor din Zbraslav, spuse cu semnificație detectivul Brůžek. Cinstit vorbind, e o poveste foarte neplăcută.

Consilierul încuviință doar din cap. Era un om cu o vastă experiență și desluși din tonul lui Brůžek o anumită satisfacție, de parcă ar fi vrut să spună : slavă Domnului că nenorocirea asta n-a căzut pe capul nostru. După plecarea detectivului, începu și el să-și frece mîinile de bucurie.

Seara, în cîrciuma „U Součku" își făcu apariția la o partidă de cărți, un oaspete de seamă : colonelul de jandarmi Jeřábek, sau, cum s-ar spune, însuși Dumnezeul jandarmilor. Venea rar să joace mariaj, iar prezența lui aici, tocmai în această seară, îl făcu pe consilierul Vacátko să-și dea seama imediat pe ce lume se află.

La un moment dat, în timp ce se uita la carte, colonelul spuse, ca într-o doară :

— Ce părere aveți de cele petrecute la Zbraslav, domnule consilier ? Neplăcut, nu-i așa ?

— Într-adevăr, neplăcut, dar pînă la urmă se descurcă ei...

— Să sperăm, de altfel, le-am trimis și întărituri, sublinie colonelul, anunțînd culoarea. Apoi se aplecă ușor spre urechea domnului consilier și adăugă : Dar ați putea să-i mai împingeți și dumneavoastră niței din spate, nu credeți ?

Cum însă jandarmeria și poliția nu-și vîră nasul una în ciorba alteia, consilierul îi răspunse cu precauție :

— În ceea ce ne privește, am și luat măsurile necesare pentru eventualitatea apariției ucigașului în zona noastră.

— Nu despre asta-i vorba, îl luă ușor colonelul, urmărind cu atenție ce frumos îi tăiaseră partenerii cartea. Pe mine m-ar interesa mai curînd ajutorul dumneavoastră particular. Mă înțelegeți ? Ca de la coleg la coleg.

— Și ce socotiți că ar trebui să fac ? întrebă consilierul, etalînd pe neașteptate o damă, apoi un popă, și încasînd totul pe loc.

Colonelul pierdu partida, dar părea că se așteptase la acest lucru. În cele din urmă, se aplecă din nou spre urechea domnului consilier și-i șopti încet :

— Ce-ar fi să vă repeziți pînă la Zavist ?

Consilierul zîmbi.

— Am fost ieri acolo...

— Și ? își ridică domnul colonel sprîncenele, plin de mirare.

— Nimic, răspunse consilierul. Dar dacă vă interesează cumva părerea mea, atunci aflați că toate isprăvile astea sînt opera unui descreierat. Și știți, credeți-mă, sînt greu de prins... Dacă aș fi eu comandantul jandarmilor din Zbraslav, aș împînzi pădurea cu patrule în așa fel, încît nici dracu să nu se mai poată mișca de acolo. Și, bineînțeles, aș mai trimite patrule și prin alte părți. Imaginați-vă că acest descreierat ține morțiș să-și satisfacă dorința de a ucide numai în acele locuri... Și, deodată, nu mai poate ! Ce face atunci ?

— Nu știu, răspunse colonelul.

— Dorința asta, cum să vă spun, e ca setea, mă înțelegeți ? Într-un cuvînt, omul ăsta n-are încotro, el trebuie, mă înțelegeți ? Trebuie să omoare... Și dacă nu mai poate, atunci, într-un fel sau altul, se dă de gol. De pildă, în altă parte. Știu, îmi dau seama că propunerea mea presupune un anume risc, dar altceva nu ajută.

— Sete, ați spus ? întrebă îngîndurat colonelul și chemă numaidecît ospătarul. Dar s-ar putea să aveți dreptate. Adu-ne repede o sticlă, sau știu eu, mai bine două deodată, ca să nu ne încurcăm, nu-i așa ?

Domnii de la mesele înconjurătoare murmurau de uimire.

Înainte de a ciocni paharul, colonelul spuse :

— Şi totuşi aş fi tare bucuros, dacă v-aţi mai duce o dată pe la Zbraslav... Măcar pentru a-l linişti un pic pe comandant. Povestea asta l-a dat rău peste cap, sărăcuţul. Şi, vă spun cinstit, nici nu mă mir.

Şi astfel, la un joc de cărţi fu luată o mare hotărîre, cum, de altfel, se întîmplă adeseori în istorie. A doua zi dimineaţă, sosi la Zbraslav un ordin strict din partea comandamentului teritorial şi bieţii jandarmi începură să fugă de colo pînă colo cu sufletul la gură, mai mai să-şi frîngă picioarele de atîta alergătură. Patrulele, întărite cu oameni din raioanele vecine, mişunau la tot pasul. Şi, în înspăimîntarea lor desperată, jandarmii înhăţau oamenii pe capete. Cine-şi făcea apariţia prin preajma pădurii, era expediat la post şi de aici, după mustrarea cuvenită, înapoi spre casă, cu îndemnul strict de a rămîne mai bine în curticica lui.

Sergentul major Slăbănogul ajunse la convingerea ireversibilă că asasinul îşi avea cel mai bun şi mai sigur loc de pornire, pe malul apei. Aici se preface că prinde peşte, dar de fapt e atent la ce se petrece în jurul lui. Pe urmă, cînd aerul se limpezeşte, se duce în pădure şi ucide. Iată de ce, într-una din inspecţiile sale pe malul Vltavei, cînd dădu peste un cetăţean mai în vîrstă, căruia nici prin gînd nu-i trecea să prindă peşte, ci trăgea doar cu coada ochiului, în dreapta şi-n stînga, jandarmul nostru veni numaidecît de-acasă. Unde mai pui că omul acela mai şi strănuta destul de des, ceea ce constituia o dovadă în plus şi mai mult decît probabilă că răcise în timp ce hoinărea prin pădure... Îl umflă pe loc, şi-l duse la post. Cetăţeanul nu se împotrivi şi merse cu el, neîncetînd o clipă să-şi şteargă nasul ; în anumite momente părea că lăcrimează. În persoana lui fu descoperit un anume Václav Bouše din Praga, de profesie detectiv. Bietul sergent-major se alese pe chestia asta cu atîtea ocări din partea comandantului, încît începu să reflecteze cu toată seriozitatea dacă n-ar fi cazul să depună o cerere de transfer.

De altfel şi domnul Bouše îşi căpătă la Praga papara cuvenită, şi unde mai pui că din partea domnului consilier :

— Ce înseamnă asta, Bouše ? Dumneata, om bătrîn şi înţelept, şi deodată mi te porţi ca un puşti de paisprezece ani ? De ce n-ai scos imediat insigna ?

— Vă jur, domnule consilier, că n-am vrut nimic altceva decît să aflu cum a descoperit sergentul acela că tocmai eu aş fi putut fi ucigaşul. Ştiţi, am vrut şi eu să învăţ, domnule consilier...

Şi în clipa aceea Bouše trase un strănut zdravăn, drept care domnul consilier declară, cu toată fermitatea, că nu-i dispus să tolereze nici un fel de aiureli, şi dacă domnii detectivi doresc să demonstreze că jandarmii din Zbraslav sînt nişte neisprăviţi n-au decît să demonstreze acest lucru altfel, izbutind de pildă să-l prindă ei pe asasin, la Praga.

Dar asta nu se întîmplă.

Marea acţiune se desfăşura fără întrerupere, rezultatele ei erau însă de-a dreptul întristătoare. Patrulau acum pînă şi pompierii, iar în timpul unei razii de noapte era cît pe ce să se împuşte între ei sokolii din localitate, luîndu-se unii pe alţii drept asasini. Turiştii încetară să mai vină la Zavist, pentru simplul motiv că erau ridicaţi cu grămada. Ţinutul deveni pustiu. Cine rătăcea pe aici, pentru că habar n-avea de întreaga acţiune sau pentru că nu-i acorda nici o atenţie, dădea de bucluc. Cei ce-şi căutau aici singurătatea în doi eşuau la postul de jandarmi. Un frizer din Vinohrady a împins lucrurile pînă la procesul de divorţ, întrucît soţia sa fusese descoperită în pădure la Zavist cu un tînăr practicant comercial.

Domnul Kodada, proprietarul restaurantului turistic din localitate, declară că el e ultima victimă a asasinului, el şi localul său, care în asemenea condiţii avea să fie scos la vînzare cu toba.

Poliţia pragheză cerceta cu asiduitate, căutînd în zona ei orice urmă posibilă, şi nu e de mirare că pînă şi cazurile comune căpătau acum nişte implicaţii neaşteptate. Astfel, cînd i se aduse la cunoştinţă că servitoarea Marie Patejdlová din Nusle nu se întorsese dimineaţă la stăpîna ei, poliţia fu sigură că va avea de-a face cu o nouă victimă. Dar iată că Marie nu fusese decît victima unui instalator din Karlín, care pînă la urmă fu nevoit s-o ia de soţie

În culmea disperării, comandantul jandarmilor din Zbraslav nu știa ce să mai facă, dar consilierul Vacátko, venit să-i facă o vizită de curtoazie, îl consolă cu binecunoscuta-i amabilitate :

— Nu-i chiar atît de grav ! Ceva totuși ați obținut. Asasinul și-a dat seama că vă țineți serios de capul lui și s-a speriat.

— Aștia nu se sperie, oftă, neîncrezător, comandantul.

— Vă înșelați. Se sperie, și chiar mai mult decît vă închipuiți. Dacă e cumva vreun descreierat — și eu sînt convins de acest lucru — atunci a înțeles că locul preferat nu-i mai este accesibil.

— Cu alte cuvinte, dumneavoastră, domnule consilier, socotiți că făptașul e un om de prin părțile noastre ? ! se îngrozi comandantul jandarmilor din Zbraslav.

— Nu-i obligatoriu, e de ajuns doar să vină pînă aici.

— Nici asta nu e cu putință, la fiecare tren avem oamenii noștri, iar feroviarii ne semnalează toate persoanele suspecte.

— Cine v-a spus că asasinul vine aici cu trenul ? Poate veni foarte frumos cu autobuzul, cu vaporul, cu barca, sau cu mașina mică.

— Și cît credeți că ar mai putea să dureze nenorocirea asta ?

— Ei, astă nu mai știu, dar un timp va mai trebui încă să rezistați, îi răspunse consilierul pe un ton mîngîietor, dar, cinstit fie spus, nici el nu mai era acum atît de sigur.

Veni vara, oamenii începură să plece în vacanță și drept urmare multe din măsurile luate își pierdură în mod firesc din eficacitate, chiar dacă la Zavist nu se pripăși în anul acela nici un suflet și vechile vile rămaseră pustii.

Poliția înregistra și ea în activitatea ei sezonul de vară ; detectivii se mutau la bazinele de înot, pe de-o parte pentru a se bronza, iar pe de alta pentru a urmări cine mai venea să jefuiască anul acesta cabinele de la vestiar. Seara, dinspre Žofin se revărsau acordurile unei muzici melancolice, iar pe Vltava pluteau bărcuțele cu îndrăgostiți.

Apoi vara se apropie de sfîrșit, în circiumi văduvii de paie își luau rămas bun de la prieteni, spunînd cu tristețe :

— Va să zică, s-a mai dus o vacanță. Mîine îmi sosește nevasta cu copiii... Și comandau ultimul rînd de halbe, ca să se vadă cît erau de necăjiți.

Gardianul de serviciu Jedlička (cu grad de sergent-major), urca, după orele unsprezece noaptea, strada Folimanka ; mergea agale, cu gîndul să se abată un pic și pe la Zvonárka, spre a poposi apoi în vale, la hotelul Excelsior, ca să bea și el o bere, de bună seamă în contul unuia dintre clienți ; un sergent-major în exercițiul funcțiunii n-are voie să se așeze la masă, în schimb poate să bea un păhărel în picioare, la tejghea, atunci cînd e invitat ; căci, vorba ceea, nu șade frumos să refuzi, ca să nu mai vorbim de faptul că omului în uniformă nu-i este îngăduit să facă pe grozavul față de oamenii obișnuiți. Ultima halbă o băuse în urmă cu un ceas, jos, la Nusle, unde niște vechi cunoscuți își luau rămas bun de la libertatea vacanței.

Tropotul grăbit al unor tocuri de femeie îl sili să se uite cine anume cobora cu atîta zor de sus, dinspre spitalul de copii, pe cărarea îngustă ce taie povîrnișul Karol. Nu era o fată urmărită și nici o tînără, hai să zicem, cît de cît arătoasă. Din păcate, la ora aceea înaintată, nu era decît o femeie destul de boccie și — ceea ce era mai grav — venea drept în întîmpinarea lui.

— Domnule sergent-major, duceți-vă și vă faceți datoria, îi spuse cu sufletul la gură, dar autoritar.

Pe sergentul-major Jedlička îl unse la inimă faptul că femeia era în stare să-i deslușească gradul. Mulți oameni nu sesizează diferența dintre sergent și sergent-major ; cu toate acestea Jedlička n-avea nici un chef să i se vorbească acum despre conținutul îndatoririlor sale și de aceea bombăni morocănos :

— Dar ce s-a întîmplat, coniță ?

— Cum, ce s-a întîmplat ? Acolo sus ! spuse la fel de autoritar austera doamnă, arătînd spre povîrnișul din spatele ei.

Sergentul-major era însă bine dispus și de aceea îi răspunse zîmbind :

— Ei, dacă-i numai atît, nu-i grav ! Ce poate fi mai plăcut, coniță, decît să dormi întins pe iarbă, într-o noapte ca asta călduroasă.

— Pardon ! ? scrîșni cu asprime austera femeie, repezindu-și înainte bărbia ascuțită, gata parcă de atac. Așa vorbește un membru al corpului polițienesc ? !

— Uitați-vă, coniță, eu știu ce se cuvine și ce nu...

— Dar eu vă spun că probabil nu știți, și vă cer cu insistență să vă faceți datoria.

— Ei, drăcie ! Nu vă supărați, coniță, dar eu vă rog frumos să nu vă amestecați în serviciul meu !

— Iar eu te rog pe dumneata să nu-mi mai spui mie coniță, eu sînt Součková, soția inspectorului superior al circumscripției !

Sergentul-major amuți ca din senin, nu de alta, dar își cunoștea prea bine superiorul. Și pentru că nu dorea să aibă neplăceri, mormăi pe sub nas :

— Nu vă supărați, știți, eu voiam să spun doar atît, că dacă omul zace undeva mai retras, n-o să iasă pe chestia asta nici un scandal public și nu-i nevoie să...

— E nevoie ! De aceea ești pus dumneata aici, ca să mențiii ordinea. Cum văd, după părerea dumitale, bețivii se pot tolăni nestingheriți oriunde poftesc, iar poliția ar trebui să-i menajeze, ocolindu-i cu indiferență. Fă-ți datoria, domnule sergent-major, dacă nu vrei să fii scos mîine la raport !

Gardianul oftă din adînc. Pînă la urmă o mai și salută pe baborniță asta veninoasă și porni în sus, pe povîrnișul abrupt. Pe drum, își spunea în sinea lui, că inspectorul superior al circumscripției ar trebui declarat martir și avansat fără întîrziere la rangul de sfînt.

Austera doamnă se luă după el, pesemne să-l controleze dacă-și face cum trebuie datoria. Sergentul-major Jedlička gîfîia din greu la deal și cu tristețe în suflet își dădea seama că halba de bere după care tînjise atît de mult se dusese pe copcă.

Sus, pe coastă, la umbra unor arbuști zăcea într-adevăr un om. În timp ce-l scutura, Jedlička simți cunoscutul miros de alcool. Sticla goală zăcea ceva mai încolo. După ce o adulmecă, se întoarse spre locul unde se afla soția inspectorului și spuse :

— Dacă a băut tot ce-a fost în sticla asta, înseamnă că s-a intoxicat cu alcool şi-acum e ţeapăn ca o bucată de lemn. Cel mai bine ar fi să-l lăsăm să doarmă.

Apoi se lăsă în genunchi, cu gîndul să-l întoarcă cu faţa în sus. În clipa aceea însă simţi sub trupul omului ceva umed şi lipicios. La lumina lanternei îşi dădu seama că palma lui era plină de sînge închegat. Sub omul acela, pămîntul era îmbibat de sînge, iar lîngă trupul lui se afla un pistol.

— Cum văd, stimată coniţă, aici e vorba de-o sinucidere, sau cel puţin de-o încercare de sinucidere. Nici nu-i de mirare, dacă s-a ciupit în halul ăsta... Doamne, ce mai sînt şi oamenii în ziua de azi !

Şi dădu fuga pînă jos la cabina telefonică, să cheme salvarea. După ce rănitul (sau mortul ?) fu ridicat, luă sticla şi pistolul şi se duse repede cu ele la comisariat.

— Ascultă, omule, îi spuse ofiţerul de serviciu dacă nu mă înşel, pocnitoarea asta e de calibrul nouă. Şi astea sînt acum foarte căutate ! Trimite-o rapid la a patra, căci vorba ceea, nu se ştie niciodată de unde sare iepurele...

Şi, într-adevăr, aşa este : nu se ştie niciodată... Sergentul-major Jedlička nu ştia că el va descoperi un lucru pe care nu izbutise să-l descopere întregul aparat poliţienesc. Iar soţia inspectorului-şef nu ştia că severitatea ei avea să intre pentru totdeauna în istoria poliţiei pragheze.

Căci, la direcţia a patra, după ce traseră cîteva focuri în cabina de probă, constatară că pistolul acesta era faimoasa armă pe care o căutau cu disperare de atîta timp. Toate probele dovediră, cît se poate de clar, că tînăra Milada, pensionarul Novák, precum şi a treia persoană, bucătăreasa din Zavist, fuseseră victimele acestei arme.

Şi, în fine, omul beat, cu nasul roşu şi turtit ca o pătlăgea, de-ţi fura ochii de la distanţă, era Iosef Pírko, tratat de cîteva ori într-un institut de alienaţi mintali. Locuia acum într-o cameră la un subsol, unde fu găsit un maldăr întreg de bilete de cale ferată şi de autobuz pînă la staţia Zavist, precum şi cîteva tichete cu aceeaşi destinaţie emise de navigaţia fluvială din Praga. Şi se mai aflau acolo şi nişte unelte de pescuit, pe care le lua întotdeauna cu el ca să poată sta cît mai mult în apro-

pierea pădurii, unde, în cele din urmă, se ducea să ucidă. Numai că, în ultima vreme, pădurea aceea frumoasă era păzită cu atîta străşnicie, încît el căzu pradă deznădejdii. Şi se apucă să bea mai mult ca înainte, ca să prindă curaj să se sinucidă. Şi astfel, în seara amintită, cînd tramvaiul cobora încet spre Nusle, scîrţîind din roţi la cotitură, Pírko apăsă pe trăgaci. Omul care se pricepea să-şi împuşte semenii săi cu atîta siguranţă, nu fu în stare să nimerească în propriul său trup cu aceeaşi precizie.

Agonia dură cîteva zile şi în timpul ăsta pe la patul lui se perindară mulţi domni de la direcţia a patra, dar mare lucru nu mai aflară de la el. Zadarnic s-au luptat medicii să-i salveze viaţa. De altfel, la ce bun această luptă? Să-l fi salvat pentru spînzurătoare sau pentru o celulă pe viaţă într-un balamuc?

Pînă la urmă, moartea soluţionă cu înţelepciune întreaga poveste.

Jandarmii părăsiră pădurile din jurul Zbraslavului, iar la Zavist începură să vină iar excursioniştii. Lumea, viaţa se întorceau pe vechiul făgaş.

Domnul sergent Slăbănogul se plimba liniştit pe malul Vltăvei, aşteptînd să-i vină avansarea. Pentru că, de fapt, dintre toţi numai el avusese dreptate. Şi aştepta, cu nerăbdare şi calm, fiindcă era pescar. Şi fiindcă mai era şi jandarm, ştia că Justiţia e oarbă...

JURĂMÎNTUL

Cînd un simplu gardian stă de vorbă cu un consilier de poliție, și încă la telefon, e grea misiunea lui. Dintr-un colț al încăperii se uită la el comisarul, de la celălalt capăt al firului răsună glasul temutului consilier Vacátko și bietul om se fîstîcește și nu mai știe cum să se exprime, ca să iasă bine.

Gardianul alegea cuvintele cu multă precauție și tocmai de aceea vorbea destul de confuz :

— Îmi permit să raportez că, după ce s-a deschis ușa, în apartament nu se afla nimeni... Decît un miros, da, un miros... Știți era acolo...

— Miros ? Cum adică, miros ?

— Raportez, mă rog frumos, că nu știu să spun altfel...

— Nu cumva vrei să spui : duhoare ? Sau... putoare ?

— Asta, ca să zic așa, cred că asta aș vrea să spun, dar, mă rog frumos, nu îndrăznesc...

— Și, mă rog frumos, de la ce-i mirosul sau duhoarea aceea ?

— Cu asta, mă rog frumos, nu vă pot servi, asta-i pentru mine un mister.

Consilierul mormăi ceva pe sub nas, după care întrebă :

— Spune-mi, mă rog frumos, în timpul războiului dumneata ai fost pe front ?

— Fost, să trăiți, și încă pe frontul italian, mă rog frumos, raportă gardianul, luînd aproape poziția de drepți.

Era mîndru de anii săi de război, de altfel datorită lor a și ajuns în rîndurile poliției.

— Și-ți amintești ce fel de duhoare, sau, cum spui dumneata, ce fel de miros era acolo, atunci cînd morții nu puteau fi înmormîntați mai multe zile !

— De asta, mă rog frumos, îmi aduc aminte. Puțea acolo ca la Țarigrad ! Așa obișnuiam noi să spunem, răspunse gardianul radios

— Şi nu se simte cumva prin locuinţa aceea şi un miros, aşa, mai dulceag ?

— Asta da, mă rog frumos, asta da ! Dumneavoastră aţi binevoit să treceţi pe-acolo ?

Consilierul oftă din adînc :

— Cum văd, dumneata nu prea ai avut chef să intri în casa aceea, aşa-i ?

— Raportez că, ţinînd seama de importanţa urmelor... eu... eu n-am făcut altceva decît să deschid fereastra

— Şi cadavrul ?...

— Cu asta, mă rog frumos, nu vă pot servi, domnule consilier... Dar să ştiţi că mirosul acela e, într-adevăr, al dracului de tare...

— Şi ce vrei să fac, omule ?... se înfurie domnul consilier. Dacă am fi întreprinderea horticolă a municipiului, am sta cu nasul în trandafiri. Dar noi sîntem poliţie şi uneori... Dar, ştii ce, mai bine aşteaptă, că venim noi la faţa locului, adăugă consilierul şi lăsă receptorul în furcă.

Poftim, cîtă vorbărie pentru nimica duhoare ! Pe cîte ştiu, omul nu miroase niciodată frumos. De asta a şi născocit parfumurile... Apoi îl chemă la el pe detectivul Mrázek şi-i dădu dispoziţiile necesare.

Pentru mai multă siguranţă se deplasă la faţa locului, personal, nu de alta, dar să nu se spună despre el că fuge de o treabă neplăcută. Păşi cel dintîi în locuinţa rentierului Adolf Zeman şi constată că gardianul spusese adevărul. Mirosea într-adevăr foarte urît ; fereastra deschisă ajuta ea, dar prea puţin. Şi totuşi scările erau înţesate de oameni. Aşa stînd lucrurile, ordonă în primul rînd să fie izgoniţi toţi cei care n-aveau ce căuta pe acolo. Locuinţa nu era mare, o cameră cu bucătărie. În bucătărie, dezordinea obişnuită la holteii bătrîni sau la văduvi ; odaia, dereticată. Duhoarea stăruia în odaie. Bine, bine, dar unde-i mortul ? Consilierul deschise cu precauţie şifonierul. Nimic. Canapeaua goală, sub canapea nimic. Patul, făcut cum scrie la carte, se afla într-un colţ al încăperii ; sub pat, pustiu şi totuşi aici era mirosul mai puternic.

— Domnule consilier, să fie oare în... în patul ăsta ? ...spuse detectivul Mrázek, înghiţind noduri.

Consilierul stătu puţin pe gînduri, fără să rostească o vorbă. Patul era într-o ordine cu adevărat exemplară.

Înainte de a se atinge de el, îi făcu semn fotografului să ia repede o poză.

Apoi, cu băgare de seamă, ridică pilota și în aceeași clipă se dădu un pas înapoi. Perna era toată năclăită de sînge. Mortul zăcea în pat, îmbrăcat din cap pînă în picioare și învelit perfect cu două pilote.

— Pe perete, în bucătărie, se vede o pată. Probabil de sînge, raportă unul din membrii echipei de cercetare.

— Mai întîi să fie scos cadavrul, pentru că, atîta timp cît nu aerisim cum trebuie, nu putem face nimic aici.

O muscă grasă, cu aripi albastre, zbura zăpăcită prin odaie, zumzăind zgomotos. Brancardierii se străduiau să-și țină răsuflarea. Ultimii curioși de pe scară se risipiră care încotro.

— De cînd nu l-ați mai văzut pe domnul Zeman ? o întrebă detectivul Mrázek pe portăreasa imobilului.

— De cel puțin trei săptămîni, declară femeia, ștergîndu-și ochii, înduioșată.

— Asta ar corespunde... începu Mrázek, dar nu-și exprimă gîndul pînă la capăt, deoarece îl zărise pe domnul consilier, care tocmai cobora scările și-l aștepta.

— Ce părere ai ? întrebă sec consilierul.

— Deocamdată totul decurge normal. Cercetăm urmele, ne uităm dacă făptașul nu s-a iscălit pe undeva, iar după aceea mă duc prin vecini. Un lucru e sigur : mobilul crimei a fost jaful. Nu văd cine s-ar apuca să omoare un om bătrîn, pentru altceva ! Îi iau pe toți la rînd : portăreasa, cîrciuma, rubedeniile — așa cum facem de obicei, domnule consilier.

— Foarte bine. Numai de un lucru să nu uiți : patul acela făcut fără cusur. Ai mai văzut vreodată în practica dumitale așa ceva ?

— Vă raportez că nu. Asta e, ca să zic așa, un nou factum.

Din cînd în cînd, domnului Mrázek îi plăcea să se exprime în termeni mai savanți. La auzul acestui cuvînt, consilierul își încruntă sprîncenele, cine știe, poate că-l uluise expresia sau, pur și simplu, nu înțelegea ce voia să spună prin asta subalternul său. Dar nu-l întrebă nimic, preferînd să plece.

Detectivul se apucă numaidecît să supravegheze mersul operațiunilor. Pata uscată, descoperită pe peretele din bucătărie, fu rasă cu grijă și adunată într-o eprubetă, dactiloscopul se străduia să descopere orice amprentă digitală, în timp ce doi oameni cercetau cu atenție toate obiectele care ar fi putut ajuta la clarificarea cazului.

— Domnule Mrázek, în lădița asta sînt niște scule, știți, cum se văd prin mai toate gospodăriile: un clește, o șurubelniță, un fel de pilă și așa mai departe... Numai ciocanul lipsește, raportă unul dintre polițiști.

De la ferestrele apartamentului se vedea podul feroviar ce lega Smíchovul de Vyšehrad. Dacă după săvîrșirea crimei făptașul a plecat de aici, trecînd peste pod, și asta, fără îndoială, putea s-o facă, ce era mai ușor pentru el decît să arunce ciocanul în apă? Acolo nici dracu nu-l mai găsește.

— Mă rog, n-avem ciocanul, asta așa e. Mai rău e că nu-l avem pe acela care l-a ciocănit cu el pe bătrînul Zeman, spuse Mrázek, posomorît.

După ce se lămuriră că locuința nu le mai putea oferi nimic interesant, întreaga echipă părăsi imobilul în jurul căruia se așternu acea tăcere, stranie și apăsătoare, ce învăluie de obicei orice loc al crimei. Tot cartierul aflase că, acolo, pe străduța aceea îngustă, într-una din casele acelea prea obișnuite cu ganguri umede și întunecoase, și cărora li se năruie fațadele, se săvîrșise o crimă. Portăreasa nu știa ce atitudine să adopte: să-și facă semnul crucii pentru mizeria omenirii care făcuse din casa ei, întreținută cu o grijă exemplară, o vizuină a jafului, sau să fie mîndră de faptul că ajunsese pe neașteptate în centrul atenției generale avînd astfel prilejul să le furnizeze celor din jur informațiile cele mai autorizate.

Prea mare lucru nu-i spuse însă domnului Mrázek; din relatările ei, reieșea că mortul era un om fără cusur: nu se încurca de loc cu femeile, nu-l interesau fetișcanele, nu primea nici o vizită; de două ori pe săptămînă se ducea la cîrciuma „U Pivovaru", era un mare cunoscător și iubitor al berei de Smíchov, „Staropramen", cugeta adînc asupra calității ei, afirmînd că, pe vremea înfloririi prunilor, berea nu face nici două parale.

— A fost un om bun și cumsecade, afirmă cîrciumarul ; nici nu-mi vine a crede că a putut să-i facă cineva vreun rău.

Dar domnul Mrázek, care avea pe biroul său procesul-verbal de autopsie, știa prea bine că acestui om i se făcuse de petrecanie : trei lovituri de ciocan în cap, lovituri puternice cu urme adînci, nu niște ciocăneli de mîntuială și fără rost, în urma cărora victima să se mai poată mișca ; nimic din toate astea ; bătrînul fusese ucis curat și cu un calm desăvîrșit, cum s-ar spune în termeni de specialitate.

Urmîndu-și firul cercetărilor, detectivul porni în turneu pe la rudele răposatului. Avea două, un văr de gradul doi la Holešovice, care de fapt nici nu-l știa prea bine pe răposat, pentru simplul motiv că nu se văzuse cu el niciodată, iar cealaltă, o oarecare doamnă Králová din Kamenny Přivoz ; aceasta avu grijă mai întîi să întrebe cine-i domnul care venise să-i aducă vestea morții vărului ei de-al doilea, Adolf. După ce se asigură că nu era nici de la pompele funebre și nici de la societatea de asigurări, izbucni într-un bocet sfîșietor, făcînd să se adune numaidecît vecinele mai apropiate.

— Va să zică așa, sărmanul nostru Adolf a murit, continuă să jelească femeia ; cine ar fi spus c-o să se prăpădească așa de repede sărăcuțul, un om atît de bun și de blajin...

După care se întoarse din nou spre detectivul Mrázek și-i spuse cît se poate de calm :

— Știți, eu nu l-am mai văzut de zece ani ; că tare era cărpănos ; cînd ne-am dus la el să-i cerem să ne împrumute bani pentru casă, nici n-a vrut să știe de noi.

Și începu din nou să verse lacrimi, acompaniată de corul vecinelor care îi țineau isonul, căci femeile știu că mortul se cuvine a fi bocit.

— De unde ați știut că are bani ? întrebă Mrázek.

— Asta-i bună ! De ce să nu-i fi avut ? Un om singur ?! De altfel, dînsul nici n-a ascuns vreodată acest lucru, răspunse femeia, ștergîndu-și ochii. De bună seamă, se săturase de atîta plîns.

Interesant. Proprietarul cîrciumii „U Pivovaru“ confirmă depoziția rudei îndepărtate : într-adevăr, domnul Zeman obișnuia uneori să se laude că are bani pe carnet...

— Cui i se lăuda ? întrebă repede detectivul.

— Cui ? Celor din cîrciumă.

— Şi nu vă amintiţi dacă a vorbit despre asta cu puţin înainte de a fi omorît ?

— Asta nu-mi amintesc, ştiţi, despre treaba asta dumnealui a vorbit de mai multe ori.

— Era printre oaspeţi vreunul care eventual ar putea fi luat în consideraţie pentru cercetările noastre ?

Cîrciumarul se înspăimîntă :

— Cum adică... ca ucigaş ? Nu, asta nu, la mine vin oameni cumsecade, eu garantez pentru clienţii mei !

Ideea cu ucigaşul avu darul să-l înspăimînte în asemenea hal, încît răspunsurile următoare se rezumară toate la laconicul da sau nu, ca nu cumva, Doamne fereşte, să cadă vreo umbră de suspiciune peste localul său şi peste muşteriii săi credincioşi.

Nu era deci nimic de făcut şi detectivului Mrázek începu să-i fie teamă de tot ce putea fi mai rău. Şi, în asemenea cazuri, tot ce poate fi mai rău e cînd îşi vîră coada un individ cu totul întîmplător. În definitiv, bătrînul rentier putea foarte bine să se întoarcă acasă de la cîrciumă, să se oprească în drum pe undeva şi să arunce o vorbă, şi aşa, din vorbă în vorbă, să spună prea multe — mai ştii, o-fi fost şi niţel ameţit — şi cineva, cu totul necunoscut, căruia i s-a destăinuit, sau, vorba ceea, care venea pur şi simplu în urma lui... Mda, şi pe urmă apucă-te de caută acul în carul cu fîn !

Dar detectivul mai făcu şi următoarea reflecţie : dacă acest Zeman a depus bani la casa de economii, înseamnă că avea anumite planuri. Faptul de a fi refuzat să-şi ajute rudele cu bani pentru casă dovedeşte că era un om neîncrezător. Prefera să-şi ţină banii pe carnetul de economii... Da, dar carnetul, ia-l de unde nu-i... Şi-atunci, se pune întrebarea : de cînd au început criminalii să fure carnete de economii ? Una ca asta nu s-a mai pomenit ! Aşa ceva poate face numai un descreierat !

O ştire cu totul neaşteptată veni de la casa de economii ; domnul Adolf Zeman, client bine cunoscut al acestei instituţii, ridicase nu demult toată suma, mai exact, douăzeci şi două de mii, spunînd că intenţionează să-şi cumpere ceva la ţară.

— Şi ce ciudat zîmbea... Nu îndrăznesc să fac nici o afirmaţie, dar ştiţi, mie mi-a făcut impresia că avea un gînd ascuns, ca şi cînd acolo, la ţară, n-ar fi vrut să fie singurel . . . spuse casierul, adăugînd apoi ca o scuză : Ştiţi, v-aş ruga să mă iertaţi, dar asta n-a fost decît o impresie . . . ca să zic aşa, personală.

— De fapt, acum nu ne mai rămîn decît impresiile, replică detectivul Mrázek, oftînd din greu.

Să fie oare amestecată în povestea asta o femeie ? Mă rog, dar cine, şi ce fel de femeie ? Portăreasa nu ştia de nici una. În casa domnului Zeman tîrfele nu aveau acces.

După ce-i raportă tot ce aflase, consilierul Vacátko începu, clătinînd din cap :

— Mrázek, Mrázek, ce ţi-am spus eu dumitale, acolo în locuinţa răposatului ? Îţi aminteşti ? Ţi-am spus să fii atent la felul exemplar în care era făcut patul. Este ?

— Acest factotum l-am notat, replică detectivul, răsfoind prin carnetul său cu însemnări.

— Factotum, nefactotum, eu ştiu una şi bună, şi asta dintr-o veche şi vastă experienţă. O femeie, după ce ucide, începe să-i fie teamă de victimă şi de aceea o acoperă. Nu vreau să spun că povestea asta e simplă ca tabla înmulţirii, dar de obicei cam aşa se întîmplă. Iar rentierul nostru era nu numai acoperit, ci şi înfăţat, frumos, ca o plapumă. Spune-mi, dumneata, de pildă, te pricepi să înfeţi şi aranjezi atît de bine un pat ?

— Asta, ce-i drept, e factotum, nu mă pricep, răspunse detectivul, uşor descumpănit.

Da, dar de unde s-o scoată el pe această eventuală femeie ? Şi-apoi : dacă s-au înnodat aici două fire ? Să zicem, de pildă, că moşulică ăsta avea în vedere o căsuţă şi mai pusese ochii şi pe-o gospodină sau, mă rog, pe-o femeiuşcă. Şi-a ridicat banii şi... Şi, înainte de a fi apucat să-şi cumpere căsuţa şi să-şi ducă în ea femeia, s-a întîlnit cu unul care i-a făcut de petrecanie şi i-a umflat gologanii.

Cazul devenea din ce în ce mai complicat; aidoma unui joc de cuvinte încrucişate ce nu vrea să se dezlege nici în ruptul capului.

Detectivul se afla deci în faţa unei enigme. Simţea nevoia să-şi primencască gîndurile şi, ca orice bărbat ce se

respectă, se duse la cîrciumă. Avea o căsuţă mică în cartierul Pankrác şi în apropierea ei se afla o cîrciumioară unde, pe timp de vară, muşteriii se adunau în jurul celor două mese din modesta grădiniţă ; cînd domnul Mrázek îşi făcu apariţia, însoţit de căţelul său, se grăbiră cu toţii să-i facă loc, căci toată lumea ştia că detectivul avea în sarcina sacrima aceea de la Smíchov şi pe bună dreptate se aşteptau ca dumnealui să le spună altceva decît aflau din ziare, cu toate că ziarele se hrăneau din povestea asta copios. Cîrciumarul îi oferi căţelului o bucăţică de brînză fermentată, semn de înaltă preţuire, căci lui Koki îi plăceau la nebunie brînzeturile cu un anumit iz. În rest, căţeluşul era o jăvruţă cît se poate de boccie, un amestec de mai multe rase, cum se întîlnesc pe mai toate străzile din Praga : picioarele subţiri, botul retezat şi caraghios, dinţii veşnic rînjiţi. Lăsa impresia unui animal foarte irascibil, deşi era cît se poate de blînd şi cum vedea pe stradă un cîine mai mare se lipea speriat de picioarele stăpînului său, în ciuda faptului că înfăţişarea lui fioroasă îi îndemna pînă şi pe cîinii bătăioşi la o prudentă neîncredere. Acestui cîine îi consacra domnul Mrázek toată duioşia sa.

În seara asta însă detectivul era foarte reţinut şi nu spunea o vorbă pe care domnii de la mese să n-o fi cunoscut din ziare ; ba mai mult, chiar declară că ziarele trăncănesc vrute şi nevrute, iar ei, cei de la poliţie, ştiu mult mai puţin decît se scrie într-o gazetă de seară ; pentru că ei sînt de la poliţie, în timp ce redactorul îşi poate îngădui să viseze orice şi să scrie tot ce i se năzare.

I se mai dezlegă limba abia în clipa în care unul dintre meseni îl întrebă dacă nu cumva în timpul cercetărilor au folosit şi cîini poliţişti.

— Dacă vreţi să ştiţi, în casa aceea nici măcar un om nu putea să reziste, darmite un biet animal, răspunse detectivul. Vă daţi dumneavoastră seama ce înseamnă să zacă un cadavru aproape trei săptămîni învelit în pilote, pe căldura asta ?

Şi spunînd acestea, îl scărpină pe Koki după urechi, drept care cîinele îşi rînji colţii mai abitir, arătînd mai urît ca oricînd.

— De altfel, trebuie să ştiţi că eu preţuiesc foarte mult cîinii, căci un lucru e sfînt : cîinele e prietenul omului, şi asta e factotum.

Mesenii încuviinţară din cap, iar domnul Kotrba, funcţionar de stat, îşi îngădui să sublinieze că în acest caz, de bună seamă, cîinele trebuie să fie dresat.

— Da, pentru treaba de poliţist, da, în rest însă, se ştie, orice cîine îşi apără stăpînul.

Şi domnul Mrázek continuă să-şi scarpine cîinele, de data aceasta pe spinare.

— Cum poate să-şi apere stăpînul un căţeluş pirpiriu, ca de pildă Koki al dumneavoastră ? ţinu să-şi manifeste îndoiala funcţionarul de stat.

— Koki, ce-i drept, nu-i cîine lup, şi nu se poate repezi în beregata unui ticălos ; în schimb poate face altceva... Am avut eu o dată un caz cînd un cîine, mai mic chiar decît Koki, şi-a salvat stăpînul în faţa unui atac banditesc !

Detectivul trase o duşcă zdravănă şi, în timp ce în jurul celor două mese din modesta grădiniţă bătea adierea călduţă a serii, domnul Mrázek începu să-şi depene firul amintirii.

— Cetăţeanului cu pricina, un oarecare Koudelka, i se urîse să-şi mai spele ciorapii şi să-şi pregătească singur gustarea de dimineaţă ; ce mai, tînjea şi el după o viaţă tihnită, cu o femeie lîngă el. Şi, uite aşa, a cunoscut el o dată una destul de arătoasă şi, sărmanul, nici nu bănuia că avea de-a face cu o logodnică de profesie, sau, cum îi mai spunem noi, o escroacă sentimentală... Avea însă acasă un cîine, cum să zic, un căţeluş mic de tot, cît se poate de obişnuit ; l-am văzut şi eu, după aceea ; avea picioarele subţiri ca nişte scobitori şi, drept să vă spun, numai teamă nu putea să inspire sărăcuţul. Avea însă o inimă vitează de cîine. Îl iubea tare mult pe domnul Koudelka şi dumnealui îi făgăduia de fiecare dată, în timpul gustării de dimineaţă, c-o să vină la ei o coniţă care o să-i fiarbă căţelului orez, pentru că, între noi fie vorba, acest Koudelka era el un om bun şi cumsecade, dar cam sărac cu duhul. Şi, în prostia lui, nu băgase de seamă un lucru foarte important : cum anume se purta cîinele cu respectiva coniţă. Adevărul e că bietul animal n-o suferise de la

început. Şi, dacă vreţi să ştiţi, eu sînt sigur că un cîine vede şi simte totul mai bine decît omul. De cîte ori nu stau şi mă mir singur de Kokî al meu : nimeni nicăieri şî deodată dumnealui ciuleşte urechile şi se uită înainte, de parcă ar vedea cine ştie ce ; şi de cîte ori nu mi-a dat prin minte că acest cîine vede ceea ce eu nu văd, mai ştii, nişte duhuri care se foiesc mereu prin jurul nostru... Nu că aş fi spiritist, nu, de altfel, ca angajat al poliţiei, nici nu mi-aş putea îngădui aşa ceva, un lucru însă e stabilit : cîinele are un instinct aparte... Şi dacă vreţi să ştiţi, tocmai acest instinct aparte i-a comandat căţelului în cauză să n-o iubească pe femeia care, din cînd în cînd, se ducea la plimbare cu stăpînul lui.

Ei bine, femeia asta îi băgase în cap prostănacului că, în urmă cu ani, vînduse o mică gospodărie, şi căuta acum un domn cu care să investească banii avantajos într-un bun imobiliar. Şi, chipurile, ar fi ştiut ea o căsuţă grozavă, undeva pe malul Elbei, nu departe de Mělník, ceva tare drăguţ care, zicea ea, s-ar fi putut scoate cu douăzeci şi cinci de mii.

Şi iată că într-o bună zi porniră amîndoi spre Mělník să vadă căsuţa cu pricina. Koudelka avea banii cu el şi s-a apucat să-i arate coniţei încă din tren, se înţelege că şi dumneaei a ridicat atunci poşeta, spunînd că are înăuntru partea ei. Pe drum i-a mai spus că, dacă ar fi fost după ea, ar fi lăsat ciinele acasă, căci e mai mare păcatul să se cheltuiască bani de tren pentru un animal. Bucuros că avea de-a face cu o femeie strîngătoare şi chivernisită, Koudelka hotărî că asta se întîmplă pentru ultima oară. După ce se vor căsători, toate vor fi altfel. Sărmanul căţeluş simţea cum încet, încet, inima stăpînului îl părăsea.

În schimb inima lui de cîine nu-l părăsi pe domnul Koudelka.

Într-adevăr, femeia aceea avea în poşetă un pachetel, dar nu cu bani. În timp ce mergeau pe malul apei, ajunseră la un moment dat într-un loc potrivit şi dumneaei îi spuse : „Nu credeţi, domnule Koudelka, că ar fi mai bine să punem banii împreună ? Ştiţi, altfel se uită oamenii cînd le pui pe masă toţi banii o dată, mă înţelegi, nu-i aşa ? Cine ştie, poate mai obţinem o reducere..."

— Da, sigur, a înconviințat nătărăul și a și scos banii din buzunar.

Coniţa a scos și ea pachetul — dar un pachet cu piper pisat, pe care i l-a aruncat lui Koudelka drept în ochi. Se gîndise că pînă să-și frece prostănacul ochii, ea avea să fie cu banii lui la adăpost, mai precis într-un desiș de sălcii care cresc pe acolo ca bălăriile ; pe urmă, să i se pună sare pe coadă...

Uitase însă de cățel... În clipa în care afurisita făcu mișcarea aceea violentă, cățelul ori s-a speriat, ori a simțit ceva — după părerea mea animalul știa că se petrece un lucru necinstit — și s-a repezit glonț s-o înhațe. Și cum era mic, a înhățat-o de picior. Asta a fost de-ajuns ca dumneaei să nu mai arunce piperul cu atîta precizie, drept care nătărăul de Koudelka a început să strige după ajutor. Cîinele se ținea scai de picioarele femeii, femeia fugea, cîinele însă n-o slăbea, iar Koudelka nu mai înceta cu strigătele. Vă dați seama că e greu să alergi cînd ți se încurcă printre picioare o potaie ca asta. Așa se face că în scurt timp băieții au pus mîna pe ea. S-a ales cu doi ani pentru încercare de atac banditesc. Cam puțin, dar, mă rog, avea acasă o fată bolnavă...

— Și cîinele ?

— Da, cîinele... În timp ce i se încurca printre picioare dumneaei l-a călcat de cîteva ori și bietul animal n-a mai rezistat ; a suferit un timp, dar pînă la urmă și-a dat duhul, iar domnul Koudelka, plîngînd în hohote, l-a înmormîntat cu toate onorurile.

Detectivul amuți înduioșat, apoi oftă :

— Da, da, a fost un cîine despre care s-ar putea scrie romane...

— Și cu femeia aceea ce s-a mai întîmplat ?

— Vreți să spuneți, cu Anežka Vlková ? Ce să se întîmple ? Nimic. Și-a ispășit pedeapsa, dar pe unde o fi acum, nu mai știu. O avem însă în evidență permanentă...

Seara călduță se revărsa molcom peste modesta grădiniță, mesenii își sorbeau în tihnă berea și se uitau cu mare respect la bocciul Koki, căci tocmai aflaseră cît de folositor poate fi pînă și un cîine pirpiriu ca el.

Domnul Mrázek sta la masă și nu mai scotea o vorbă ; deodată însă căscă ochii mari și privi țintă spre tufișul în-

tunecat din fața sa, de parcă ar fi zărit acolo ceva extraordinar.

Buzele începură să i se mişte şi parcă murmurau :

— Ah, prostul, prostul de mine...

Apoi, pe neaşteptate, se ridică în picioare şi spuse cu voce tare :

— Da, domnilor, lucrurile sînt cît se poate de clare, şi mă mir că nu mi-a dat asta prin minte imediat. Sigur... Anežka Vlková... Vă rog să mă scuzaţi.

Şi plecă fără să achite consumaţia, ceea ce pînă atunci nu se mai întîmplase ; cîrciumarul luă act de această împrejurare fără să crîcnească, întrucît detectivul Mrázek se număra printre oaspeţii obişnuiţi ai localului. Înmărmuriţi, domnii de la mese îl văzură apoi pe detectiv mergînd pe stradă cu pas din ce în ce mai grăbit, ba, pînă la urmă, li se păru că aleargă.

Şi, într-adevăr, alerga, de zor cu o ţintă foarte precisă. Cînd ajunse la direcţia poliţiei, ceru să i se scoată din arhivă dosarul Anežkăi Vlková pe care-l cercetă cu atenţie pînă tîrziu după miezul nopţii. În tot timpul acesta cățelușul moţăi pe duşumea, fără însă să-şi scape o clipă stăpînul din ochii săi veşnic întredeschişi.

— Cum de-am putut prostul de mine, să mă învîrt atîta timp în jurul acestei afaceri ca un orb ? mormăia pentru sine detectivul Mrázek. Şi doar mi-a spus domnul consilier că aici e o mînă de femeie ; iar eu, necredinciosul, mă tot întrebam care ar putea fi şi de unde pînă unde o femeie în asemenea treburi... Poftim, o dată încercare de atac banditesc, pe urmă omor cu acelaşi scop, ce mai, astea merg la rînd de parcă ar ţine una de alta de cînd lumea... Lasă să vedem, pe unde o mai fi locuind femeia asta ?...

Şi în clipa aceea era cît pe ce să cadă de pe scaun : locuia cu două străzi mai încolo de locul unde fusese ucis bătrînul rentier Zeman.

A doua zi dimineaţă, cînd căruţele lăptarilor abia începeaseră să mai circule şi primele valuri de oameni dădeau buzna la tramvaiele lor, detectivul Mrázek se şi îndrepta cu Koki spre locuinţa doamnei Vlková. Anume luase cîinele cu el, căci întîlnirea aceasta trebuia să ţină locul unei probe aparte.

Ciocăni multă vreme, fără rezultat, căci din spatele uşii se auzea mereu una şi aceeaşi întrebare stereotipă: „Cine e?", dar nimeni nu deschidea. Firește, domnul Mrázek n-avea chef să se recomande şi, chiar de-ar fi avut, tot nu-şi putea permite un asemenea lux. Şi astfel repeta şi el într-una că ar dori să schimbe cu doamna numai o vorbuliță, la care dumneaei, tot din spatele uşii îi răspundea că nu se poate, că e prea devreme şi casa nu-i încă dereticată. Şi totuşi pînă la urmă, femeia crăpă niţel uşa, iar domnul Mrázek o forţă cu piciorul şi dădu buzna într-un vestiar întunecat.

— Noi doi ne cunoaştem, doamnă Vlková, de mine nu trebuie să vă jenaţi, şi-i spuse încet căţelului: Taci, Koki, taci...

Căci Koki începuse să mîrîie amenințător.

— Cu ce v-aş putea fi de folos, domnule inspector? întrebă Anežka Vlková, cu un aer foarte mirat.

— A, cu nimic deosebit. Voiam să vă pun doar cîteva întrebări, în legătură cu cîteva lucruri. Koki, tu rămîi în vestiar!

— Vai, nu, luaţi-l înăuntru, da se poate, un căţel atît de drăgălaş să stea afară? Nu, nu se poate, începu să-i turuie gura acestei prefăcute femei, în timp ce deschidea uşa spre odaia de locuit. Dezordinea era aici de nedescris. Înfofolită în perine îşi lua gustarea de dimineaţă, o fată înfiorător de palidă; de bună seamă, e fiica aceea, suferindă de oftică, îşi spuse în sinea lui detectivul Mrázek.

Anežka Vlková avea părul despletit; îşi trase la iuţeală peste cămaşa de noapte un capot de casă înflorat şi ponosit; prea ispititoare nu arăta, dar judecînd după preferinţele ei, îndreptate îndeosebi spre văduvii mai în vîrstă, nici nu era exclus să se mai bucure de succes.

Tăie repede o bucăţică de salam din farfuria fiicei sale şi i-o aruncă lui Koki; acesta însă se întunecă la faţă, şi, arătîndu-şi dantura proeminentă, nu manifestă deloc dorinţa de a mînca.

— Ei, hai, mănîncă, Koki, mănîncă, vezi, conița e bună, şi-i plac tare mult căţeii, rosti Mrázek cu glas mieros.

La auzul acestor cuvinte, Anežka Vlková se încruntă ; nu era chiar atît de proastă încît să nu-și dea seama la ce anume făcea aluzie domnul inspector.

— Ce părere aveți, doamnă, n-ar fi mai bine să vă îmbrăcați și să mergem să stăm de vorbă la noi, la direcție ? Nu de alta, dar să n-o deranjăm pe domnișoara tocmai la micul dejun.

Fata (se apropia de douăzeci de ani) interveni spunînd că pentru ea e totuna, dar se uită cu îngrijorare la mama ei, care tocmai își scosese din șifonier o rochie și se pregătea să iasă în vestiar.

— Îmbrăcați-vă aici, coniță, o îndemnă detectivul ; eu mă întorc cu spatele. Știți, asta pentru bună regulă...

Și astfel, în timp ce stăpîna casei se îmbrăca în spatele șifonierului, domnul Mrázek se uita spre celălalt colț al încăperii, la calendarul de perete al firmei Singer, iar cățelușul Koki continua să-și arate colții la bucățică de salam ce zăcea neatinsă pe dușumea.

— Dumneavoastră l-ați cunoscut pe Adolf Zeman ! aruncă, pe neașteptate, ca din pușcă, detectivul Mrázek, întorcîndu-se spre doamna Vlková, care, postată în fața oglinzii, se căznea să-și mai aranjeze un pic părul. În clipa aceea mîinile i se lăsară de-a lungul trupului, cu pieptăn cu tot.

— De unde să-l cunosc ? spuse femeia mirată.

— Vreți să spuneți că nu l-ați văzut niciodată ? întrebă detectivul, apăsînd pe fiecare cuvînt cu atîta insistență, încît pînă și fiica împinse farfuria într-o parte și se uită surprinsă la mama ei.

— De ce-ar fi trebuit să-l văd ? răspunse Anežka Vlková, cu o voce ștearsă.

Koki lătră scurt, ca și cînd răspunsul n-ar fi fost pe placul lui.

— Ce cîine urîcios, spuse suferinda din pat.

— Se poate, încuviință domnul Mrázek, cu un calm glacial. Va să zică așa, nu-l cunoașteți, nu l-ați văzut, și nici n-ați auzit vreodată de el ?

— Nu, răspunse Anežka.

— Atunci să mergem. Și spuneți-i vecinei că probabil n-o să vă întoarceți prea curînd. Știți, mă gîndesc la fiica

dumneavoastră, adăugă detectivul Mrázek cu atîta calm, de parcă, într-adevăr, nu s-ar fi gîndit la nimic altceva.

— Dar bine, eu... începu Anežka Vlková, ieșind, totuși, pe ușă afară. Cîinele țîșni pe urmele ei, pentru că stăpînul dădea și el să plece și firește, în graba lui, animalul se încurcă printre picioarele Anežkăi. În clipa aceea pe femeie o părăsiră nervii și-l lovi pe Koki cu piciorul :

— Bestie...

— Domnul Zeman n-avea cîine, nu-i așa ?

— Nu, o luă gura pe dinainte pe Anežka, fără să-și dea seama că în clipa aceea era mai bine să-și fi mușcat limba.

În fața casei, detectivul Mrázek angajă primul fiacru, și, pe cheltuiala statului, porni cu doamna Vlková spre direcția a Patra.

— Vă raportez, domnule consilier, că am adus-o aici pe Anežka Vlková. Știți, dumneaei e cazul acela cu piperul și cățelul... Sînt sigur că știe ceva și despre cazul Adolf Zeman ; asta, ca să zic așa, e factotum.

Consilierul tocmai se pregătea să-și aprindă o țigară și flacăra chibritului rămase agățată în aer ; de atîta surprindere parcă ar fi uitat cu desăvîrșire ce anume intenționase să facă. Se uita tăcut la detectivul Mrázek, care continuă servil :

— Îmi permit să vă atrag atenția, domnule consilier, că între degete vă arde un chibrit.

Consilierul Vacátko scutură, tot în tăcere, chibritul și-l stinse.

— În povestea asta, e amestecată o mînă de femeie, domnule consilier, întocmai cum ați dorit dumneavoastră, adăugă detectivul.

Consilierul se trezi din meditația lui și dădu din cap :

— Așa e... Acum nu ne rămîne decît să verificăm dacă este ea sau nu...

— Este. A luat-o gura pe dinainte și s-a dat de gol, se grăbi să-i răspundă detectivul și fața lui era numai zîmbet.

— Bine, bine, dar asta nu-i de-ajuns, îl temperă consilierul, ridicînd un deget.

— Se dă ea de gol și a doua oară, ținu să-l asigure detectivul.

Ancheta prinse să se desfășoare, așa cum scrie la carte ; femeia fu interogată simultan de două persoane și, curînd, fruntea doamnei Anežka se broboni de sudoare.

După ce se scurse aproape o oră, și dumneaei tot se încăpățîna să tăgăduiască, domnul Mrázek interveni :

— Bine, atunci să vă luăm amprentele digitale. Că, slavă Domnului, în casa domnului Zeman am adunat atîtea, încît n-ar fi rău să ne uităm la ele așa cum se cuvine.

Era un vechi șiretlic al detectivului, căci amprente, ce-i drept, găsiseră ei destule în locuința răposatului, dar nu se putea afirma cu certitudine că ele se identificau cu amprentele de pe cartoteca logodnicei de profesie Anežka Vlková.

Numai că doamna Anežka n-avea de unde să știe acest lucru, și astfel, galbenă de moarte, spuse deodată, oftînd din adînc :

— Ei, da... l-am cunoscut și vă mărturisesc că am fost și în locuința dumnealui, de două ori. S-ar putea deci să fie acolo ceva, dar, vă rog să mă credeți, a fost o vizită cuviincioasă, fiindcă eu, să știți, nu sînt din alea...

— Da, știm, o asigură domnul Mrázek ; știm noi cum sînteți. Va să zică, l-ați cunoscut. Și-atunci, de ce ați tăgăduit ?

— Pentru că mi-a fost teamă. Cînd am auzit ce i s-a întîmplat, mi-am zis pe loc c-o să fiu bănuită. Cu toate că eu m-am dus acolo în văzul tuturor, și deci n-am nimic de ascuns.

— Și de ce l-ați vizitat ?

— Căuta o menajeră și, știți, eu îmi agonisesc traiul cinstit, asta vă jur pe sănătatea fiicei mele suferinde, amărîta, care zace acasă în pat, rău bolnavă. Dacă vă mint, să-mi moară fata pe loc, să nu mai apuc s-o văd.

— Nu credeți că după ce ne-ați mințit avem dreptul să credem despre dumneavoastră orice ?

— Dar eu n-am mințit ; atîta doar că n-am vrut să spun că-l cunosc, ca să nu dau de belea. Eu am mai dat o dată de belea, și știu ce înseamnă asta, cu atît mai mult cu cît trebuie să am grijă de copila mea...

— Bine, va să zică, ați fost la el. Cînd ?

Doamna Anežka își încreți fruntea.

— Cum să vă spun, ziua precisă nu mi-o amintesc, da-i mult de atunci.

— Ce părere aveți, doamnă Vlková ? Nu credeți că ar fi mai bine să mărturisiți totul deodată ? o luă ușor detectivul Mrázek ; dar încercata Anežka nu se lăsă prinsă de tonul lui blajin și măgulitor.

— N-am ce să mărturisesc, domnule inspector ! Vă jur pe viața fiicei mele care zace acasă bolnavă ! Să-mi moară copila, acolo, în pat, dacă vă mint !

Interogatoriul continuă toată noaptea. Un interogatoriu deocamdată zadarnic, deoarece femeia nu făcea altceva decît să nege, să conteste și să jure mereu pe sănătatea și pe viața fiicei sale, care zace acasă bolnavă în pat, și jurămîntul ei era atît de pătimaș încît, în anumite momente, pînă și experimentatul Mrázek cădea la îndoială. Și dacă femeia aceasta ar fi fost în stare să reziste, tăgăduind pînă la capăt, nimeni n-ar fi putut să-i demonstreze că într-adevăr l-a cunoscut pe răposat. Căci nimeni din imobil n-o văzuse vreodată împreună cu Zeman, și nimeni n-o zărise, vreodată, călcînd pragul imobilului.

— Tot ce-mi spui dumneata, domnule Mrázek, e o cafea prea slabă, mormăi consilierul Vacátko, și din nou chibritul îi ardea între degete, fără nici un rost.

— Este, domnule consilier, este ; asta e, ca să zic așa, factotum. Și totuși tocmai această cafea slabă mi se pare mie suspectă. Eu cred că nu s-a arătat cu el nicăieri, pentru că de la bun început și-a pus în gînd să-l omoare.

— Bine, bine, numai că noi nu sîntem în stare să-i dovedim acest lucru...

— Asta, ce-i drept, așa este, căzu iar de acord detectivul.

— În cazul ăsta trebuie să-i dovedim altceva, fu de părere consilierul.

Mrázek încuviință din cap, dar în același timp pe fața lui se citi deprimarea ; căci știa el prea bine ce înseamnă asta : să caute și iar să caute, și din nou să scormonească fiecare lucru, în speranța de a găsi, în sfîrșit,

pe undeva o fisură vulnerabilă. Şi totuşi simţea el că undiţa s-a înfipt şi că pescarului nu-i mai rămînea acum decît să silească peştele să vorbească ! Dar asta, precum ştim, e o treabă grea !

Ajutat de oamenii săi, făcu la locuinţa împricinatei o percheziţie temeinică ; cercetă tot felul de chitanţe vechi şi bilete de tramvai uitate prin buzunare, ca să afle cînd şi pe unde obişnuia să circule această femeie ; cotrobăi, într-adevăr, peste tot, dar nu descoperi nimic deosebit. Abia în bufet observă o fîşie îngustă de hîrtie, împăturită. Era un bon de la spălătoria Tejrovský şi fiul, pentru curăţatul unei haine de casă bărbăteşti.

Pentru orice eventualitate, se repezi de urgenţă pînă la firma amintită. Haina fu găsită, dar funcţionarii îşi cerură mii de scuze pentru faptul că încă nu era gata. Aveau enorm de multe cerinţe, o parte din oameni erau plecaţi în concediu, astfel că lucrurile ce trebuiau trimise la curăţătoria chimică au fost lăsate deoparte.

— Foarte bine. E tocmai ce ne trebuie, daţi repede hăinuţa încoace ! spuse Mrázek plin de voioşie şi în clipa următoare porni cu ea în pas alergător spre laboratorul de analize al direcţiei a Patra. Apoi se duse glonţ la consilierul Vacátko :

— Raportez că o urmă ar fi, domnule consilier. O hăinuţă de la curăţătorie... Sînt pe ea nişte pete de sînge, pe care dumneaei a încercat să le spele. Dar, ca să fie mai sigură, a mai dat-o şi la curăţat.

Consilierul îl apucă pe Mrázek de mînă :

— O haină de casă, spuneai ?...

— Da, obişnuită.

Vacátko zîmbi satisfăcut :

— O boarfă, nu-i aşa ? o zdreanţă fără valoare...

— Întocmai, domnule consilier... Dumneavoastră ştiaţi ?

— Nu, dar faptul acesta vine din nou să confirme vechea mea teorie cum că toţi cei ce se înfig la bani cu lăcomie sînt de fapt nişte oameni bolnavi. Lăcomie patologică... Dacă ar fi ars această haină, noi n-am fi avut absolut nici un corp delict şi, aşa cum văd eu lucrurile, în cele din urmă am fi fost siliţi s-o punem în libertate... Dar, spre norocul nostru, dumneaei e o femeie păstrătoare...

Între timp, la laborator se făcuse analiza sîngelui : şi se adeveri că era vorba de sîngele răposatului rentier Adolf Zeman.

— Ei, ce zici, stimată doamnă Vlková ? ! Cît mai ai de gînd să ne ameţeşti cu cîntecul dumitale ? tună de data asta însuşi temutul consilier Vacátko, în clipa în care femeia fu introdusă în biroul lui.

Pe masă zăcea acea haină de casă, veche, o adevărată zdreanţă fără valoare. Urmele petelor erau încercuite cu cretă.

Vlková se uita la haină înmărmurită, şi se făcea din ce în ce mai palidă. De teamă să nu se prăbuşească, poliţiştii îi împinseră un scaun să se aşeze. În clipa aceea Vlková îşi dădu seama că undeva, în spatele ei, căzuse uşa grea a unei cuşti de fier. Mai întîi izbucni în hohote de plîns, apoi, cît se poate de calmă, declară totul aşa cum se petrecuse, spre a fi consemnat în procesul-verbal.

Repetase, în esenţă, vechiul ei truc, băgîndu-i în cap lui Zeman că dispune de nişte bani şi că ar fi bine să-şi cumpere împreună o căsuţă. După ce Zeman şi-a ridicat banii de la casa de economii, s-a dus la el. Din proprie experienţă ştia că numai să iei banii cuiva e un lucru nesigur şi de data asta a vrut să meargă la sigur. De aceea l-a pocnit de trei ori zdravăn cu ciocanul.

În spatele uşii erau agăţate două chei, una de la intrarea în locuinţă, cealaltă de la poarta imobilului. Tot pentru a fi mai sigură, s-a hotărît să aştepte în casă pînă avea să se înnopteze şi apoi să plece absolut neobservată. De teamă ca mortul să n-o sperie, l-a întins în pat şi a aranjat aşternutul peste el, fără cusur. Înainte de miezul nopţii a părăsit imobilul, căci peste miezul nopţii n-ar fi rămas cu mortul în aceeaşi casă pentru nimic în lume ; în timp ce trecea podul, a aruncat ciocanul şi cheile în Vltava. Banii i-a ascuns acasă, în pivniţă, sub o grămadă de cărbuni.

După semnarea procesului-verbal, detectivul Mrázek se apropie de această femeie nemaipomenită.

— Ascultă, femeie, în timpul interogatorului, dumneata n-ai făcut altceva decît să tăgăduieşti şi să juri într-una pe viaţa şi sănătatea fiicei dumitale bolnave : „dacă

mint, să-mi moară fata care zace bolnavă în pat..." Dumitale, femeie, nu ți-a fost deloc teamă de acest jurămînt îngrozitor?

La care, Anežka Vlkova îi răspunse, uitîndu-se la el binevoitoare, ba chiar cu un aer ușor strengăresc:

— De ce să-mi fi fost teamă, domnule inspector? Cînd ea nu zace în pat, ci stă întinsă pe canapea...

Drept care, domnului Mrázek îi pieri — factotum — piuitul.

AMPRENTELE DIGITALE

Nu era, într-adevăr, nimic extraordinar, o casă de bani obișnuită, din acelea ce se sparg într-un an cu duzinele, un tip mai vechi de Wertheim, care nici prea multă bătaie de cap nu dă ; fusese lucrată curat, de o mînă de specialist, și pînă și cenușa ce se scursese dintre pereții de fier fusese măturată și strînsă frumos într-o parte ; individul călcase probabil pe ea și, de bună seamă, nu voia să lase după el nici cea mai mică urmă.

Era deci un caz cît se poate de banal, dar nu trebuie să uităm că această casă se afla pe una din străduțele lăturalnice ce împrejmuiesc piața principală a Jihlavei și. în asemenea condiții, firește, se isca numaidecît o afacere de mare răsunet.

Se adunau aici oameni de prin toate împrejurimile. și oricine sosea cu autobuzul în piața vastă și accidentată se ducea mai întîi să vadă clădirea în care fusese jefuită inexpugnabila... Dacă jandarmii s-ar fi apucat să adune cîte o coroană de la fiecare din acei ce doreau s-o vadă. curînd ar fi ajuns să strîngă suma pentru acoperirea pagubei și. cine știe, poate chiar și cu cîștig, căci curiozitatea omenească nu cunoaște margini, iar pe oameni, e știut, îi impresionează întotdeauna tot ce iese din comun.

Să furi într-o gară li se pare un lucru cît se poate de firesc, dar să spargi o casă de fier, să tai în ea o deschizătură, să cotrobăiești înăuntru și să-ți îndeși apoi buzunarele cu pachete de-o sută, asta e de-acum o ispravă de natură să atîțe fantezia umană. Unde mai pui că la asemenea ispravă omul trebuie să se încumete noaptea. să vină pînă la locul faptei, furișîndu-se încet prin întuneric, apoi să-și lumineze calea cu lanterna ca să spargă un ochi de fereastră ; dar, mai cu seamă, cel ce se încumetă la o asemenea treabă trebuie să fie un om instruit în această cumplită meserie și numai faptul în sine are darul să se impună oamenilor, stîrnindu-le și mai mult

dorința de a vedea locul cu pricina. Așa se face că jandarmii nu mai pridideau să-i gonească pe curioși, strigînd și răstindu-se la bieții oameni, de parcă ei ar fi fost făptașii și nu un iscusit și misterios necunoscut.

De bună seamă, la Jihlava nu se sparge o casă de bani în fiecare zi ; așa se și explică de ce echipa de cercetare a comandamentului regional de jandarmi era în plină alertă. Făceau și ei ce puteau ; au adus pentru această operațiune pînă și cîini anume instruiți pentru acest scop ; cîinii s-au învîrtit ce s-au învîrtit prin piața mare, dar fără nici un folos, ca pînă la urmă unul din ei să se îndrepte spre hotelul Grand, nu însă pentru că ar fi mirosit în direcția aceea vreo urmă, ci mai curînd pentru că acolo obișnuia să se ducă stăpînul lui să-și bea berea cea de toate zilele. Fură audiați numeroși martori care nu știau absolut nimic și, se înțelege, invitară și un dactiloscopist. Din păcate, acesta nu putu decît să confirme ceea ce jandarmii bănuiseră dinainte, și anume că amprente digitale nu existau nicăieri. Individul lucrase cu mănuși, și în măsura în care se mai găseau niște amprente, ele erau, firește, ale contabilului Fuchs.

Căci firma căreia îi aparținea vechile birouri și casa de bani din camera din fund era o cunoscută firmă germană. Patronul întreba mereu, într-o cehă stîlcită, dacă exista vreo speranță ca făptașul să fie descoperit. Cînd însă bărbații în uniformă ridicau din umeri, fără să-i dea vreun răspuns, patronul ținea să spună cu voce tare ca să se facă auzit :

— *Was wollen wir von einer tschechischen Gendarmerie !* [1]

La care, ținînd seama de situația politică, locotenentul-major Patejdl, comandantul legiunii raionale, nu-și putea permite nici măcar luxul de a da în vileag că înțelege germana la perfecție. De cîte ori nu-și repetase el în gînd tot ce știa : făptașul s-a strecurat în încăpere, pe fereastră, deschizînd-o pe dinafară, după ce a spart un ochi de geam ca să poată mînui clanța. Individul cunoștea bine locul și a mers la sigur. În noaptea de joi spre vineri, casa de fier adăpostește întotdeauna o sumă mai mare, căci vinerea

[1] Ce putem pretinde de la jandarmeria cehă (germ.).

era ziua de plată a cărăușilor. Spărgătorul a venit, cum s-ar spune, la țanc, în noaptea de joi spre vineri, ceea ce ar putea demonstra că ar fi de prin partea locului. Deși nu era neapărat obligatoriu ; ziua de plată putea s-o afle oricînd în cîrciuma la care trag de obicei căruțașii. Iată deci că jandarmii știau în esență destule, dar, ca întotdeauna, nu știau lucrul cel mai important.

O casă de fier jefuită într-un orășel de provincie își are și ea problemele ei : îndeobște, spărgătorul e o persoană străină de oraș, căci spărgătorii nu se pripășesc niciodată prin orașele mici, pentru simplul motiv că n-ar avea din ce trăi. În orașele de provincie, spărgătorii vin doar să-și facă meseria și pleacă repede, așa cum au venit. Și să găsești un oaspete întîmplător, e ca și cînd ai căuta acul în carul cu fîn. La Praga e mai simplu : te duci la arhivă, întinzi mîna la raft, scoți de-acolo ce-ți trebuie, te uiți cine dintre prezumtivii făptași se află în libertate în momentul respectiv și mergi la sigur.

Locotenentul-major și-a trimis oamenii să colinde toate hotelurile și toate hanurile, dar, bineînțeles, fără nici un rezultat, pentru că un om care intenționează să lucreze noaptea o casă de bani la Jihlava vine pînă aici cu un tren de după-amiază, eventual cu unul de seară, se așază frumos într-un restaurant și stă acolo pînă se întunecă bine ; abia după aceea pornește la treabă. Dacă termină înainte de a se crăpa de ziuă, îi mai rămîne exact atîta timp cît să se ducă agale pînă la gară ; de la Jihlava sînt trenuri în toate direcțiile și poate pleca la fel de bine spre Praga sau spre Brno, într-un cuvînt, încotro are poftă. Pe scurt, un caz cît se poate de banal și de imbecil...

Dar cine dintre cei aflați în biroul comandamentului raional, ascultînd ciocănitul monoton al unei mașini de scris și scîrțîitul strident al cizmelor locotenentului-major, și-ar fi închipuit că tocmai acest caz banal avea să stîrnească în curînd o panică nemaipomenită ! Cui să-i fi trecut prin minte că tocmai la Jihlava se petrecuse un lucru extraordinar care avea să zguduie nu numai comandamentul raional, ci însești temeliile criminalisticii !

La început, lucrurile se desfășurară normal și fără vîlvă în jurul lor. Dar iată că tocmai în clipa în care

fuseseră constatate cele cuvenite şi se întocmiseră primele procese-verbale, în biroul comandantului dădu buzna, pe neaşteptate, tînărul Tumpach [1], membru zelos al echipei de cercetare, şi, cu o privire buimacă, îi raportă şefului său că descoperise o urmă extrem de importantă.

Locotenentul-major, care de un ceas se tot învîrtea prin birou cu cizmele lui scîrţîitoare, îşi spuse în gînd că aşa îşi închipuie toţi acei care au dat un pic cu nasul prin munca poliţienească. Cu toate acestea, îi făcu semn zelosului subaltern să raporteze pînă la capăt.

Dar, în loc să se-ntindă la vorbă, tînărul Buimacu scoase din buzunar o bucată de geam, învelită cu multă precauţiune, şi i-o arătă şefului său din profil. Pînă şi cu ochiul liber se vedea pe sticlă o amprentă digitală.

Locotenentul-major fluieră uluit :

— Norocoasă mînă ai avut, băiete ! Sticla asta, ca să zic aşa, schimbă complect situaţia. Cu asta trebuie să facem noi ceva...

Şi s-a făcut. Nimic deosebit, decît nişte treburi absolut uzuale, tulburătoare însă în felul lor, căci dintr-o dată apăruse cheia pentru dezlegarea întregii probleme. Amprenta fu înregistrată frumos şi copiată cu toată fineţea, apoi fotografiată, mărită — într-un cuvînt i se consacră toate forţele, nu de alta, dar era şi unica amprentă de care dispuneau. Avea o formă ciudată, cu contururi aspre de-o parte şi de alta, iar tînărul şi zelosul Tumpach avea pentru asta explicaţia sa personală.

— De aici se vede că individul purta mănuşi ; numai că mănuşa i-a plesnit într-un anumit loc şi, cînd şi-a dat seama de acest lucru, şi-a pus repede alta, de rezervă, dar o amprentă tot i-a scăpat...

— Cum de nu ne-a dat prin minte să ne uităm imediat la cioburile de pe fereastră ?... De fapt, ne-am uitat noi, dar n-am găsit nimic, se scuză specialistul în materie de dactiloscopie al echipei de cercetare. Dar, de obicei, cam aşa se întîmplă : urma cea mai importantă e găsită aproape întotdeauna de un neisprăvit. Parcă-i un făcut...

[1] Buimacu (cehă).

Spuse toate astea, pe de-o parte pentru că era furios pe el însuși, dar mai cu seamă pentru că în clipa aceea neisprăvitul lipsea din birou.

Pînă la urmă însă își mărturisi în sinea lui, cu amărăciune : în definitiv, e tînăr și, într-un fel, trebuie și el să-și asigure cariera. Și eu am început prin a fi singurul care a observat niște urme de sînge uscat sub unghiile unui țăran bătrîn. După aceea, n-a mai fost chiar atît de greu să găsești pe pieptul ginerelui o zgîrietură zdravănă, cu toate că dumnealui pretindea că ar fi căzut din căruță în timp ce aducea vreascuri din pădure, și astfel s-ar fi zdrelit de o crenguță... Așadar, acum e rîndul lui Buimacu să i se treacă numele în raport, iar data viitoare să i se încredințeze o misiune mai importantă... De fapt, eu îi doresc asta din toată inima.

Amprenta, însoțită de toate fotografiile, porni apoi spre Praga, căci era absolut necesar să se afle cui anume îi aparținea. Fiindcă nu era de așteptat ca o treabă atît de curată să fi fost opera vreunui începător despre care poliția capitalei să nu fi știut. Era deci limpede că afacerea se afla în fața deznodămîntului final, și nu încăpea nici o îndoială că orașul Jihlava avea să se acopere de glorie, căci ziarele...

În ultimele zile, locotenentul-major se bărbierea în fiecare dimineață și își purta uniforma cu și mai multă eleganță ; se aștepta din clipă în clipă să sosească reporterii.

Sosiră. Dar nu reporterii. Sosiră doi domni cu înfățișarea obișnuită și cu chipul chinuit de griji, ambii de la direcția poliției din Praga, ambii specialiști încercați în arta dactiloscopiei.

Domnii aceștia îi convocară pe toți acei ce se ocupaseră cu cazul în speță, ascultară rapoartele, după care se duseră la fața locului să vadă și ei curtea, fereastra — cu ochiul de geam de mult reparat —, încăperea, de mult pusă la punct și cu dușumeaua bine frecată, și, în sfîrșit, casa de fier, mutată între timp în magazie, pentru că, vorba ceea, întreprinderea e întreprindere și comerțul nu poate fi oprit dacă jandarmeria bate pasul pe loc, așa cum binevoi să se exprime patronul firmei, în ceha lui stîlcită.

— Îmi este îngăduit, domnilor, să știu și eu ce se întîmplă ? întrebă locotenentul-major, cînd trimișii din Praga se instalară din nou în biroul său. Pe cîte știu, cercetările s-au desfășurat cît se poate de normal și conform prevederilor regulamentare.

— În privința asta, n-avem nici o îndoială. De altfel, nici nu-i în căderea noastră să judecăm acest lucru. Noi n-am vrut decît să ne uităm, atîta tot, îi răspunseră cei doi, arborînd o mină gravă.

— În afară de asta, reluă comandantul, dispunem de zeci de fotografii, de toată cenușa dintre pereții de fier, de cioburile de geam pe care am găsit amprenta digitală, cu alte cuvinte, tot ce a fost cu putință s-a făcut !

— Domnule locotenent-major, munca dumneavoastră a fost executată cu o grijă și o minuțiozitate neobișnuită. Totuși...

— Cum adică, totuși, domnilor ? ! spuse intrigat comandantul, încruntîndu-și sprîncenele. Avea rangul cel mai înalt din tot raionul, și era deprins să i se vorbească respectuos.

— Totuși, există în povestea asta anumite circumstanțe grave... Vă rugăm să mergeți cu noi la Praga, unde a fost convocată o ședință extraordinară și foarte confidențială.

— Cum ? Dumneavoastră n-ați descoperit încă omul căruia îi aparțin aceste amprente ? !

— Dimpotrivă, l-am descoperit, și tocmai de aici provine toată dificultatea, oftă unul dintre cei doi domni.

Iar celălalt, cu un umor cumplit ce n-avea, firește, nimic comun cu veselia, adăugă :

— Îl avem chiar la păstrare, în spatele gratiilor. La închisoarea din Bory.

— Așa de repede ? Excelent ! izbucni locotenentul-major, tropăind cu cizmele lui scîrțiitoare pe covorul mare din încăpătorul său birou.

Domnii din Praga rămaseră însă gravi, pe fața lor nu apărea nici un semn de bucurie. Dimpotrivă, făceau chiar o mutră destul de acră.

— Problema constă în faptul, începu unul din ei, în timp ce celălalt își ațintì ochii în plafon, de parcă nici cu privirea n-ar fi vrut să participe la această comuni-

care jalnică, problema constă în faptul că omul căruia îi aparţine amprenta, în speţă, spărgătorul Pecháček, se află la Bory de patru ani, şi mai are de stat acolo încă un an.

Se aşternu o linişte mormîntală. Cizmele comandantului încetară să mai scîrţîie. Tăcerea era atît de adîncă, încît de undeva, de afară, se auzeau strigătele copiilor.

— Vreţi să spuneţi că... că amprenta aceea nu e autentică ?

— Din contra, din contra. Amprenta e autentică şi a şi fost identificată. Nu există nici un dubiu. Este a acestui Pecháček. Numai că Pecháček nu poate fi făptaşul, pentru simplul motiv că e închis.

— Bine, bine, dar noi i-am găsit amprenta ! strigă locotenentul-major.

— Din păcate... Da, e o situaţie îngrozitoare. Niciodată n-am întîlnit un caz asemănător... Avem dispoziţie, direct de la minister, să vă invităm la Praga. Trenul pleacă peste o oră.

Şi cei doi se ridicară simultan, ca la comandă. Şi unul şi celălalt doreau să ajungă cît mai repede la gară, să se aşeze la o masă în restaurant şi să bea o bere, eventual două, căci ceea ce se întîmplase aici arunca o umbră neplăcută nu numai asupra Jihlavei sau a Pragăi, ci peste întreaga dactiloscopie mondială. A te îndoi de exactitatea ei înseamnă a nimici întregul sistem poliţienesc...

Consilierul Vacátko umbla de colo pînă colo prin biroul său ; şedinţa urma să înceapă abia peste o jumătate de oră, şi voia să profite de acest răgaz, încercînd să mai verifice o dată la iuţeală toate împrejurările, spre a fi sigur că orice eroare era exclusă. Bănuia că prefectul avea să pună acea cumplită întrebare de care se temeau toţi criminaliştii. Ce mai, nici vorbă c-o s-o pună. Parcă-l şi aud :

— Ei bine, domnilor, ce ne facem cu dactiloscopia noastră ?

Iar consilierul ar fi în stare să suporte mult mai uşor, dacă domnul prefect ar întreba :

— Ei bine, domnilor, ce ne facem acum cu Vacátko al nostru ? Îl spînzurăm sau îl înecăm, cu încetinitorul, în Vltava ?

Căci, în definitiv, în poliţie un om poate fi oricînd înlocuit. Dar cu ce înlocuieşti dactiloscopia ?

— Spuneţi-mi, băieţi, se adresă el subalternilor săi, n-aţi făcut oare pe undeva vreo boroboaţă ? Aţi găsit, într-adevăr, semnele comune ale amprentelor spărgătorului Pecháček cu ale aceluia trimise din Jihlava ?

— Găsit, domnule consilier. Ştiţi, de fapt sînt suficiente zece, dar noi am găsit douăzeci.

— Va să zică, eroarea e exclusă ?

— Din păcate, da. Cînd vom proiecta fotografiile mărite, veţi vedea că lucrurile sînt cît se poate de clare. Acela care a aranjat casa din Jihlava are aceleaşi amprente digitale cu ale spărgătorului Pecháček.

— Asta înseamnă...

Oamenii lăsară capul în jos, de parcă ar fi ascultat o sentinţă înfiorătoare. Da, asta înseamnă că toată dactiloscopia, care slujeşte poliţia de atîtea decenii ca un material doveditor absolut, în temeiul căruia oamenii sînt condamnaţi la temniţă grea şi la spînzurătoare, e imprecisă şi deci, firește, nu-i valabilă... Şi dacă nu-i valabilă, ce te faci cu toţi acei aflaţi în închisoare, sau care au fost spînzuraţi ?

Niciodată nu s-a citit la direcţia poliţiei cu atîta zel ca acum ; să obţii la bibliotecă *Dactiloscopia* lui Heindel era absolut cu neputinţă, specialiştii răsfoiau, din nou, vechile volume ale lui Locardo şi Gross, făceau să trosnească scoarţele lucrării lui Fosdik *European Police System*, iar cei destoinici şi înzestraţi cu mai multă iscusinţă se străduiau să apere dactiloscopia din motive patriotice : căci întemeietorul ei nu era nimeni altul, decît marele nostru învăţat K.E. Purkyně !

— Domnilor, spuse consilierul Vacátko, cu voce tragică ; am citit undeva că, datorită dactiloscopiei, pe lumea asta s-au pronunţat sentinţe însumînd un milion de ani închisoare ! Un milion de ani !

— Ei da, atîta merită să stai şi în puşcărie, ţinu să sublinieze domnul Rous, iar detectivul Bouše strănută zdravăn, în semn că avea dreptate.

— Noroc că n-a mai apucat asta răposatul consilier Knotek, ăla de-a ieşit la pensie cu rangul de consilier

ministerial, spuse detectivul Bouše, oftînd din adînc. Sînt sigur că n-ar fi supraviețuit unei asemenea nenorociri.

— Nici eu n-o să-i supraviețuiesc, mormăi consilierul Vacátko, uitîndu-se la ceas.

După care întreaga secție de criminalistică se îndreptă spre sala în care urma să aibă loc memorabila ședință, prezidată de însuși domnul prefect al poliției pragheze.

Vorbiră acolo tot felul de specialiști, dar la ce bun, dacă din tóate cuvintele lor răzbea teama că, într-adevăr, ceva nu era în ordine cu vechea și buna noastră dactiloscopie.

— Așa cum am citit în Robert Heindel, menționă un specialist experimentat, pînă și bătrînul Galton s-a ocupat de această problemă, punîndu-și întrebarea dacă e cu putință ca aceeași amprentă digitală să apară pe lume de două ori. Și a făcut calculul că se poate conta pe 64 miliarde de nervuri papilare diferite, ale căror diferențieri pot fi stabilite cu claritate. Întrucît, potrivit aprecierii lui Galton, numărul oamenilor care s-au perindat pe Terra se ridică la 16 miliarde, reiese că există posibilitatea de unu la patru ca — de la facerea lumii — amprenta unei persoane să coincidă cu amprenta altei persoane. Întrucît e știut că nici copiii nu au aceleași amprente cu ale părinților și nici gemenii ce nu pot fi deosebiți unul de altul n-au pe degete aceleași nervuri, reiese clar că ne aflăm în fața unui mister unic în felul lui. Și mi-aș permite să spun, domnilor, că în momentul de față toate privirile omenirii sînt ațintite spre Praga și, dacă vom da publicității această descoperire...

— Nu vom da nimic publicității, mîrîi domnul prefect, și ședința continuă.

— În cartea sa despre identificare, apărută în 1906 la Rio de Janeiro, Galdino Ramos îl completa pe Galton, făcînd calculul că dacă s-ar constata douăzeci de trăsături caracteristice la un deget și s-ar lua în considerație totalitatea oamenilor de pe Terra, s-ar putea descoperi două amprente identice numai o dată la 466 de milioane de ani. De aceea, socotesc că în cazul de față ori am ajuns la acea dată nefastă... și asta tocmai la Jihlava, ori întreaga poveste e absolut imaginară...

Sala se cufundă într-o tăcere apăsătoare. Fură proiectate apoi cele două amprente : cea găsită pe nefastul ciob de sticlă și, lîngă ea, amprenta scoasă din arhiva poliției, aparținînd spărgătorului Pecháček, aflat în detențiune la închisoarea din Bory. Erau identice.

Și iar se încinse o dezbatere aprigă ce se transformă încetul cu încetul într-o ceartă generală ; strigau unii la alții distinși oameni de știință și funcționari ai faimoasei secții de criminalistică ; uitînd de rang și de vechimea în serviciu, își aruncau injurii în obraz și se răsteau unul la altul, medici și biologi, detectivi și dactiloscopi. Țipa consilierul superior Vacátko, țipa și prefectul poliției.

Se juca pe vremea aceea la Praga celebrul film *Ultimele zile ale orașului Pompei,* dar izbutita producție cinematografică nu era nimic față de ultimele zile ale direcției poliției pragheze, care tocmai se rostogolea spre prăpastia pierzaniei.

Cum însă poliția n-are voie și nici nu poate să se prăbușească vreodată în prăpastia pierzaniei, decizia fu luată în cele din urmă de însuși prefectul poliției :

— Despre toate astea se va păstra o tăcere absolută, nimic nu se publică, dacă vreun ziar pomenește ceva, se sechestrează. Nu înțeleg de ce aceste patru sute șaizeci de milioane de ani ar trebui să se împlinească tocmai acum cînd sînt eu prefectul poliției ? Ridic ședința, și țineți minte că n-a avut loc nici o ședință. Cercetările, bineînțeles, continuă !

Așa se face că ultimele zile ale poliției pragheze nu apucară să se producă deoarece, prin decizia prefectului ei, au fost amînate pentru o dată ulterioară. Pentru care anume, nimeni nu știa.

Într-o bună zi, în biroul comandantului secției raionale de jandarmi din Jihlava, își făcu din nou apariția tînărul brigadier Buimacu ; bătu călcîile și, raportînd milităreste, se adresă comandantului său :

— Să trăiți, domnule locotenent-major ; vă cer permisiunea să mă împușc.

Mai întîi, locotenentul-major îi spuse că din partea lui poate să se și înece, că după scandalul cu amprenta lui nu-i mai pasă de nimic ; pe urmă însă zbieră :

— Cum văd, dumneata te-ai tîmpit de-a binelea... Pentru numele lui Dumnezeu, ce mai vrei ? Ce ai...

— Am o singură scăpare, să-mi pun capăt zilelor, răspunse Buimacu posomorît. Cum să vă spun : am găsit încă o urmă, importantă...

— În cazul ăsta, Buimacule, nu văd de ce te-ai împuşca singur, cu mîna dumitale ? Te împuşc eu, şi chiar cu mare plăcere, dacă-mi vii iar cu o poveste ca aceea...

— Vin cu ceva mai rău, să trăiţi, spuse cu îndrăzneală tînărul brigadier, aşezînd pe masa uluitului comandant două cioburi de sticlă.

— Pe ăsta era amprenta... Iar ăsta e din celelalte cioburi. Ştiţi, pe mine povestea a continuat să mă frămînte şi într-o zi am început din nou să cotrobăiesc prin cioburile acelea. Iar acum, vă raportez că am descoperit un lucru important, care... Ce să vă mai spun. E îngrozitor. Ciobul de sticlă pe care am găsit amprenta e cu un centimetru şi jumătate mai gros decît celelalte cioburi. Şi dacă vă uitaţi prin ciobul cu amprentă, vă daţi seama că sticla e netedă şi foarte străvezie... Pe cînd prin celelalte — puteţi lua oricare doriţi — totul se vede unduit, pentru că avem de-a face cu sticlă de calitate inferioară. Pe scurt, fereastra avea geamul obişnuit, dintr-o sticlă mai proastă, în timp ce ciobul cu amprenta e dintr-o sticlă frumoasă şi netedă. Vă rog, domnule comandant, poftiţi să vă convingeţi singur cu ochii dumneavoastră.

În timp ce vorbea Buimacu, locotenentul-major era atît de uluit, încît se poate spune despre el, fără sfială, că era buimăcit de-a binelea. Apoi privi tăcut prin cioburile de sticlă şi nu putu să constate nimic altceva decît ceea ce constatase înaintea lui tînărul şi zelosul brigadier. Aşeză cioburile pe masă şi, potrivit obiceiului său, începu să umble agitat prin birou. Ori de cîte ori suna telefonul, ridica receptorul şi spunea :

— Un moment... şi lăsa receptorul înapoi în furcă. Nu voia să fie tulburat din adînca sa meditaţie.

Tînărul jandarm Buimacu asculta cu respect scîrţîitul strident al cizmelor comandantului său.

— Ascultă, băiete, dumneata ştii ce înseamnă asta ?

— Ştiu, să trăiţi. De asta v-am şi spus de la început că aş vrea să mă împuşc.

— Altceva mai bun nici nu cred că-ţi va rămîne de făcut, băiete: o dată ai dat peste cap întreaga dactiloscopie, iar acum vii s-o reabilitezi, ridicînd-o înapoi pe piedestalul ce i se cuvine; asemenea cutremure, menite să zdruncine o ştiinţă atît de serioasă cum e dactiloscopia, nu-s de nasul unui simplu brigadier de la o secţie raională oarecare. Aşa ceva îşi poate permite numai cineva de sus şi nici ăsta prea des... Of, Dumnezeule Hristoase, de ce stai în faţa mea ca o stană de piatră, Buimacule? Gata, într-o clipă să te văd în tren, şi într-o clipă să fii la Praga în biroul consilierului Vacátko şi de-acolo în biroul prefectului; pe urmă, n-au decît să te împuşte ei singuri, eventual să te toace, să te facă tăiţei, mie mi-e totuna, numai să nu mai păţesc niciodată ce-am păţit. Gata, plecarea — fuga-marş!

Buimacu execută ordinul, ieşi fuga-marş din biroul comandantului, apoi fuga lui se transformă în galop şi astfel izbuti să mai prindă în ultimul moment acceleratul care pornise, iar de amendă îl salvă numai uniforma lui de jandarm.

Nefericitul Buimacu se zvîrcolea pe canapeaua moale a vagonului de clasa întîi, chinuit de îndoieli: căci un lucru nu putea el să şi-l explice nici în ruptul capului: cum de-a ajuns bucata de sticlă cu amprenta printre cioburile ochiului de geam pe care-l făcuse zob un spărgător necunoscut. Şi cum de-a reuşit el să-şi procure amprenta digitală a altui spărgător, aflat în detenţiune la Bory?

Consilierul Vacátko mai-mai să ţopăie de bucurie, cînd Buimacu îi arătă cu ce venise.

— Tinere, dumneata eşti o minte luminată! Firește, în măsura în care nu eşti un prostănac, pentru că datoria dumitale era să sesizezi asta mai de mult. Deşi... trebuie să recunosc că poate nici altul n-ar fi observat asta imediat. Aşadar, dactiloscopia e iar asigurată şi pentru asta Dumnezeu să te răsplătească; nu de alta, dar situaţia ei era cam albastră. Precum se vede, e totuşi o ştiinţă sănătoasă, dacă a supravieţuit unui asemenea şoc... Mda, şi-acum să ne înhămăm noi la această treabă!

Consilierul era plin de zel şi Buimacu pricepu că prezenţa lui acolo devenise inutilă. Ieşi în stradă, se uită un timp după femei, apoi realiză că a scăpat cu viaţă şi, în

culmea fericirii, porni înapoi spre Jihlava. În timp ce trenul îl purta spre raionul lui, pe masa comandantului său zurui telefonul și însuși domnul prefect al poliției din Praga binevoi să-și exprime părerea că tînărul brigadier este, fără îndoială, o minte luminată, și solicită comandantului teritorial de jandarmi să-i transmită acestui tînăr mulțumirile sale personale. Astfel că, înainte de a apuca Buimacu să iasă din gara Jihlava, pe masa lui se și afla hîrtia de avansare.

Și treburile se puseră în mișcare, potrivit cunoscutului și statornicului procedeu.

Domnul consilier Vacátko ceru în primul rînd să i se prezinte tot ce se știa despre spărgătorul Pecháček. Deținutul numărul 64876 din închisoarea Bory habar n-avea că între timp ajunsese în centrul atenției polițienești. Continua să umble pe coridorul lung și rece al închisorii, să stea drept ca lumînarea la ușa celulei sale, așteptînd să vină temnicerul s-o deschidă, să facă schimb de mucuri de țigară cu măturătorii culoarelor și, atunci cînd totul se cufunda în tăcere, să se dedice fumatului, comportîndu-se întocmai ca pușcăriașii încercați care de mult s-au împăcat cu gîndul închisorii.

Nu bănuia că în timpul plimbării un bărbat discret îl urmărea cu grijă pas cu pas, și că același bărbat discret se întreținuse multă vreme după aceea cu directorul penitenciarului.

— Va să zică, recent a fost eliberat din închisoarea dumneavoastră spărgătorul Kamil Novák. Parcă așa ați spus ?...

— Da, condamnat la trei ani pentru participare la jefuirea unei case de bani la Rakovník. A avut, ca de altfel toți spărgătorii, o comportare rezonabilă. A fost eliberat pe data de unsprezece.

Discretul domn din Praga răsfoi prin carnetul său de însemnări :

— Casa din Jihlava a fost deschisă pe data de optsprezece, asta înseamnă că Novák și-a luat un răgaz de o săptămînă, ca să reintre în forma obișnuită.

— De săptămîna asta a avut nevoie mai curînd ca să miroasă bine casa — bineînțeles, dacă a fost într-adevăr el ! ținu să obiecteze directorul închisorii.

— O să vă mire poate ce vă spun, dar el n-a avut nevoie să miroase absolut nimic... Ştia tot ce-i trebuia despre această casă. V-aş ruga să-mi permiteţi o altă întrebare : ce posibilităţi au aici deţinuţii de a veni în contact unii cu alţii ?

— În măsura în care nu sînt în aceeaşi celulă, se pot întîlni numai în timpul lucrului, explică directorul.

— Unde lucrează Pecháček ?

— Jos, în atelierul de mecanică, e un meseriaş iscusit.

— Şi unde a lucrat Novák ?

— Tot acolo. În general, spărgătorii ăştia sînt foarte isteţi şi îndemînatici ; de aceea sîntem bucuroşi să-i avem în secţia de întreţinere. Au, într-adevăr, niște mîini de aur, numai că nu le folosesc unde trebuie.

Discretul domn din Praga zîmbi.

— În cazul ăsta, e limpede. Au lucrat împreună şi s-au înţeles.

Directorul penitenciarului făcu o mutră, de parcă ar fi vrut să înghită ceva şi nu era în stare :

— Dumneavoastră credeţi...

— Eu nu cred nimic, eu constat doar. Şi constatînd că au avut posibilitatea de a veni în contact, presupun că nimic nu i-a putut împiedica să se înţeleagă.

— Pecháček ? !... Omul ăsta atît de modest şi parcă lovit de soartă ? Mai are de tras aici pînă la cinci ani, şi asta nu-i jucărie !

— Pecháček a fost cîndva un bărbat vestit ! Şi totodată, cum se zice, fălos. Cînd i s-a dat a doua condamnare — era vorba de doi ani şi jumătate — preşedintele completului de judecată l-a informat, aşa cum se obişnuieşte, că are dreptul să facă apel. Şi ce credeţi că a făcut atunci acest Pecháček ? S-a ridicat în picioare şi, dînd din mînă, plictisit, a spus textual : „Doi ani şi jumătate ? Un fleac, domnule judecător ; pe ăştia îi fac stînd pe scară la Pankrác aşezat numai pe o jumătate de fund". Despre asta s-a scris atunci în toate ziarele.

Faimosul Pecháček nu bănuia că în biroul domnului director se discuta acum despre persoana sa.

Îşi vedea liniştit de munca lui, ţinea cu plăcere în mînă uneltele încredinţate, cu plăcere sta la masa de lucru şi strîngea în menghină o bară de fier, încercînd apoi s-o

succească așa cum era el obișnuit cînd aranja o casă. Căci principalul era ca omul să nu-și piardă în pușcărie iscusința.

La un moment dat își întoarse fața prelungă și plină de puncte negre spre fereastra nu prea mare. Era prăfuită, dar bătea prin ea în atelier destulă lumină și uneori chiar și soarele. Putea să vadă prin ea acoperișul închisorii și în spatele lui un lanț îndepărtat de dealuri vineții. Cine știe ce fel de dealuri or mai fi și astea ; și totuși el visa să se plimbe într-o după-amiază pe acolo, să se așeze pe un covor de mușchi și să asculte bîzîitul gîzelor peste luminișul încins de soare ; ah, ce minunăție, și cîtă nevoie are omul de toate astea, ca să se odihnească un pic după munca unei nopți istovitoare. Dar unde-s dealurile, unde-i luminișul, unde-i vara aceea fierbinte, cînd pentru ultima oară a auzit în libertate zumzetul gîzelor, cu ochii mijiți în bătaia soarelui dogoritor ! Desigur, omul se poate ține de băscălie în sala de judecată, pentru că în felul ăsta îi crește prestigiul printre prietenii și colegii de breaslă, dar cînd i se atîrnă de gît o tinichea, așa cum i s-a atîrnat lui ultima dată, atunci nu-i mai arde de glumit, și-i piere și pofta de umor. Una e să stai la răcoare o săptămînă, două, o lună sau zece, sau hai să zicem trei ani, dar cinci, asta-i prea mult... Abia atunci simte omul cît e de departe de lumea de afară ; totul e deodată înfiorător de departe ; și prietenii, și Marka, de asta nici nu mai vorbesc, e pierdută pentru veșnicie ; of, Doamne, cîți ani o să aibă oare cînd o să ies eu de aici ? Spre patruzeci, la vîrsta asta femeia a pus-o de mult de mămăligă...

După ultima condamnare, spărgătorul Pecháček se simțea ca o fiară căzută în capcană. Îl agățaseră pentru o tîmpenie gogonată la care nici nu se gîndise. N-aveau la mînă nici o dovadă și era sigur că pînă la urmă avea să-i ducă de nas ; în plus „căsuța" fusese grozav de generoasă, dăduse cîteva pachete grase și omul își pusese în gînd să se retragă, căci pe vremurile astea de criză casele sînt din ce în ce mai pustii. Și totuși a pățit-o, și încă rău de tot, își spunea cu amărăciune, în sinea lui, uitîndu-se afară, pe fereastra prăfuită a atelierului închisorii. Pentru o tîmpenie... Da, pentru o amprentă digitală. Ei, fir-ar să fie, asta-i nedreptate curată ! Auzi, să prinzi omul pentru

o asemenea prostie ! Nu, asta n-ar trebui să fie îngăduit. Dacă gaborii sînt atît de neputincioşi şi nu-s în stare să-l umfle pe om atunci cînd se furişează de la locul faptei, dacă nu se pricep să-i dovedească vinovăţia cu probe, cum că el a aranjat cutare casă, cu gura de lup găsită asupra lui, atunci n-ar trebui să se agaţe nici de prostia asta. Ce-i drept, tăgăduise el atunci cu înverşunare, în ciuda faptului că domnul consilier îl povăţuia într-una să-şi aducă aminte că spărgătorii sînt oameni nobili, cu simţul onoarei, care nu fac greutăţi tribunalelor. Şi i-a mai spus atunci domnul consilier că, în schimbul unei mărturisiri cinstite, curtea ar fi fost dispusă să mai închidă şi ea un ochi... Pecháček era însă sigur de el şi s-a ţinut băţos, pînă i s-a pus în faţă amprenta aceea nenorocită...

De cîte ori, de atunci, nu şi-a privit el în celula închisorii buricele degetelor şi de cîte ori n-a răsucit din cap mînios : ei drăcie, asta-i curată şmecherie, auzi dumneata, cîteva liniuţe nenorocite să-l coste pe om cinci ani ! Nu, aşa ceva nu e cu putinţă ! Şi nici nu-i cinstit !

Procesul avusese o desfăşurare neobişnuit de furtunoasă ; apărătorul lui Pecháček tunase şi fulgerase afirmînd că dactiloscopia în sine nu-i suficientă pentru condamnarea unui om, deşi ştia prea bine că era suficientă şi pentru spînzurătoare, dar avocatul e avocat şi îşi poate permite să spună în tribunal tot ce pofteşte. De altfel, era şi un avocat scump, ceea ce nu înseamnă că a izbutit să ciupească măcar ceva din pedeapsa maximă.

De cîte ori nu şi-a lipit Pacháček, de peretele alb al celulei, degetul său înnegrit de muncă şi de cîte ori nu s-a uitat la el cu tristeţe. Mda, va să zică, ăsta m-a adus aici... Nici vorbă, ar fi trebuit să lucrez cu mănuşi, dar asta nu-i treabă să n-ai în mînă siguranţa şi fiorul acela adevărat. De-acum încolo s-a zis, fără mănuşi nu mai ies eu din casă nici mort. Te pomeneşti însă că nenorociţii ăştia îţi cunosc şi amprentele mănuşilor ! Mai ştii ? ! Azi, orice e cu putinţă, în zilele noastre s-a ajuns pînă acolo încît amărîtul nu mai găseşte pe nicăieri un pic de ocrotire...

Şi totuşi, ce-ar fi... Da, ce-ar fi să intru niţel cu mîna în beregata acestei jivine, care nici măcar un nume ca

lumea nu are ? Să le arăt eu că toate șmecheriile astea cu degetele sînt o tîmpenie fără pereche... Da, să găsească dumnealor o amprentă, dar să fie a altcuiva... De pildă, să dea acum pe undeva de amprenta mea...

Se speriase singur de această idee. Nu era în stare să priceapă nici el de unde-i venise, niciodată nu strălucise el prin deșteptăciune, in schimb era puternic. Ideea asta îi căzuse pe neașteptate, ca o lumină ce-i dădea senzația că ar fi umblat printr-un luminiș și deodată ar fi simțit deasupra capului o dogoare fierbinte. Nu, nu era soarele, era o idee !

Ce-ar fi să aibă altcineva amprenta mea ! Bună idee ! În cazul ăsta e limpede că ar trebui să-mi dea drumul. Ar fi o bășcălie nemaipomenită și numele lui Pecháček ar porni iar să cutreiere lumea. Excelentă idee ! Ce mai, senzațională ! Se juca și se desfăta cu ea mai mult decît cu o femeie. Și într-o bună zi, o puse în aplicare...

Pe coridor se auzi deodată zgomot de pași. Pecháček se prefăcu numaidecît că lucrează. Un gardian strigă din ușă :

— Pecháček, după mine !

Își tira alene picioarele pe coridor, și cînd avu certitudinea că nu mai era nimeni in preajma lor, se aplecă spre temnicer și-l întrebă pe un ton familiar :

— Ce s-a întîmplat, domnule Janoušek ?

Acesta strînse doar din umeri și-i răspunse cu glas scăzut :

— O vizită...

De spaimă, Pecháček se opri în loc :

— Femeie ?

— Nu, nu vă fie teamă. Un bărbat.

Și merseră mai departe, străbătînd curtea închisorii — ceea ce pentru un deținut e o adevărată sărbătoare — căci nu-i oricum să umbli prin curte altfel decît în cercul amărit din timpul obișnuitei plimbări — apoi intrară la director. Directorul nu era în birou. În schimb era acolo domnul consilier Vacátko, care îl întîmpină pe un ton aproape vesel :

— Ca să vezi, ne-am întîlnit mai curînd decît te-ai fi așteptat, nu-i așa ?

Pecháček tăcea. Vizita unui ştab atît de mare de la Praga nu miroase niciodată a bine.

— Fumezi ? Serveşte o ţigară, îl îndemnă consilierul.

Vestitul spărgător ar fi fost mai bucuros să refuze, dar ceva începuse deodată să clocotească în el şi nu fu în stare să refuze, deşi ştia prea bine că această ţigară avea să-l coste al dracului de scump. Şi stătu un timp în picioare, apoi se aşeză în fotoliu şi trase fumul în piept cu atîta îndărătnicie şi totodată cu atîta sete, încît domnul consilier nu-l întrebă, multă vreme, absolut nimic.

În cele din urmă spuse cu mirare :

— Dumneata n-apuci aici să tragi niciodată o duşcă de tutun ? !

— Ba da, dar ăsta e altceva, răspunse Pecháček. Dacă ar fi putut să-şi întindă şi picioarele, ar fi avut sentimentul că se afla la Marka lui.

— Fumează, fumează .. Eu am timp, îl îmbie consilierul.

Şi începu să se plimbe prin încăpere. Spărgătorul fuma şi în gînd îşi spunea cu tristeţe : iar mă agaţă ăştia cu ceva. Tare sînt curios cu ce ! Să fi dat chix acest Novák ?

— Îl cunoşti cumva pe Kamil Novák ? îl întrebă în aceeaşi clipă consilierul, aruncîndu-i o privire tăioasă.

— Îl cunosc, icni Pecháček. (Ştiam eu că ţigara asta mă trădează, îşi spuse spărgătorul cu amărăciune. Cum văd, pe boul de Novák l-au şi umflat !)

— Prin mijlocirea lui, dumneata ai vrut să zdruncini din temelii dactiloscopia noastră, aşa-i ?

Spărgătorul îşi ridică privirea, dar numaidecît o lăsă înapoi în jos. Tăcea. Era un om încercat şi ştia din experienţă că asta-i cea mai bună apărare.

— Pontul cu casa aceea tot dumneata i l-ai vîndut, nu-i aşa ?

Şi după o tăcere mai îndelungată, consilierul Vacátko reluă liniştit :

— Dumneata ai ochit-o încă înainte de a fi prins, este ? Ai ţinut bine minte totul, şi Novák s-a dus la sigur.

— Cum ? Dumneavoastră l-aţi şi... se înecă Pecháček, înghiţind noduri de atîta uimire.

— Da, l-am şi... De ce să te mint? La început, ce-i drept, povestea ne-a cam dat peste cap, pe urmă însă i-am dat noi de fir. Amprenta dumitale digitală l-a dat de gol pe bietul Novák. Ce părere ai de aceste minuni?

Îi întinse bătrînului spărgător o altă ţigară, ca pînă la urmă să-i lase pe masă tot pachetul.

— Ar fi timpul, Pecháček, să înţelegi că poliţia e totuşi un aparat formidabil care nu poate fi dus de nas prea mult. Mai devreme sau mai tîrziu dibuim orice.

Consilierul se înflăcără niţel, în timp ce Pecháček stătea cu ochii aţintiţi în podea.

— Dactiloscopia e o ştiinţă, pricepi, Pecháček? Cu asta nu e de glumit. Eu am venit aici numai ca să te văd şi să-ţi cer să mărturiseşti. Ei, ce zici? Întocmim procesul-verbal?

Îl întocmiră. Dar unul cît se poate de scurt. Şi, în timp ce Pecháček era scos din biroul directorului (cutia de ţigări de pe masă dispăru, firește, o dată cu el), consilierul superior se uită în urma lui şi îşi spuse cu voce tare:

— Bănuieşte oare acest om că a născocit ceva unic?... Unic şi prin faptul că niciodată nu se mai poate repeta! Bănuieşte el, oare, că numele lui va fi pomenit în manualele dactiloscopiei?

Kamil Novák se întoarse iar la Bory şi lucra din nou în acelaşi atelier cu Pecháček. Aveau amîndoi destul răgaz să stea de vorbă, să se gîndească adînc la toate cîte li se întîmplaseră şi să se minuneze de viaţa asta atît de amărîtă şi atît de nedreaptă. Aveau destul timp să se dumirească, în linişte, că femeia aceea oarbă, cu cîntarul şi sabia în mînă, nu iartă nimic. Şi cu atît mai puţin un atac la infailibilitatea ei.

LADY MACBETH DIN VINOHRADY

Povestea s-a întîmplat în piaţa Václav, într-o zi de primăvară, cînd florile teilor ce străjuiesc trotuarele îşi împrăştiau parfumul lor suav şi îndrăgostiţii se opreau lîngă rampa Muzeului, ca să asculte susurul mîngîietor al fîntînii arteziene. Vremea era frumoasă, dar, de bună seamă, domnul înalt, cu faţa întunecată, îmbrăcat într-un costum deschis şi cu mănuşi glase, nu observa acest lucru ! Se opri, uitîndu-se buimac în jur, de parcă în ochii lui lumea ar fi început să-şi piardă contururile şi în clipa următoare duse mîna la piept, chinuit parcă de o durere sfîşietoare. Apoi, încet, încet, cu o mişcare nefirească, se lăsă molatec la pămînt.

Se stîrni numaidecît obişnuita panică, în jurul suferindului se strînseră trecătorii şi cîteva braţe binevoitoare îl transportară în gangul cel mai apropiat.

— Ce mai, damblaua, spuse un bărbat mai în vîrstă destul de voinic, asta e, cunosc eu...

Şi oftă din adînc, ca şi cînd prin asta ar fi vrut să-şi exprime certitudinea că într-o bună zi avea să-l lovească şi pe el.

— Cel puţin a scăpat de-o grijă, pe noi abia ne aşteaptă, declară solemn o doamnă din mulţime, uitîndu-se în gang, plină de curiozitate.

În sfîrşit îşi făcu apariţia şi casca gardianului şi tuturor li se uşură inima cînd glasul sever şi oficial strigă :

— Vă rog, împrăştiaţi-vă !

Oamenii, bineînţeles, nu se împrăştiară ci, dimpotrivă, se îmbulziră şi mai mult. Gardianul telefonă la salvare şi deocamdată îi scoase omului fără cunoştinţă — sau poate mortului ? — portofelul, spre a-l identifica. Cercetînd legitimaţia, apărătorul ordinei publice era cît pe ce să salute, căci, potrivit documentului, persoana necunoscută nu era nici mai mult nici mai puţin decît unul dintre secretarii generali ai ministerului afacerilor pu-

blice. Așa stînd lucrurile, se îndreptă cu pas autoritar spre poarta imobilului și, drept urmare, curioșii bătură oarecum în retragere. Din fericire fu scutit să se mai rățoiască prea mult la ei, deoarece mașina postului de prim ajutor se și înfățișase, iar brancardierii știură să se descurce singuri cu omul fără cunoștință și cu cei ce le stăteau în cale. După ce mașina salvării se puse în mișcare, smucindu-se nervoasă în direcția spitalului, gardianul nostru se duse la comisariatul din strada Krakovská, pentru a raporta cazul superiorilor săi.

De aici fu trimis la locuința domnului secretar general din cartierul Vinohrady, ca să-i comunice soției acestuia cele întîmplate ; căci secretarul general e o persoană atît de importantă, încît își poate permite luxul de a nu avea acasă telefon.

Prea bucuros nu se ducea el ; în afară de asta nici nu știa exact în ce stare mai era bietul om ; poate că între timp se făcuse bine, sau poate că dăduse ortul popii. Se tot frămînta ce să spună și își blestema în gînd slujba lui amărîtă. Ei, fir-ar să fie de treabă : dacă le spun că n-are nimic, dumnealor fac plîngere împotriva mea că le-am tăinuit decesul ! Dacă-i spun coniței că a rămas văduvă, și dumnealui se întoarce acasă viu și nevătămat, m-am lins pe bot de avansare ; căci, vorba ceea, secretarul general nu-i un fitecine, e știab mare !

Ca să fie mai sigur, făcu înainte de toate un scurt popas la intendenta imobilului, ceea ce pentru poliție constituie întotdeauna prima și cea mai importantă instanță.

— Ia te uită, ce surpriză ! exclamă femeia aceea cumsecade, împreunîndu-și mîinile. Și l-a lovit cum trebuie ?

Pusese întrebarea în așa fel, de parcă ar fi preferat ca damblaua să-l fi lovit pe domnul secretar general cît mai tare.

— Eu nu știu nimic, doamnă, știți, eu am venit numai ca să-mi spuneți ce fel de om e nevastă-sa, și dacă are copii...

Într-o clipită intendenta îi furniză o informație detaliată, potrivit căreia directorul general era un individ ciudat, posac și morocănos, de băga și spaima în oameni ; cu soția sa vorbea foarte rar, iar atunci cînd se învrednicea să-i spună o vorbă, i-o adresa cu asprime. În schimb

coniţa e o femeie tînără, gingaşă şi delicată, ca în romane, ţinu să sublinieze intendenta, în calitatea ei de cunoscătoare a literaturii feminine ; cultiva acest gen de lectură ca pe o pasiune a ei tainică — citise în întregime nepieritoarea operă *Naiva desfrînată,* iar din *Păţaniile Contesei Casals* îi scăpase doar volumul unsprezece, ceea ce, firește, în destinul faimoasei contese nu însemna prea mult.

Gardianul culese impresia că omul răpus de dambla fusese de fapt pedepsit de propria lui soartă, pentru că se purta urît cu gingaşa sa soţie şi nu lua în seamă plecăciunile respectuoase ale intendentei imobilului. Cu această impresie, urcă el la etajul întîi şi sună.

Tînăra doamnă, care venise să-i deschidă, purta pe ea un capot de casă neobişnuit, de culoare violetă ; cum îl zări pe omul în uniformă, îşi duse mîinile împreunate la gură, de parcă ar fi vrut să-şi înăbuşe un strigăt.

— Cu respect vă raportez, stimată coniţă, că soţul dumneavoastră, domnul secretar general, a suferit, în plină stradă, o gravă indispoziţie, şi a fost transportat fără cunoştinţă la Spitalul general !

Zvîrli din el această comunicare, luînd poziţia de drepţi şi dacă — după cele ce aflase — distinsa coniţă ar fi scos din ea un chiot de bucurie, nu s-ar fi mirat cîtuşi de puţin. Dar coniţei îi zvîcniră doar buzele şi nu fu în stare să sufle o vorbă ; ochii ei rotunzi (aşa *ocheane* n-am văzut de cînd mama m-a făcut, declară mai tîrziu gardianul povestind la comisariat despre această întîmplare) se lărgiră şi mai mult şi femeia aceea drăguţă şi simpatică leşină, şi era gata să cadă grămadă, dacă gardianul n-apuca s-o prindă la timp în braţele lui vînjoase.

Cînd e omul de serviciu trebuie să se aştepte la orice şi să fie pregătit să facă faţă împrejurărilor. Aşadar, gardianul nostru o ţinu pe coniţă în braţe să nu se prăbuşească, după care, săltînd-o uşor pe umeri, o duse în vestiar. Izbi cu piciorul şi deschise prima uşă ce-i apăru în cale, şi o întinse apoi pe drăgălaşa coniţă pe o canapea de catifea cu spetează înaltă. După aceea se decise s-o cheme pe intendentă, căci de altcineva nu-şi aminti în clipa aceea ; pe drum însă, se opri în bucătărie şi umplu un pahar cu apă, spunîndu-şi că pentru leşin nimic nu poate fi mai

bun ca apa. În cel mai rău caz, va trebui să-i descheie capotul...

Cînd se înapoie în odaie, coniţa şedea normal pe marginea canapelei şi îşi freca încet fruntea palidă. Încăperea era cufundată într-un clarobscur ciudat — asta pesemne din cauza draperiilor întunecate, îşi spuse în gînd gardianul, şi cu voce tare rosti :

— Ei, bravo, văd că v-a trecut, acum pot pleca liniştit.

Stăpîna casei nu scotea o vorbă, de parcă de atîta întristare nicî nu mai auzea ; deodată însă îşi întoarse spre gardian ochii ei rotunzi (ocheanele acelea !) şi-i spuse cu admiraţie.

— Sînteţi voinic, nu glumă ! M-aţi purtat ca pe un fulg !

Gardianul roşi un pic — în definitiv, o asemenea apreciere îl măguleşte oricînd pe orice bărbat — şi răspunse cu modestie că la un poliţist lucrul ăsta e de presupus.

Coniţa se ridică în picioare, deschise bufetul, umplu un păhărel cu lichior şi i-l întinse gardianului. Acesta îl dădu repede peste cap şi salută milităreşte. Era un lichior de ciocolată.

— Răposatului îi plăcea tare mult, spuse femeia cu o neobişnuită duioşie în glas.

— Ce vorbă-i asta, coniţă ? Da se poate ?! Cum adică, răposat ?! Astăzi doctorii vindecă orice boală, încercă omul ordinii s-o liniştească, neobservînd că distinsa coniţă se uita la el cu o privire în care se citea nedumerirea.

— Cum, dumneavoastă credeţi că doctorii ?.. O, nu, în cazuri de astea nu mai ajută...

Gardianul gîndi că ar fi mai bine s-o lase singură cu tristeţea ei. Salută respectuos şi ieşi cu pas energic, mărşăluind pe coridor .

Cînd trecu prin gang, intendenta scoase capul afară aşa cum, de altfel, se aşteptase :

— Ei, ce-a zis ?

— Ce să zică, a leşinat de durere, răspunse gardianul, lăsînd-o pe uluita intendentă cu gura căscată pe coridor.

Uimirea intendentei se datora faptului că ea ştia un anume lucru pe care n-avea de unde să-l ştie un gardian în exerciţiul funcţiunii. Sus de tot, chiar lîngă uşa podului, în mica odăiţă care din porunca proprietarului fusese

transformată în cameră de locuit, deşi înainte folosise ca uscătorie, stătea un tînăr, proaspăt funcţionar la poştă, ceea ce, în sine, nu-i o profesiune de lepădat dacă omul se însoară cu o fată bogată. În acest sens, doamna administratoare era foarte dispusă să intre în vorbă cu tînărul bărbat lipsit de experienţă şi, în măsura posibilităţilor, să-i găsească o fată potrivită acestui scop. Dar, aşa cum şi-a putut da ea seama, tînărului funcţionar nu-i ardea de loc de însurătoare, şi asta dintr-un motiv cît se poate de simplu : era vrăjit de soţia secretarului general, frumoasa şi gingaşa coniţă de la etajul întîi.

Se înţelege însă că intendenta, învăţată să meargă cu gîndul mai departe, ştia să inventeze multe, căci altfel cum ar fi putut să rabde inima ei lipsa volumului al unsprezecelea din *Aventurile contesei Casals*. Uşor se transformase deci, în imaginaţia ei, micul funcţionar de poştă în tînărul şi entuziastul cavaler care zi şi noapte nu se gîndeşte decît la iubita lui, punînd la cale împotriva ei tot felul de intrigi duioase, de la serenada cîntată sub balcon, pînă la înflăcăratele bileţele de dragoste, strecurate cu discreţie la biserică, în clarobscurul locului de spovedanie... Puţin îi păsa ei că tînărul funcţionar în cauză nu aparţinea nici unei confesiuni şi că apartamentul de de la etajul întîi n-avea balcon, ci doar un simplu palier acoperit.

Întrucît soţia secretarului general schimba destul de des toaletele, oferindu-i rochiile şi mantourile purtate credincioasei intendente, cu menţiunea de a face cu ele ce va crede de cuviinţă, aceasta se ataşase cu devotament de nobila şi delicata doamnă, căreia îi dorea din toată inima numai binele. Cele mai multe dintre rochii administratoarea le vindea, iar cu banii dobîndiţi pe ele îşi cumpăra alaş [1]. Şi în timp ce sorbea din divina licoare se simţea pur şi simplu obligată să-l urască pe necioplitul secretar general, care îţi răspundea la salut doar cu un mormăit neînţeles şi în preajma căruia tînăra şi gingaşa coniţă trebuie să se simtă atît de înstrăinată. Ce bine s-ar simţi, mititica, în braţele modestului, dar înflăcăratului cavaler !

[1] Rachiu.

Visurile galante ale doamnei administratoare aveau, deci, un substrat real.

Văzuse, nu o dată, uşa apartamentului de la etajul întîi deschizîndu-se tocmai în clipa în care tînărul amploaiat trecea prin dreptul ei. Era desigur întotdeauna o simplă întîmplare şi totuşi o întîmplare gîndită şi pregătită dinainte.

El se oprea, salutînd respectuos ; tînăra coniţă dădea înapoi speriată, ca şi cînd s-ar fi înşelat asupra persoanei, apoi zîmbea graţios... Asemenea scene nu sînt descrise nici măcar în *Aventurile contesei Casals ;* de aceea, doamna administratoare, pur şi simplu, le devora. Uneori, cei doi mai schimbau cîte o vorbă... O dată — de lucrul acesta doamna administratoare era absolut sigură — tînărul cavaler i-a sărutat mîna coniţei, cu o înflăcărare pătimaşă. E un gest frumos şi înălţător ; aşa trebuie să te porţi în dragoste, întocmai aşa ! Nu să gîfîi din greu pe scară, ca secretarul general, din partea căruia omul nici nu-şi poate închipui un gest atît de nobil şi elegant cum ar fi sărutatul mîinii !

Şi dacă poliţaiul acela a spus că sărmana coniţă a leşinat cînd i-a adus întristătoarea veste, asta nu-i decît un argument în plus, ce dovedeşte fineţea şi gingăşia ei neasemuită...

După plecarea gardianului care o lăsase pe soţia secretarului general aşezată pe canapea, distinsa coniţă îşi umplu şi ea un păhărel cu lichior de ciocolată şi, în timp ce sorbea din el, se gîndea ce anume să întreprindă. În primul rînd, se uită la ceas şi, constatînd că se apropie ora la care de obicei se întoarce de la servici simpaticul tînăr de la mansardă, îşi trase repede pe ea un taior de culoare închisă, bine strîns pe corp, şi îşi puse o pălărie modernă în formă de oală, cu fundă mare, aşa cum prescriau regulele celei mai recente mode a anului respectiv ; după care, se postă în vestiar, încheindu-şi neîncetat mănuşile, pînă auzi zgomot de paşi pe scară.

Funcţionarul de poştă nu se aşteptase la întîlnirea de azi şi tocmai îşi despacheta pachetul cu salam, intenţionînd să mănînce cîteva felii, ca drumul pînă la etajul patru să i se pară mai scurt. Salariaţii poştei nu stau niciodată pe roze, nici măcar atunci cînd doamnele din socie-

tatea mai bună le acordă cu indulgență zîmbetele lor binevoitoare.

— Ah, iar m-am speriat ! izbucni tînăra coniță și ochii ei rotunzi îl fixară pe june cu o uimire atît de sinceră, încît acesta vîrî la iuțeală salamul în buzunar și rosti, oftînd din adînc :

— Sărut mîna...

Conița se uită în jur să vadă dacă nu mai era cineva pe scară, apoi îi făcu semn tînărului s-o urmeze.

— Mă priviți întotdeauna cu atîta... începu ea să spună cu un oarecare ton de reproș în glas, în timp ce închidea ușa în urma lui. Știți, cu atîta nesaț !...

Tînărul dădu din mîini, neputincios :

— Cum să vă spun, eu...

— Nu, să nu spuneți nimic. Știu ce vreți să-mi spuneți...

Funcționarul de poștă era fericit că doamna știa, căci, la drept vorbind, el însuși nu știa exact ce voia să spună.

— O viață întreagă am tînjit să-mi odihnesc obrajii în florile de asfodel, să stau cu ochii închiși, să simt cum ne pătrunde pe amîndoi imateriala presimțire a eternității. Cunoașteți simțămîntul acela, cînd sufletul se eliberează de trup și se înalță spre ceruri ?

Tînărul simți cum îi asudă palmele și rosti cu o voce sugrumată de emoție :

— Da...

Cinstit vorbind, putea la fel de bine să spună și nu.

Conița începu deodată să-i mîngîie obrajii cu mîna ei îmbrăcată în mănușa neagră și subțire. Cum tînărul se bărbierise de dimineață și încă destul de superficial, firele de barbă aspră foșniră sub atingerea ei delicată. Roși. Emoționat de gestul ei, încercă să-i apuce mîna, dar tînăra doamnă și-o retrase numaidecît înapoi :

— Nu, nu.., Soțului meu i s-a întîmplat o mare nenorocire. Vin diseară la dumneavoastră.

Apoi deschise ușa și junele se văzu silit să iasă pe culoar ; după el ieși și distinsa doamnă, care, fără să mai scoată o vorbă, alergă pe scări în jos, grăbită să ajungă cît mai repede la spitalul unde se afla internat soțul ei.

Bărbatul acela impozant și puternic, cu pieptul și brațele acoperite de păr, zăcea lipsit de vlagă și fără cunoștință pe patul lui de spital. I se făcuse ceea ce se face de obicei în asemenea cazuri, adică, i se administrase cuvenita injecție și acum erau cu toții în așteptare. Starea de leșin adînc îl mai părăsea din cînd în cînd pe bolnav și totuși medicul de servici nu-i dădea prea mari speranțe. Era vorba de un atac de apoplexie, și cu apoplexia nu-i nimic de făcut. Pentru mai multă siguranță, dădu dispoziție să se pună în dreptul patului un paravan.

După-amiază veni la spital tînăra soție a suferindului. La un timp după aceea, medicul își aminti că prima ei vizită avusese darul să-l surprindă : venise îmbrăcată în negru, de sus pînă jos, ca la înmormîntare. Avusese chiar aerul că s-ar fi simțit stînjenită cînd îi comunicase că soțul ei mai era în viață.

În salonul bolnavului n-o lăsase să intre, în schimb în camera de gardă îi pusese tot felul de întrebări cu privire la părinții soțului, la bolile lui din copilărie, ca și cînd o soție cu douăzeci de ani mai tînără ar fi putut să cunoască toate aceste amănunte. Apoi ieșise s-o conducă pe fermecătoarea văduvă. Dar, de fapt, de ce-i spun văduvă, se înspăimîntase el atunci de propriul său gînd. Femeia asta te silește, pur și simplu, să anticipezi evenimentele.

Seara fu chemat la laborator. Un puști descurcăreț și șmecher, cu alte cuvinte, un fel de medic în faza embrionară, care-și făcea practica în laborator și era animat de ambiția nestăvilită de a arăta tot ce știe, îi întinse sub nas niște hîrtii : rezultatele analizelor.

— Bine, bine, colega, totul e în ordine, numai că, din păcate, apoplexia nu poate fi descoperită cu microscopul îi spuse zîmbind experimentatul medic.

— Într-adevăr, apoplexia, nu, domnule medic secundar, îi replică puștiul înalt și uscățiv, căruia deocamdată nici halatul alb nu i se potrivea. Aici e vorba de cu totul altceva, dar nu am încă certitudinea că nu mă înșel. Am impresia că am descoperit în sînge o granulație bazofilă.

— Știi dumneata, măcar, ce înseamnă asta ?

— Știu, ripostă tînărul și pe fața lui se citea numai jignire.

În timp ce medicul secundar se apleca asupra microscopului, în încăpere intră o laborantă fermecătoare, aducînd o eprubetă cu urină pentru analiză.

— Este ? o întrebă junele descurcăreț, așteptînd răspunsul cu o sete nepotolită .

— Este, ați avut dreptate, spuse fata, odihnindu-și privirea admirativă pe chipul acestui boboc înalt și deșirat... Da, sînt urme de plumb.

În laborator se așternu o liniște mută.

— Plumb... rosti în cele din urmă medicul. Asta înseamnă...

Ce anume, n-a mai spus. Se așezară amîndoi, medicul secundar și junele descurcăreț, cu nasul în tratatul de toxicologie și revăzură ceea ce nu știau sau ceea ce uitaseră despre intoxicațiile cu plumb care, între timp, deveniseră nespus de rare.

În sfîrșit, secundarul își dezlipi ochii de pe carte :

— Bine, să zicem că e așa... Se pune însă întrebarea cum a putut un om cu o asemenea poziție în minister, să vină în contact cu o doză de plumb, într-adevăr mortală.

Descurcărețul ridică doar din umeri, fără să-i răspundă.

— Mă rog, e o întrebare, reluă medicul secundar. Dar, în definitiv, pe noi nu ne interesează cum a ajuns în contact cu plumbul ; datoria noastră e să încercăm să eliminăm din el plumbul otrăvitor. Din clipa aceasta însă cazul e de competența poliției, mai adăugă apoi, grăbindu-se să ajungă cît mai repede în secția lui pentru a-i prescrie de urgență misteriosului său pacient un tratament cu totul diferit de cel de pînă acum.

*

În același timp, tînăra soție urcă tiptil pînă la etajul patru și, biruindu-și emoția, ciocăni încet la ușa tînărului funcționar de poștă. Cînd acesta încercă s-o cuprindă în brațe, îi spuse :

— Vreau ca sufletele noastre să cînte la unison. Dragostea e ca moartea, suflarea ei e la fel de amețitoare. Așezați-vă, și să ascultăm împreună tăcerea inimilor noastre.

*

De bună seamă, fiecare își petrece noaptea în felul lui. Pe patul alb de spital, impozantul soț răsufla din greu, ascultînd freamătul surd al eternității. Globulele sale sangvine se înveleau, încet, încet, cu o pojghiță subțire de fosfat de plumb.

*

A doua zi dimineață, după ce-i prezentă consilierului Vacátko procesul-verbal întocmit la spitalul amintit, detectivul Brůžek întrebă :

— Domnule consilier, doriți să vă uitați și dumneavoastră puțin la povestea asta, sau o iau pe cont propriu ?

— După mine, toată afacerea asta e o tîmpenie fără pereche ; cum să-ți spun, eu unul nu prea am încredere în doctori, se înțelege, cu excepția medicilor noștri legiști, răspunse consilierul, cîntărind bine cuvintele. Otrăvire cu plumb !... Asta se practica în evul mediu...

— Eu, dacă-mi îngăduiți, îmi amintesc de o intoxicație cu plumb, dar atunci era vorba de un muncitor tipograf din Libeň ; și, dacă nu mă înșel, a mai fost un caz la Prošek, știți, veteranul acela căruia o schijă de plumb îi rămăsese sub omoplat din timpul războiului.

— Păi, vezi. Dar, oricum, te sfătuiesc să fii prudent, domnule Brůžek, nu de alta, dar omul în cauză e un ditamai secretar general. Bănuiesc însă că nu va fi nimic interesant pentru noi.

Și astfel, cazul acesta neinteresant ajunse pe mîna poliției care, de altfel, îl și trată ca atare sau, cum s-ar spune, cu lipsă de interes. În timpul acela, prins în mai multe locuri, detectivul Brůžek era sleit de puteri ; avea în agenda sa două atacuri bandițești lîngă podul din Libeň, un furt la Kobylisy și, ce mai, plumbul putea să mai aștepte. Dar dacă, în treacăt, i-ar fi trecut prin minte să-și pună întrebarea cum poate un secretar general din ministerul afacerilor publice să bea, din greșeală, o asemenea porcărie de plumb... Căci, odată, la el acasă, domnul Brůžek era cît pe ce să tragă și el o dușcă de lizol, pe care strîngătoarea lui soție îl turnase într-o sticlă de

apă gazoasă. Iată de ce reflecțiile sale erau condiționate acum, în primul rînd, de întîmplările curente.

Deodată însă — în toiul altor treburi — detectivului îi fulgeră prin minte ideea că ministerul lucrărilor publice încredințează diverselor întreprinderi mari lucrări de construcții și de acestea ține, firește, serviciul de cereri și oferte în care directorul general poate avea un rol foarte important... Iată, deci, o a doua posibilitate, adică răzbunarea. Dar dacă ar fi fost vorba de răzbunare, s-ar fi folosit o otravă cu efect imediat. Plumbul însă e al dracului de încet și domnul Brůžek știe bine acest lucru, căci învățase că pentru a deveni nociv el trebuie să se introducă în corpul omului luni de zile în șir.

Dar dacă în povestea asta o fi amestecată vreo femeie? Pînă la urmă, sătul de atîta frămîntare, porni spre minister. Îl interesa, în mod deosebit, secretara domnului secretar general.

Dar, spre marea lui dezamăgire, fu întîmpinat de o doamnă mai în vîrstă, cu niște ochi sfredelitori.

— Cu ce vă putem fi de folos ? îl întrebă secretara, cu o amabilitate profesională.

— Dacă-mi permiteți, aș vrea doar să mă uit un pic pe aici. Sînt de la poliție.

Detectivul intră într-un birou imens, în care era întins un covor gros și moale. Ei da, aici e mai frumos decît la noi la direcție, își spuse cu tristețe. Ia te uită, pe măsuța aia, o cutie elegantă, cu țigări de foi la discreție.

— De unde sînt trabucele astea ?

— De unde vreți să fie ? se minună secretara. Le cumpăr de la debitul de peste drum.

— Și ce mai cumpărați ?

— Vin.

— Să-l văd.

Vizibil indispusă, secretara deschise dulăpiorul. Domnul Brůžek fluieră de uimire, căci dulăpiorul era încărcat cu tot felul de sticle, ale căror etichete trădau un conținut de calitate superioră, la care funcționarii de poliție puteau cel mult să viseze.

— Toate astea le iau cu mine, declară, scurt și concis, detectivul.

— Credeam că aţi venit să luaţi informaţii, ripostă energic femeia cu chipul ascuţit.

— Da, coniţă, într-adevăr, am venit să mă informez ce anume minca şi bea domnul secretar general.

— Să ştiţi că era un om foarte sobru şi modest... Atacul acesta de apoplexie e pentru mine de neînţeles, spuse femeia oftînd.

— Şi mai de neînţeles însă e faptul că nu-i vorba de un atac de apoplexie, ci de o formă gravă de intoxicaţie. Aşa că fiţi, vă rog, atît de bună şi împachetaţi aceste sticle.

După aceea, domnul Brůžek se instală comod într-un fotoliu de piele, îi făcu semn secretarei să ia loc în faţa lui, şi fără să mai ţină seama că de atîta emoţie pe femeie o podidiseră lacrimile, începu s-o chestioneze despre multe lucruri utile. Şi pe măsură ce o chestiona, totul i se părea mai straniu şi mai interesant decît îşi închipuise ; nu, nu era vorba cîtuşi de puţin de un caz anost şi plicticos, era de ajuns numai s-o priveşti pe femeia aceasta, care povestea cu atita afecţiune cum în ultima vreme şeful ei se plîngea mereu de dureri şi indispoziţii şi cum slăbea văzînd cu ochii. De la un timp începuse să prefere vinul, da, acesta-i vinul pe care obişnuia să-l bea...

— Tot timpul se simţea prost... Şi, pe deasupra, mai era şi nefericit în căsnicie !

Lacrimile ce i se prelingeau pe obraji lăsau dîre în urma lor. Ia te uită, îşi spuse detectivul, la vîrsta ei se mai fardează şi se îngrijeşte ! Cui o fi vrînd, oare să placă ?

De la minister, domnul Brůžek se înapoie la direcţie, tîrziu de tot. Sosi cu o maşină ministerială, aducînd după el un pachet cu daruri, ca de moş Niculae. Cînd aşeză pe masă toate sticlele şi trabucele, colegii săi aflaţi acolo întîmplător dădură din cap afirmativ.

— Ţigara de foi Regalia media, e o ţigară de prim rang. spuse detectivul Bouše, ducînd trabucul la nas, ca şi cînd, cu guturaiul său cronic, ar fi putut să simtă ceva.

— Şi ce vin ! exclamă domnul Rous, plin de uimire. Şi dumneata crezi că toate astea sînt otrăvite ? !

— Sper că nu... În privinţa ţigărilor pot chiar să garantez ; cel puţin eu unul n-am auzit vreodată că plumbul se poate fuma. Serviţi-vă, pe astea mi le-a dat în plus

doamna secretară. E o femeie foarte plăcută și devotată trup și suflet șefului ei. Suportă greu ideea că șeful ei e nefericit în căsnicie.

— Ia te uită, drăcia dracului, se minună domnul Mrázek.

— Mda, și cazul e al dracului. confirmă Brůžek, aprinzîndu-și și el un trabuc.

În încăpere se răspîndi un fum albăstrui și plăcut mirositor, care te îmbie la meditație.

A doua zi, probele de laborator arătară că vinul era absolut fără cusur, deci negativ în ceea ce privește toxicitatea. Brůžek îi duse o sticlă negativă domnului consilier.

— E din fondul ministerului, nu se decontează, îi spuse ca o scuză. Ce mai, un traminer, fain de tot.

Consilierul îl mirosi și dădu din cap, aprobator :

— Și, altfel ?

— Altfel, din afacerea asta începe să încolțească, dacă mi-e îngăduit să spun așa, o poveste romantică. Careva e clar că l-a otrăvit, dar cine, de ce și cum, deocamdată, rămîne de văzut. El singur n-avea cum să ajungă în contact cu plumbul. Poftiți, aici e descrierea exactă a bolii ; la spital mi-au spus că pentru ei cazul e un prilej de adevărată școală ; lipsa poftei de mîncare, dureri în regiunea abdominală, dureri articulare, îndeosebi noaptea, frisoane, tulburări de vedere... Da, și aici, încă un amănunt neplăcut : cine ar fi spus că plumbul e o pacoste atît de mare ? Poftim, dacă s-a mai pomenit așa ceva : tulburarea activității sexuale.

Consilierul își înălță privirea :

— Și soția ?

— Am stat de vorbă și cu ea ; i-am spus că sînt de la societatea de asigurare. În altă ordine de idei, dumnealui nu era asigurat pe viață, așa că motivul ăsta cade de la sine. În rest, e o femeie tînără, vorbește ca din carte și pare a fi foarte instruită. Aș zice că scrie și poezii. Femeile de azi sînt în stare de orice, domnule consilier.

—Ba bine că nu, oftă consilierul. Cum s-ar zice, dumneata ai acum două : soția și secretara... Nu crezi că ar putea să existe vreo legătură între ele ?

— Ba da, m-am gîndit la asta. În cazul secretarei ar fi gelozia față de soția șefului. Nu mi-a vorbit frumos despre ea. În cazul soției... Nu, asta n-avea de ce să fie geloasă, e prea frumoasă pentru așa ceva. Mda, în cazul ei ar putea să fie altceva.

— Pe scurt, oricum am întoarce-o, tot așa iese, spuse consilierul desenînd pe o bucată de hîrtie un triunghi mare.

— Dar apropo, cum îi merge otrăvitului ?

Brůžek tăcu descumpănit, drept care consilierul își încruntă sprîncenele, dojenitor :

— Va să zică, tocmai personajul principal ți-a scăpat din vedere ! Greșeală !...

— Mă reped pînă acolo imediat ! se oferi cu zel detectivul, dar consilierul îi curmă elanul, spunînd că se va duce personal să-i facă o vizită domnului secretar general. Așa e mai bine.

Bolnavul era măgulit — cel puțin așa a declarat — de grija și asistența ireproșabilă pe care știința medicală și poliția o acordau cazului său. Socotea însă inutilă strădania de a se afla cum a pătruns în el cantitatea aceea de plumb. Dacă ar ști domnul consilier cîte analize i s-au făcut pînă acum, și-ar da seama numaidecît că nici înțeleapta medicină nu-i în stare să se descurce în cazul lui. Cine știe ce-o mai fi... Pentru el, principalul e că a trecut cu bine hopul cel greu, și e încredințat că va găsi modalitatea de a se revanșa așa cum se cuvine față de medicul salonului și față de tînărul absolvent...

— Aș fi foarte necăjit, domnule consilier, dacă despre cazul meu s-ar vorbi prea mult. Trebuie să mă înțelegeți, e vorba de anumite considerente politice. De poziția mea socială, de întreaga noastră instituție...

— Fiți liniștit, domnule secretar general, îl asigură consilierul ; cu excepția secretarei dumneavoastră, nimeni nu știe că nu-i vorba de o criză cardiacă.

Suferindul se săltă un pic, sprijinindu-se în coate :

— Îmi pare bine, secretara mea e o funcționară excelentă și, bineînțeles, știe să și tacă. E o femeie mai în vîrstă. Secretarele tinere nu-s bune la nimic...

Consilierul încuviință din cap. Ca să vezi, una din urmele descoperite de Brůžek e în aer...

— Soţia dumneavoastră vine des să vă vadă ?

— Întotdeauna în zilele de vizită. Dar de ce mă întrebaţi ?

— Cred că pentru ea a fost o lovitură grea... E tînără şi, vă daţi seama, ar fi rămas singură... Unde aţi cunoscut-o ?

— Socotiţi că amănuntul acesta ar putea avea vreo importanţă în cazul unei intoxicaţii cu plumb ? suspină impozantul bărbat pe patul său de suferinţă. Soţia mea e... cum să vă spun... o fire romantică. E mult mai tînără ca mine şi totuşi a făcut pentru mine o adevărată pasiune. Vi se pare, probabil, de necrezut...

— Deloc, deloc, se grăbi să-l încredinţeze consilierul Vacátko... De altfel, să ştiţi că dragostei nici funcţionarii de poliţie nu sînt în stare să-i reziste prea mult...

Secretarul general oftă :

— Mda, înţeleg, ştiţi, de fapt, voiam să spun că soţia mea, orfană fiind, a fost crescută şi educată de un unchi al ei, care se împotrivea categoric legăturii noastre. Era un om straniu, dar bogat. Ne-am căsătorit abia după moartea lui.

— Şi-a durat mult ? Vreau să spun, aşteptarea...

— Mai bine de un an. Pe urmă nu ne-a mai stat nimic în calea fericirii noastre.

— Tristă istorie cu *happy end*, clătină din cap consilierul. Ce mai, dragostea...

— Da, încuviinţă impozantul bărbat, dar, dintr-o dată, glasul lui nu mai răsuna atît de convingător.

Consilierul mulţumi pentru convorbire şi îşi luă rămas bun. În uşă, se mai opri pentru ca să întrebe :

— Şi pe unchiul acela... cum îl chema ?

— Jan Tučný.

— Acest domn Tučný i-a lăsat, desigur, toată averea nepoatei sale, astfel că, din punct de vedere material, soţia dumneavoastră e de sine stătătoare.

Bolnavul dădu din cap, aprobator :

— Da, bineînţeles. Dar, vă rog, pentru ce toate astea ?

— Fiţi liniştit, domnule secretar general, acesta-i procedeul normal. Orice caz de otrăvire trebuie anchetat. În plus, dumneavoastră sînteţi un funcţionar superior al sta-

tului și vrem să avem toată certitudinea... V-aș rămîne foarte îndatorat dacă nu i-ați pomeni de vizita mea soției dumneavoastră. Știți, am vrea s-o scutim de o enervare inutilă...

— Bineînțeles, căzu de acord secretarul general. E încă un copil.

—E o femeie aparte, îi spuse apoi consilierului medicul secundar. De multe ori am fost cu ea în salonul bolnavului, cînd a venit să-l vadă. S-ar părea că omul acesta se teme de ea, sau, știu eu cum să spun, se uită la ea cu atîta devotament, de ți se face ție, ca bărbat, rușine de întreaga seminție bărbătească. În schimb ea îi vorbește reverențios, adresîndu-i-se cu dumneavoastră, și-i spune : prietene !

— În rest, se spune că ar fi o muierușcă foarte șic ! aruncă, prin surprindere, consilierul.

Doctorul îl privi cu atenție și vocea i se înmuie subit :

— Da, asta, ce-i drept, este. Vi s-a spus, probabil, că ies întotdeauna s-o conduc.

— Nu, nu mi s-a spus și, de altfel, consider amănuntul lipsit de orice importanță. Cel mult dacă ați vrea s-o învățați pe încîntătoarea coniță să-și schimbe puțin atitudinea față de soțul ei !

Domnul consilier își scoase pălăria în semn de omagiu și se îndepărtă.

Ajuns la direcție, îl chemă numaidecît pe detectivul Brůžek :

— Așadar. prima constatare : domnul secretar general e sub papuc.

— Și cine nu e ? replică Brůžek cu înțelepciune.

Consilierul oftă, aprobîndu-l în tăcere. Apoi reluă :

— În al doilea rînd, am impresia că teoria dumitale cu secretara cade în mod sigur. În schimb, de distinsa coniță se interesează acum pînă și medicul curant. Și, în sfîrșit, bomba : spune-mi, dumneata știai că e bogată ? Că a moștenit un unchi bine situat, pentru simplul motiv că a fost cuminte și a avut răbdare să aștepte cu măritișul pînă după moartea lui ?...

— Nu v-am spus eu că e o poveste romantică foarte încurcată ? se umflă în pene detectivul. Gata, iau totul de la început, de data asta încep cu intendenta...

Din cele spuse de secretară, reieşe că domnul secretar general nu duce un menaj fericit cu fermecătoarea sa soţie. Ce-o fi ştiind oare despre toate astea o cunoscătoare atît de perfectă a destinelor omeneşti cum e, de pildă, o administratoare de imobil.

Spre uimirea domnului Brůžek, din convorbirea cu persoana amintită, lucrurile apăreau într-o lumină cu totul diferită, adică tocmai pe dos. Coniţa, această fiinţă delicată şi fragilă, era nefericită în căsnicie cu soţul ei ursuz, morocănos şi aspru.

— Da, domnule inspector, e o femeie care merita o altă soartă. Ştiţi, femeia asta e parcă anume făcută pentru dragoste ; ce să vă mai spun...

— Cum adică, nu se bucură de dragoste, de vreme ce e căsătorită ? ! întrebă Brůžek, cu nedumerire.

— Căsătorită ! Ha ! îi răspunse administratoarea, pe un ton dispreţuitor. Contele Besançon spunea întotdeauna că dragostea nu se confundă cu căsnicia !

— Cine mai e şi ăsta ? întrebă detectivul, bănuitor.

— Amantul contesei Casals. Sper că aţi auzit de romanul acela din care apar mereu alte volume ?

— Nu, n-am auzit... Dar asta n-are nici o importanţă... S-ar putea însă ca tînăra soţie să aibă undeva o dragoste pe care o tăinuieşte aprigului ei bărbat !

— Păi, cum să nu aibă ! exclamă triumfătoare administratoarea. Are şi o şi merită, pentru că e o doamnă fină şi delicată. Uitaţi-vă numai la paltonaşul ăsta, de la ea îl am...

În felul acesta detectivul Brůžek află despre tînărul funcţionar de poştă şi mai avu şi răgazul necesar să se repeadă pînă la oficiul poştal pentru a-l vedea pe tînăr în spatele ghişeului cu inscripţia : „Vînzări de efecte poştale". Firește, înfăţişarea nu spune întotdeauna mare lucru, în schimb referinţele culese în instituţie erau numai laude la adresa tînărului amploaiat.

Aşadar, triunghiul poate fi într-adevăr desenat : soţul, tînăra soţie şi funcţionarul de poştă (? !). Şi dacă lucrurile se schiţează în felul ăsta, putem presupune că tînărul presăra pe ascuns praful de plumb în cafeaua domnului secretar general (? !). Dar putem presupune acelaşi lucru şi despre tînăra coniţă (? !). Şi dacă este aşa — putem pre-

supune, oare, că domnul secretar general a băut această cafea cu poftă și fără nici o bănuială luni de zile sau, mai știi, poate chiar ani în șir (? !).

Orice anchetă se împotmolește la un moment dat într-un punct mort. Domnul Brůžek avea sentimentul că el însuși se afla acum în punctul acesta mort. Cei de la laboratorul direcției îl învățară că pentru otrăvirea cu plumb se poate folosi, cel mai sigur, acetatul de plumb, adică arhicunoscuta vopsea albă, pe care o cumperi fără teamă la orice drogherie. Mai știi ? Te pomenești că și-au zugrăvit casa cu o asemenea porcărie ? !

Se duse repede la domnul consilier, îi ceru doi oameni și-i expedie de urgență la locuința secretarului general. Îi sfătui să mărturisească deschis că sînt de la poliție, avînd misiunea să ia probe de zugrăveală și vopsea de pe pereții apartamentului... Firește, cu acest prilej trebuiau să cerceteze cu atenție întreaga locuință.

Coniția îi întîmpină în același capot violet, fumîndu-și tacticos țigara dintr-un port țigaret lung, în timp ce ochii săi rotunzi trădau o uimire neputincioasă, fără margini. Multă vreme nu fu în stare să priceapă ce anume doreau oaspeții nepoftiți.

—Pereții ? Mă rog, dar să nu-i zgîriați prea tare. Credeți că din cauza lor suferă de inimă soțul meu ?

Pînă la urmă însă pricepu cum stau lucrurile și spuse :

— De fapt, dacă stau și mă gîndesc bine, nu e cu putință ! Și eu simt uneori o tristețe și o apăsare grea. Pe suflet... Nu s-ar putea, domnilor, să luați o probă și din sufletul meu ? !

Domnii căscară un pic ochii, ușor descumpăniți, dar numaidecît se apucară de treabă. Răzuiră puțin din zugrăveala antreului, apoi se duseră în bucătărie și în camerele de locuit. Coniția, scai după ei. Cînd ajunseră în sufragerie, primitoarea gazdă deschise bufetul și umplu două pahărele cu lichior de ciocolată.

— Serviți, domnii mei, sînteți desigur obosiți.

— Știți, începu să bîiguie unul din polițiști, noi, cum să vă spun, noi sîntem în exercițiul funcțiunii și... și nu-i îngăduit...

Femeia rîse sonor :

— Tot ce nu-i îngăduit e frumos.

În clipa aceea, unul dintre polițiști, cu mai multă prezență de spirit, declară că nu văzuse încă baia, și trebuia neapărat s-o vadă.

Celălalt rămase singur cu gazda și în sinea lui își repeta necontenit tot ce învățase despre otrăvirea cu plumb. În primul rînd plumbul e un element toxic cu efect întîrziat ; deci, dacă nu va avea încotro și va fi silit să bea acest păhărel, nu putea în nici un caz să moară imediat. Dar asta nu era decît o slabă mîngîiere. Dădu repede peste cap păhărelul cu lichior de ciocolată și se prefăcu apoi că băutura e pe placul lui.

Cum se întoarse colegul său, care trăsese chiulul în baie, îl îndemnă pe un ton veninos :

— Hai, Pepík, bea și tu și s-o întindem odată, că prea o deranjăm pe distinsa coniță.

Distinsa coniță însă le mai umplu o dată păhărelele și, numai după ce le dădură pe gît, îi lăsă să plece.

— Acum, scumpul meu Pepík, sîntem amîndoi în aceeași situație, spuse cel dintîi, cînd ajunseră în stradă. Murim amîndoi odată.

—Chiar în aceeași situație n-aș crede că sîntem, prietene. Uite, eu am ceva ce tu n-ai ! îi răspunse celălalt triumfător și scoase din buzunar o periuță de dinți înfășurată într-o batistă.

— E cam murdară.

— Păi da. Și tocmai de aceea mi-a dat mie prin minte ceva. Știi, după un timp albul de plumb se înnegrește...

Probele de laborator arătară că zugrăveala era nevătămătoare. În schimb, pe periuța de dinți se găsiră urme puternice de acetat de plumb.

În sfîrșit, detectivul Brůžek nu mai avea nici un motiv de șovăială. Luă repede o mașină, se urcă în ea însoțit de domnul Bouše și porniră amîndoi spre locuința tinerei conițe, înarmați, firește, cu o aprobare de percheziție domiciliară.

— Oameni buni, le spuse conița, îmbrăcată mereu în capotul ei violet, oameni buni, mi se pare mie, ori v-ați ieșit din minți de-a binelea ? Ce vreți de la mine ?

— De pildă, să ştim de unde cunoaşteţi minunatele proprietăţi ale albului de plumb ? Înainte însă de a vă aminti de acest amănunt, v-am ruga să ne spuneţi cu ce-şi curăţa dinţii soţul dumneavoastră...

— De unde să ştiu eu, se răsti tăios coniţa şi ochii ei rotunzi se întunecară de o mînie atît de fioroasă încît, pentru mai multă siguranţă, domnul Brůžek preferă să se dea un pas înapoi.

— Cine v-a recomandat folosirea acetatului de plumb ? Nu cumva tînărul domn de la etajul patru ?...

Femeia zîmbi.

— Ah, nu, ce-aveţi cu el, e un băiat extrem de drăguţ. În definitiv, albul de plumb e cunoscut de cînd lumea. Din casa noastră, cel puţin, nu lipsea niciodată...

Rostise aceste cuvinte cu atîta calm, încît detectivul simţi fiori de gheaţă prin tot corpul. Deodată îşi aduse aminte de cele ştiute despre unchiul ei : îl aşteptase cuminte să moară...

— Fiţi bună şi îmbrăcaţi-vă, trebuie să ne urmaţi !

În timp ce gazda se gătea, domnul Rous aduse din baie trei cutii cu praf de curăţat dinţii.

— Cretă levigată, cu asta se poate amesteca foarte bine albul de plumb.

Între timp coniţa se îmbrăcase cu taiorul verde strîns pe corp şi continua să fie de un calm imperturbabil. După ce luă loc în maşină, spuse mirată :

— Nu ştiu ce doriţi să aflaţi de la mine ? Pe cîte ştiu omul a venit pe lume ca să moară !...

— Asta aşa e, replică domnul Brůžek. Dar nu atunci cînd vă convine dumneavoastră.

La amiază mai fu adus la direcţia a patra şi tînărul funcţionar de poştă. Palid la faţă, închisese ferestruica de la ghişeu şi, însoţindu-i pe cei doi domni care veniseră să-l însoţească, îi asigurase tot timpul că nu putea fi vorba decît de o eroare, căci el îşi ţinea socotelile într-o ordine desăvîrşită.

Cînd în timpul interogatoriului fu întrebat dacă o cunoaşte pe fermecătoarea doamnă de la etajul întîi, tînărul tăgădui.

—Nu v-aţi întîlnit cu ea niciodată ?

— Nu.

— N-aţi fost la ea niciodată ?

— Nu.

— N-aţi primit-o în vizită niciodată ?

— Nu.

—Vă daţi seama că minţind vă agravaţi situaţia ? Nu mai faceţi pe cavalerul şi spuneţi adevărul. Altfel, o aducem aici să vă spună ea de la obraz ceea ce ne-a spus şi nouă. De cîte ori a fost la dumneavoastră noaptea ?

Alb ca varul, tînărul se cutremură şi spuse cu o voce deznădăjduită :

— Vă asigur că totul n-a fost decît o idilă pură şi nevinovată. Nici măcar nu m-am atins de ea. Femeia aceasta n-a încălcat niciodată fidelitatea căsniciei ei. E, într-adevăr, un înger, credeţi-mă !... Întotdeauna mi-a vorbit numai despre contopirea sufletelor. Despre eternitate...

— Bine, bine. Dar, fiindcă tot am ajuns la această eternitate, spuneţi-mi : dumneavoastră i-aţi procurat otrava ?

Tînărul se ridică în picioare, luînd o poziţie de parcă ar fi vrut să înfrunte un duşman fioros ; apoi se lăsă înapoi pe scaun şi se uită la anchetator cu o privire ce trăda groaza şi uimirea deopotrivă.

Interogatoriul fu întrerupt.

Printre altele şi pentru faptul că în sfîrşit sosiseră şi ştirile cu privire la împrejurările în care decedase Ján Tučný, fost proprietar de bunuri imobiliare în cartierul Vinohrady, unchiul soţiei secretarului general. Murise în urma unui atac de cord, urmat de o hemoragie cerebrală.

— Şi gata, s-a rezolvat, spuse consilierul. Hemoragia cerebrală e ultima fază a otrăvirii cu plumb. Numai că noi n-o să-i putem dovedi acest lucru niciodată, deoarece unchiul a fost incinerat. A avut ea grijă de asta, ca să fie sigură.

Spre stupoarea tuturor, tînăra şi fermecătoarea coniţă nu tăgădui nimic, dar absolut nimic. Nici în cazul unchiului, nici în cazul soţului. Cel ce continua însă să nege, cu înverşunare, era tînărul amant, care, potrivit propriilor sale afirmaţii, nici măcar amant nu-i fusese.

În ziua următoare detectivul Brůžek ciocăni la uşa domnului consilier şi, fără să mai aştepte să fie poftit,

dădu buzna în biroul șefului cu o periuță de dinți în mînă.

— Domnule consilier... uitați-vă, asta-i periuța tînărului... Aceeași descoperire... acetat de plumb...

Fu nevoit să se așeze, căci constatarea aceasta nemaipomenită îi sleise puterile.

Consilierul Vacátko luă periuța și, cercetînd-o, dădu din cap :

— Ei, da, ce-i al ei e al ei. A fost totuși o amantă fină și delicată. L-a luat repede din prima zi, ca de data asta povestea să nu se mai întindă prea mult.

Coniţa a mai trăit după aceea cîțiva ani într-un sanatoriu particular de boli psihice, unde, o dată pe lună, era vizitată de doi bărbați. Se uita de fiecare dată la ei cu o nespusă mirare, de parcă n-ar fi fost în stare să înțeleagă cum de mai erau în viață.

MIC ŞI MARE

Femeia palidă care ţîşni pe neaşteptate din ceasornicăria şi giuvaergeria domnului Rynholc, acea mică prăvălioară aflată în piaţa Karol chiar peste drum de tribunal, avea gura căscată. Dar nu striga ; nu scotea nici măcar un sunet ; în ochii ei însă se citea o groază nemărginită, care de bună seamă îi sugruma gîtlejul.

De pe cornişa tribunalului îşi luară zborul porumbeii ; unul se roti deasupra capului înspăimîntatei femei şi ei i se păru că era sufletul domnului Rynholc, care-i mulţumea pentru faptul că deschisese uşa prăvăliei, înlesnindu-i astfel înălţarea netulburată spre ceruri.

În schimb, femeia căzu grămadă la pămînt, cuprinsă de un leşin adînc.

Primul o zări, de la etajul al doilea al tribunalului, un tînăr grefier care încă din primele ceasuri ale dimineţii îşi omora plictiseala privind strada. Avea el asemenea momente, cînd i se ura să mai copieze hîrtiile acelea anoste ce nu se mai sfîrşeau. Strigă :

— Acolo, jos, s-a întîmplat ceva ! Şi se năpusti în stradă, urmat îndeaproape de portarul instituţiei, căruia funcţia nu-i permitea să-l lase afară din tribunal pe vijeliosul grefier, fără măcar să ştie încotro se îndreaptă.

În jurul femeii se şi strînsese o droaie de curioşi cărora bărbatul în uniformă de portar le porunci cu autoritate să se împrăştie ; şi fiindcă adăpostul cel mai apropiat era prăvălia domnului Rynholc, portarul o transportă pe femeie acolo, ajutat de tînărul grefier.

Iată însă că în clipa aceea doamna îşi veni în fire, şi, realizînd unde se află, scoase un strigăt sfîşietor şi leşină pentru a doua oară. Nu lipsise mult să leşine şi tînărul grefier, care zărise în spatele tejghelei, zăcînd într-o baltă de sînge, un trup omenesc.

Pentru prăvălioara aceea mică, haosul era aici destul de mare, ca să nu mai vorbim de faptul că, peste el, înce-

pură să bată simultan toate ceasurile acelea de mărimi, forme, mărci și tonalități diferite, ale căror unsprezece lovituri răsunară în momentul respectiv ca o adevărată orgă angelică.

— Ei drăcie, ce poveste, spuse portarul cu chibzuință ; căci pentru el era limpede acum de ce ieșise atît de înspăimîntată femeia în fața prăvăliei și de ce nu fusese în stare să sufle o vorbă. Uite, pînă și grefierul și-a pierdut cumpătul și se părea că starea lui era chiar mai gravă decît a femeii, care încetul cu încetul se trezea din al doilea leșin. Fără să mai stea pe gînduri, portarul trecu repede strada, intră în clădirea tribunalului și telefonă la poliție. Cum poliția nu era departe și mai cu seamă fiindcă o chemase tribunalul, apărătorii ordinei publice se înființară la fața locului neîntîrziat, în frunte cu însuși consilierul Vacátko.

Un asasinat chiar în fața clădirii tribunalului — asta e, fără îndoială, o pată pe care poliția dorește s-o șteargă cît mai repede cu putință ; tribunalul și poliția sînt doar o apă și-un pămînt, iar consilierul de justiție și cel de poliție sînt, într-un fel, colegi care se respectă și se stimează reciproc și fără rezerve. Era deci limpede că domnul consilier Vacátko putea să-l onoreze cel mai bine pe consilierul de justiție Ponahlo [1], descoperindu-l pe criminal cu promptitudine și trimițîndu-l de urgență în fața completului de judecată.

Deocamdată însă, așa cum se prezentau lucrurile, situația era cam albastră.

Femeia și grefierul, acesta din urmă încă verde la față, fură transportați peste drum în clădirea tribunalului unde li se luă un interogatoriu fulger într-o cameră specială. În acest timp, în prăvălioara domnului Rynholc oamenii de la direcția a patra își dădeau toată silința să descopere ceva, ajutați, firește, de medicul poliției care nu putea însă să le spună nimic altceva, decît ceea ce părea absolut evident : Rynholc fusese omorît cu o lovitură puternică la cap, cu alte cuvinte, potrivit celui mai obișnuit procedeu cu care erau uciși de ani în șir bijutierii și ceasornicarii.

Și totuși se punea întrebarea : ce socoteli și-a făcut criminalul de-a cutezat să ucidă ziua în amiaza mare, cînd

[1] Cîrăbitu (ceh).

străzile sînt atît de animate. În orice moment cineva putea să intre pe neașteptate în prăvălie, așa cum de altfel s-a și întîmplat cu biata femeie, care venise să-și scoată de la reparat ceasornicul ei deșteptător. Așteptase sărăcuța destul pînă să se încumete să strige :

— Hei, nu-i nimeni în prăvălie ? !

Nici la această chemare nu s-a mișcat nimeni ; abia după aceea un domn a deschis ușa și, vîrîndu-și capul înăuntru, a întrebat :

— Domnul Rynholc nu-i aici ?

— Nu, s-o fi repezit și el pînă undeva, i-a răspuns femeia, iar necunoscutul a strigat că vine niței mai tîrziu, căci nu stă departe, doar cu o stradă mai încolo.

Îl descoperiră numaidecît și acesta fu primul succes al poliției, drept care, consilierul de justiție Grăbitu se grăbi să spună :

— Dacă treburile merg atît de rapid, pînă poimîine făptașul poate fi adus în fața curții cu juri.

Domnii de la tribunal își permit uneori să glumească chiar și în acele împrejurări în care ironia nu-și are locul, ca să nu mai vorbim de faptul că în cazul de față nu era cîtuși de puțin îndreptățită.

Împricinatul era zarzavagiul din strada Myslikova ; acesta nu putu însă să adauge nimic la cele declarate anterior de martoră, pe care o recunoscu din prima clipă, după cum și martora la rîndul ei îl recunoscu fără nici o dificultate. Venise acolo ca să-l întrebe pe domnul Rynholc dacă făcuse rost de un arc special pentru un ceas de-al lui vechi. Cînd însă clienta care se afla în prăvălie i-a spus că patronul s-a repezit, probabil, pînă undeva, s-a dus și el înapoi la treburile lui. Nu i s-a părut nimic suspect ; de altfel, dincolo de ușă n-a trecut și de aceea nici nu a avut ce să vadă.

— Și, mai departe, ce s-a mai întîmplat, stimată doamnă ? întrebă nerăbdător consilierul Vacátko, pe un ton aproape morocănos, căci timpul se scurgea cu o repeziciune uimitoare și pînă în clipa aceea polițiștii nu descoperiseră încă nici un element esențial.

— Mai departe, ce să fie, nimic, atîta doar că am așteptat și am bătut cu poșeta în tejghea, știți, ca să-l fac

atent pe domnul ceasornicar... Pe urmă însă mi s-a părut mie ceva suspect ; fiindcă, mi-am zis în sinea mea, dacă domnul Rynholc s-ar fi dus undeva ca să zăboveaască, de bună seamă ar fi închis ; căci, vorba ceea, prăvălia e ticsită cu marfă, și încă din aceea scumpă ; iată de ce m-am gîndit să trag niţel de draperia aceea verde, din fundul prăvăliei. Dar cum am trecut de tejghea... Maica ta, Hristoase, m-a apucat groaza, domnule prefect ! strigă femeia, izbucnind în hohote de plîns, însoţite de sughiţuri şi frisoane. Ştiţi, zăcea, zăcea acolo !...

Consilierul oftă din adînc. În primul rînd pentru titlul conferit, și apoi pentru că avea în faţa sa tipul clasic de martor care descoperă crima, dar nu ştie nimic în plus, fiind astfel pentru poliţie un martor perfect inutil. Poliţiei îi plac martorii care observă ceva. Femeia asta însă a observat numai o baltă de sînge în spatele tejghelei, și în această baltă un trup omenesc ; ceea ce pentru poliţie nu prezintă nici un interes.

— Înainte de a intra dumneavoastră în prăvălie, n-a ieşit nimeni de aici ?

Femeia răsuci din cap.

— Dar, în spatele prăvăliei, n-aţi auzit nici un zgomot mai suspect ?

Femeia răsuci din cap pentru a doua oară. De altfel, uşa din fundul prăvăliei ce dă spre gangul imobilului era încuiată pe dinăuntru, şi deci e limpede că făptaşul nu putuse ieşi pe acolo. Venise şi plecase pe uşa principală, deasupra căreia atîrna un clopoţel de alarmă. În ziua aceea clopoţelul fusese întrerupt. Îl întrerupsese probabil domnul Rynholc, ştiind că va rămîne tot timpul în prăvălie. Pentru orice eventualitate, poliţiştii luară amprenta digitală de pe pîrghia clopoţelului, dar, de bună seamă, nici asta n-avea să le spună mare lucru.

De altfel, amprente digitale găsiră destule în prăvălie ; cele mai multe se aflau însă pe geamul tejghelei, dar era greu de presupus că tocmai acolo avea să şi le lase făptaşul.

Consilierul oftă pentru a doua oară. Avea înaintea lui un caz al dracului de greu, deoarece erau puţine elementele suspecte de care omul să se poată agăţa. Pentru orice eventualitate, îşi trimise oamenii să afle tot ce se putea

afla despre familia domnului Rynholc, căci, vorba ceea, nu se știe niciodată de unde sare iepurele și te pomenești că tocmai de aici se trage toată povestea; un holtei bătrîn poate avea oricînd niște rubedenii interesate de moartea lui. Apoi, ar mai fi de luat în considerație și femeile; trebuie văzut dacă nu cumva domnul Rynholc era un cunoscut al localurilor de noapte; de obicei bărbații mai vîrstnici au înclinație spre asemenea aventuri și, cine știe, s-ar putea ca tocmai din direcția asta să fi bătut un vînt periculos... Dădu toate dispozițiile în acest sens, încredințat însă că nimic din toate astea nu va duce la atingerea țelului final; de ce, nici el nu știa, asta ține de un simț aparte al polițistului.

Se uită cu vădită nemulțumire spre locul unde se afla tînărul și agilul redactor, care adeseori își băga nasul în meseria lui.

— Sluga dumneavoastră, domnule consilier, strigă voios tînărul și începu să se agite peste tot cu carnețelul în mînă, cerînd să i se fotografieze prăvălioara și pe din afară, și pe dinăuntru.

— Ce-i, redactorașule, iar ai de gînd să-mi vii cu o teorie polițistă proprie? mormăi Vacátko îmbufnat.

— Ferit-a sfîntu, domnule consilier, gata, m-am lecuit de talentul meu de detectiv... Dar știți, e amiază, tipografia noastră e în gol de producție, și profităm și noi de ocazie să scoatem o ediție specială, răspunse redactorul, zîmbind.

— Bravo, am s-o cumpăr, cine știe, poate în felul ăsta mai aflu și eu ceva, rînji consilierul, cu un aer de superioritate, dar asta nu-l jigni cîtuși de puțin pe harnicul nostru redactor. Căci el știa prea bine că greutatea specifică a senzaționalului în gazetărie constă în faptul că nimeni nu știe nimic, cititorul avînd astfel posibilitatea să meargă singur cu gîndul mai departe, născocind cîte și mai cîte. Dacă i se pun pe tavă prea multe dintr-o dată e al dracului de greu să mai scrii pe urmă un articolaș ca lumea.

— Cum văd, dumneavoastră n-ați avea nimic să-mi spuneți, nu-i așa, domnule consilier? își încercă, în orice caz, norocul.

— Ai o intuiție perfectă, redactorașule, îi răspunse consilierul — odată și-odată tot o să iasă ceva din dumneata!

Redactorul ceru să fie fotografiată martora fără voie ; de atîta agitaţie şi enervare, femeia zîmbi în obiectiv cu toată cochetăria.

— Despre cei doi care au ieşit din prăvălie poliţia încă nu ştie nimic ? !

Consilierul tocmai se pregătea să-şi aprindă o ţigară, dar la auzul acestei întrebări, vîrî cutia cu chibrituri înapoi în buzunar, iar ţigara neaprinsă rămase agăţată între degete.

— De unde i-ai mai scos şi pe ăştia doi? mîrîi Vacátko, uitîndu-se mirat la detectivul Brůžek, care sta ceva mai departe şi ridica din umeri deopotrivă de nedumerit.

— Ştiţi, domnul acela de la tribunal, grefierul... şopti redactorul, cu discreţie.

Consilierul îşi spuse în sinea lui că flăcăul ăsta de la ziar avea totuşi în el o fărîmă de talent şi se năpusti furios la bietul grefier care îndrăznise să-i spună redactorului mai mult decît le spusese reprezentanţilor poliţiei.

— Dar bine, domnule consilier, ce-aţi fi vrut să spun, dacă nici unul dintre oamenii dumneavoastră nu m-a întrebat nimic ? se apără nefericitul grefier. În afară de asta, v-aş ruga să mă înţelegeţi ; pentru mine, e oarecum penibil să... Dar mai bine să tac.

— Dumneata n-ai de ce să taci, dumneata trebuie să vorbeşti, tună consilierul.

— Desigur, aveţi dreptate, dar, ştiţi, din treaba asta domnul Grăbitu, îl ştiţi, consilierul nostru, ar putea trage concluzia că eu... vă rog frumos să mă înţelegeţi...

— Înţeleg, ripostă consilierul Vacátko ; domnul judecător ar putea trage pe bună dreptate concluzia că dumneata nu te omori cu munca, şi că în loc să te ţii de treabă, caşti gura pe fereastră în orele de serviciu, ceea ce, firește, nu-i frumos şi nici nu se cuvine. Noi însă sîntem poliţie şi poliţia are nevoie chiar şi de amănuntul cel mai neinsemnat... Cum arătau cei doi care au ieşit din prăvălie ?

— Cum să arate ? Erau doi bărbaţi...

— Au ieşit puţin sau mult înainte de a intra femeia aceea ? Au fost singurii vizitatori ai magazinului ?

— Asta, vă rog frumos, nu ştiu, fiindcă totuşi, vă rog să mă credeţi, eu nu mă uit tot timpul pe fereastră, ci

numai așa, din cînd în cînd, îmi mai ridic ochii și eu nițel de la munca mea sîrguincioasă, ca să-mi odihnesc puțin vederea, șopti umil grefierul și mărul lui Adam începu să-i joace pe gîtlejul uscățiv.

— Din partea mea, poți să te expui de tot în fereastră și să nu mai faci absolut nimic, mie puțin îmi pasă ; dimpotrivă, mi-ai face chiar o deosebită plăcere, spunîndu-mi-i pe toți care s-au perindat prin prăvălie de azi-dimineață. Pentru asta voi propune să ți se aducă laude, pricepi ?

— Pricep... Dar eu nu-i știu chiar pe toți care au fost acolo de azi-dimineață... Și-apoi, eu nu mă uit ce se întîmplă într-o singură prăvălie, ci privesc strada în general. În felul ăsta am văzut, azi, înainte de amiază, ora exactă nu mi-o amintesc, doi bărbați ieșind din această prăvălie. Nu știu cum arătau, și nu știu nici măcar încotro s-au dus... Pentru ziar însă, mi-am zis eu, ar putea fi interesant...

— Și de ce nu te-ai uitat bine la ei, tinere domn ? întrebă cu voce blajină detectivul Brůžek, văzînd că domnul consilier n-avea de gînd să pună în clipa aceea nici o întrebare, deoarece era cufundat într-o meditație adîncă : Ceva ciudat trebuie să fi văzut dumneata la ei, nu ? De pildă, o valiză mică sau o servietă.

— Credeți ? ! se miră grefierul. Și de ce ar fi trebuit neapărat să aibă așa ceva ? A, da, înțeleg, dumneavoastră credeți că cei doi... Dar nu, așa ceva eu nu pot să afirm. Eu știu doar atît că unul era mai mic, adică scund, iar celălalt mai mare, adică înalt...

— Asta se întîmplă, spuse Brůžek, plictisit. Altceva nimic ?

Grefierul clătină din cap în semn că nu, și se vedea limpede că-i părea rău.

După ce plecară domnii de la poliție, tînărul grefier îi spuse redactorului :

— Să știți însă că diferența dintre ei era, într-adevăr, foarte mare. Cel mic era tare scund, iar cel mare era...

— Tare înalt, îl completă redactorul, ca un om inițiat. Nici o grijă, am transmis totul la redacție prin telefon.

Peste puțin timp să cumpărați ediția specială. O să ajungeți celebru...

Și rostind acestea plecă și el ; grefierul se duse înapoi în neinteresantul său birou, unde azi era, bineînțeles, în centrul atenției generale ; pînă și blonda aceea nostimă, de la registratură, veni să-l vadă, țuguindu-și frumos buzele ei rujate. În cele din urmă îl chemă la el însuși domnul consilier Grăbitu.

— Ascultă, tinere, dacă tot te uiți pe fereastră, cel puțin uită-te ca lumea. Am auzit că urmele descoperite de dumneata n-au nici o valoare pentru poliție.

Grefierul făgădui pe viitor să se îndrepte în această direcție și, respectuos, ieși de-a-ndăratelea din distinsul birou al consilierului de justiție.

Poliția părăsise între timp locul crimei, dar nu înceta să lucreze cu înfrigurare. Primele rapoarte nu aduseră însă nimic nou. Rudele ceasornicarului și bijutierului Rynholc nu trăiau la Praga, ci la Kardašova Řečice. Era vorba de cîteva surori și de niște nepoți și nepoate, toți oameni foarte cinstiți și onorabili.

În privința vieții de noapte, nu se constatase deocamdată nimic doveditor. Oricum, asemenea lucruri se pot afla abia noaptea.

— Va să zică, am feștelit-o, spuse consilierul cu o voce posomorîtă.

— Mi-aș permite totuși să subliniez că marfa furată din prăvălie poate fi urmărită cu destulă ușurință. Știți, ceasurile, inelele, broșele... Cum se ivește ceva de vînzare, gata, ne și repezim...

Avea perfectă dreptate domnul Mrázek și, firește, detectivii primiră pe loc instrucțiuni în acest sens. Dificultatea consta însă în faptul că deocamdată nu era limpede cîtă marfă dispăruse, deoarece domnul Rynholc nu-și prea ținea registrele într-o ordine desăvîrșită. De altfel, pentru constatarea exactă a rezervelor sale în mica prăvălioară se aflau acum doi oameni de specialitate. Dar, în afara unei sumbre pustietăți și a petelor de sînge închegat, nu mai rămăsese aici nimic interesant. Cel mult ceasornicele care nu mai conteneau să bată orele, amintindu-le celor doi

oameni întristați amănuntul și mai întristător că toți, pe lumea aceasta, sîntem trecători.

Consilierul Vacátko aprobase, bineînțeles, măsurile ce urmau a fi luate în zona praghează ; știa că detectivii îi cunoșteau la perfecție pe toți revînzătorii, și mai știa că în cazul de față aceștia aveau să fie de partea poliției, nu de alta, dar omorul nu făcea niciodată casă bună cu negoțul lor ; așa că soarta aceluia care va încerca să plaseze ceva într-un asemenea magazin era dinainte pecetluită.

— Ce ne facem însă, domnilor, dacă făptașul e un tip deștept și mai așteaptă un timp cu vînzarea ? Dacă așteaptă, să zicem, o jumătate de an — și nu văd de ce n-ar aștepta, cînd e în joc propriul său cap — asta va fi pentru noi o rușine de neuitat. Parcă-l și văd pe redactorul acela scriind : Crima din fața onoratului tribunal a rămas nedescoperită !...

Rostind aceste cuvinte, consilierul își trosni degetele și porunci să i se aducă de jos ediția specială. Era tare curios să afle cam ce se poate scrie în legătură cu un asasinat despre care poliția nu-i în stare să încropească nici măcar un amărît de raport oficial.

— Și totuși ce-i al lui e al lui, domnule consilier. Băiatul ăsta are iuțeală, mi-aș îngădui să menționez, spuse detectivul Brůžek, în timp ce se uita în ziar peste umerii consilierului Vacátko. E adevărat că nu-i decît o singură gazetă și omul nu află mai nimic din ea, dar, oricum, băiatul ăsta e isteț și operativ !

Consilierul lăsă ediția specială pe masă și reflectă un pic. Apoi întrebă :

— Ascultă, domnule Brůžek, cam ce crezi dumneata că ne-ar trebui pentru rezolvarea acestui caz ?

Tăcere. Detectivul Brůžek se gîndea, în timp ce consilierul Vacátko se plimba prin biroul său, așteptînd să-i fiarbă cafeaua. Cu o ușoară nervozitate și aproape fără nici un rost, își udă ficusul.

— Acest caz, domnule Brůžek, are nevoie de o idee ! De nimic altceva...

Și știau și unul și celălalt că era nevoie de o idee neobișnuit de înțeleaptă, dar totodată neobișnuit de greu de găsit...

Se anunțară cei doi specialiști care întocmiseră inventarul în prăvălioara ceasornicarului-asasinat. Potrivit celor constatate și parțial potrivit unor aprecieri personale, se furase foarte mult. Prăvălioara nu era atît de prost aprovizionată, cum s-ar fi părut la prima vedere ; domnul Rynholc avea o clientelă largă și, spre marea lor mirare, vindea destul de multe obiecte de argint și aur ; în general, se ocupa mai puțin cu reparatul ceasornicelor. Și totuși există un document referitor la achiziționarea unei cantități de cincizeci de ceasuri cu brățară, dar care nu sînt de găsit.

— Nici la el acasă ? întrebă consilierul.

Experții se uitară unul la altul nedumeriți.

— Cine a făcut percheziția domiciliară ?

— Percheziția urmează abia s-o facem... Știți, dînsul n-avea cheile asupra lui, și oamenii noștri au trebuit să se întoarcă la direcție și să ia un lăcătuș, mărturisi șovăitor detectivul Mrázek.

— Cum adică, n-avea cheile ? !

— Simplu, nu le avea. Mie, vă spun cinstit, povestea asta mi s-a părut suspectă de la bun început. Nici cheile de la prăvălie, nici cele de-acasă, nimic. În fața magazinului a trebuit să las de pază un gardian, căci fără chei ușa nu poate fi încuiată...

— Asta nu poate să însemne decît un singur lucru : că aceste chei au fost furate, spuse categoric consilierul, uitîndu-se atent la corpul său de detectivi.

În capătul coloanei, domnul Bouše strănuta.

— Așa este...

Și așa și era. Cînd deschiseră ușa apartamentului, aflat într-un bloc întunecat din cartierul Vyšehrad, avură prilejul să constate că înaintea lor mai fusese cineva pe acolo. Lucrurile din casă erau toate la locul lor, făptașul venise fără îndoială pentru un anume obiect de dimensiuni mici și valoare mai mare.

— Din ce în ce mai bine, bodogăni consilierul cînd oamenii se întoarseră să-i raporteze. Amprente ioc, urme nici una, nu-i așa ?...

— Nici una, confirmă cu satisfacție domnul Brůžek. Ca întotdeauna, aveți dreptate. Așa e...

— Singurul noroc, îl întrerupse consilierul, e că povestea asta n-a apărut în această ediție extra. Mie unul nu-mi plac deloc edițiile extra.

De data aceasta însă domnul consilier se înșela, într-o oarecare măsură. Sînt cazuri în care și edițiile extra pot fi folositoare...

Se repezi personal pînă la Vyšehrad să cerceteze și el locuința jefuită. Era limpede că făptașul descuiase apartamentul cu cheia, iar la plecare trăsese ușa în urma lui, lăsînd cheia în broască pe dinăuntru. Neplăcută imagine, foarte neplăcută : așadar, în timp ce noi goneam spre prăvălioara aceea amărîtă, cineva lucra aici nestingherit, în liniște și voie bună. Să nu-mi spuie mie nimeni că asta n-a fost isprava unui specialist !

Dacă nu chiar a mai multor specialiști !

Și din nou își aminti de cei doi pe care-i văzuse uscățiunea aceea de grefier și despre care scrisese și micuțul redactor.

Cînd se înapoie la direcție, îl aștepta acolo un bărbat voinic, lat în umeri, purtînd pe el o scurteică ponosită. Se uită doar la el și își dădu numaidecît seama că era șofer de taxi.

— Ce-mi aduci ?

— Ce să vă aduc, domnule consilier, nimic, dar știți, am și eu experiența mea și am venit să vă spun că știu...

Și omul scoase din buzunar ediția specială a ziarului de seară.

„Am presimțit eu imediat că redactorașul acela o să-mi pricinuiască necazuri", își spuse în gînd consilierul și, oftînd, îl pofti pe șofer să ia loc.

— Uitați-vă, aici scrie că din prăvălie au ieșit doi : unul mare și unul micuț... Eu vreau să vă aduc la cunoștință că am dus doi ca ăștia, unul înalt și unul micuț. La Beroun i-am dus... Chiar acum m-am întors de acolo și tot acum am cumpărat și gazeta asta și...

— Și tot acum vii să... Da, foarte corect din partea dumitale, încuviință consilierul. Dar altceva ce mai știi despre acești doi ? Cum arătau ? Că unul era mai înalt și celălalt mai scund, nu mi se pare de loc ciudat.

— Asta așa e, mă rog frumos, ciudat e însă că unul era tare înalt, iar celălalt tare scund. Cînd s-au urcat în mașină, mi-am zis că-s Pat și Patachon, dacă-i știți, mare bășcălie e și cu ăștia doi...

Consilierul căzu pe gînduri. La drept vorbind, redactorașul a făcut bine scoțînd ediția extra!

— Spuneai că i-ai dus la Beroun? Și de unde i-ai luat?

— De lîngă scara aceea din dreptul podului Palacký.

— Și n-ai observat dincotro veneau?

— Asta, nu... Dar din față precis nu veneau. Veneau, ca să zic așa, dinspre strada Trojan.

— Adică dinspre Vyšehrad!

— Asta, sigur. Nu încape nici o îndoială că veneau de undeva din apropiere, căci altfel găseau ei un taxi în altă parte.

— Și nu te-a izbit nimic la ei?

— Ba da, asta da. M-a izbit faptul că au angajat un taxi pînă la Beroun. Așa ceva nu se întîmplă în fiecare zi. Și dacă totuși se întîmplă, apăi, cel mult noaptea, după chefuri. O dată, dacă vreți să știți, am avut o cursă pînă la Mladá Boleslav; da, erau trei domni foarte nobili, dar beți criță...

— Deocamdată să rămînem la Beroun. Ceidoi n-aveau cumva asupra lor un pachet? O valijoară? O servietă?

Taximetristul răsuci din cap, cu întristare.

— La ce oră te-au angajat?

— La unsprezece și jumătate fix; m-am uitat anume la ceas, pentru că voiam să știu exact cît fac pînă acolo.

— Unde ai mașina?

— Afară, am venit direct încoace. Dar de ce?

— Vrem să ne uităm și noi puțin prin ea. Cine știe, poate le-a căzut ceva din buzunar!

Șoferul se grăbi să iasă, plin de însuflețire — însoțit de domnul consilier și de încă un domn — ca să deschidă cît mai repede rabla sa, o Praga veche cu tapiserie zdrențuită. Domnii scoaseră din mașină pernele și cercetară cu atenție fiecare colțișor. Ar fi vrut să ia și amprentele digitale.

— Un moment, domnilor, cu asta n-are rost să vă obosiți, purtau mănuși.

— Ești absolut sigur ?

— Asta, da. Că, vorba ceea, ce face omul la un drum atît de întins, nu-i așa ? Ca să-mi omor timpul, m-am uitat și eu din cînd în cînd să-i văd prin oglinjoară.

— Erau eleganți ?

— Nu, asta n-aș putea să spun... Dar oricum, jerpeliți nu erau... erau, ca să zic așa, mai curînd niște fanți hogo-fogo, dacă știți ce-i aia...

— Și de ce s-au dus la Beroun ?

— Asta nu știu, pe drum însă unul din ei a spus că vremea e frumoasă și că ar fi tare fain să facă o excursie pînă la Karlštein. Prea vorbăreți nu erau dumnealor, iar eu, de, ca omul, am mai aruncat acolo cîte o vorbă, firește, tot despre vreme, dar dacă am văzut că nu-mi răspund, am tăcut și eu în legea mea. Trebuie să vă mai spun că de la bun început le-am atras atenția și le-am spus : domnilor, băgați de seamă, pînă la Beroun o să coste parale, nu glumă !... La care ăl mai mare și gras mi-a zis că să fiu pe pace, și să n-am nici o grijă pe chestia asta.

— Și acum să ni-i descrii frumos pe amîndoi. Va să zică așa, să-l luăm mai întîi pe cel mărunțel, spuse consilierul, binevoitor, și-l pofti pe șoferul de taxi înapoi în biroul său.

În treacăt fie spus, în mașină nu găsiră absolut nimic.

În timpul descrierii se mai aflau în încăpere și alți inși, și nu e de mirare că atunci cînd taximetristul arăta că fața mărunțelului bătea în cafeniu sau chiar în galben și că avea niște ochi, de parcă nici n-ar fi fost ceh, domnul Bouše exclamă :

— Ui-ten-coa !

Șoferul rămase înmărmurit, dar domnul Bouše îl invită să continue, adăugînd că acestui individ i se spune în zona pragheză Ui-ten-coa, asta vrînd să fie imitația unui nume chinezesc, pentru că, într-adevăr, ca înfățișare omul ăsta aduce a chinez sau a japonez, dar numele său adevărat e Božek.

În timp ce șoferul îl zugrăvea pe cel înalt și gras, unul din detectivi fu de părere că acesta nu poate fi nimeni al-

tul decît Valínek, drept care, domnul Brůžek se şi repezi la arhivă să ridice cartotecile amîndorura.

În fine, consilierul îi mulţumi cu amabilitate taximetristului şi-l rugă ca măcar în ziua aceea să nu se ducă la cîrciumă şi să nu spună nicăieri ce a declarat la poliţie. Şi, ca să fie mai convingător, îl sperie, amintindu-i că acest Valínek e un tîlhar fără pereche şi n-ar fi bine să miroasă ceva înainte ca poliţia pragheză să dea de el.

— Bineînţeles, asta numai dacă ei sînt într-adevăr cei doi care au jefuit prăvălia lui Rynholc, adăogă oftînd consilierul, după plecarea şoferului, care părăsi biroul fericit la culme că i se dăduse prilejul să fie de folos poliţiei.

— Mda, la Valínek s-ar potrivi, spuse detectivul Brůžek, intrînd în birou cu cartotecile în mînă ; dumnealui are pînă acum la activ două atacuri banditeşti şi, în general, e bine încondeiat. Mă încurcă însă acest Božek ; ăsta, pe cîte ştiu, nu s-a băgat niciodată în asemenea treburi !

— Ui-ten-coa e într-adevăr în evidenţa revînzătorilor, interveni Bouše. Dar, mai ştii, te pomeneşti că l-o fi convins Valínek să intre în gaşca lui. Ce-am văzut eu în locuinţa ceasornicarului, m-ar îndreptăţi să cred că nu-i străin de povestea asta. Dacă mi-aţi îngădui, domnule consilier, m-aş repezi să-l...

Şi fără să mai aştepte încuviinţarea, Bouše dispăru.

Consilierul reflectă puţin, apoi spuse :

— Să te repezi să-l aduci e o prostie, căci dacă într-adevăr el e cel în cauză, e limpede că nu-i acasă. Iar dacă e acasă, e limpede că toate presupunerile noastre sînt în aer, domnilor !

După ce-l privi îndelung pe detectivul Brůžek, consilierul reluă :

— Cu cîteva clipe în urmă, am căzut amîndoi de acord că povestea asta are nevoie de o idee. Ei bine, acum ea are nevoie de această idee mai mult ca oricînd ! Să încercăm deci să facem o analiză cît mai exactă a lucrurilor. În primul rînd, de ce au plecat cei doi la Beroun ?

— Ca să ascundă prada, fu de părere domnul Mrázek.

— Dar de ce tocmai la Beroun ? De ce nu la Říčany, de pildă ? întrebă consilierul.

— Aveau acolo un cunoscut, răspunse Mrázek.

— Şi ca să ajungă la un cunoscut era neapărată nevoie să meargă cu taxiul ? De ce erau atît de grăbiţi ?

— Ca să scape din raza noastră de acţiune şi în felul ăsta să le pierdem urma, încercă să găsească o explicaţie experimentatul Brůžek.

— Şi de ce să fi vrut să scape de noi, de vreme ce erau siguri că nu ştim nimic ? Nu, nu, la mijloc trebuie să mai fie şi altceva...

Se uită la ceas şi cu acest prilej făcu trista constatare că timpul gonea, şi ei stăteau aici în aşteptarea unei idei.

— Timpul... Da, cei doi erau în întrecere cu timpul ! Dar de ce ? Şi de ce tocmai la Beroun... Dacă ar fi cerut să fie duşi la o gară din Praga, mă rog, aş fi spus că se grăbeau să prindă un anume tren, reflectă consilierul rostindu-şi gîndul cu jumătate gură.

— Un tren la Beroun ? Încotro ? se minună detectivul Mrázek, care nu era în stare să priceapă.

În schimb pricepu consilierul. Îşi ridică deodată capul şi izbucni.

— Ei drăcie, aşa este, ai dreptate, Mrázek, asta-i ideea de care aveam nevoie ! Trenul la Beroun... Da, da, au plecat acolo în mare grabă ca să prindă un tren.

— Pentru Dumnezeu, ce tren, domnule consilier ? ! se înspăimîntă Mrázek, căci nu voia nici în ruptul capului să-şi împingă şeful pe un drum greşit. La Beroun nu vin decît nişte chichineţe, alea nu-s trenuri...

— Şi totuşi prin Beroun, dragă Mrázek, da, prin Beroun trece acceleratul internaţional Praga-Paris ! Dar ce tot spun, trece ! Nu trece, face cruce cu celălalt ! Într-o duminică am înţepenit acolo cu toată familia, fiindcă acceleratul avea întîrziere, şi domnii de la calea ferată se temeau să dea drumul pe linie altor trenuri... Brůžek, cheamă imediat gara !

Da, se cerea o idee, şi ideea căzuse pe neaşteptate ! O idee colosală, numai să nu nimerească în gol.

— Aflaţi că Ui-ten-coa nu-i acasă, anunţă din uşă neobositul Bouše. Sosise tocmai în clipa în care biroul domnului consilier era în plină agitaţie. Zuruiau telefoa-

nele. Consilierul Vacátko ceru Berounul, apoi din nou Smíchovul, şi în sfîrşit Plzeňul.

— Nu-i acasă ? strigă la Bouše consilierul, îngroşînd vacarmul. Nu-i nimic, cu atît mai rău pentru el !

Ideea consilierului era cît se poate de simplă. Cei doi chibzuiseră dinainte totul, pînă la cel mai mic amănunt. Au angajat apoi taxiul şi s-au dus la Beroun. În felul acesta şi-au asigurat liniştea pentru prima etapă. S-ar putea ca la Beroun să fi avut un loc anume unde să-şi fi ascuns prada. Dar Berounul nu l-au ales ei pentru acest scop, ci pentru a se despărţi în linişte, şi în cea mai mare taină. Bineînţeles, nici vorbă să fugă la Paris ! La Beroun, pur şi simplu s-au urcat fiecare în alt tren. În cîte unul din cele două accelerate internaţionale, care fac acolo cruce, oprind în staţie doar cîteva secunde. Unul s-a aşezat frumuşel în trenul de Praga, urmînd să sosească în gara Wilson prin Smíchov... iar celălalt a plecat în direcţia opusă, să zicem pînă la Plzeň sau poate chiar mai departe. În felul ăsta urmele se încurcă de minune şi în plus vor dispune şi de un alibi perfect : în timpul crimei nu se aflau la Praga, poftim, aici sînt biletele.

E limpede.

Tuturor le era limpede şi tuturor li se părea în acelaşi timp un lucru de necrezut. Acesta-i însă destinul marilor idei. Sînt atît de simple, încît în simplitatea lor te fac pur şi simplu să înmărmureşti.

Îi cuprinse pe toţi un zel înflăcărat, căci acum se punea chestiunea timpului. O nouă convorbire telefonică transmise Smíchovului ordinul ca acceleratul internaţional Paris-Praga să fie oprit înainte de intrarea în staţie.

Şi una cu Plzeňul... Să fie postate în gară patrule ale poliţiei ! Să fie urmăriţi indivizii Valínek şi Božek, descrierea detaliată urmează...

— Domnilor, ce mai aşteptaţi ? se adresă consilierul Vacátko subalternilor săi. Dumneata, domnule Brůžek, iei sub comanda dumitale tot ce se ţine pe picioare şi-mi încercuieşti trenul în aşa fel, încît să nu-ţi scape nici măcar un şoarece, darmite cogeamite Valínek sau acel Božek care aduce a chinez sau a japonez. Cercetaţi toate vagoanele şi-i umflaţi ! Gata, plecarea !

În clipa aceea consilierul semăna cu un comandant de armată, ba chiar cu însuși Napoleon împărțind ordine generalilor săi. Generalii, mai precis detectivii, țîșniră glonț din biroul comandantului și nu se mai opriră decît pe linia liberă dinaintea intrării în gara Smíchov. Conform dispoziției, brațul semaforului fusese lăsat, iar trenul accelerat Paris-Praga, al cărui gîfîit se și auzea dinspre Radotin, începuse să frîneze cu un șuierat prelung.

Între timp, consilierul Vacátko mai avu o dată pe fir Plzeňul, pentru a se încredința că și acolo totul era în perfectă ordine. Alți oameni aveau să plece cu trenul mai departe, spre a-l păzi în toate stațiile, pînă la frontieră.

— Orice persoană ce aduce a japonez va fi legitimată, pe asta vă puteți bizui, domnule consilier. Acceleratul va fi aici peste cincizeci de minute, raportă Plzeňul.

Consilierul răsuflă ușurat. Și totuși omul trebuie să se gîndească, bineînțeles, și la o eventuală nereușită. În cazul acesta...

Zurui din nou telefonul și domnul consilier luă receptorul, cu nerăbdare. De data asta însă pe fir era consilierul de justiție Grăbitu ; întrebă cum mai stau lucrurile, căci, firește, tribunalul se interesează foarte mult de acest caz.

— Natural, îi răspunse consilierul Vacátko. Dar deocamdată noi n-avem nimic precis. Pe urme sîntem, bineînțeles că sîntem, căci, vorba ceea, de ce ne-am mai numi poliție dacă n-am fi mereu pe urme...

După ce lăsă receptorul în furcă, mormăi :

— Ei, da, scumpule, ție îți convine să vorbești, aici însă nu-i ca la tribunal, unde noi îți servim totul frumușel, ca pe tavă, și tu n-ai decît să răsfoiești hîrțoagele tale ca să găsești paragraful respectiv. Noi trebuie mai întîi să-l prindem pe ticălos...

În sfîrșit, trenul ce urma să intre în gara Smíchov opri în afara stației. Aburul sfîrîia printre roți, pe la ușile vagoanelor conductorii, surprinși de această oprire neașteptată, se uitau afară nedumeriți, ca apoi, și mai surprinși, să vadă alergînd din greu de-a lungul liniei niște bărbați cu pălărie tare pe cap.

Domnul Brůžek se săltă sprinten în primul vagon din spatele locomotivei.

Intră pe culoar şi tocmai se pregătea să înceapă percheziţia, cînd deodată încremeni.

Uşa compartimentului din celălalt capăt al vagonului se deschise brusc şi pe culoar îşi scoase capul un omuleţ mărunt, cu faţa de un galben ciudat, care, zărindu-l pe detectiv, şi-l trase la iuţeală înapoi.

Pe Brůžek îl năpădiră toate căldurile. Dumnezeule, Hristoase, va să zică lucrurile stau, într-adevăr, aşa cum spunea domnul consilier ! Božek e chiar aici !

Se întoarse spre uşa vagonului, se aplecă în afară şi fluieră. Colegii pricepură numaidecît, căci erau bărbaţi cu experienţă. Lăsară vagoanele lor în plata Domnului şi se strînseră cu toţii în jurul vagonului din faţă, pentru că acolo se afla acela pe care-l căutau.

Domnul Mrázek, operativ şi cu prezenţă de spirit, se urcă în vagon prin uşa din spate. Cei doi de la capetele culoarului schimbară o scurtă privire. Împotriva obiceiului său, domnul Brůžek duse mîna la buzunarul în care-şi ţinea revolverul.

Numai că, în clipa aceea, se deschise uşa compartimentului din capătul în care se afla el, şi ce să vadă ; aceeaşi faţă cunoscută a aceluiaşi omuţel mărunt dispărînd apoi cu aceeaşi iuţeală ; ba, mai mult, de data aceasta detectivul avu impresia că i-a şi zîmbit. Cum de se află aici, cînd în urmă cu cîteva secunde era dincolo ? ! Să fi apucat, oare, să ajungă pînă aici în timpul acela atît de scurt, cît mi-am chemat întăririle ? ! E ager ca o zvîrlugă, afurisitul !...

Deodată îl zări pe Mrázek făcîndu-i semn din celălalt capăt al vagonului şi arătînd cu mîna spre compartimentul în dreptul căruia se afla. Şi nu numai că arăta, dar se şi vedea foarte bine cum scoate revolverul din buzunar. Va să zică, Božek e acum la el ?!

Mrázek se pregătea să tragă uşa compartimentului, cînd, pe neaşteptate, din mijlocul vagonului îşi scoase din nou capul acelaşi omuleţ cu faţa galbenă şi, după ce se uită întîi la Mrázek, apoi la Brůžek, le zîmbi amîndorura prietenește şi dispăru aşa cum apăruse.

Brůžek îi aruncă o privire buimacă colegului său şi dădu buzna în primul compartiment. Ce se tot prostește

Mrázek, cînd omul nostru e aici ! Dar nu, aici sînt doi ! Amîndoi micuți, amîndoi cu fața galbenă !...

— Aici e ! strigă Mrázek din celălalt capăt al vagonului. Căci între timp se uitase și el în compartiment și-l văzuse acolo pe mult căutatul Božek. Ba nu, văzuse chiar trei !

În clipa aceea, ca la o comandă, se deschiseră toate compartimentele și de pretutindeni își scoaseră capul afară o mulțime de bărbați cărora li se potrivea de minune descrierea făcută de șoferul de taxi la direcția poliției.

Un vagon întreg plin de oameni cu aceeași înfățișare !

— Aici sînt numai Ui-ten-coa ! izbucni detectivul Mrázek înspăimîntat, iar încercatului Brůžek nu-i rămase nimic mai bun de făcut, decît să dea din cap în semn de încuviințare. În vagon se mai strecurară și alți detectivi, neliniștiți de faptul că timpul trecea fără să se petreacă nimic. Înțesară coridorul și printre ei se înghesuiau de zor omuleții aceia mărunți cu pielea galbenă ; unii din ei începură chiar să ciripească într-o limbă ciudată.

Deodată, de undeva de la mijlocul vagonului, își făcu apariția un bărbat înalt cu părul cărunt și zbieră în gura mare, pe cehește.

— Ei, drăcia dracului, ce-i balamucul ăsta ? !

— Asta aș vrea să știu și eu, domnule, îi răspunse Brůžek și, cu un gest discret, își întoarse reverul, arătîndu-i insigna.

Bărbatul cu păr cărunt se îmblînzi.

— Și, mă rog, s-a întîmplat ceva ?

— Deocamdată nu, replică Brůžek. Dar dumneavoastră cine sînteți ?

— Sînt membru în conducerea clubului L.T.C. și însoțesc la Praga echipa de tenis a Japoniei.

— Echipa de tenis a Japoniei...

— Da. Cupa Davis, sper c-ați auzit de ea, nu ?

— Am auzit, răspunse detectivul. Totul e în ordine.

Apoi le aruncă o privire scurtă oamenilor săi și într-o clipită părăsiră cu toții vagonul. Încet, încet, trenul se puse din nou în mișcare și de la ferestrele vagonului domnii cu pălărie tare erau salutați cu joviale fluturări din

mînă de oamenii aceia zîmbitori, cu pielea galbenă, unul și unul Božek sadea.

„Cupa Davis", mîrii pentru sine detectivul Brůžek, cu senzația că tocmai atunci ar fi sorbit pînă la fund această cupă a amărăciunii. Era o cupă mare și nespus de amară.

Acceleratul gîfîia zburdalnic spre gara Smíchov și, în zăpăceala aceea de nedescris, nimeni din vagonul al treilea nu observă un om mărunt de stat îndreptîndu-se spre toaletă ; omul acela știa prea bine ce anume se întîmplă și, din motive de neînțeles — sau, mai curînd, de înțeles — i se făcu pe neașteptate atît de rău, încît se văzuse silit să caute singurătatea absolută. Ușurîndu-se, murmura la adresa măruntaielor cuvinte de mulțumire pentru salvarea sa.

Detectivii porniră de la Smíchov pe jos, apostolește. Acum nu mai aveau nici zor.

În acest timp consilierul Vacátko nu se mai dezlipea de telefon, așteptînd rapoartele. Telefonul însă era de o mutenie amenințătoare.

Între timp acceleratul internațional Praga-Paris se apropia de Plzeň. Pe peron se plimbau de colo pînă colo trei bărbați cu o înfățișare discretă. Feroviarii îi salutau respectuos, strigînd de la distanță :

— Să trăiți, domnule inspector !

Cînd trenul intră în stație, cei trei erau plasați așa fel încît să nu le scape din ochi nici unul din călătorii ce urmau să coboare.

Și, cine știe, poate nici n-ar fi dat de omul în cauză, dacă grăsanul înalt și puternic care tocmai cobora dintr-un vagon din mijlocul garniturii nu i-ar fi zărit. Era un om cu experiență și pe copoi îi mirosea de la o poștă. Nu-i întîlnea pentru întîia oară. Văzînd că unul din ei se întoarce spre el, bătu repede în retragere și sări de partea cealaltă a liniei ferate, apoi, cu pas grăbit, porni de-a lungul trenului, crezîndu-se adăpostit.

Dar iată că nici copoiul nu se lăsă mai prejos, căci, vorba ceea, nu era nici el fraier și, cu o suplețe pe care nimeni n-ar fi bănuit-o, se strecură fulgerător pe sub vagon.

Robustul bărbat o rupse la fugă. Abia cînd ieşi din raza gării se opri o clipă ca să-şi mai arunce o privire înapoi. Omul cu gambetă se apropia. Deodată, vlăjganul duse mîna la buzunar ; detectivul mai apucă doar să vadă ca o fulgerare arma întunecată, căci în clipa următoare răsună împuşcătura. Omul ordinei rosti printre dinţi un blestem şi se apucă cu mîinile de burtă. Trase apoi şi el un foc, dar numai pentru a da alarma.

Vlăjganul gonea.

Împuşcăturile atraseră atenţia lucrătorilor de pe linii care-şi dădură numaidecît seama cam ce se întîmplă ; în afară de asta, acum se auzea şi cunoscutul semnal al fluierului poliţienesc.

Vlăjganul gonea de zor şi, din fugă, mai apăsă o dată pe trăgaci. Feroviarii dispuşi să-l urmărească se răzgîndiră şi se opriră în loc.

— Puneţi mîna pe el ! Puneţi mîna pe el ! strigau de zor.

Strigătele acestea se revărsau pînă dincolo de gară, dar nimeni nu se omora să-l prindă pe fugar, nu de alta, dar văzuseră cu toţii că tîlharul nu era dispus să-şi vîndă pielea atît de ieftin.

Fluierul ţignalelor îi trezi din somnolenţă pe toţi gardienii, dar, cum era şi firesc, nici unul nu ştia despre ce-i vorba.

Şi astfel, numai strigătele de alarmă mai arătau direcţia aproximativă în care alerga făptaşul.

Gonea mereu de-a lungul şinei de cale ferată, apoi, pe neaşteptate, alunecă de pe terasament şi curînd ajunse în afara oraşului. I se părea că aici, în cîmp, unde se înşirau ultimele căsuţe mărginaşe, se va simţi în siguranţă.

Răsufla din greu şi întorcea mereu privirea înapoi. În spatele lui nu mai era nimeni. Strigătul îndepărtat „Puneţi mîna pe el" nu-l mai înspăimînta. Să încerce numai careva să pună mîna pe el ! Dacă tot a intrat în horă, cel puţin să joace şi să nu se lase prins aşa, cu una cu două !

Spatele era deocamdată asigurat. În faţă însă...

În faţă se vedea o pădurice şi în preajma ei cîteva căsuţe cu grădină. Dar mai era acolo şi o şosea, şi pe şoseaua asta mărşăluia un pluton de soldaţi conduşi de un

tînăr locotenent. Soldaţii se înapoiau de la poligonul de trageri şi, potrivit ordinului, cîntau în cor : „Dacă vrei să ai gagică"...

Fugarul se opri nehotărît.

Strigătele „Puneţi mîna pe el !" se înteţira.

Locotenentul surprinse ceva şi le făcu semn soldaţilor să nu mai cînte. Dar semnul cu mîna nu-i o comandă şi soldaţii nu se supun decît la comandă.

— Isprăviţi cu cîntatul, răcni ofiţerul, uitîndu-se uluit la omul însingurat ce sta cu revolverul în mînă.

Undeva, printre grădini, îşi făcu apariţia un pîlc de oameni.

Vlăjganul o luă din nou la sănătoasa.

— Repede, băieţi, strigă locotenentul, uitînd să mai comande, hai, repede, n-auziţi ! ? Înşiraţi-vă în trăgător şi tăiaţi-i calea spre pădure. Şi nu uitaţi, baionetele ! Baionetele !

Locotenentul ştia, firește, că potrivit regulamentului referitor la tragerile de război plutonul n-avea asupra lui nici un fel de muniţii, căci el însuşi — tot potrivit regulamentului — făcuse la poligon un ultim şi minuţios control al armelor, pentru a se încredinţa că pe nici una din ţevi nu mai rămăsese vreun glonte uitat.

Soldaţii, uşor emoţionaţi, îşi puneau baionetele la armă în dezordine ; cu toate acestea, alergau spre pădure şi spre grădinile învecinate pentru a-l împiedica pe fugar s-o şteargă într-acolo şi să se facă nevăzut.

Aşa stînd lucrurile, vlăjganul se întoarse înapoi spre şosea.

— Culcat ! zbieră locotenentul, ca şi cînd asta ar fi fost soluţia salvatoare. Nu putea totuşi să-i lase pe soldaţii săi lipsiţi de apărare, să înfrunte total descoperiţi un om înarmat ! Dumnezeule, cine a mai văzut vreodată un pluton de soldaţi cu baioneta la armă faţă în faţă cu un singur om care să se simtă mai puternic decît toţi la un loc ?

În clipa aceea găliganul apăsă din nou pe trăgaci. Fără ţintă însă ; intrase frica în el şi voia să demonstreze că intenţionează să-şi croiască drum cu focuri de armă.

Un caporal ce se afla cu grupa lui în celălalt capăt al plutonului, cuprins de o furie neputincioasă, își încărcă arma cu cartușe oarbe și începu să tragă.

Vlăjganul se angajă într-o fugă disperată. Soldații, întinși cu burta la pămînt, așteptau. Vlăjganul se apropia de ei.

Acum locotenentul nu mai putea să aștepte, căci el era singurul om cu pistolul încărcat.

— Stai ! strigă ofițerul, conștient de importanța regulamentului.

— Stai ! strigă pentru a doua oară.

Fugarul mai trase un foc. În clipa aceea, locotenentul apăsă și el pe trăgaci.

Vlăjganul căzu grămadă și începu să urle, ținîndu-se cu mîna de genunchi. Acum nu mai trăgea ; n-avea cu ce. De altfel, durerea îl paralizase de-a binelea.

Din urmă soseau, grăbiți, gardienii. Locotenentul se apropie de găliganul întins la pămînt și, dintr-o lovitură de bocanc, îi azvîrli pistolul cu butoi ceva mai încolo.

Era, ce-i drept, o măsură de precauție inutilă, dar în momentul acela nu-i trecu prin minte altceva.

Încet-încet, soldații se ridicară unul cîte unul și uitîndu-se încurcați cînd la puștile lor, în vîrful cărora sclipeau sumbru lamele baionetelor, cînd la grăsanul acela care zăcea la pămînt, jelindu-se nevoie mare.

Astfel fu prins temutul tîlhar și ucigaș Valínek, care mai înscrisese pe răbojul său o nouă victimă în persoana gardianului fără uniformă, grav rănit în exercițiul funcțiunii.

Pe Božek îl descoperiră în aceeași zi, seara, într-o cîrciumă din cartierul Žižkov. Un adăpost mai bun nu fu în stare să găsească.

Redactorul scoase o nouă ediție specială și în acest scop însuși consilierul Vacátko îi furniză un material neobișnuit de bogat. Bineînțeles, despre echipa de tenis japoneză în articol nu se pomenea nici un cuvînt.

JOACA

Cînd se pomeni pe drumul noroios ce duce spre Štáhlavice, domnul Souhrada (îl avem în vedere pe acel Souhrada din Plzeň, care nu demult ieşise la pensie cu titlul de sergent-major al poliţiei de stat fără uniformă) simţi deodată că-şi asumase o sarcină cu mult peste puterile lui. Şi, oftînd din adînc, îşi dădu seama pentru a nu ştiu cîta oară că nu-i decît o biată persoană particulară, un simplu pensionar, ba, să nu ne fie teamă de acest cuvînt, un moşulică fără nimic la mînă care să-i îndreptăţească o asemenea escapadă.

Degeaba, orice s-ar zice, altfel te simţi cînd ai sub rever insigna de serviciu şi în buzunar o legitimaţie ce descleştează limbile şi bagă spaima în oameni, cu toate că, între noi fie vorba, despre Souhrada numai asta nu se poate spune, că s-ar fi numărat printre acei ce inspiră teamă cuiva.

Petrecuse ani în şir într-un serviciu neinteresant, la secţia „Obiecte pierdute şi găsite", acesta fiind de altfel postul cel mai mic pe care-l poate ocupa un poliţist fără uniformă, căruia în romanele poliţiste i se mai spune şi detectiv. Pe urmă, ce-i drept, a fost el avansat un pic, încredinţîndu-i-se adeseori serviciul în gară, unde avu succes datorită chipului său atît de blajin, în spatele căruia pungaşilor sosiţi la Plzeň nu le trecea prin minte că s-ar fi putut ascunde o inimă de copoi. Iar odată, cînd s-a întîmplat să se îmbolnăvească detectivul Brožík, a fost luat ca ajutor în echipa de criminalistică, şi asta pentru un om ca el e norocul cel mai mare pe care şi-l poate dori în viaţă.

Peste cîmpul de toamnă stăruia un miros de frunză arsă. „Cam repede ni se anunţă toamna asta, îşi spunea în sinea lui pensionarul Souhrada ; de fapt, dacă stau şi mă gîndesc bine, toamna vine, în general, prea repede ; asta văd eu, uitîndu-mă la mine. Unde-s anii tinereţii mele pe care i-am petrecut dansînd şi cîntînd... Dumnezeule mare,

e oare cu putință ca toate astea să se fi dus o dată pentru totdeauna ?!"

Mergea și se uita în jurul lui. Da, da, aici am făcut noi ancheta aceea, au trecut de-atunci mai bine de doi ani... Timpul nu stă pe loc, timpul fuge deopotrivă în anii tinereții ca și în anii de serviciu, și deodată se trezește omul cu toamna peste el. Și cu foaia albastră de pensionare și cu cele cîteva cuvinte rostite la direcție, menite să-l facă să înțeleagă că toți ar trebui să-l invidieze, pentru c-o să fie liber și cît îi ziulica de mare o să se învîrtească prin grădină... Dar eu, eu nu m-am omorît niciodată după așa ceva, și dacă bătrîna mea n-ar ține neapărat să aibă pe lîngă casă găinile și puișorii ei, eu unul aș putea foarte bine să locuiesc și la bloc.

Își mai roti o dată privirea în jur. Da, aici a fost, acum îmi aduc bine aminte, numai că atunci am venit încoace cu mașina, fiindcă, vorba ceea, anchetarea unei crime e întotdeauna prilej de paradă.

Iar acum trec pe aici singur cuc, fără nimic în buzunar ; nici tu delegație, nici tu recomandare, absolut nimic. Ce mai, un biet moșulică-pensionar care își spune în sinea lui... Dar nu, de fapt eu nu-mi spun nimic, ci fac numai ceea ce mi-a recomandat doctorul...

În ziua în care bătrînul Souhrada a venit acasă și i-a spus soției sale că a fost scos la pensie, sărmana femeie s-a înspăimîntat :

— Ce-i cu tine, tată ? Ce ți s-a întîmplat de ești atît de palid ? Ar trebui să te întinzi !...

Bătrînul s-a privit în oglindă și, într-adevăr, arăta ca Mîntuitorul în Săptămîna Patimilor.

Bătrîna a dat fuga la vecină să ceară niște buruieni și a fiert din ele un ceai al cărui miros neplăcut s-a răspîndit în toată casa ; apoi, l-a întins cu grijă pe domnul Souhrada în pat și l-a și mîngîiat pe obraji, ceea ce nu se mai întîmplase de ani și ani de zile. În clipa aceea bătrînul a închis ochii, simțind că trebuie să moară...

Și asta numai pentru că a doua zi n-avea să se ducă la servici, n-avea să arate ca deobicei în tramvai legitimația, și nu avea să se oprească pe peronul gării ca să vadă ce „oaspeți" au mai sosit la Plzeň și pe care din ei va trebui să-l țină sub supraveghere... Și chiar de s-ar duce, la ce

bun ?! Cîţiva feroviari i-ar da bineţe şi i-ar adresa o vorbă caldă numai aşa, dintr-o veche prietenie ; în rest, nimic, absolut nimic, pe peron ar putea să se foiască de pildă pungaşul Burján, zis şi Mînă-lungă, iar domnul Souhrada să fie obligat să nici nu-i pese de el. Şi s-ar mai putea ca acest Burján să-l şi salute cu rînjetul pe buze, pentru că, vorba ceea, vestea scoaterii lui la pensie se răspîndeşte prin „garnizoană“ ca fulgerul şi pungaşii îl pot şterge pe loc de pe lista acelora de care trebuie să se ferească.

A doua zi s-a dat jos din pat, pentru simplul motiv că n-avea nimic. Indispoziţia lui era mai curînd tristeţe şi nostalgie decît boală. Tăcea cu înverşunare şi se gîndea neştiind singur la ce ; prin faţa ochilor i se perindau, alandala, tot felul de chipuri ; de pildă, oameni care veneau pe la secţia de „Obiecte pierdute şi găsite“. Uneori povestea lor era de-a dreptul caraghioasă ; închipuiţi-vă numai că pierde cineva o rîşniţă de cafea ! Rîşniţa e găsită undeva prin preajma bisericii şi oamenii vin şi-o predau. Dar partea mai ciudată e că vine şi cel ce a pierdut-o, şi întreabă de ea... Într-o geantă pierdută şi predată a fost găsit într-o zi cadavrul unui nou născut. De geanta asta însă n-a mai venit nimeni să se intereseze.

— Ia ascultă, ce-mi tot stai pe scaunul ăsta, ca bătut în cuie ? i-a spus la un moment dat femeia, supărată că nu mai ştia să se descurce cu el. Hai, nu mai sta aşa !

Şi n-a mai stat. S-a ridicat în picioare şi a început să se uite pe pereţi, gîndindu-se la oameni care poate nu mai sînt. „Într-o bună zi nici eu n-o să mai fiu şi, cine ştie, poate că o să se gîndească şi la mine cineva. Dar cine ?“

— Ascultă, ce tot stai aici ca sfîntul acela prost cioplit din marginea satului ? Zău, dacă tu nu mă bagi în balamuc. Îmi stai ţeapăn ca un stîlp de telegraf, în loc să te duci afară, în grădină !

S-a dus. Nu pentru că ar fi vrut să se supună, ci pur şi simplu pentru că nu mai avea pic de voinţă... Sta în grădină şi se gîndea fără nici un rost la nişte lucruri absolut inutile.

Nevasta l-a găsit în mijlocul grădinii, cu hîrleţul în mînă şi cu gîndurile Dumnezeu ştie unde.

Şi-l goni înapoi în casă ; mai bine să şadă. Şi aşa, povestea se repeta mereu. Noaptea nu dormea, se zvîrcolea

în pat negăsindu-şi locul şi tot timpul ofta. Speriată, nevasta i-a scris fiicei măritate o scrisoare alarmată, în care-i spunea că tata s-a scrîntit la cap.

În cele din urmă femeia s-a dus la bătrînul doctor Rumprecht, medicul poliţiei, pe care-l cunoştea, sperînd că el va înţelege cel mai bine ce anume se întîmplă cu soţul ei.

Doctorul l-a invitat pe domnul Souhrada în cabinetul său şi înainte de toate l-a luat la zor în numele legii. Toată direcţia îl cunoştea în felul ăsta şi se spunea despre el că ar fi fost în stare să-l înjure şi pe prefectul poliţiei, bineînţeles dacă dumnealui ar binevoi să se caute la el.

— Ia ascultă, moşule, ce mai e şi povestea asta ? Adică dumneata îţi închipui că lumea s-a născut şi se duce o dată cu dumneata ! Îţi închipui poate că oamenii o să înceteze să mai fure şi să jefuiască pentru că dumneata ai ieşit la pensie ! Ei bine, asta nu, viaţa îşi vede mai departe de drumul ei, iar dumneata eşti un măgar bătrîn. Jos cămaşa !

Bătrînul Souhrada şi-a scos cămaşa şi s-a uitat la doctor cu o privire jalnică.

— Eu nu sînt bolnav, domnule doctor... Eu, cum să vă spun, eu sînt...

— Un moşulică răsfăţat, nesuferit şi morocănos, asta eşti ! Mă mir că nevasta nu-ţi adună boarfele şi nu te azvîrlă în stradă ! Respiră adînc, ei drăcia dracului !

Doctorul ştia despre ce-i vorba. Chiar dacă avea de-a face mai ales cu morţii decît cu viii, şi-a dat totuşi seama numaidecît ce-i lipseşte detectivului Souhrada.

— Pensia e un lucru minunat, ţine minte acest lucru ! i-a spus apoi, în timp ce-i scria o reţetă. Să iei asta, dar aşa, cu hărnicie ! Nu pentru că ţi-ar ajuta, căci dumitale nu-ţi ajută nici o porcărie, mă înţelegi ?

— Înţeleg, domnule doctor.

Doctorul a zîmbit uşor, netezindu-şi părul său zbîrlit şi sur :

— Şi-acum să-ţi mai spun ceva, Souhrada, dar asta numai aşa, între noi. Ştii dumneata ce-o să fac eu cînd o să ies la pensie ? Nu ştii. Ei bine, o să încep să studiez ! Da, mă apuc să studiez bolile tropicale... O tîmpenie, nu-i aşa ? Boli tropicale la poliţaii din Plzeň ! Da, dar cînd eram mic, doream grozav să plec în Africa, în insulele

Oceanului Pacific, în jungla asiatică... Altă tîmpenie, nu-i așa, de vreme ce am eșuat aici la Plzeň. Spune-mi, Souhrada, dumneata n-ai avut niciodată vreo dorință ?

Detectivul a răsucit din cap :

— Nu... Adică, da, una singură, domnule doctor, dar aia nu mi s-a împlinit. Știți : eu am dorit să mă ocup de cazuri grase, dar am zăcut tot timpul la „Obiecte pierdute" și numai din cînd în cînd am mai fost trimis să trag și eu cu ochiul după hoții de buzunare...

— Păi, vezi ! Acum poți să-ți închipui că ești la criminalistică...

— Am fost și-acolo o dată, domnule doctor !

— Și-ai avut, cum se spune, succes ?

— Nu, domnule doctor. Știți, e vorba de omorul acela din Stáchlavice, dacă vă mai amintiți...

Doctorul a stat o clipă pe gînduri :

— O femeie, nu-i așa ? Cu ciocanul. Două lovituri în ceafă. Și ucigașul...

— Pe ucigaș nu l-am găsit... dar, de fapt, greșesc... punîndu-mă și pe mine la socoteală. După o săptămînă am părăsit echipa, fiindcă Brožík a ieșit din spital, și ăstuia, știți nu-i plăcea să-și vîre nimeni nasul în treburile lui. Dar n-a găsit nici el nimic. Așa că vedeți cum stau lucrurile : o dată am fost și eu sus — și abia m-am făcut de rușine...

Doctorul i-a aruncat detectivului o privire scurtă, apoi s-a ridicat de pe scaun :

— Cum adică de rușine ? Un caz neîncheiat, și atîta tot ! Eu unul, să fiu la pensie, tocmai de povestea asta m-aș agăța. Numai așa, ca să-mi mai omor puțin timpul. Că n-ai să-l prinzi pe ucigaș, de asta sînt sigur, Souhrada. Cine știe, între timp o fi murit, căci, vorba ceea, în doi ani multe se întîmplă. Dar ce, parcă acum e vorba de ceva de-adevăratelea ? Acum e vorba de-o joacă... Încearcă, Souhrada ! De ce să nu încerci ?!

— Vă mulțumesc, domnule doctor, și să vă dea Dumnezeu multă sănătate !

— Eu, dragă Souhrada, nu-ți pot dori același lucru, pentru că dumneata ești zdravăn ca un taur !

Doctorul Rumprecht se pricepea să găsească întotdeauna cuvîntul potrivit la timpul potrivit. Așa se face că

în timp ce cobora scările, Souhrada s-a mai înveselit un pic şi a început chiar să zîmbească.

Şi acum iată-l, bătînd de zor satul Stáchlavice şi oprindu-se în dreptul căsuţei cu pricina. Oare cine o fi locuind acum în ea, îşi puse întrebarea, căci după cîte îşi aducea el aminte femeia aceea n-avea nici o rubedenie... Din curticică se auzi deodată un glas şi cînd se uită peste portiţa de scîndură zări acolo un bărbat tînăr, ducînd de mînă un prichindel ce se legăna pe picioarele lui crăcănate. „Ca să vezi, viaţă! Cînd am fost aici ultima oară, n-am găsit decît moarte..."

O joacă, spunea doctorul. Mă rog, facă-se voia lui, din clipa asta joaca a început.

Ba nu, de fapt ea a început mai de mult, din clipa în care acasă la el s-a gîndit din nou la toată povestea şi din nou s-a supărat pe Brožík pentru pripeala lui nesăbuită... Te pomeneşti că greşeala principală a fost aceea că lui Brožík i-a căşunat pe un văr îndepărtat de-al răposatei, care pînă la urmă şi-a dovedit alibiul?

Cazurile neîncheiate sînt tare neplăcute şi nimeni nu se mîndreşte cu ele. Brožík, ce-i drept, a spus atunci că totul se va lămuri cu timpul, dar, precum se vede, nimic nu s-a lămurit.

— Citeşti? Asta-i bine, citeşte, i-a spus nevasta, văzîndu-l aplecat asupra hîrţoagelor pe care, ca unei vechi cunoştinţe, cei de la poliţie i le împrumutaseră cu toată bunăvoinţa.

Dacă ar fi fumat, sau dacă ar fi băut, femeia l-ar fi aprobat cu aceeaşi însufleţire. „Bună femeie şi cumsecade, alta mai bună nici n-aş fi găsit, şi-a spus în gînd detectivul. E bucuroasă că nu mai casc zi şi noapte ochii în gol."

Se uita cu plăcere prin hîrtiile acelea... „Ia te uită, raportul ăsta e scris de mine. Interogatoriul luat vecinei Otahalová de la numărul 34..."

Citind din nou ceea ce scrisese atunci, şi-a dat seama că de fapt interogatoriul acela nu era nici pe departe terminat. Şi şi-a adus aminte că la dosar mai depusese o menţiune prin care cerea ca vecina respectivă să mai fie audiată... Dar Brožík, pesemne, n-a făcut acest lucru. Sau, mai ştii, o fi făcut-o, dar n-a mai aflat nimic.

„Sigur, doctorului îi dă mîna să spună : apucă-te de un caz vechi ca să-ţi mai omori timpul şi să-ţi treacă plictiseala. Dacă ar fi să mă apuc iar de povestea asta, ar trebui s-o ascult din nou pe femeia aceea. Dar unde s-a mai auzit ca un pensionar să interogheze pe cineva aşa, nitam-nisam ? Mai mare caraghioslîcul...“

Sta în faţa căsuţei cu numărul 34 din satul Stáchlavice şi încerca să tragă zăvorul de la portiţă.

„În definitiv, acum nu-i vorba de nici un interogatoriu, ci doar de o simplă convorbire şi nu văd de ce n-ar putea un pensionar să se oprească după doi ani să stea la taifas cu o femeie care ştie ceva despre un anume caz ? La urma urmei, totul nu-i acum decît o joacă...“

Zăvorul cedă şi portiţa se deschise. De sub şopron începu să latre un cîine. O voce de femeie strigă la el să-l potolească şi în clipa următoare stăpîna casei ieşi în curte.

— Doamna Otáhalová, dacă nu mă înşel... Ştiţi, eu am mai fost pe la dumneavoastră, atunci cînd s-a întîmplat povestea aceea... Eram de la poliţie.

Femeia se încruntă uşor.

— Ştiţi, acum eu nu mai sînt în poliţie, zîmbi uşor întristat domnul Souhrada. Acum sînt la pensie, şi aş vrea doar să stăm un pic de vorbă.

— Ce-am ştiut am spus, răspunse sobru şi lapidar doamna Otáhalová.

— Asta ştiu.

— Dumnealor voiau într-una să afle ceva despre nepotul pe care l-au arestat şi-apoi i-au dat drumul. Despre ăsta însă eu una nu ştiam prea multe. Dar, de fapt, cine i-a făcut de petrecanie ?

— Asta, doamnă, noi nu ştim.

Stăteau în curte, şi femeia nu-l poftea să intre în casă, socotind de bună seamă că musafirul neaşteptat avea să plece cît mai curînd.

— Aveţi o livadă frumoasă ! Şi, aşa cum se arată, anul ăsta o să fie o recoltă bună, nu-i aşa ? Merii sînt încărcaţi...

Femeia zîmbi.

— Dac-o vrea Dumnezeu, o să fie. Dar ştiţi cum e : pînă nu-şi vede omul roadele acasă, n-are voie să laude nimic.

Mai vorbiră îndelung despre vremea nesigură şi abia după aceea femeia spuse :

— Dar de ce stăm aici, poftiţi înăuntru. A început să se răcorească.

Acceptă invitaţia, pentru că voia să stea de vorbă cu ea cît mai mult. Astfel află că stăpînii casei aveau un băiat reangajat în armată. E un post bun, mai cu seamă în zilele de azi cînd omul înghite atîta mizerie pînă să găsească de lucru.

— Dumneavoastră nu vă mai amintiţi de mine ? întrebă domnul Souhrada, cînd, în sfîrşit, apucă şi el să spună o vorbă.

Gazda răsuci din cap :

— Nu, eram atunci atît de tulburată ! Doar nu-i un fleac să le povesteşti mereu cîte ceva domnilor de la poliţie. Ştiţi, asta nu e ca acum, cînd stau de vorbă cu dumneavoastră ! Dar, ia spuneţi-mi, de ce aţi ţinut atunci morţiş să aflaţi cît mai multe despre nepotul ei ?

— Pentru că venea din cînd în cînd pe la ea ! De altfel, răposata trăia mai mult singură...

— Aş ! Da de unde ! Dacă aţi şti dumneavoastră cîţi oameni am văzut eu trecînd pe-aici !

— Din acei care veneau mai des ?

— Nu... Asta nu. Cum să vă spun... dumneaei avea casa de vînzare şi veneau pe la ea mereu alţi doritori s-o cumpere... De fapt, unul a fost de mai multe ori, dar numai unul !

— Şi cum se face că tocmai despre asta n-aţi spus nimic acum doi ani ?

— Păi, ştiţi cum e. Cînd e omul la interogatoriu, n-are voie să spună aşa, ce-i trece prin minte. Eu nu ştiu nimic despre omul ăsta, decît atît că l-am văzut pe aici...

— Chiar şi cu puţin timp înaintea crimei ?

— Da. A fost de cîteva ori şi întotdeauna aşa, spre seară.

— Şi cum arăta ?

— Asta nu ştiu, era tot cam pe vremea asta şi ştiţi, acum se întunecă repede. Şi-apoi, de ce să mă fi uitat eu după un bărbat străin care se ducea alături, la vecină ? Nu-i aşa ? Ştiu doar atît că era de la calea ferată. Un muncitor obişnuit...

Domnul Souhrada se uita la gazdă înmărmurit şi aceasta consideră tăcerea lui drept o dovadă de neîncredere.

— Zău, că e adevărat! Venea întotdeauna la aceeaşi oră.

— L-aţi putea recunoaşte?

— Greu.

Detectivul-pensionar suspină. Ei, da, doctorului îi vine uşor să vorbească, dumnealui dacă vrea poate să studieze şi în pat bolile lui tropicale, dar cum să prind eu un muncitor feroviar, despre care nici nu ştiu măcar cum arată?

— Era un bărbat mai tînăr?

— N-aş spune. Mai degrabă nu... Îmi amintesc însă că mantaua stătea pe el, cum să spun, aşa cam ciudat...

Domnul Souhrada se învioră şi deveni deodată mai atent.

— Cum adică? Vreţi să spuneţi, poate, că avea ceva pe dedesubt?

— Ce să fi avut? Adică, dumneavoastră credeţi că... sub haina aceea a avut ceva cu care pe urmă a omorît-o?! Nu, nu părea. Mai curînd aş zice că nu i se potrivea...

— Era cocoşat?

— Nu, asta nu... Dar mantaua... gata, acuma ştiu, era mai lungă într-o parte. Da, da, asta am băgat bine de seamă! Ce vreţi, ochi de femeie...

Souhrada se uita la doamna Otáhalová şi clătina din cap: da, ochi de femeie. Cu ăştia ai întotdeauna numai necazuri.

— Şi dacă venea aşa de tîrziu, cam cînd socotiţi că putea să plece de la ea?

— Ei, asta nu mai ştiu: n-am obiceiul să trag cu ochiul pe la ferestrele oamenilor. Dar, oricum, pleca tîrziu.

— Sau poate în zori?

— Asta mai greu, la ora aceea, eu sînt de mult în curte; ştiţi, dau la păsări, la iepuri şi, oricum, l-aş fi zărit. Dar dacă voia să cumpere casa, ce să fi căutat la ea pînă dimineaţa?

— Asta aşa e. Am întrebat şi eu, aşa...

Se făcuse tîrziu, de afară se auzi portița scîrțiind, cîinele începu din nou să latre, de data asta însă lătratul lui era un hămăit prietenos ; în clipa următoare, în odaie își făcu apariția domnul Otáhal.

Cînd află despre ce-i vorba, dădu din mînă, cu un aer de dispreț.

— Muierile astea știu prea multe. A mea, de pildă, ar putea să scrie despre povestea asta romane întregi.

Și fiindcă Souhrada se grăbea să prindă trenul, stăpînul casei ieși să-l conducă în curte, unde îi spuse pe un ton confidențial :

— Știți, n-am vrut să spun asta de față cu nevastă-mea, dar aflați că răposata era cam rea de muscă ! S-ar fi dat ea și la mine, dar nu prea ne potriveam ca vîrstă — era mult mai bătrînă !..

Detectivul se minună, dar nu suflă un cuvînt. În drum spre gară se tot frămîntă, punîndu-și mereu întrebarea dacă făcuse bine venind aici. La drept vorbind, nu aflase nimic deosebit, doar fleacuri...

Dar pe cînd ședea în tren și asculta ritmul monoton al roților, îi veni în minte că tot așa o fi gîndit probabil și Brožík atunci cînd s-a grăbit să iasă din spital ca să cerceteze din nou întregul caz, în timp ce el, Souhrada, a fost nevoit să se întoarcă înapoi la gara lui. În viață, fleacurile hotărăsc uneori totul...

Ce-a spus acest Otáhal s-ar putea să fie important. Dacă se dădea în vînt după bărbați, probabil că nu ascundea față de ei nici faptul că avea bani. Asta-i momeala cea mai sigură, cînd o femeie mai în vîrstă vrea să se mărite. Dacă momeala asta l-a vrăjit tocmai pe muncitorul acela necunoscut de la calea ferată ?!...

Să zicem c-ar fi așa...

Dar unde vrei tu, sărmane Souhrada, să dai de un muncitor feroviar despre care nu știi nimic decît atît că nu-i venea bine mantaua ?

Se posomora și iar zîmbea, după cum erau și gîndurile ce-i roiau prin minte ; și totuși îl furnica o plăcere ciudată. În sfîrșit, avea un țel !

Cînd ajunse acasă, începu să fluiere în surdină. Doamna Souhrada răsuflă ușurată. Nu bănuia însă că în

curînd purtarea soţului avea s-o calce pe nervi... Uneori, nevestele sînt într-adevăr, femei aparte.

Din ziua aceea, domnul Souhrada stătea singur în odaie, înecat în nişte maldăre de cărţulii cu mersul trenurilor, de care soţia lui n-avea voie să se atingă ; copia din ele, cu cea mai mare minuţiozitate, orariile şi legăturile de tren. Într-o seară, îi spuse femeii să se împace cu gîndul că el va trebui să mai şi călătorească un pic. Asta n-ar fi chiar atît de rău, numai că pentru treaba aceasta o să aibă nevoie şi de ceva parale...

Cînd soţia începu să protesteze, i-o tăie scurt :

— N-avem ce-i face, doctorul mi-a prescris...

Încotro urma să plece, n-a spus. De altfel, nici el nu ştia.

Un singur lucru ştia : la locul crimei din Štáhlavice, a apărut, timp de cîteva zile şi întotdeauna pe înserat, un muncitor necunoscut de la calea ferată, Štáhlavice e prima haltă pe traseul Nezvěstice-Rokycany, şi trec pe-acolo numai trenuri personale. Dintre acestea trebuiau alese acelea cu care se poate veni seara de la Rokycany la Štáhlavice.

Da, numai că acolo se poate veni şi din altă parte. De pildă, de la Plzěn ; e drept că de aici nu-i decît o bucăţică de drum, dar, oricum, tot e nevoie să schimbi trenul la Nezvěstice. Aşadar trebuie găsit trenul care pleacă din Plzeň după ora patru (atunci cînd iese din serviciu un feroviar normal), cu legătură imediată la Nezvěstice.

Mda, şi ar mai fi şi o a treia posibilitate : traseul Plzeň-Nepomuk-Horazdovice, şi de aici, mai departe, prin Budějovice pînă la Velenice. Aştia de la calea ferată au trenul pe gratis, pentru ei distanţa n-are nici o importanţă ; ba mai mult, unui asemenea ins îi convine chiar ca locul faptei să fie cît mai departe de domiciliul lui. Şi totuşi nu înseamnă că noi sîntem obligaţi să întindem traseul Dumnezeu ştie pînă unde. Un lucru e clar : omul ăsta nu putea să pornească înainte de orele patru, de unde rezultă că nu putea să fie decît, cel mult, din Horazdovice.

Şi Souhrada desenă frumos schiţa traseului, însemnă pe el cîteva nume de staţii, ţinu seama de planul orar şi, cu un compas vechi, încadră totul într-un cerc mare. Avea

în acest cerc toate trenurile şi toate localităţile ce puteau fi luate în consideraţie. Pentru mai multă siguranţă, avea acolo şi trenurile de marfă cu mers regulat. După ce termină, îşi frecă mîinile mulţumit : undeva, în cercul ăsta, trebuie să fie feroviarul nostru necunoscut !

Sau — nu trebuie... Pentru că viaţa e mult mai complicată decît toate calculele la un loc.

Şi totuşi de undeva trebuie să încep ; voi porni deci de la presupunerea că tot ceea ce ştiu pînă acum e adevărat. În orice caz, omul ăsta nu putea fi de departe. Chiar dacă am trece cu vederea faptul că avea liber numai după amiaza, tot de prin părţile astea trebuia să fie, căci unde în altă parte ar fi putut să afle despre o femeie singură, cu căsuţă în Štáhlavice ?

Şi domnul Souhrada se angajă în lunga şi zadarnica lui călătorie, în timp ce soţia sa, deznădăjduită, îşi frîngea mîinile în tăcere. El însuşi nu ştia dacă cercul său era un cerc vrăjit sau un cerc confuz şi înşelător.

Şi asta nu numai pentru că trebuia să coboare în toate staţiile şi să-şi piardă timpul stînd de vorbă cu feroviarii. Nu. Ci fiindcă mai trebuia să se ducă în fiecare loc de cel puţin de două ori, căci, vorba ceea, ce te faci dacă tocmai în ziua respectivă omul căutat se află în altă parte ?

Un pensionar nu-şi poate îngădui să-l întrebe pe şeful de gară ce efectiv are în staţie şi cîţi dintre oamenii săi sînt în serviciu ; un pensionar nu poate face absolut nimic, decît să taie frunze la cîini, să se uite încolo şi-ncoace, prefăcîndu-se că ar căuta ceva. De pildă, o traversă scoasă din uz, pentru foc. Curînd însă fostul detectiv găsi tot felul de pretexte care să-i permită să hoinărească prin preajma staţiilor mai mici, şi să stea de vorbă cu oamenii.

Timpul trecea. Dacă ar fi să ancheteze în felul ăsta cei de la poliţie, li s-ar da desigur peste nas că lungesc prea mult povestea. Domnul Souhrada avea însă marele avantaj că nu mai ţinea de direcţie şi astfel îşi putea îngădui să nu-i pese de trecerea timpului.

Cum ajungea la limita cercului pe care şi-l desenase cu atîta migală şi nu găsea nimic, se întorcea înapoi în centrul lui.

Veni iarna. Souhrada fu nevoit să rămînă acasă, să-şi trateze reumatismul şi să privească, doar pe fereastră, cum se aşterne zăpada. Ca să-şi mai omoare timpul, cercetă încă o dată toate legăturile.

Cînd se desprimăvără — şi pe el îl interesa tocmai perioada mai rece a primăverii, cînd omul mai este nevoit să poarte pe el paltonul — detectivul pensionar porni din nou pe traseul lui. Bătrîna Souhradová era încredinţată că soţului ei i-a sărit o doagă.

Într-o zi, pe cînd se foia prin gara Mirošov — aceasta fiind o comună pe linia ce duce spre Rakycany — şi tocmai se pregătea să facă calea întoarsă, zări deodată, dincolo de gară, un feroviar mai în vîrstă curăţind cu grijă potecuţa ce se întindea de-a lungul şinei... Nu se grăbea, mişcările lui erau domoale, ca ale oamenilor deprinşi să muncească toată ziua, făcîndu-şi treaba cu dragoste şi temeinicie.

La un moment dat, omul nostru se îndreptă din şale şi, venind cîţiva paşi înapoi, luă roaba ca să încarce în ea spinii tăiaţi.

Şi iată că tocmai acest om avea mantaua mai lungă într-o parte ; umbla uşor încovoiat, de parcă ar fi dus pe unul din umeri o povară grea.

Inima bătrînului Souhrada începu să bată cu putere. Dumnezeule, Hristoase, îşi spuse, am avut dreptate ! Eu, eu am avut dreptate ! Eu, care am făcut serviciul la „Obiecte pierdute şi găsite“... Eu care mă ţineam în gară după hoţii de buzunare...

De atîta bucurie, şi uimit de propria sa deşteptăciune, simţi cum îl ia cu leşin.

Feroviarul nu-l vedea, căci era întors cu spatele. Cînd, mai tîrziu, trecu prin preajma lui, cu roaba plină de spini, muncitorul îl privi pe omul străin oarecum surprins, de parcă s-ar fi întrebat cu mirare ce caută un civil pe linie în afara gării. Răsturnă roaba peste un morman de gunoaie şi, în timp ce le netezea frumos cu grebla, Souhrada aruncă :

— Asta o să prindă bine la îngrăşatul grădinii.

Feroviarul se uită la el, dar nu spuse nimic.

— Ziceam că asta o să prindă bine la îngrăşatul grădinii, strigă Souhrada.

Omul se întoarse și-i răspunse morocănos :

— Aud, nu-i nevoie să țipați...

Rostise însă cuvintele în așa fel încît să dea a înțelege, cît se poate de clar, că n-avea nici un chef să continue discuția. Apucă apoi roaba și porni înapoi, cu pas tărăgănat.

Fostul detectiv sta pe loc și-l urmărea. Din drum, omul nostru își mai întoarse privirea și-l zări pe străin uitîndu-se după el. Nu dădu la iveală că asta l-ar stînjeni, dar, în timp ce lucra, nu se putu abține să nu mai privească de cîteva ori înapoi, cu toată atenția.

Domnul Souhrada văzuse cît se poate de limpede : omul ăsta are, într-adevăr, paltonul mai lung într-o parte. Și știe foarte bine că stau aici, și asta, de bună seamă, nu-i place...

În sfîrșit, feroviarul se îndreptă iar din șale și strigă :

— Aici e linie, aici n-are nimeni ce căuta.

Detectivul pensionar strînse din umeri și se înapoie pe peron. Aștepta însă să-l vadă din nou trecînd pe lîngă el pe omul cu pricina. Acesta, ce-i drept, făcu o mutră ca și cînd nimic nu l-ar fi interesat, dar, de sub fruntea lui aplecată, țîșneau fulgerele unor priviri neîncrezătoare.

Bătrînul Souhrada se întoarse acasă bine dispus.

— Gata, mămică, acum s-a zis cu trambalarea de colo pînă colo ! De azi înainte nu mă mai reped decît pînă la Mirošov.

— Și, mă rog, pentru ce ?

— Ca să mă întîlnesc cu un muncitor de la calea ferată.

— Numai să nu fie cu fustă, îi spuse nevasta, și domnul Souhrada rîse copios. Căci, vorba ceea, cînd îți mai faci și soția geloasă, înseamnă că nu stai chiar atît de prost, chiar dacă ai ieșit la pensie.

Cum îl cheamă și unde locuiește feroviarul cu pricina, află în cîrciuma din fața gării Mirošov. Tot aici află că Soukup Josef lucrează la calea ferată de peste douăzeci de ani, că e un om cumpătat, tăcut și modest, că-i puțin cam morocănos, că-i văduv de multă vreme și că are o căsuță în capătul comunei.

— Am auzit că se ducea să caute o casă de cumpărat ! spuse domnul Souhrada.

— Cu neputință, ripostă tînărul impiegat.

— Atunci se ducea la o femeie, reluă rîzînd fostul detectiv.

— Nici n-ar fi de mirare ; în definitiv, un om ca el, care mai are puţin pînă să iasă la pensie, nu-i de lepădat. Orice femeie s-ar îmbulzi să-l ia de bărbat. Dar nu, el e de felul lui un singuratec...

Souhrada îşi goli halba de bere şi o şterse englezeşte. Dincolo de staţie, Soukup trăgea cu grebla adunînd cu grijă frunzele uscate din grădiniţa şefului de gară. Detectivul se opri în dreptul gardului şi-l privea.

Omul se întorcea din cînd în cînd spre el. Se părea că-i tremurau un pic mîinile.

Feroviarul Soukup tocmai împingea spre tren un cărucior ca să încarce în el coletele poştale. După ce le luă în primire se duse cu ele la magazie. Souhrada se postă în spatele uşii de sticlă şi se uită înăuntru.

Omul nostru aşeza pachetele în regal şi cînd surprinse chipul care în ultima vreme îi apărea atît de des în faţă, se opri din lucru, ca şi cînd n-ar mai fi avut putere să facă nimic.

Apoi se întoarse brusc şi deschise uşa cu violenţă :

— Ce vreţi de la mine ?

— Nimic, îi răspunse domnul Souhrada, surîzător. Noi doi ne cunoaştem doar...

— Nu-mi amintesc, mormăi feroviarul şi bătu în retragere.

— Din Št'áhlovice, reluă detectivul şi vîrî piciorul între uşă şi prag, ca omul nostru să n-o poată închide. Veneaţi pe-acolo, acum trei ani, toamna şi întotdeauna pe înserat...

— Nu... Nu-i adevărat ! mormăi omul şi îşi lăsă privirea în jos.

— Ba da, veneai la Maria Doubková.

Omul îşi micşoră ochii. Dacă n-ar fi lume pe peron, s-ar repezi să mă sfîşie, îşi spuse Souhrada şi făcu un pas înapoi.

Omul trînti uşa zgomotos.

Domnul Souhrada zîmbi mulţumit şi cu trenul următor plecă acasă. De fapt, dacă stau şi mă gîndesc, am aflat destul şi, cu ceea ce ştiu, aş putea foarte bine să mă duc la Direcţie. Josef Soukup, cu domiciliul şi locul de muncă

în Mirošov, pretinde că n-a fost niciodată la Št'áhlavice, dar martora Otáhalová îl recunoaște.

Detectivul răsuci din cap. Nu, nu-i chiar așa de simplu. Un lucru însă e sigur : am descoperit încă o persoană în legătură cu un vechi caz, rămas în suspensie. S-ar putea ca domnul consilier să mă laude pentru felul în care am descoperit-o. Și mai departe ? Dacă această Otáhalová nu-l recunoaște ? Ce mă fac ? Nu, nu, încă nu-i timpul să mă duc la Direcție... Omul ăsta mai trebuie urmărit. De altfel, parcă-l aud pe Brožík spunînd : Ehei, dragă Souhrada, să prinzi un ucigaș, nu-i glumă. Sper că ți-ai dat seama de acest lucru...

Sigur, așa e. Dar acum e vorba de o joacă — și joaca asta trebuie să continue.

În timp ce-și cumpăra biletul de întoarcere pentru Mirošov tînăra casieră îi spuse :

— Trebuie să fie frumos pe-acolo, de vă duceți în fiecare zi.

— Foarte frumos, îi răspunse surîzător. Dacă aș fi mai tînăr, v-aș propune să mergeți cu mine.

În ziua aceea, feroviarul Soukup se înfundă într-un birou și nu mai ieși de-acolo multă vreme. Cînd, în sfîrșit, se încumetă să scoată nițel capul, zări niște ochi străini ațintiți asupra lui. Se dădu înapoi și nu se mai arătă deloc.

În altă zi Souhrada găsi la transportul coletelor un tînăr muncitor auxiliar. Întrebîndu-l de omul nostru, tînărul îi răspunse că Josef Soukup are zi liberă și nu se află în stație.

— O fi prin pădure, adăogă el.

Ca să profite de timp, Souhrada se repezi pînă la căsuța lui Soukup. Rămase surprins : căsuța era ținută într-o ordine desăvîrșită, gardul proaspăt vopsit, în curticică două cotețe de iepuri și o stivă de lemne, aranjată fără cusur. Omul ăsta e un pedant și își găsește timp pentru toate, își spuse detectivul-pensionar. Lemnele sînt așezate cum scrie la carte. Jos două rînduri de mesteacăn, pentru că ăstora umezeala nu le strică, pe urmă mai multe rînduri de molid, și abia sus de tot, cîteva rînduri de pin...

Apucă de clanța portiței. Nu cedă. Nu-i rămînea deci decît să dea un ocol casei și să se întoarcă. Se necăji, căci îi părea rău de fiecare zi pierdută.

Îi părea rău fiindcă nu știa că de fapt Soukup nu era în pădure. Era acasă și-l văzuse pe oaspetele său nepoftit, dînd tîrcoale casei. Îl văzuse de sus, din pod, prin crăpătura lucarnei. Îl văzuse trăgînd de clanța de la poartă.

În ziua următoare, cînd sosi din nou la Mirošov, domnul Souhrada zări de la fereastra vagonului un grup de muncitori împingînd pe linia moartă o drezină. De îndată ce trenul părăsi gara și linia principală se eliberă, drezina porni la drum. Pe platforma ei se afla Josef Soukup. Detectivul observă foarte bine că omul acesta îl măsura cu o privire în care stăruia o batjocură ascunsă. Ți-am scăpat printre degete... Te-am dus... Și-am să te mai duc...

Joacă ? Nu, asta nu mai era joacă, ci un duel nemărturisit al cărui sfîrșit, deocamdată, Souhrada nu-l întrezărea.

Nu-i rămînea decît să plece înapoi așa cum venise. Sau, cel mult, să se mai repeadă o dată pînă la căsuța lui Soukup și să încerce să stea de vorbă cu vecinii. Nu s-a întîmplat încă niciodată ca omul să nu afle în felul ăsta ceva folositor.

Iar mîine, dragă Josef Soukup, mîine mă înfățișez din nou. Și poimîine, și în fiecare zi. Pînă cînd ai să te hotărăști singur să-mi spui cum a fost... Pe urmă joaca mea va lua sfîrșit.

Numai că, deocamdată, nu se arată nici un sfîrșit, și cu atît mai puțin un sfîrșit bun pentru mine. Ce mai, cînd un lucru nu merge e mai bine să te lași păgubaș. Azi am o zi proastă, mormăia detectivul, nemulțumit, căci, spre marea sa mirare, discuțiile cu vecinii nu-i aduceau nimic nou. Repetau cu toții ceea ce el știa, și cînd stătea de vorbă cu oamenii din casa următoare, simțea la ei o anumită reținere. Firește, îl văzuseră înainte intrînd la vecini. La un moment dat își dădu seama că minciuna cu interesul pe care l-ar avea pentru căsuța lui Soukup nu-l ajută s-o scoată la capăt.

Așa stînd lucrurile, arboră o mină umilă de pocăit și, ca și cînd i-ar fi fost teamă să nu-l audă cineva, rosti cu voce scăzută :

— Am să vă spun despre ce-i vorba şi ce anume aş vrea, de fapt, să aflu de la dumneavoastră. Ştiţi, domnul Soukup se interesează de o rudă de-a noastră şi de aceea am venit să vă întreb cam în ce ape se scaldă. Pricepeţi ?

Pricepură, cum să nu, ba, mai mult, se arătară chiar bucuroşi, căci o fi el domnul Soukup un mare singuratec, dar e un om aşezat, şi unde mai pui că mai are puţin şi iese la pensie !..

Nu-i mai rămîne aşadar decît să-şi ia rămas bun, nu însă înainte de a-i ruga cu insistenţă să nu sufle o vorbă nimănui. Cu toate că ştia prea bine că nici n-o să apuce să iasă din casa lor şi toţi o să alerge cu vestea prin vecini.

Păşea agale prin dreptul casei pustii a feroviarului Soukup şi deodată înmărmuri. Ce mai e şi asta ? Curteă, măturată frumos, ca întotdeauna, în schimb lemnele... Da, stiva de lemne, clădită exemplar, se afla, ce-i drept, la locul ei, numai că lemnele erau aşezate acum într-o altă ordine. Jos rămăsese un rînd întreg cu lemne albe de mesteacăn, în schimb în rîndul al doilea ajunseseră cîteva lemne de molid. Bucăţile de mesteacăn lipsă erau tocmai în rîndul al treilea ! Ca să vezi ! Ce l-o fi apucat oare pe acest om tăcut şi cumsecade să reaşeze stiva de lemne, şi încă noaptea, ca să nu vadă bine ce ia în mînă ?!

Cînd reveni în gară, Souhrada zări drezina din nou pe linia moartă. Făcu ocolul gării, în căutarea omului său. Deodată începu să cearnă o ploaie măruntă şi, în clipa aceea, feroviarul veni să se adăpostească pe peron.

Se uitară unul la celălalt.

— Aţi făcut o greşeală, îi spuse detectivul, încet. O mare greşeală. Mai aveţi timp să mărturisiţi.

Feroviarul mişcă din buze ; erau crăpate pînă la sînge, ca după febră. Clătină din cap, dar din gîtlejul lui nu ieşi nici un sunet. Părea că se sufocă.

— Eu am anchetat crima aceea acum trei ani. Acum însă, am terminat. Mai aveţi timp să...

Omul îşi desfăcu braţele, ca şi cînd ar fi vrut să se împotrivească unui atac. În gară tocmai intra un tren. Domnul Souhrada se grăbi să ajungă cît mai repede la marginea peronului. Era şi timpul. Nu pentru tren, pe ăsta l-ar fi prins, dar era limpede că omul acela l-ar fi sugrumat.

A doua zi dimineaţa, cînd în faţa casei lui Josef Soukup sosi maşina direcţiei de criminalistică a poliţiei din Plzeň, vecina de peste drum le spuse oamenilor legii că feroviarul nu-i acasă. Dar ei ştiau din gară că în ziua aceea Soukup nu venise la slujbă şi deci trebuia să fie acasă.

Forţară poarta şi intrară în curte. Bătrînul Souhrada se opri în dreptul stivei de lemne, rînduite cu o grijă exemplară.

Deodată îl auzí pe Brožík, care se uitase pe fereastră:

— Hei, uite-l, e înăuntru... Spînzurat de uşă...

Şi-l privi pe Souhrada cu neascunsă uimire şi admiraţie deopotrivă.

ARHIDUCELE

Tînărul Leopold Pergler trînti uşa în urma lui şi strigă :

— N-o să mă mai vedeţi niciodată...

Apoi, cu demnitatea jignită, coborî treptele casei părinteşti şi ieşi prin gangul întunecat, în strada mohorîtă. Rareori se întîmplă să plece altfel de acasă feciorii de familie bună. Dacă nu s-ar ofensa, ce motiv ar avea ei să-şi părăsească o mamă — pîinea lui Dumnezeu — care le suportă datoriile atît cît poate, o dădacă cicălitoare, dar cu o inimă mai miloasă decît a mamei, o soră de măritat şi un cîine credincios care-şi iubeşte tînărul stăpîn ?

Din păcate însă mai e în casă un tată morocănos care nu înţelege că omul e tînăr numai o dată în viaţă...

Se pare că Leopold Pergler-senior — comerţ de articole textile — n-a fost niciodată tînăr, în ciuda faptului că inscripţia de pe firma casei : L. Pergler-jun., se referea, în mod surprinzător şi cu totul de neînţeles, tocmai la L. Pergler-senior. Tînărul domn n-avea simţ comercial, în schimb juca de o manieră remarcabilă taroc, era neîntrecut la mariajul cu licitaţie, iar în ceea ce priveşte binecuvîntarea cerească, se poate spune că norocul îi surîdea destul de des. Douăzeci şi unu nu juca decît rareori...

Da, pe urmă mai erau şi micuţele balerine de la operetă, îndeosebi Kiki, dar mai era, firesţe, şi soţia unui căpitan de geniu şi încă multe alte femei, căci trebuie să recunoşteam că tînărul Leopold Pergler era un bărbat şic.

Cu toate acestea, calităţile amintite nu-i foloseau acum la nimic. Părăsea casa părintească, după o ceartă crîncenă, cu cinci coroane amărîte în buzunar.

Mai întîi ar fi vrut să le arunce în prag, sub nasul tatei ; pe urmă însă se răzgîndi, spunîndu-şi în sinea lui că cinci coroane înseamnă totuşi mai mult decît nimic, şi cu acest gînd se îndreptă el spre cafeneaua preferată, pentru a reflecta asupra vieţii sale viitoare.

Nu bănuia că nu se va întoarce prea curînd în casa sumbră și neprimitoare a părinților săi și că, între timp, firma „L. Pergler-jun." avea să se stingă de bătrînețe.

Coroanele pomenite nu erau niște bani întîmplători, erau restul din cota-parte ce i se cuvenea tînărului domn din veniturile familiei. Domnul Pergler-senior adunase datoriile, socotise și cît îl costase feciorul pînă atunci și, ca un negustor corect ce se respectă, nu uitase să calculeze nici dobînzile ; apoi, exprimînd în cifre paginile Debit și Credit, ajunse la concluzia că în contul junelui mai rămăseseră exact cele cinci coroane, pe care i le plătise cu promptitudine și fără a-i cere în schimb nici o confirmare.

Mama gemea, bătrîna dădacă trîntea mînioasă vasele în bucătărie, surioara țipa de zor spunînd că renunță la zestre în favoarea frățiorului, în timp ce credincioșul cîine, considerînd probabil toată hărmălaia o distracție de familie, hămăia fericit. Numai tatăl arbora o mină sardonică de om neînduplecat. Așa stînd lucrurile, Leopold-junior plecase furios, trîntind ușa în urma lui.

Nu era un copil și știa bine că cinci coroane nu-i o sumă cu care să poată întreprinde prea mult. Și nu era nici un romantic ca să fie gata să le mizeze dintr-o dată în joc, cu credința naivă că pînă dimineața va deveni milionar. De altfel, acolo unde se ducea de obicei să joace, cu cinci coroane l-ar fi dat afară.

Numai bunicul Pergler a putut să-și înceapă negoțul cu o sumă chiar mai mică, dar pe atunci erau alte vremuri. Azi avem republică, vechea Austrie s-a destrămat ; în zilele noastre, dacă vrei să faci comerț, trebuie să ai capital, iar pentru jocul de cărți cu atît mai mult...

Ajuns la cafenea, Leopold Pergler-junior se așeză la o masă liberă și, cu un gest distins al mîinii sale albe și îngrijite, pe care strălucea în chip de podoabă un inel mare și fals, îi făcu semn chelnerului să-i aducă o cafea.

„Dacă ar ști că azi nu i-o plătesc !" își spuse Leopold în sinea lui, cu tristețe.

Apoi trecu în revistă toate femeile pe care le cunoștea, eliminîndu-le cu anticipație pe cele despre care presupunea că mai curînd așteaptă să primească decît să dăruiască și păstrîndu-le în minte numai pe cele considerate că i-ar putea fi de ajutor. Spre surprinderea lui însă

acestea nu erau prea multe. Şi ceea ce i se părea mai grav — toate erau urîte. În cele din urmă i se întrezări unica perspectivă, de loc îmbucurătoare, de a-şi petrece pentru început nopţile la o modistă de vîrstă mijlocie...

Cafeaua nu era pe gustul lui, sorbi un pic de sifon şi mai-mai să-l scuipe pe jos. Era mai bine să fi cerut un vermut ; dacă tot nu plăteşti, ce importanţă mai are dacă nu plăteşti nici vermutul. Pocni din degete şi comandă un pahar cu vermut.

Aşadar, nu rămîne decît modista. Are o inimă de aur şi ceva economii. Povestea, ce-i drept, e neplăcută şi aproape dezonorantă, dar ce-i de făcut ? Orice început e greu. Kiki, categoric, n-ar fi în stare să mă întreţină.

La un moment dat, observă că dintr-un colţ al cafenelei era urmărit cu insistenţă de un bărbat necunoscut. Leopold avea dezagreabila impresie că-l ştia de undeva, dar de unde anume, nu-şi putea aminti. În afară de asta, n-avea nici un chef să se ocupe acum de persoane străine. Avea şi aşa destule griji cu propria sa persoană.

După ce se frămîntă multă vreme cu gîndurile lui sumbre şi după ce chelnerul luă de pe masă paharul şi ceaşca de cafea, privirea lui se întîlni din nou cu ochii bărbatului necunoscut. Îl cuprinse neliniştea : te pomeneşti că pînă la urmă o fi un detectiv ! Prostie ! De ce să angajeze tata pentru mine un detectiv ?! Şi de ce să stea un detectiv aici, în cafenea, şi să caşte ochii la mine ? Un detectiv ar avea, de bună seamă, o atitudine mai discretă. În clipa aceea, necunoscutul porni direct spre masa lui Leopold şi, cînd se apropie, făcu o plecăciune :

— Permiteţi ? întrebă el respectuos.

Leopold ridică doar din umeri.

Omul se aşeză în faţa lui.

— Necazuri ? rosti scurt.

Leopold tăcea mohorît.

— Bani ? reluă necunoscutul, cu un zîmbet straniu.

Leopold îşi întinse picioarele.

— V-ar interesa o afacere excelentă ?

Leopold îşi înălţă sprîncenele.

Necunoscutul zîmbi din nou :

— Permiteţi-mi o întrebare : ştiţi germana ?

Leopold dădu din cap aprobator.

— Bine ?

Leopold scrîşni printre dinţi :

— Dacă v-a trimis cumva papa, puteţi să vă duceţi dracului !

Necunoscutul făcu o plecăciune :

— Daţi-mi voie să mă prezint. Sînt Kekule Jan. Un nume destul de ciudat, nu-i aşa ? Aflaţi însă că numele acesta nu-l poartă un nătărău, precum, de altfel, vă veţi convinge foarte curînd. Dumneavoastră vă numiţi Leopold Pergler. În altă ordine de idei, numele de Leopold vă prinde de minune.

Omul ăsta ori e nebun, ori e pidosnic, îşi spuse în sinea lui Leopold, subţiindu-şi buzele cu dispreţ. Chelnerul se tot învîrtea prin jurul mesei lor şi domnul Kekule îi făcu semn :

— Daţi-ne o sticluţă de vin roşu.

— Ce vreţi de la mine ? întrebă Leopold cu o voce întunecată.

— Vreau să vă spun că aveţi un chip admirabil... Să ştiţi că vă urmăresc de multă vreme.

— Şi aş putea să ştiu şi de ce ?

— Pentru acest chip al dumneavoastră... Semănaţi la perfecţie cu membrii dinastiei habsburgice.

Leopold Pergler avea senzaţia că maxilarul inferior o ia razna. Cu alte cuvinte, de atîta uimire rămase cu gura căscată.

Necunoscutul zîmbi :

— Ştiţi, eu mă ocup puţin cu studierea familiilor nobiliare. Le cunosc, aş zice, la perfecţie. Şi aş avea nevoie să colaboraţi cu mine în acest domeniu. Pentru început vă ofer, să zicem, zece mii.

Leopold îşi simţi fruntea brobonată de sudoare :

— Anual ? întrebă ca să fie sigur.

— Lunar.

Chelnerul tocmai aşeza pe masă sticla cu vin roşu laurenţian şi Leopold nu se încumetă să-i spună necunoscutului, de fapt acum cunoscutul domn Kekule, că-i ţicnit. Dar aşa credea.

— Repet, pentru început, reluă fostul necunoscut. Pe urmă, această sumă va creşte treptat. După aprecierea mea, se va ridica la jumătate de milion anual.

Domnul Kekule umplu paharele şi-l ridică pe al său. Chipul lui dispăru apoi pentru o clipă în spatele rubiniului scînteietor al vinului.

Leopold nici nu se atinse de paharul său. Povestea începuse să-l cam plictisească. Totul era o nebunie, de domeniul fantasticului, şi el avea necazuri serioase, neştiind măcar unde o să doarmă la noapte.

— Cum văd, dumneavoastră nu mă credeţi, scumpe prietene, îi spuse omul din faţă. Nici nu-i de mirare, ideea mea pare, cel puţin la început, foarte îndrăzneaţă. Dar, dacă te obişnuieşti cu ea, e cît se poate de reală. Am nevoie de un bărbat cu chipul dumneavoastră... Chiar nu v-a spus nimeni pînă acum că aveţi trăsături tipice de Habsburg ? Ei da, înţeleg, în republică nu e nimerit să se vorbească despre asemenea lucruri. Vremurile de altădată s-au dus, nobilimea a fost desfiinţată şi un urmaş al familiei imperiale ar fi...

— De ce vă prostiţi ? îl întrerupse brusc Leopold. Ori îmi spuneţi ce vreţi de la mine, ori vă luaţi vinul şi vă căraţi de-aci.

— Sînteţi violent şi puţin cam necuviincios. Vă scuz şi vă rog să mă ascultaţi. Am la Viena o mătuşă, de profesie brodează. Brodează monograme. Nici nu v-ar veni a crede cît de lucrativă poate fi această meserie. A lucrat pentru toate casele nobiliare. Să te întîlneşti în atelierul ei cu o arhiducesă e ca şi cînd ai întîlni aici, în Brno, o femeie bătrînă pe stradă. De altfel şi arhiducesele sînt astăzi la o vîrstă mai înaintată... De prinţese nici nu mai vorbesc. Prinţesele au ajuns cam pe la patruzeci de ani, şi în măsura în care nu sînt măritate, încep să semene cu fetele bătrîne. Contesele şi baronesele, pe astea nici nu le mai pun la socoteală. Din fragedă tinereţe m-am învîrtit printre nobili şi le cunosc familiile la perfecţie. Prietenii mă consideră azi un expert în materie. Familia Thun und Hochenstein mi-e la fel de familiară ca şi familia Lichnovilor. Am fost în relaţii cu doamnele din familia Dietrichstein, ca şi cu cele din familia Windischgrätz, şi trebuie să vă spun că Maria Valentina Gabriela, a cărei cununie cu prinţul Jan de Ratibor a avut loc la Viena, era o femeie foarte frumoasă, iar monogramele ei au fost brodate de

mătușa mea cu o finețe și o gingășie neobișnuită. Cunosc la perfecție familiile Metternich, Winenberg, casa Löwenstein-Wertheimer, ca să nu mai vorbesc de Lobkowitz, de Schwarzenberg, de bătrînul Eszterházy din Galantha sau de familia conților Auersperg. M-au interesat căsătoriile, incidentele, scandalurile lor ; și vă asigur că nu-s puține la număr și că sînt foarte captivante și în felul lor tulburătoare.

— Vă rog să mă iertați, dar eu... încercă Leopold să-i curme firul povestirii.

Domnul Kekule era însă în elementul său și nu mai era cu putință să-l oprești.

— S-ar putea, desigur, să vă puneți întrebarea : de ce n-a devenit acest om arhivarul unei case nobiliare... Problema e simplă și constă în faptul că, în zilele noastre, nobililor nu le merge prea strălucit și mulți dintre ei, oricîtă bunăvoință ar avea, nu-și pot permite luxul de a ține un arhivar. Dar cei mai mulți nici nu vor ; nobilii bătrîni, cărora li s-au luat titlurile, sînt copleșiți de un fel de oboseală apatică. Sînt decepționați, și-au pierdut rațiunea de a trăi, nu se mai interesează de familiile lor... Din fericire, există însă alții care manifestă pentru ele un dublu interes. Iar aceștia, ca să zic așa, sînt tocmai acei ce i-au privat de titlurile amintite. Nici nu v-ar veni a crede, domnule Leopold, dacă v-aș spune cîți republicani doresc să intre în relații de amiciție cu membrii familiilor nobiliare ! Darămite cu membrii dinastiilor domnitoare ! A face din dumneata un membru al dinastiei habsburgice e pentru mine pur și simplu o datorie de onoare. Și totodată și o necesitate, întrucît și eu sînt, ca să zic așa, pe geantă, economiile mele s-au dus, iar mătușa din Viena a îmbătrînit. Acum mă înțelegeți ?

— Pe mine mă interesează un singur lucru : cine anume va plăti sumele acelea fabuloase despre care îndrugi atîtea verzi și uscate ? Căci, potrivit spuselor dumitale, nobilii sînt lefteri.

— Așa este. De altfel, bani nici n-o să luăm de la ei. De la nobilime n-o să luăm decît legăturile de familie. Banii o să-i luăm de la ceilalți. Vă dați seama ce onorat se va simți un director de bancă dacă veți accepta invitația de a lua cina la el acasă ? Sau ce strălucire ar căpăta

nunta fiicei unui mare angrosist de mezeluri prin prezența arhiducelui Leopold ?

— Arhiducele Leopold Pergler, comerț cu articole textile, rînji junele.

— Pe cîte știu, un asemenea comerț nu aveți, și asta vă frămîntă destul, spuse domnul Kekule, pe un ton glacial. Scoateți-vă din minte că sînteți un Pergler. Sînteți un Habsburg atît de desăvîrșit, încît acest lucru nici nu se poate reda prin cuvinte. Sînteți mai habsburgic decît însuși împăratul Carol și decît toți unchii și toate mătușile lui la un loc. Semănați perfect cu prințul moștenitor Rudolf, pe cinstea mea... Dar ca să nu bată la ochi, n-o să fac din dumneavoastră un membru al acestei ramuri. O să vă fac membru al ramurei Modena, acolo nimeni nu se mai descurcă în poveștile astea... Ei, ce ziceți, batem palma ?

— Mă rog, fie, cel puțin o să ne distrăm.

— Vă înșelați, va fi o treabă foarte serioasă. În primul rînd va trebui să vă deprindeți să pronunțați puțin mai altfel litera r. Cu alte cuvinte să graseiați un pic... Germana o știți, dar accentul vienez n-o să vă strice. Asta însă aranjăm noi la mătușa din Viena. Are un apartament destul de bun și confortabil, și dacă tot îl închiriază domnișoarelor, nu văd de ce nu ne-ar elibera și nouă una din încăperi ? Biblia dumneavoastră va fi de azi înainte această carte. Cam zece pagini va trebui să învățați pe dinafară și să le știți la perfecție.

Leopold răsfoi uluit cartea purtînd un titlu falnic :

GOTHAISCHER KALENDER — GENERALOGISCHER HOFKALENDER.

— Apare de peste o sută cincizeci și șapte de ani, spuse domnul Kekule, cu o anumită mîndrie. Găsiți-mi pe lumea asta o a doua carte la fel ! Ei bine, din această carte veți învăța să-i cunoașteți pe toți membrii dinastiei habsburgice, atît pe cei din ramura austro-ungară, cît și pe cei din ramura toscană, chiar dacă personal vă veți trage din dinastia modenă. Legătura de rudenie cu Habsburgii va face să vă înrudiți cu jumătate din familiile nobiliare din lumea întreagă, iar despre cealaltă jumătate, puteți, pur și

simplu, doar să afirmați legătura de rudenie și vi se va da crezare.

Kekule ridică din nou paharul. Leopold Pergler care încetase a mai fi un Pergler, transformîndu-se încetul cu încetul într-un urmaș al arhiducelui Ferdinand și al soției acestuia — Maria Beatrice d'Este — sorbi și el din paharul său. După un timp comandară o altă sticlă.

— Se înțelege de la sine că dumneavoastră sînteți rudă și cu regii Sardiniei, deoarece ducatul Este a fost unit cu acest regat prin decretul regelui Victor Emanuel. Francisc, ultimul duce de Modena, s-a căsătorit la München cu prințesa Adelgunda de Bavaria, de unde reiese că sînteți înrudit și cu regii bavarezi și, prin intermediul lor, cu încă mulți alții. La rîndul lor, frații lui Francisc de Modena s-au căsătorit și ei cu diferite prințese, unul din ei cu Elisabeta de Austria, care, mai tîrziu, s-a recăsătorit cu Ferdinand al României. Vedeți ce frumos se împletește totul ? Prin dinastia habsburgolorenă vă înrudiți cu Bourbonii și asta datorită Alicei, ducesa de Bourbon și de Parma, care, bineînțeles, vă leagă de ramura toscană. Unchii dumneavoastră sînt Carol Salvator, Leopold Salvator — nu sînt convins dacă nu cumva după el purtați numele — și Francisc Salvator — care cu soția sa Maria Valeria, fiica lu Frantz Iosef, a avut cinci copii. În felul acesta descindeți direct din dinastia domnitoare a Habsburgilor și probabil tocmai de aci vine și această extraordinară asemănare cu ei. Unica dumneavoastră verișoară, arhiducesa Karolina, pe numele ei întreg Karolina Maria Immaculata Josefa Ferdinanda Filomena Rosalia, s-a măritat la Viena cu Alteța sa prințul August Leopold de Sachsen-Koburg, fapt care extinde legăturile dumneavoastră de rudenie într-o altă direcție, extrem de folositoare. Sînteți înrudit cu dinastia Würtenberg, și prin ea cu Schauburg-Lippe ; aveți deci mătuși deopotrivă la Lisabona și la Berlin, în Italia și în România, la Lemberg, Saltzburg, Paris, Londra, ca să nu mai vorbesc de Bavaria, Saxonia și Elveția. Întrucît Maria, bunica nelegitimă a îndepărtatului dumneavoastră străunchi Carol, s-a născut ca infantă a Portugaliei, putem ajunge la fel de bine și la Lisabona. Dumneavoastră ca Habsburg, iar eu ca secretar al dumneavoastră. Ei, ce părere aveți ?

Leopold n-avea deocamdată nici o părere. Se gîndea cu o uşoară tristeţe la bunicul său Pergler-senior, un fost negustor ambulant de pielcele, şi la tatăl său, comerciant cu articole textile, şi în sinea lui le cerea iertare că-i părăsea în favoarea unor strămoşi proaspăt cîştigaţi, a căror origine era atît de nobilă, încît cu greu avea să ţină minte vreodată distinsele lor nume. Dar ce să facă, n-avea încotro, ai săi l-au izgonit din familie, cu cinci coroane în buzunar, iar el e nevoit acum să se arunce singur în vîltoarea vieţii...

Îşi umflă pieptul şi spuse cu o voce destul de fermă :

— Domnule, Alteţa sa arhiducele Leopold de Modena, Este, Carrara şi Guastalla vă face cunoscut că vă angajează în serviciile sale ! Potrivit relatărilor dumneavoastră, ar trebui de bună seamă să emit pretenţii la tronul Bavariei. Cum e cu putinţă ca nişte oameni lipsiţi de simţul conştiinciozităţii să ne fi privat pe noi de acest drept ? Secretar Kekule, vă cer...

— Alteţă, interveni domnul Kekule, cu autoritate, politica în afacerile noastre n-o amestecăm. Revoluţia v-a măturat, şi în privinţa asta n-avem ce face. A emite pretenţii la tron e o tîmpenie. Altul e drumul nostru : veţi strînge contribuţii pentru ajutorarea familiilor nobiliare şi, ca un adevărat arhiduce, veţi lansa împrumuturile acolo unde se vor găsi oameni dispuşi să împrumute... Începînd de azi, Alteţa voastră nu mai face nici un pas fără mine. Înainte de toate însă va învăţa la perfecţie, pînă mîine, prima sa lecţie : întreaga dinastie de Modena.

De la cafenea se duseră la un chef de proporţii mai reduse şi, pînă în zori, toate persoanele aflate în bar li se adresară cu Majestatea Voastră. De la un domn mai în vîrstă, care plîngea de emoţie că stătea la aceeaşi masă cu un urmaş al dinastiei habsburgice, Alteţa sa Leopold împrumută la iuţeală două sutare. Începutul nu era chiar atît de rău. Fantoma modistei între două vîrste era deci înlăturată, căci Leopold îşi petrecu prima sa noapte, mai bine zis prima sa zi, la Grand Hotel, şi avu sentimentul că lumea începe să se deschidă înaintea lui.

Şi într-adevăr, lumea aceasta i se deschise, în micul castel Auburg din Austria, unde prinţesa Francisca Paula de Lobkowitz organiza de două ori pe an întîlnirile fami-

liei sale cu alte rubedenii. Aici își făcu apariția, pentru întîia oară, tînărul Habsburg Leopold, care se salută cordial cu unchii, cu străunchii și cu străverișoarele lui, și-i sărută mîna mătușii îndepărtate a părinților săi, Amalia Luisa Dorotheea Leontyna. Bătrîna doamnă îl întrebă direct pe necunoscutul Leopold de ce n-a dat atîta vreme nici un semn de viață.

— Am fost în America de Sud, mătușico. Consider că singurul lucru pe care-l poate face azi un nobil e să călătorească. Ador aventura.

După care, arhiducele povesti într-o manieră magistrală lupta sa cu un elefant în jungla Amazoanelor, și vorbi în așa fel, încît prințesa de Schönborn-Buchheim ceru de urgență o priză de esență înviorătoare.

În schimb, unchiul Francisc Salvator declară că, pe cîte știa el, în America de Sud nu există elefanți. În clipa aceea, secretarul tînărului arhiduce își pofti stăpînul la telefon. Pe coridor îi spuse :

— Poldi, nu te aiuri, bătrînul are dreptate !

— Eu țin minte dinastiile nobiliare, despre elefanți n-am învățat niciodată, se înspăimîntă arhiducele Pergler. Dar las' pe mine, c-o dreg eu.

În acest timp, în salon, distinsa societate se adunase în fața șemineului și discuta în surdină despre noul văr, nepot și strănepot.

— Nu-mi amintesc să-l fi cunoscut, susținea cu înverșunare unchiul Francisc Salvator. Îmi amintesc însă că elefanții trăiesc în Africa. Și-mi mai amintesc că o dată am fost acolo la o vînătoare de elefanți, pe vremea cînd în Belgia mai domnea încă răposatul Leopold.

— Dacă trăiesc elefanții în Africa, nu știu, dar știu că tînărul acesta seamănă atît de bine cu răposatul prinț moștenitor Rudolph, încît mi-e teamă să nu fie vorba de tot ce poate fi mai rău, spuse prințesa amfitrioană, pe un ton autoritar.

— Dar bine, în cazul ăsta... bîigui Francisc Salvator...

— Nimeni nu poate să știe mai bine ca mine de ce era în stare acest om ! De altfel, ca oricare altul din principala ramură a Habsburgilor, dragul meu !

Cînd se întoarse în salon, Leopold își termină foarte liniștit povestea sa despre lupta cu elefantul din pădurile virgine ale Amazoanelor :

— Da, era un elefant adevărat, după cum la fel de adevărat e că patria lui nu-i în America de Sud. Acesta însă fugise de la circul Sarasani, aflat pe atunci în turneu în orașul San Juan, și în junglă se sălbăticise.

Prințul Josef Carol afirmă că el crede acest lucru, deoarece și lui i-a fugit o dată un cîine de vănătoare și în mai puțin de un an i-a devorat doi pădurari-șefi.

— Vă dați seama că a fost foarte greu să-l răpun, adăogă Leopold, pentru că elefantul ăsta era dresat și tocmai cînd nu te așteptai se ridica pe picioarele din spate și începea să danseze.

— Și tu, vere, ai avut inima să-l ucizi ? ciripi palida Amalia Eleonora Luisa Agata de Toscana.

— Din păcate, scumpă verișoară, a trebuit, răspunse curtenitor Leopold, aruncîndu-i anemicei fecioare o privire înflăcărată ; n-am avut încotro, se pregătea tocmai să danseze pe trupul meu. Am tras în el cinci gloanțe, dintr-o singură pușcă. Era o armă excelentă, cu repetiție.

Acum, bineînțeles, bătrînul conte Kinský voia să știe ce tip de armă cu repetiție era : Selmont-Colier sau Eberhert-Mayer.

La care Leopold declară că după părerea lui era o armă de producție indigenă ; i-o împrumutase pentru vînătoare remarcabilul nobil Sebastian de Corcovado, al cărui tată avusese cinstea să-și jertfească viața în serviciile împăratului Maximilian al Mexicului. Ținînd seama de această legătură frățească, el, Leopold, a considerat de datoria lui să-i acorde toată prietenia lui și să accepte pușca, oferită cu atîta dragoste și...

Prințul Josef Carol îl întrerupse, spunînd că Leopold a avut o comportare demnă de un adevărat nobil.

Dimineața, în timpul micului dejun, prințesa amfitrioană se deranjă personal pînă în bibliotecă, unde dejuna secretarul noului ei strănepot, și-i ceru să-i aprindă țigara înfiptă într-un portțigaret lung și subțire. Apoi îl întrebă cum se explică faptul că un membru al ramurei modene se arată cu atîta întîrziere în înalta societate, Crede oare domnul secretar că e potrivit să se întîmple

așa ? Și de ce nu are acest tînăr măcar o recomandare, de pildă, din partea Henrietei ?

Domnul secretar Kekule zîmbi respectuos și întrebă și mai respectuos dacă prințesa se referă cumva la distinsa și nobila doamnă Maria Tereza Henrieta Dorotea, arhiducesă de Modena, care s-a căsătorit cu Ludovic de Bavaria... Îi prezentă apoi, pe scurt, și atît de bine uluitei doamne întregul arbore genealogic al dinastiei, cu toți unchii și străunchii și cu toate mătușile și strămătușile, încît, simțindu-se depășită, prințesa renunță și se dădu bătută.

— Ascultă, prietene, cum să-ți explic... chipul lui... Înțelegi. Cînd îl văd, am impresia că printre noi se află însuși Rudi, răposatul prinț moștenitor.

Secretarul Kekule tăcu un timp, apoi scoase un suspin prelung. Era suspinul omului care știe multe, dar n-are voie să spună nimic.

Prințesa zîmbi fericită :

— Așadar, nu m-am înșelat. Habsburgii din ramura lorenă au fost niște porci fără pereche !

Întocmai așa a spus, și fiindcă aceste cuvinte au fost rostite de o prințesă autentică rezonanța lor avea o anumită distincție. Domnul Kekule își lăsă concesiv pleoapele în jos.

Și astfel Leopold deveni nu numai un membru al ramurei modene, dar în avalanșa de aluzii și cancanuri ce se stîrni în legătură cu persoana lui i se mai atribui și calitatea aparte de fiu nelegitim al prințului moștenitor.

Cînd, mai tîrziu, la altă întîlnire a nobilimii, de data aceasta la mica moșie de pe Rin a prințesei Kristina Auersperg, se ciocni într-o noapte cu Hugo Marius von Windischgrätz în fața ușii ce dădea spre odăița cameristei Renate, arhiducele nostru se comportă din nou ca un adevărat nobil, oferindu-i cu generozitate prințului Windischgrätz o palmă. Firește, oferta fiind inacceptabilă, prințul smulse de pe perete o sabie și luă poziția de spadasin. Leopold nu știa să scrimeze, dar dorea nespus de mult să pătrundă în încăperea fermecătoarei Renate. Nu-i rămase deci decît să apuce și el cealaltă sabie și să treacă la fapte : începu să izbească în prinț fără nici o ezitare și cu o furie atît de înverșunată, încît l-ar fi spintecat cu siguranță în două, dacă prințul n-ar fi avut fericita inspi-

rație să dea bir cu fugiții. Așa se face că Leopold retează cu sabia aceea de origine turcească doar un colț dintr-o cornișă de marmoră. A doua zi dimineața, cînd fapta ieși la iveală, gloria lui crescu și mai mult, confirmîndu-i cu strălucire adevărata origine, deoarece nu numai contesa Auersperg, ci și alte distinse doamne, și în primul rînd prințesa de Lichtenstein, declarară :

— Leit tatăl său !

Și cînd aceste afirmații aparțin unor doamne de lume care nici nu spun despre ce tată anume e vorba, omul s-a asigurat de glorie pe toată viața.

După un timp, cei doi părăsiră castelul de pe Rin și plecară în Boemia, unde tînărul arhiduce de Modena participă la cîteva vînători reușite, cu care prilej i se înmînară niște sume mai importante, consacrate sprijinirii deziderateloi de castă ale nobilimii. Aici avu ocazia să-i cunoască nu numai pe proprietarii unor mari latifundii neparcelate sau pe unii dintre marii angrosiști de mezeluri, ci și cîțiva oameni politici de seamă, iar în cele din urmă, fu invitat la dejun de însuși președintele guvernului. Acest înflăcărat republican manifesta un spirit de mare înțelegere față de doleanțele unor anumite personalități nobiliare și, în felul acesta, junele Leopold revenea încet-încet în branșa lui, cu singura deosebire că acum nu făcea comerț cu stofe și articole textile, ci cu promisiuni și cu nume sonore. Era de altfel o afacere foarte rentabilă.

Uneori îl cuprindea nostalgia : i se făcea dor de casa părintească, dar domnul Kekule socotea că pentru asemenea prostii nu era încă momentul ; mai aveau înaintea lor o mulțime de îndatoriri. Trebuiau să plece și în Belgia, căci membrii familiei domnitoare din această țară, dinastia Sachsen-Coburg, ar putea pe bună dreptate să se simtă jignită pentru faptul de a-i fi ocolit, cînd tocmai prin intermediul prințesei Stefania, soția prințului moștenitor Rudolf, se afla cu ei în legături de rudenie atît de strînse ! Domnul Kekule avea convingerea, de altfel întemeiată, că această vizită avea să aducă o contribuție substanțială la sprijinirea acelor zvonuri, nefundamentate, despre legătura familială dintre stăpînul său și prințul moștenitor.

Şi asta cu atît mai mult cu cît Stefania se recăsătorise de multă vreme cu nobilul ungur Elemer von Lonya. Dinastia domnitoare belgiană, înrudită cu Hohenzollernii, îi oferi lui Leopold posibilitatea de a-l cunoaşte pe un anume Wilhelm, prinţ de Hohenzollern, un june de altfel foarte simpatic, care nu o dată, în istorisirea unor întîmplări senzaţionale, îl tăia cu verva sa pînă şi pe iscusitul Leopold.

Se mai întîlniră o dată la Berlin ; asociaţia veteranilor îşi încredinţa bunurile rămase unor nobili verificaţi, provenind din cele mai înalte familii, cu alte cuvinte din dinastiile Habsburgilor şi Hohenzollernilor.

Într-o seară, după ce domnul Kekule adormi, cei doi se duseră să ia cina împreună la hotelul Adlon. Aflat lîngă poarta Brandenburg, hotelul Adlon e cel mai desăvîrşit şi cel mai mare dintre marile hoteluri. Proprietarul, onorat de faptul că doi oaspeţi atît de înalţi se hotărîseră să-şi petreacă o seară în localul său, se întrecu pe sine. Şampania oferită era fără rival, iar homarii de o asemenea calitate, încît pînă şi exigentul Wilhelm von Hohenzollern socoti de cuviinţă să declare :

— Magnific !

Coniacul franţuzesc, în afară de faptul că era franţuzesc, mai era şi vechi şi avea darul să trezească în Leopold o dispoziţie nostalgică.

Spre dimineaţă, cînd cei doi se aflau sub masă nemaifiind în stare să se ţină în incomoda poziţie de pe scaun, Leopold începu să se jelească :

— La ce-mi foloseşte mie că sînt înrudit cu regele Spaniei, cînd mie mi-e dor de-acasă...

— Şi tu îţi închipui că mie nu ? Eu, prietene, sînt rudă cu Bourbonii, iar prin aceşti Bourboni şi prin Friedrich Eugen mă înrudesc chiar cu Ceartorii, şi ăştia, amice, sînt putrezi de bogaţi ! Dar eu n-am nici o bucurie din toate astea !

Leopold mai sorbi un pic de coniac şi sufletul i se înduioşă şi mai mult. Din ochi începură să i se prelingă lacrimi şi deodată simţi nevoia să se spovedească. Pentru şi mai multă siguranţă îi împărtăşi acestui Hohenzollern adevărul său fierbinte, în limba cehă :

— Dacă vrei să știi, de fapt eu nu sînt un Habsburg. Eu sînt Polda Pergler din Brno și taică-meu e negustor de textile.

— Ce tot bocești, boule, îi răspunse tot în cehă prințul Wilhelm de Hohenzollern, bătrînul meu ține cîrciumă în Pardubice, iar numele meu e Karel Petrásek.

Și se tăvăliră amîndoi de rîs, pe săturate.

Și totuși, din ziua aceea Leopold de Modena evită din principiu orice contact cu Hohenzollernii, iar această atitudine fu considerată de bătrînul conte von Thurn-Taxis drept un act de maximă precauție și clarviziune, afirmînd că dacă Franz Josef, împărat al Austriei și rege al Ungariei și Boemiei, s-ar fi comportat la fel în timpul războiului mondial, n-ar fi avut de suportat niște consecințe atît de grave.

De atunci, arhiducele Leopold de Modena se mai învălui și cu faima de mare om politic.

Domnul Kekule nu mințise : venitul anual se ridicase într-adevăr la o jumătate de milion, sumă mai mult decît frumoasă, chiar dacă se împărțea la doi.

Și timpul trecea. În fața lui Leopold apărură deodată niște obstacole grele și cu totul neașteptate : se ivi un șir întreg de logodnice cu titlul de prințesă și nu numai cu un spirit de abnegație, împins pînă la extrem, izbutea el să amîne cît mai mult hotărîrea sa. Nu pentru că aceste Adelaide, Marii Tereze sau Luize Amalii ar fi fost toate boccii. Nu. Ba, mai mult, unele dintre ele erau chiar bogate. Dar cununia, care l-ar fi asigurat pe viață, presupunea prezentarea unor acte civile valabile. Domnul Kekule putea el să-i confecționeze niște pergamente vechi, dar ca document oficial Leopold n-avea decît unul singur și acesta era pașaportul de călătorie emis de ministerul de externe al Republicii Cehoslovace pe numele Leopold Pergler din Brno. Ori pe baza unui astfel de document omul nu se poate însura cu o ființă aparținînd unei familii nobile.

De aceea socotiseră amîndoi că ar fi mai bine să se retragă pentru un timp și să stea rezervați ; cu atît mai mult cu cît domnul Kekule nu se simțea prea bine cu sănătatea, și dacă tot i-a fost dat să moștenească de la mătușa din Viena, în afara unei sume mici, și un apar-

tament mai mare pe care răposata îl închiria domnișoarelor, hotărî să rămînă deocamdată la această nouă profesiune mai puțin rentabilă, dar mai liniștită.

Leopold se înapoie în Cehia. Dar abia aici a înțeles el cît e de greu să fii un ilustru necunoscut, cînd ești ditamai arhiduce de Modena!

Petrecu cîteva luni agreabile la baronul Nadherny și pe moșia prinților Schwarzenberg, apoi pe moșiile acelora care n-aveau nici un titlu, dar în schimb aveau parale, iar într-o bună zi i se năzări să se repeadă pînă la Praga pentru a participa la Congresul foștilor membri ai gărzilor civice și al veteranilor de război. Pentru asemenea scopuri avea la dispoziție o superbă uniformă de husar, pe care domnul Kekule i-o procurase din recuzita unui teatru și i-o împodobise cu ordinul Lîna de Aur și cu Ordinul Jartierei, cumpărate cîndva la Viena, cu prilejul unei licitații publice.

Nu bănuia că această escapadă avea să-i fie fatală.

Uitase cu desăvîrșire că tocmai în ziua în care urma să se ducă în ținută de gală la amintita solemnitate, unde trebuia să i se înmîneze o sumă mai importantă drept contribuție la lupta pentru recunoașterea privilegiilor nobiliare, sosea la Praga regele Saud, suveranul Egiptului.

Vizita regală stîrni în țară o mare bucurie, bucurie pe care numai republicanii sînt în stare s-o trăiască. Faptul că pe străzile Pragăi avea să treacă după atîția ani un rege adevărat, avu darul să însuflețească pînă și inimile fruntașilor social-democrați. Piața Václav unde urma să sosească, venind dinspre gara Wilson, caleașca trasă de trei cai albi în care se aflau președintele republicii și regele Saud era străjuită de armată. Mulțimea se înghesuia pe trotuar.

Și întrucît se știe că la înghesuială se înghesuie și hoții de buzunare, și tot soiul de alte pușlamale, piața Václav era împînzită în acel moment de numeroși oameni de la direcția a patra. Gambetele lor erau periate, ca de mare ținută, iar consilierul de poliție Vacátko fusese obligat să îmbrace o uniformă de rigoare, pentru el neobișnuită, și sabia îi pricinuia numai necazuri, împiedicîndu-se de ea la tot pasul. Pînă și comisarii erau în uniformă de gală, încît încercații detectivi căscau gura la ei, uluiți, ca să nu

mai vorbim de hoții de buzunare. Așa cum se desfășurau lucrurile, nimeni n-ar fi crezut că marea solemnitate mai putea fi cumva tulburată. De altfel, pentru mai multă siguranță, poliția avusese grijă să-i închidă cu o zi înainte pe cei mai mulți dintre clienții săi, urmînd ca după plecarea regelui să fie puși din nou în libertate. Căci, vorba ceea, un tip ca Dobeš din Žižkov ar fi în stare să fure și de pe capul suveranului coroana regală a Egiptului.

În clipa aceea, solemn și nervos totodată, ieși pe poarta hotelului Šroubek alteța sa Leopold, arhiduce de Modena. Uniforma lui strălucitoare se potrivea de minune cu atmosfera festivă a străzii.

Se uită uimit la animația neobișnuită și, fiindcă oamenii sînt învățați să se dea la o parte în fața oricărei uniforme, îi făcură loc bucuroși, iar fetele entuziasmate de neașteptata apariție începură să agite mîinile în care țineau buchete de flori. Însuflețit un pic mai mult decît ar fi fost nevoie, Leopold trecu prin cordonul de soldați.

În aceeași clipă fu zărit de un tînăr locotenent major care, închipuindu-și că bărbatul în uniforma strălucitoare nu putea fi altcineva decît unul dintre aghiotanții regali, ordonă unității de sub comanda sa:

— Companie, drepți! Pentru onor la stîn-ga! Pentru onor, prezentați arm'!

Comanda energică fu executată la fel de energic și o companie de soldați privea acum încremenită la falsul arhiduce Leopold.

Acesta ar mai fi avut destul timp ca să-și dea seama că povestea asta n-ar fi trebuit să se întîmple, și ar mai fi avut încă destul timp ca să bată în retragere și să dispară în incinta hotelului. Dar, deprins cu răsfățul falsului arhiduce, i se păru că toate aceste onoruri se cuveneau rangului său; așa se face că, în loc să dispară, trecu prin fața companiei amintite și, umflîndu-și pieptul, salută milităreste.

În clipa aceea, comandantul companiei vecine a înțeles că era momentul să dea și el onorul.

Comenzile „Pentru onor, prezentați arm" se revărsau una cîte una în sensul picții Václav, și mereu alte unități

luau poziția de drepți, în timp ce baionetele împroșcau fulgere sclipitoare în bătaia soarelui strălucitor. În cele din urmă, toată piața Václav sta încremenită și privea în jos, în ciuda faptului că cei de sus habar n-aveau ce se întîmplă de fapt în capătul de jos al pieții.

Jos, în fața hotelului Šroubek, un bărbat purtînd o uniformă țipătoare trecea în revistă trupa, ca la paradă. Înainta prin mijlocul pieții, salutînd milităreste și îndreptîndu-se încet spre strada Vodičkova. Din cînd în cînd le flutura din mîini soldaților și ofițerilor, dar mai cu seamă frumoaselor femei înșirate de-a lungul trotuarelor.

Haosul care izbucnise era de nedescris. Comandantul parăzii, un colonel mărunt și rotofei, porni în goana calului dinspre Muzeu la vale ; ofițerii, înspăimîntați, ordonau „La picior, arm' !", în timp ce domnii de la poliție urmăreau cu toată atenția ce anume se întîmplă.

Consilierul superior Vacátko, potienindu-se la tot pasul de sabia lui, alerga grăbit să afle care era cauza agitației iscate din senin.

Și chiar dacă ar suna ciudat, e totuși necesar — în interesul adevărului istoric — să confirmăm că în momentul acela armata, cu comandanții ei cu tot, își pierduse capul de-a binelea. Dacă-și păstrase cineva mintea limpede și vigilența operativă, aceasta era numai poliția pragheză.

— Uitați-vă, acolo e, îi spuse domnului consilier un gardian cu gradul de sergent-major, arătînd spre strada Štěpanská. Un ordin discret și oamenii consilierului porniră la acțiune. Erau oameni ageri și cu experiență în meseria lor : străbătură iute pasajul, tăindu-i străinului orice cale de scăpare. Viteza cu care alerga, de pildă, durdulîul Brůžek părea pur și simplu de necrezut.

Cînd se postă în fața grăbitului domn în uniformă, acesta întrebă uimit, încruntîndu-și sprîncenele :

— Ce vrea să însemne asta ? !...

— Asta vrea să însemne că ne veți urma, răsună din spatele lui o voce severă, care avea darul să-i îmblînzească pînă și pe criminalii cei mai înrăiți. Căci domnul consilier se pricepea să-i vorbească omului din inimă și să mustre părinteste...

— Vă înșelați, la mijloc trebuie să fie o eroare !.. O eroare scandaloasă, strigă omul în uniformă. Oare nu vedeți ?...

Între timp însă, consilierul dăduse, cu obișnuita-i finețe, o nouă dispoziție și curînd sosi la fața locului o birjă care, cu toată discreția, îl transportă pe misteriosul personaj, în misterioasa uniformă, la comisariatul cel mai apropiat din strada Krakovská.

La comisariat lucrurile își urmară cursul normal.

— Va să zică dumneavoastră, domnule Pergler, pretindeți că sînteți fiul nelegitim al prințului moștenitor și aveți titlul de arhiduce. Rangurile nobiliare sînt interzise în republica noastră, așa că pe noi nu ne interesează. Ne interesează însă profesiunea dumneavoastră. Din ce trăiți ? Și ce-ați făcut nu demult în Belgia... și mai înainte... în Austria... Și în Germania... Cine vă plătește aceste călătorii ?

*

În acest timp în piața Václav răsună din nou comanda : „Pentru-onor, prezentați arm' !" De data asta însă la momentul potrivit, căci de sus, dinspre Muzeu, se apropie caleașca trasă de cei trei cai bălani, în care se afla adevăratul rege. Consilierul Vacátko pierdu ce-i drept un mare spectacol, în schimb cîștigă un caz de mare răsunet.

Și cazul era de mare răsunet, de asta își dădu el seama de îndată ce bărbatul în uniformă țipătoare începu să se bîlbîie și să se refere la regina Belgiei, insistînd chiar să se ceară lămuriri la legația belgiană.

— Domnule Pergler, eu te arestez și te țin închis pînă te faci negru ca pămîntul. Și te asigur că regatul Belgiei o să renunțe bucuros la dumneata. Hai, gata, cărțile pe față. Vezi hîrtiuța asta ? E un telex din Brno. Uite ce se scrie aici despre dumneata : trișor, de două ori reținut de poliție, fără ocupație... Arhiducele ăsta e o născocire de-a dumitale !

— Nicidecum, a fost descoperit în genealogia dinastiei habsburgice. Eu însumi am rămas uimit aflînd acest lucru. Dumneavoastră vă sînt cunoscute deosebirile din-

tre ramurile habsburgo-lorenă, habsburgo-toscană și habsburgo-modenă ? Dacă doriți, vă pot da explicațiile necesare...

Consilierul nu dori însă nimic și porunci oamenilor săi să-l ducă pe arhiducele Pergler într-o celulă separată. Își freca mîinile satisfăcut : da, e un caz de mare răsunet !

Domnul Bouše declară cu acest prilej că se va socoti onorat pînă la moarte pentru faptul de a fi asistat la arestarea unui arhiduce în carne și oase. Și spunînd aceasta, strănută în legea lui, făcîndu-l pe încercatul Brůžek să se sperie :

— Ei, drăcie, te pomenești c-o fi adevărat !

Consilierul Vacátko zîmbi sardonic, căci el nu credea în superstiții. Dar iată că pînă să se însereze se convinse totuși că ar putea să creadă puțin în ele. La direcția poliției sosi prima intervenție.

În ziua următoare, o delegație a veteranilor de război ceru să fie primită în audiență la președinția consiliului de miniștri.

Legația Belgiei dădu o declarație în care arăta că numele de Pergler îi este necunoscut, dar că arhiducele de Modena e înrudit cu regina-mamă.

În cele din urmă, prefectul poliției fu chemat la telefon de ministrul afacerilor interne. Primise o dispoziție de la centrul partidului agrarian...

Consilierul Vacátko avea sentimentul pescarului care-și vede știuca smulgîndu-se din cîrligul undiței și apoi dispărînd în adînc.

Domnul Bouše strănuta de zor și spunea cu înțelepciune :

— Nu v-am spus ? Știam eu ce știam...

Așadar, după ispășirea pedepsei polițienești pentru port ilegal de uniformă, domnul Leopold Pergler fu pus în libertate.

Însoțit de detectivul Brůžek, fu transportat cu fiacrul pînă la hotelul Šroubek, ca să se schimbe și să părăsească definitiv Praga.

În acest timp, consilierul Vacátko umbla agitat prin biroul său și nimeni n-auzea ce spunea în gura mare.

Mai toate cuvintele pe care le rostea erau ofense la adresa reprezentanților politici ai statului.

Apoi se duse și închise mapa, căci cercetările erau încheiate.

Dar iată că și Leopold Pergler fu nevoit să se lase păgubaș de neobișnuita sa profesiune. Căci un arhiduce pe care poliția îl poate ridica oricînd, în plină stradă, e de neacceptat pentru o dinastie domnitoare.

Și astfel dinastia Modena rămase cu un membru mai puțin. În schimb, în casa părintească din Brno, cu firma spălăcită „L. Pergler-jun. comerț de articole textile", se întoarse fiul rătăcitor.

SPIONUL

Impresia cea mai puternică pe care ne-o lasă vremurile mai vechi e, fără îndoială, firescul și simplitatea lor. Toate erau odinioară mai simple : și autorităţile și viaţa. Chiar și spionajul. Azi orice începător știe ce-i micropunctul, are în buzunar un microaparat în contact direct cu bricheta și-i fotografiază pe toţi acei cărora le aprinde o ţigară ; de asemenea, înregistrează pe banda magnetofonului de buzunar tot ce se vorbește, beneficiază de cerneală simpatică, dispune de încălţăminte cu talpă dublă și de o valiză cu fundul dublu, e lansat cu parașuta direct în limuzina dinainte pregătită, se strecoară cu ușurinţă peste graniţă, sau trece înotînd pe sub apă, cu labe de cauciuc la picioare...

Vremurile vechi erau idilice și plăcute : pe atunci spionii nu cunoșteau toate aceste artificii, nu treceau frontiera nici pe jos, nici furișîndu-se pe sub apă și nici nu săreau în limuzine negre dinainte pregătite — pentru simplul motiv că nu le aveau — ci plecau în ţara dușmană cinstit, cu pașaport legal, purtînd asupra lor originalul documentului sustras, deoarece nu se pricepeau nici măcar să-l fotografieze.

Lucrurile erau atît de simple, încît păreau de-a dreptul neverosimile.

Cum obișnuia să-mi spună domnul consilier Vacátko:

— Ţine minte, tinere, și să nu uiţi asta niciodată : pe lume, prostia, oricît de mare ar fi ea, ascunde întotdeauna o mare doză de viclenie. Pricepi ce vreau să spun ?

I-am răspuns respectuos, așa cum îi sta mai bine unui criminalist stagiar, că pricep, dar consilierul mi-a replicat, dînd din umeri :

— Nu pricepi nimic. În ceea ce mă privește, pot să-ţi spun că pe mine mă sperie mai mult un criminal prost ca noaptea, decît unul prea deștept. Deșteptul face întotdea-

una tot felul de speculaţii, şi pe chestia asta se dă mai uşor în vileag ; dar să dai de urma prostului e, dacă vrei să mă crezi, o adevărată artă. Şi-o întîmplare, bineînţeles. Pricepi ce vreau să spun ?

Pentru a fi mai sigur, i-am răspuns de data asta că nu pricep. Drept care consilierul a dat din mînă :

— Dumneata nu pricepi niciodată nimic, aspirantule !

*

Priveam amîndoi afară, de la fereastra biroului său ; mă invitase la el, şi asta era o dovadă de mare amiciţie. Ne uitam în curtea interioară unde roiau ca albinele numeroşi gardieni în uniformă ; se încolonau în detaşamente, mărşăluiau spre autobuze, se îmbarcau şi ieşeau în stradă.

— Domnule consilier, dacă mi-aţi permite, aş sublinia că mie treaba asta nu-mi place. Parcă am fi la Sokoliadă !

— Mai rău, spuse consilierul posomorît. Asta-i munca noastră de paradă a poliţiei pragheze şi nu vînătoare de spioni. Dar, mă rog, aşa-s dispoziţiile de sus, iar noi, ăştia de la criminalistică, n-avem voie să ne vîrîm nasul în povestea asta. Sper că atîta lucru pricepi !

Am răspuns că pricep, întrucît ştiam că afacerile de spionaj nu intră în competenţa direcţiei noastre. Pentru asemenea treburi există CIPS-ul, cu alte cuvinte, Centrul de informaţii şi contrainformaţii a poliţiei de stat. Totuşi mi-am mai îngăduit să subliniez că detectivii noştri ar fi potriviţi într-o asemenea împrejurare. Sînt de-o discreţie foarte indiscretă, şi în cazurile extreme se pricep să intervină cu o vigoare de-a dreptul neaşteptată !

Consilierul strînse doar din umeri şi spuse :

— Cinstit vorbind, mă bucur că afacerea asta nu intră în atribuţiile mele. Sînt sigur că omul în cauză e atît de prost, încît e pur şi simplu genial. Şi asta-i tot ce poate fi mai rău. Auzi dumneata, să piardă o servietă cu documente sustrase... Pe aşa unul, îţi spun cinstit, l-aş urmări cu o atenţie extra...

Se îndepărtă de fereastră, cu aerul că-i ajunge cît văzuse pînă atunci, şi-mi spuse cu toată sinceritatea :

— Bagă de seamă, tinere, povestea asta trebuie să rămînă un secret absolut ; nu cumva să scapi ceva în corespondența destinată presei !

— Se înțelege de la sine, domnule consilier, cu toate că, după părerea mea, secretul nu va putea fi păstrat, dacă ținem seama de această paradă...

Consilierul ridică un deget, în semn de avertisment, ceea ce voia să însemne că nu trebuie să am nici o părere. M-am înclinat respectuos și am ieșit din biroul lui.

La drept vorbind, primul care a prins firul acestei întîmplări am fost eu, dar eram un simplu aspirant stagiar, și dacă n-ar fi fost vorba de un secret de stat atît de strict, aș fi putut foarte bine să mă și fălesc. Pentru că mie mi-a fost dat să iau legătura telefonică pe care mi-o dăduse ofițerul de serviciu ; eu am fost acela care l-am auzit cel dîntîi pe jandarmul Vodsedálka din Kbely raportînd despre împrejurările ciudate în care un anume Laburda i-a predat o servietă de mînă. Era gata să-l chem pe faimosul Bouše, specialistul nostru în materie de furtișaguri mărunte și hoți de buzunare, vestit precum se știe și pentru guturaiul său cronic, cînd, deodată, vocea viguroasă a jandarmului scăzu, schimbîndu-se, pe neașteptate, într-o șoaptă tainică :

— Aș vrea să raportez despre conținutul servietei, știți, e foarte suspect... Acte militare, mă rog frumos... Asta o fi probabil motivul pentru care acest Laburda, adică făptașul, s-a grăbit s-o aducă. De altfel, să știți, individul e o mare pușlama...

— Bine. Individul să fie reținut, servieta să fie pusă la păstrare, așteptați noi instrucțiuni, am rostit totul dintr-o răsuflare. Apoi am adăogat : Cum v-ați dat seama că e vorba de, hm... mă înțelegeți... de chestiunile acelea... hm...

— Mi-am dat seama, mă rog frumos, după ștampila Secret-confidențial-mobi...

Ce-i drept jandarmul spunea toate astea în șoaptă, dar nu trebuie să uităm că le spunea totuși la telefon.

Am fost silit să închei convorbirea :

— Veți primi instrucțiuni ! Nu vă mișcați de lîngă aparat !

Un caz ? O tîmpenie ? Cine ştie ? Un lucru însă nu puteam să înţeleg : de ce să ne cheme tocmai pe noi jandarmii din Kbely ? Interesîndu-mă la detectivul Bouše, am aflat că jandarmul procedase corect. Povestea s-a întîmplat la aeroport, şi aeroportul ţine de cadastrul municipiului Praga.

— Asta se numeşte, bineînţeles, ghinion, ţinuse să menţioneze domnul Bouše ; dacă se întîmpla după căsuţele acelea din spatele aeroportului, treaba asta nu ne mai privea pe noi. De altfel, aşa se explică de ce nu-l cunoşc pe acest Laburda. Să fiu în locul dumitale, aş preda cazul CIPS-ului.

L-am predat. Şi, întrucît dumnealor nu prea aveau cazuri de acest gen, s-au agăţat de el cu o temeinicie ireproşabilă care, fără îndoială, le făcea cinste ; iată însă că domnul consilier Vacátko privea lucrurile altfel. Cine ştie, poate din invidie. Căci, vorba ceea, cînd o să aibă el bucuria să pună mîna pe un spion...

Aşadar, servieta uitată, furată şi restituită, constituia începutul unei uluitoare afaceri de spionaj, pentru care CIPS-ul tocmai se pregătea să pună în mişcare întregul său aparat. N-ar fi fost exclus ca eu să înfăţişez povestea niţel mai încîlcit şi cu oarecare incoerenţă, dar lucrurile în sine se desfăşurau cît se poate de firesc.

Servieta cu pricina fusese uitată în mica încăpere a aeroportului din Kbely, acolo unde de obicei se adunau călătorii, înainte de a fi invitaţi să se urce în avion. Ca să fie clar, pe vremea aceea se zbura de la Kbely cu nişte aparate nemaipomenite, de şase pasageri — în afara pilotului care, înainte de plecare, îşi îndesa pe cap cascheta cu ochelari şi făcea semn cu mîna înmănuşată în piele să i se pună în funcţiune elicea.

Pe o scăriţă de metal pasagerii urcau în avion emoţionaţi, căci în clipa aceea deveneau eroii ce urmau să se înalţe în văzduh cu un aparat mai greu decît aerul. Pe atunci — spre marea mea ruşine — nu apucasem încă să zbor cu avionul, ca, de altfel, nici domnul consilier Vacátko.

— Doar nu sînt nebun, băiete, mi-a spus el o dată, cînd l-am momit să întreprindem împreună un zbor de agrement, organizat de Liga aviatică Masaryk, care, con-

ducîndu-se cu consecvență după deviza : „Aerul, marea noastră", își închipuia că tot poporul trebuia să se dedice aeronauticii.

— Nu sînt nebun și cu vrerea lui Dumnezeu nădăjduiesc să mor pe pămînt, a ținut să precizeze consilierul.

E deci de la sine înțeles că și în ziua cu pricina pasagerii erau iritați ; o doamnă începuse să plîngă ; îi pleca nepoata și biata femeie suferea de ideea fixă că fetița o să-i cadă drept în cap, în timp ce ea se va întoarce de la aeroport acasă. Femeia plîngea, nepoata rîdea, bărbații își trăgeau nervoși pălăriile pe frunte, ca și cînd în văzduh ar fi suflat vîntul, și se așezau încet pe scaunele metalice și incomode ale avionului cu direcția Drezda. Pilotul îi îndemna pe distinșii călători să se grăbească, căci, nu se știe, vremea asta putea să se înrăutățească. De la Drezda se comunicase telefonic că timpul acolo era frumos, dar în această perioadă a anului e de preferat să se evite orice risc...

Nu e de mirare deci că, în această stare de tensiune nervoasă, unul dintre pasageri și-a uitat servieta pe banca din sala de așteptare. Nu se știe precis cînd anume și-a dat seama de acest lucru, poate că îndată după ce avionul își luase avînt pe pista gazonată și începuse să se înalțe ; în clipa aceea însă nu mai era nimic de făcut. Poate că a și strigat, dar în vacarmul din avion oricum nu s-ar fi auzit, după cum nici de jos, de pe aeroport nu s-a auzit. strigătul deznădăjduit al femeii care în cele din urmă, de atîta jale, a leșinat.

Un singur om își păstrase sîngele rece în clipele acelea de haos general : borfașul local Laburda, personaj atît de neînsemnat, încît nici măcar detectivul Bouše nu auzise de el. Zărise pe bancă servieta și, cu toată discreția, se apropiase de ea. Pentru el un lucru era limpede : cine zboară cu avionul, trebuie să aibă asupra lui ceva mai mult decît niște hîrțoage amărîte, cu care umblă de obicei în servietele lor funcționarii ce circulă cu autobuzul.

Se gîndise la cel puțin un pachet de zece mii sau la cîteva giuvaeruri... Și iată că nici n-ajunsese bine dincolo de gardul viu al aeroportului ca să aibă parte de o dezamăgire amară. În servietă erau numai hîrtii. Cînd, sprea marea sa tristețe, se convinse pentru a doua oară

că în geanta cu pricina nu se aflau nici tu cutiuţă cu inel, nici tu ţigaret de aur, se hotărî, aşa cum a declarat mai tîrziu la poliţie, să arunce hîrţoagele şi să păstreze servieta pe care de bine de rău ar fi putut s-o mărite la cîrciumă, pe două halbe de bere.

Dar Laburda, deşi provincial, era totuşi hoţ de meserie. Aşa se face că înainte de a arunca hîrtiile s-a mai uitat o dată pe ele, şi în clipa aceea l-au trecut toate năduşelile. Se număra printre borfaşii care comit furturile mai mari abia prin octombrie, ca să se asigure peste iarnă de un adăpost. În acest anotimp însă, nu-i convenea deloc să i se atîrne de gît o tinichea prea mare. În afară de asta mai pricepuse că dacă pe acte se afla ştampila ministerului apărării naţionale, cu literă mare SECRET, asta înseamnă că nu-i de glumă ; pe chestia asta te poţi alege cu cîţiva ani de puşcărie. Iar Laburda, pungaş-hoinar, iubea libertatea.

Se hotărî deci să ducă servieta înapoi de unde o luase. Spre ghinionul lui însă constată că sala de aşteptare fusese de mult încuiată de portarul aeroportului. Pe atunci nu erau atîtea zboruri pe zi ca în zilele noastre ; avionul plecase şi nimeni nu mai avea ce să caute acum în sala de aşteptare. Aşadar, nefericitul Laburda n-avea cum să pună la loc servieta cu bucluc.

Îi veni în minte că mai exista o posibilitate. Neobişnuită, îngrozitor de ciudată, şi totuşi o posibilitate... Postul de jandarmi. În definitiv de ce el, Laburda, n-ar putea să găsească o servietă şi, foarte cinstit, să se ducă s-o predea ? Servieta asta o fi avînd un preţ mare şi, de bună seamă, în funcţie de asta va fi şi recompensa ! Cine ştie, te pomeneşti că însuşi comandantul legiunii de jandarmi îi va înmîna într-un plic o hîrtie întreagă de o sută, iar jandarmii vor sta smirna în faţa lui.

Dacă nu i-a mers cu furtul, s-ar putea să-i meargă cu cinstea. De ce nu ? îşi spuse Laburda în sinea lui ; te pomeneşti că uneori cinstea poate fi şi ea rentabilă, cu toate că pînă atunci în meseria lui n-avusese parte de o asemenea experienţă.

Şi astfel păşea pe un drum pe care nu păşise niciodată singur, ci întotdeauna însoţit de un om al legii care-l

ducea cu forța spre a fi anchetat. Se îndrepta spre postul de jandarmi, animat de un sentiment înălțător.

Deschise ușa cu hotărîre. Cînd însă domnul sergent-major Vodsedálek îl fixă cu ochii săi sfredelitori, lui Laburda îi pieri pe loc sentimentul înălțător.

— Hm, vă rog frumos să mă iertați, hm... eu... asta... Întinse servieta și amuți.

Sergentul-major Vodsedálek nu era naiv de felul lui și, cum zări privirea nesigură a cunoscutului borfaș, veni numaidecît de-acasă.

— Ce mi-ai adus, vagabondule ? tună cu asprime vocea jandarmului.

— Eu... asta... Știți, am găsit... și mă înțelegeți, nu-i așa... recompensa...

Sergentul-major schiță un zîmbet ironic:

— Recompensă pentru restituirea unui obiect pierdut, nu-i așa ? Și, mă rog, cam cît ai socotit că ți s-ar cuveni ?

— Eu, să trăiți... nu mă pricep... Să zic și eu... așa... un miar... Sau... mai puțin...

— Sau mai puțin... dădu din cap jandarmul. Și fiindcă — așa cum spun la judecată avocații — era un om care știa să nimerească la coarda sensibilă, izbi cu pumnul în masă și începu să zbiere ca ieșit din minți : Mie să-mi spui de unde ai furat servieta, pricepi, ticălosule !

— Eu... Eu... bîigui Laburda, și își dădu seama că-i pierdut.

— Adică tu îți închipui că poți ciordi ceva și pe urmă să vii să-mi joci mie *tiatru* ! Ai văzut că la cîrciumă nu ți se dă pe ca nici un sfanț și te-ai grăbit să faci pe cinstitul ! ? Tocmai tu, Laburda ? ! Ca să mă omor eu din pricina ta scriind la nesfîrșit niște procese-verbale despre nu știu ce obiecte pierdute ?! Ei, nu, Laburda, cu mine nu-ți merge ! Te bag la zdup și-am isprăvit cu tine, nătărăule !

Ca de obicei, jandarmul îl apucă pe Laburda de o mînecă și, cu multă îndemînare, îl împinse pe coridor. Aici deschise cu o mînă ușa unei încăperi întunecoase și cu cealaltă îl îmbrînci înăuntru pe bietul Laburda, care nici nu apucase sărmanul să strige că a vrut să fie cinstit.

Răsuflînd ușurat, sergentul se întoarse în biroul lui, să cerceteze servieta. Cînd o deschise, fața lui vinețiie se făcu albă ca varul. Dumnezeule sfinte, ce-o mai fi și asta ?!

Documente militare în care-i vorba de mobilizare în caz de război!!!

— Asta-i mai rău ca la cinematograf, se văicărea jandarmul cu voce tare. Ticălosul de Laburda trebuie spînzurat... Sau poate nu?

Şi, suspinînd, făcu numărul de telefon al prefecturii de poliţie.

Din clipa aceea se stîrni o halima pe care n-o va uita pînă la moarte nici jandarmul Vodsedálek şi, firește, nici hoţul de buzunare Laburda. De altfel n-o s-o uităm nici noi, care, în asemenea treburi, avem, de bine de rău, o experienţă mai îndelungată.

Mai întîi sosiră glonţ două maşini. Se opriră brusc în faţa postului de jandarmi din Kbely, după care sergentul-major Vodsedálek şi hoţul de buzunare Laburda fură supuşi simultan unui interogatoriu fulgerător. Apoi, domnii veniţi cu maşina cercetară servieta şi deodată începură să le tremure şi lor mîinile. Căci servieta conţinea o pradă despre care se scrie numai în romanele de aventuri.

— Mă rog, sînt dispus să înţeleg orice, dar cum de a putut să uite cineva o asemenea servietă, asta nu mai sînt în stare să pricep nici în ruptul capului. Cică aşa ar fi spus şeful CIPS-ului.

Aflînd, firește, cu iuţeala fulgerului despre această declaraţie, consilierul Vacátko zîmbi şi spuse veninos:

— Nu pricepe... Şi totuşi e simplu ca bună ziua. Dacă individul ar fi comis această ispravă pentru prima oară, ar fi ţinut actele într-un săculeţ legat de gît, pe sub cămaşă. Dar, fiindcă făcea acest lucru destul de des, s-a obişnuit. Şi cînd omul se obişnuieşte începe să uite... Ca, de pildă, eu. M-am obişnuit într-atît cu soţia mea, încît nu demult am uitat şi ziua ei de naştere.

Panica se întindea cu repeziciune, cuprinzînd nu numai secţiile de resort, ci şi ministerul de război. Cazul părea a fi atît de grav, încît unii socoteau că poliţia pragheză nu va fi în stare să-i facă faţă. Pîndea primejdia de a fi chemată în ajutor armata.

Autobuzele ieşeau pe porţile prefecturii de poliţie, de parcă undeva războiul ar fi izbucnit cu adevărat. Şi cînd colo, nu era vorba decît de o simplă persoană necunoscută care, în momentul acela, zbura cu avionul spre Drezda...

În timp ce poliția interoga pe cine vreți și pe cine nu vreți, în timp ce oamenii legii cotrobăiau de zor prin listele de pasageri, în biroul societății de navigație aeriană zurui deodată telefonul. O funcționară ridică receptorul și în primul moment se văzu limpede că nu-și dădea seama despre ce-i vorba. Pe urmă însă rosti cu voce scăzută :

· Ne cheamă Drezda...

Polițiștii, aflați în birou ca iarba, se uitau unii la alții descumpăniți. Dumnezeule-Hristoase, Drezda... Cel puțin dacă ar fi aici șeful ! Dar așa, ce-i de făcut ? se întrebau din priviri, total dezorientați.

— Da, vă rog, aici e societatea de navigație aeriană ! Cum ați spus ? O servietă ?... Ce fel de servietă ?... striga domnișoara în receptor.

Polițiștii își împreunau mîinile și-i făceau semne funcționarei să spună... Ce anume, nimeni nu știa. Unul îi făcea semn să spună că nu e... Altul dimpotrivă, îi sugera să spună că servieta se afla aici... Povestea avu darul s-o zăpăcească de-a binelea pe biata funcționară care totuși continua să-și joace rolul magistral. Repeta într-una, de ți se și ura ascultînd-o :

— Nu înțeleg... Am fost întrerupți... Repetați, vă rog !... Nu vă aud !...

Și în acest timp dădea ochii peste cap, așteptînd cu disperare ca unul din polițiști s-o facă în sfîrșit să înțeleagă ce anume trebuia să spună.

În culmea disperării avu în cele din urmă o inspirație divină și, mulțumită acestei inspirații, spuse cu o totală nepăsare

— Da, ceva parcă s-a găsit... Da, o servietă... Cum ați spus ? S-o păstrăm aici ?... Bine. Pe ce nume, vă rog ?...

Se vedea limpede că era o fată deșteaptă și foarte descurcăreață. Începu să noteze numele pe o bucată de hîrtie.

— Filous... F de la František, I de la Ivan... Înțeleg.

Unul din polițiști căscă gura, încercînd să-i sugereze ideea de a-l întreba cînd anume urma să sosească. În clipa aceea însă omul din Drezda, mulțumit probabil de ceea ce aflase, închise telefonul.

Un tînăr sergent-major căzu în genunchi în fața domnișoarei, și pentru strălucitele servicii aduse poliției, o ceru pe loc în căsătorie. Ceilalți polițiști, îndeobște băr-

baţi cinici şi indiferenţi, suspinau în jurul ei, copleşiţi de emoţie.

Şi aparatul CIPS-ului se puse din nou în mişcare, cu turaţie sporită. Ce mai, bîlci în toată legea !

Filous... Filous... ciocăneau de zor toate maşinile de scris, aflate la dispoziţie. Filous... Cine o mai fi şi acest Filous ?! În urma unor investigaţii de scurtă durată, în schimb cu rezultate extrem de surprinzătoare, ieşi la iveală că era vorba de un căpitan oarecare de la ministerul apărării naţionale ; un fel de şoarece de birou, sau, mai bine zis, un funcţionăraş amărît pe care aproape nimeni nu-l lua în seamă. Oficial, funcţia lui poartă numele de ofiţer în serviciul conceptual ; dar ce fel de ofiţer mai e şi ăsta, de atîrnă pe el uniforma cu epoleţii galbeni de infanterie şi cu mînecile roase în coate, ca la orice contopist ?! Da, numai că în ministerul apărării naţionale oricine mînuieşte actele trebuie să aibă cel puţin gradul de căpitan. Şi iată că tocmai acest omuleţ, pe care nimeni nu-l ştia ce face, zboară liniştit la Drezda cu planul de mobilizare...

Cum de a ajuns un om atît de neînsemnat să intre în posesia unor documente atît de secrete ?

Simplu. Ca orice secretară ce intră la o consfătuire a directorilor generali : aducînd cafeaua. Ca orice om de serviciu ce pătrunde în biroul ministrului : deschizînd uşa. Ca orice şofer al domnului general care află totul despre ultimele manevre : trăgînd cu urechea la tot ce-şi povestesc în maşină ofiţerii superiori.

Filous aducea dosarele şi le clasa. În prezenţa şefului său — colonel în serviciul conceptual — le introducea într-o casă specială de fier. Şi uneori le scotea.

În ziua cu pricina, spre marea lor mirare, toţi ofiţerii care lucrau pe acelaşi culoar cu Filous, fură consemnaţi la domiciliu.

Şeful său, colonelul Lustig, fu expediat direct la răcoare. Habar n-avea de cele întîmplate, şi singura lui grijă era ca Filous să nu uite să-i hrănească peştişorii, aşa cum se cuvine. Căci peştişorii erau marea sa pasiune. Pasiune, desigur, nobilă şi înălţătoare. Nu o dată se uitase căpitanul Filous cu nespusă voluptate la minunatele exemplare de peştişori aurii — Carassius auratus — pe care

comandantul lui îi creştea cu atîta dragoste. O dată i-a adus chiar superiorului un hrănitor de sticlă în care se presară crustacee mărunte şi uscate. I-l adusese în dar din Germania şi colonelul i-a spus atunci, înduioşat :

— Ce-i al lor e al lor, nemţii sînt o naţie şi jumătate. Aştia fabrică orice...

După care, a mai adăugat :

— Dacă mai pleci cumva pe-acolo, adu-mi şi un decantor de sticlă. Ale lor sînt mai bune. Ce să-i faci, nemţii tot nemţi rămîn...

Căpitanul Filous i-a promis atunci solemn că dacă mai ajunge pe-acolo o să aibă grijă să-i aducă.

Şi în timp ce despre ofiţerii statului-major CIPS-ul dispunea de tot felul de date şi însemnări, în timp ce ştia care din ei e cartofor şi care se ţine de femei, despre căpitanul Filous nu ştia aproape nimic. Cele aflate la mare iuţeală, în urma investigaţiilor de ultim moment, n-aveau nici o valoare : holtei bătrîn sau poate văduv, singuratic ; intendenta vorbeşte despre el cu admiraţie, nu frecventează cîrciumile, cărţi nu joacă, de femei se fereşte. Cînd se interesaseră de el la colegii de servici, unii stătură un timp să se gîndească :

— Filous... Filous... A, da, îl ştiu !... Dar bine, ăsta era un bleg fără pereche !

Dar tocmai blegul ăsta fără pereche pleca mereu la Drezda cu o servietă doldora cu acte, atît de importante, încît nici în aur nu puteau fi cîntărite. De altfel, nu încape îndoială că se lăsa plătit în aur. Unde-şi ascundea aurul omuleţul acesta onest şi inexpresiv era un mister...

Cercetările decurgeau fulgerător şi magistral, CIPS-ul era în delir. Aeroportul fusese încercuit, din prima clipă, de un cordon de poliţişti şi se mai aflau acolo şi doi oameni cu motocicleta, ca să ajungă la avion chiar în momentul aterizării. În gară, toate peroanele erau împînzite de poliţişti. În comuna Kbely se adunaseră atîţia gardieni, încît cetăţenii îşi şopteau între ei că de bună seamă va trece pe acolo preşedintele republicii. Iar birourile societăţii de navigaţie aeriană arătau ca o cazarmă a poliţiei pragheze.

Pe mine personal m-a uimit cel mai mult faptul că individul a întrebat cu atîta calm de servieta lui. Şi unde

mai pui că se mai și întoarce după ea! Ăsta-i curată nebunie! După o asemenea belea, eu unul rămîneam la Drezda, și basta! Sau, dacă ar fi să vin înapoi aș veni în mare taină, cu barbă și mustăți false.

— Cel mai bine e să simulezi un picior de lemn, mi-a replicat consilierul Vacátko. În felul ăsta nu te-ar recunoaște nici portăreasa.

— Dar logic privit, domnule consilier...

— Ascultă, tinere, te rog nu-mi veni mie aici cu logica! Dacă omul ar gîndi logic, n-ar mai fura, n-ar mai ucide, n-ar mai face spionaj. Oamenii încalcă legea tocmai pentru că nu gîndesc logic. Altfel și-ar da seama că, oricum, poliția descoperă pînă la urmă totul. Sau aproape totul. Omul ăsta, de pildă, nu bănuiește că CIPS-ul e în clipa asta stăpîn pe situație. Nici măcar nu presupune așa ceva. Își închipuie că servieta lui zace neobservată undeva, într-un birou. Tipul e prost din cale-afară, recunosc, dar nu e singurul... Vino cu mine!

Ne-am dus în sala detectivilor, unde se adună de obicei oamenii de la criminalistică atunci cînd sînt de serviciu, dar n-au momentan nici o treabă pe teren. Bine dispus, consilierul își frecă mîinile și începu :

— Domnilor, vă supun unui mic examen. Să zicem că aveți de prins un flăcău care a săvîrșit ceva, hai să zicem, la Děčín, și de-acolo se întoarce acasă. Cum ați proceda?

Detectivii luară spusele șefului drept o glumă bună, iar domnul Brůžek se grăbi să răspundă :

— Mă rog, e destul de greu, ceva totuși se poate face... Cel mai bine e să-l așteptați în fața casei. Sau, și mai sigur, acolo unde știi că are o muiere.

— Eu l-aș aștepta în gară, ce-i în mînă nu-i minciună, spuse domnul Bouše.

— Sau la aeroport, interveni rîzînd detectivul Mrázek, care știa încotro bate consilierul.

— Sau la debarcader, dacă vine de la Děčín, ținu să-și spună părerea Bouše și strănută zdravăn, de parcă ar fi vrut să-i facă în ciudă cuiva.

Consilierul dădu din cap, în semn de laudă :

— Și cînd anume v-ați posta în locul respectiv?

— Depinde de ora sosirii... Există doar un mers al trenurilor. Sau un mers al avioanelor, dacă ar fi vorba de așa ceva...

— Sau, ca să fie mulțumit și domnul Bouše, mai există și un mers al vapoarelor, adăogă binevoitor consilierul. Așa este, trebuie să cunoști orarul mijloacelor de transport. Dar domnii de la CIPS nu-l cunosc, și de-aceea și-au trimis oamenii de pe acum la aeroport, cu toate că avionul sosește abia mîine. Îl așteaptă și în gară, dar trenul poate fi aici, în cel mai bun caz, mîine dimineață, pentru că abia la noapte pleacă din Drezda.

Detectivii se înveseliră și rîseră cu poftă ; îi ungea la inimă faptul că secția care îi privește întotdeauna de sus pe cei de la criminalistică intrase atît de frumos la apă.

La un semn al consilierului am părăsit amîndoi biroul detectivilor. Pe coridor m-a apucat de un nasture și mi-a spus :

— Ascultă, tinere, dumneata, ce-i drept, ai bacalaureatul, dar asta, să știi de la mine, nu exclude un anumit grad de inteligență. Spune-mi, care crezi dumneata că e greșeala cea mai mare comisă în legătură cu măsurile luate pînă acum ?

Nu știam.

— Ei bine, am să-ți spun eu, rosti solemn consilierul Vacátko ; greșeala cea mai mare e că nimeni nu supraveghează șoseaua. Și află de la mine că individul vine pe șosea. Da, cu mașina.

— Domnule consilier, cum... cum puteți afirma un asemenea lucru cu... cu atîta certitudine ?! am bîiguit, aproape înspăimîntat.

— Hai să chibzuim puțin. La două și un sfert a telefonat din Drezda. De ce ? Pentru că dorește să reintre cît mai repede în posesia servietei. De teamă, bineînțeles. E grăbit, pentru că nu se simte în apele lui. Avionul zboară mîine, trenul pleacă abia la noapte... Cum poate deci să ajungă cel mai repede la Praga ? Cu mașina...

— Cum adică, dumneavoastră socotiți că ăia o să-i pună o mașină la dispoziție ?

— E de ajuns să-l ajute un pic. Să-i găsească, de pildă, un taxi al cărui șofer are dreptul să treacă frontiera. Pînă la Hrensk... Ai auzit, sper, de micul trafic de fron-

tieră ? La Hrensk, distinsul nostru Filous închiriază un alt taxi... Pînă la Praga... Ei, şi-acum, se pune chestiunea cînd va fi aici ?

— Dar bine, domnule consilier, asta nu se poate nici măcar bănui !

— Eu însă ştiu. Pentru că ştiu un lucru : de la Drezda pînă la Praga sînt o sută cincizeci şi cinci de kilometri ; iau deci viteza medie a unui taximetru şi, presupunînd că din Drezda n-a putut să plece înainte de ora trei, iar la frontieră a mai întîrziat o jumătate de oră, socoteala îmi iese destul de precis. Ştii ce, tinere, ia-ţi pălăria şi hai cu mine în strada Jungmanová... Te asigur că omul nostru trebuie să sosească acolo din clipă în clipă.

— Şi oamenii de la CIPS habar n-au !

— Pentru că dumnealor nu sînt criminalişti, îmi servi replica domnul consilier Vacátko, plin de trufie.

— O să fie grozav, cînd o să pună mîna pe el ! am izbucnit cu înflăcărare.

— Da, o să fie grozav, dacă o să pună mîna pe el, a ţinut să mă corecteze consilierul.

N-am mai spus nimic, tăceam mîlc, deşi din clipa aceea mi-era limpede că înverşunatul consilier îşi subaprecia concurenţa, fără să se mai controleze.

Mă străduiam să intru în pielea misteriosului căpitan Filous şi să-i încerc sentimentele ce-l copleşeau în timpul călătoriei sale spre ţară. Eu, în locul lui, probabil că nici n-aş mai ajunge pînă aci. De frică. Dar ştie oare căpitanul Filous ce-i frica ? Consilierul are dreptate : omul ăsta e învăţat să lucreze cu calm şi tacticos. Lucrează aşa de multă vreme şi s-a deprins cu un ritm al său. E cunoscut ca un funcţionar conştiincios şi e conştiincios în toate : cu conştiinciozitate clasează, înregistrează şi ţine evidenţa actelor şi tot cu conştiinciozitate le sustrage şi transportă peste hotare. Apoi, cu aceeaşi conştiinciozitate, le reintroduce în seif, odată cu alte acte, şi asta în spatele colonelului său, veşnic preocupat de peştişorii din acvariu. Aşa se face că ori de cîte ori domnii din colegiul ministerului sau de la statul-major îşi aduc aminte de anumite acte le pot avea la dispoziţie neîntîrziat. Căci căpitanul Filous din serviciul conceptual al ministerului forţelor armate e un om de nădejde pe care te poţi bizui.

S-ar putea ca pe drum să-l înspăimînte cel mai mult ideea că actele s-au pierdut cu adevărat. Asta ar fi desigur o lovitură. Nu pentru că ar fi dispărut planurile de mobilizare, nu, în definitiv astea se pot întocmi din nou. Dar ideea în sine, de a se pierde un act, este pur și simplu de neconceput pentru mentalitatea unui funcționar de o conștiinciozitate ireproșabilă. De aceea e actul act, ca să nu se piardă...

Poate că a răsuflat din adînc, luîndu-i-se o piatră grea de pe inimă, aflînd la telefon de existența servietei. Poate că în clipa aceea și-a frecat mîinile de bucurie, spunîndu-și în sinea lui : cum ajung acasă pun actele la loc, iar la Drezda le duc eu cu altă ocazie.

S-ar putea ca omul acesta să fie într-adevăr așa. Și s-ar mai putea ca tocmai această conștiinciozitate funcționărească, atît de scrupuloasă, să facă necesară în viața lui o contrapondere : Aventura... Cea mai îndrăzneață aventură în care se poate lansa un funcționar : să sustragă niște documente de la locul ce le-a fost destinat și să le transporte peste frontieră.

Mi se pare însă straniu faptul că nu l-au învățat să le fotografieze. Dar, mai știi, te pomenești că pentru o asemenea treabă nu-i destul de îndemînatic. De bună seamă, nu va fi în stare să învețe niciodată un lucru atît de complicat. De altfel, nici n-are nevoie. Tipul e genial prin naivitatea și calmul său imperturbabil. Acum își dă toată silința să ajungă cît mai repede la servieta lui. De îndată ce va reintra în posesia ei se va duce la minister cu tramvaiul. Dacă s-ar duce cu taxiul, ar trezi atenția celor din jur. Tipul e genial și prin felul său de a ști să se facă neobservat.

— Domnule consilier, am spus la un moment dat, în timp ce ne plimbam agale pe strada Jungmanová, unde, în palatul Skoda, își avea pe vremea aceea sediul Societatea de navigație aeriană ; domnule consilier, afacerea asta e colosală ! Cred că la noi așa ceva nu s-a mai întîmplat pînă acum. Și cînd te gîndești că, de fapt, totul provine de la o întîmplare stupidă ! O servietă, uitată întîmplător, e furată întîmplător de un biet hoț de buzunare, care întîmplător se sperie în asemenea hal, încît se duce și o predă la postul de jandarmi...

Consilierul Vacátko suspină :

— Predecesorul meu, consilierul superior de poliţie Knotek, spunea întotdeauna că pe lumea asta fără întîmplare nici nu s-ar putea trăi. În definitiv, şi omul tot întîmplător se naşte...

Nu ne-am putut dedica prea mult reflecţiilor noastre filozofice ; printre trecătorii ce umblau pe mijlocul drumului se ivi deodată o maşină. Gonea şi ea atît cît e în stare să gonească o „Praga" veche. Era un taxi cu număr de provincie. Consilierul mă strînse de braţ, cu vădită emoţie.

Taxiul opri chiar în faţa Societăţii de navigaţie aeriană. Un bărbat scund, de vîrstă mijlocie, îmbrăcat modest, coborî sprinten din maşină şi la fel de sprinten se îndreptă spre birourile societăţii.

Dar înainte de a deschide uşa, avu un moment de ezitare. Îşi roti brusc privirea, şi i-am surprins ochii : erau nişte ochi ageri şi neastîmpăraţi, de om care ştie să vadă...

Vedea gardieni pe stradă, vedea gardieni în birouri.

Mi-am muşcat buzele, ca să nu ţip.

Omul îşi retrase brusc mîna de pe clanţă şi începu să dea înapoi, lăsînd impresia că ar vrea să se întoarcă la maşină. În momentul acela însă consilierul se şi postase între el şi maşină. Tot atunci se treziră din toropeală gardienii aflaţi prin apropiere. Nu-l recunoscură pe Filous, pentru simplul motiv că nu-l cunoaşte. Îl cunoşteau însă pe consilierul Vacátko şi-l văzură desfăcîndu-şi braţele. Omul nostru o rupse la fugă. Dădu buzna în gangul imobilului şi de aici o luă iute pe scară, în sus.

Consilierul scoase ţignalul şi fluieră. Oamenii lui nu erau pe aproape, dar sunetul fluierului poliţienesc are calitatea de a-i alarma pe toţi poliţiştii din lume.

Porniră pe urmele fugarului.

Alerga mereu în sus şi din fugă nu i se vedeau decît picioarele fulgerînd printre barele de fier ale balustradei. Purtarea lui era vădit un act de disperare. Încotro ţintea ? În clădire nu erau decît birouri. Să fi fost ţinta lui acoperişul ? La ce bun ? Oricum aveau să-l ajungă... Să aibă oare intenţia de a sări de pe un acoperiş pe altul ? Nu părea omul care să se priceapă la aşa ceva — şi, în

afară de asta, putea fi urmărit cu uşurinţă de pretutindeni, din străzile înconjurătoare.

Aşadar, căzuse pînă la urmă el însuşi pradă unei panici şi groaze cumplite ! Goneşte, goneşte de zor, dar fără nici o şansă de scăpare. Capcana s-a şi închis în urma lui.

Imobilul are patru etaje. De la ultimul etaj, o scară îngustă duce spre pod. Uşa metalică — poarta spre acoperişul visat — e încuiată. Omul nostru e pierdut. Toată scara e acum înţesată de poliţişti. Ce va face ? Se va arunca oare de la înălţime, ca să-şi curme viaţa, şi în felul ăsta să ia cu el şi marea sa taină ?

Stă nemişcat în faţa uşii încuiate şi fălcile lui se agită febril. De necrezut : într-un astfel de moment omul ăsta şi-a găsit să mănînce ! Mestecă de zor, apoi înghite...

Acum, poliţiştii au ajuns în faţa lui ; îl apucă de mîini, strigă la el că-i arestat, îi pun cătuşele şi-l trag cu forţa în jos. Căpitanul Filous nu se împotriveşte. Are aerul omului satisfăcut de împlinirea unui lucru pe care şi-l pusese în gînd mai demult...

Acolo, pe scara palatului Škoda din strada Jungmanová, se întîlniră în ziua aceea doi bărbaţi puternici — consilierul superior de poliţie Vacátko şi şeful suprem al CIPS-ului. Îşi făcură unul altuia o plecăciune adîncă, şi cu acest prilej şeful CIPS-ului rosti în şoaptă :

— Vă mulţumesc, domnule consilier, pentru intervenţia dumneavoastră. De altfel, în mod practic, omul nostru era prins dinainte.

La care, consilierul Vacátko îi replică, zîmbind curtenitor :

— În mod practic e prins abia acum. Vă felicit pentru larga acţiune încununată de succes.

În stradă se îmbulzeau trecătorii, nebănuind ce se întîmplă. Spre marea uimire a şoferului de taxi, nişte poliţişti se instalară în maşină cu clientul lui, care acum avea mîinile încătuşate ; îi porunciră să meargă la direcţia poliţiei, iar el, ca şofer de provincie, se uita la ei înmărmurit, neştiind cum să ajungă la amintita instituţie. În biroul ministrului de război sună telefonul şi cineva îi aduse la cunoştinţă înaltului demnitar că mult căutatul căpitan Filous, spion şi trădător, fusese arestat.

În timp ce mergeam înapoi spre direcţia a patra, consilierul Vacátko tăcea. După un timp însă îşi ridică brusc privirea şi-mi spuse :

— Un singur lucru nu înţeleg deocamdată. De ce s-a apucat să fugă acest om ? Ştia că nu mai are nici o speranţă...

— Probabil că omul nutreşte mereu cîte o speranţă... i-am răspuns eu.

— Nu, mereu nu... Omul ăsta a urmărit ceva... Avea nevoie să mai cîştige puţin timp... Dar pentru ce ?...

Asta ne-a fost dat să aflăm a doua zi dimineaţa. Consilierul m-a chemat în biroul lui şi m-a anunţat triumfător :

— Gata, acuma ştiu de ce-a fugit ! Nu ţi-am spus eu dumitale că flăcăul ăsta e genial în prostia lui ? Ei, bine, află că a fost genial pînă în ultima clipă. A fugit ca să aibă timp să rupă din paşaport trei file şi apoi să le înfulece.

— Şi de ce numai trei ? De ce n-a înghiţit tot paşaportul ? am întrebat cu mirare.

— Uite ce, tinere, încearcă dumneata să mesteci un paşaport întreg, cînd eşti hăituit de poliţie. Pentru el a fost destul să înghită cele trei file pe care erau înregistrate ieşirile şi intrările.

În clipa aceea mi-a căzut şi mie fisa, şi-am început să mă dumiresc. Va să zică, omul nostru a distrus mărturia directă din care puteau să reiasă frecventele sale plecări la Drezda. A mai fost deci capabil să reflecteze : văzîndu-se pierdut, s-a gîndit la consecinţele juridice ! S-a gîndit la viitorul său proces. Nimeni nu va izbuti să-i demonstreze că a fost un spion care vindea afară secrete de stat. I se va putea dovedi numai încercarea de a vinde un secret de stat, o singură dată. Căci tribunalul militar nu poate nici el să acţioneze fără probe concrete.

Da, omul acesta a reuşit în ultimul moment să scape de streang şi să se asigure de închisoare pe viaţă... Nu e o victorie măreaţă, e adevărat. Măreţ e însă să fii în stare, în clipe de o asemenea tensiune, să te gîndeşti la nişte detalii juridice. Pentru aşa ceva, jos pălăria !

— Ei, ţi-am spus, tinere ? E atît de prost, încît e de-a dreptul genial. Unuia ca ăsta e greu să-i demonstrezi vinovăţia, chiar dacă ai pus mîna pe el.

Şi în clipa aceea, eu, bobocul-aspirant-stagiar, am spus absolut fără nici o legătură :

— Domnule consilier, eu am fost de faţă şi am văzut totul. Dacă nu eraţi dumneavoastră acolo, şi n-aţi fi fluierat la timpul potrivit, sînt sigur că nici nu l-ar fi prins, cu toată parada lor !...

Consilierul nu mi-a răspuns, dar bănuiesc că vorbele mele i-au mers la inimă. După un timp, a scuturat totuşi din cap şi mi-a spus :

— Uită tot ce-ai văzut, căci e vorba de o chestiune strict secretă.

Şi astfel sînt martorul ocular care nu poate depune mărturia că spionul Filous a fost prins de consilierul de poliţie Vacátko, în ciuda faptului că asemenea cazuri nu intră în atribuţiile sale...

JUSTIȚIA

Sînt, la ora aceasta, un judecător bătrîn și să nu vă prindă deci mirarea că dispun de vreme destulă pentru reflecții. Nu asupra proceselor pe care le-am condus la viața mea, ci asupra dreptului și semnificației sale. Căci, la drept vorbind, procesele în sine nici n-au prea mare importanță. Procesul este o operă omenească și, de aceea, supus erorii — ca să ne exprimăm în limbajul juriștilor mai vîrstnici. El se poate încheia bine sau prost, în funcție de ceea ce înțelegeți dumneavoastră prin cuvîntul respectiv. De cîte ori nu mi-au reproșat colegii că procesul nu s-a sfîrșit bine, pentru simplul motiv că n-a corespuns propriilor lor vederi, în timp ce inculpaților judecata li s-a părut cît se poate de bună și dreaptă. Pentru un șarlatan e bună atunci cînd i se aplică jumătate din tariful pedepsei. Pentru judecător e proastă cînd îi complică existența. Pentru avocat e foarte proastă cînd procesul se încheie în prima instanță și nu-i mai oferă posibilitatea de a fi continuat. Iată deci că noțiunile bun și prost nu duc la nici un rezultat; la viața mea am condus multe procese bune și foarte proaste, dar acestea nu sînt deloc de natură să-mi neliniștească bătrîna mea inimă. Pe mine mă neliniștește un singur proces care a fost din toate punctele de vedere foarte bun, ba aș zice, chiar celebru, dar care inculpatului i-a pricinuit o mare amărăciune.

Și-atunci, mă întreb: în ce constă, de fapt, semnificația dreptului și a legilor? Menirea lor e să apere de rele (chiar și de cele proprii), să aducă o îndreptare. Dacă legea e folosită inechitabil sau e aplicată nepotrivit, cu alte cuvinte în așa fel încît acuzatului să nu-i aducă îndreptarea dorită, iar pe alții să nu-i ocrotească, a cui e vina? Bineînțeles, nu a legilor, ci a judecătorului.

Cam de cîte ori m-am făcut oare vinovat în acest fel?

Procesul care-mi revine atît de des și atît de stăruitor în minte a fost un proces extrem de complicat și a avut

darul să pună întreaga știință juridică într-o situație critică neobișnuită. Trebuie să mărturisesc că știam asta dinainte și că, într-un fel, eu însumi am fost acela care a împins puțin lucrurile spre acest deznodămînt. Pe atunci eram încă un ambițios și doream să afle toată lumea cu cîtă înțelepciune aveam să scot nefericita știință juridică dintr-o nouă situație precară. O, tu, naivitate! Cu cît mai mult se gîndește judecătorul la nobila misiune a justiției, cu atît mai puțin se gîndește la acuzat, și tocmai aici e marea lui greșeală!

Trebuie să vă spun că în cariera mea de magistrat am judecat tot felul de delincvenți. Hoți de păsări și asasini, escroci și femei geloase care turnau otravă în mîncarea soțului, oameni nefericiți și vicleni, ființe care regretau profund fapta lor nesăbuită și ființe care pe o ușă părăseau pușcăria și pe cealaltă o regăseau. În privința asta nu-i nimic de făcut, așa-i viața.

Dar cazul acelui prezicător îmi dă mereu de gîndit și continuă să mă îngrijoreze, chiar dacă povestea s-a petrecut demult și în ciuda faptului că, din punct de vedere juridic, tocmai acest caz a fost în perfectă ordine. Mi-e destul de neplăcut să rostesc cuvîntul caz, prefer să spun : *om*. Am ajuns de mult la convingerea că, în pofida măreției cu care s-a proslăvit dreptul, la temelia tuturor lucrurilor se află totuși omul. Pe om, firește, nu legea poate să-l înțeleagă ; pentru asta legea e mult prea impersonală. Pe om trebuie să-l înțeleagă judecătorul. La drept vorbind, nici nu văd care altul ar fi rostul lui ?

Ca orice judecător ce se respectă, prefer delincvenții care, după ce-și ispășesc anii de pedeapsă și sînt puși în libertate, încetează de a se mai face vinovați atît față de lege, cît și față de propria lor conștiință.

Mi s-a întîmplat adeseori — și cu asta mă mîndresc mai mult decît cu toate mențiunile de onoare — ca ușa biroului meu să se deschidă pe neașteptate și în fața mea să apară un om cu chipul palid și să-mi spună :

— Domnule judecător, știți, am venit să vă mulțumesc. Poate vă mai aduceți aminte... mi-ați dat șase ani pe muchie, iar eu, în acești șase ani, am stat și am chibzuit... și tare bine mi-a prins...

Omul despre care vă vorbesc, prezicătorul, al cărui proces stăruie în mintea mea fără încetare, n-a venit la mine după șase ani să-mi mulțumească ; pentru simplul motiv că nu i-am dat acești ani... Și tocmai în asta a constat probabil greșeala. Nu o greșeală a justiției mele de judecător, nu, această justiție n-a fost cu nimic încălcată, ci o greșeală de care a profitat răutăcioșul destin omenesc ; iar eu am fost, de fapt, acela care l-a împins pe bietul om în mîinile acestui destin.

Și-atunci, îmi pun întrebarea : ce este justiția ? Desigur, așa cum scrie la carte, justiția este îmbinarea armonioasă dintre acțiune și drept... Dar despre ce fel de drept este vorba ? Despre un drept izvorît din rațiunea umană sau despre un drept al instituției umane ? Lucrurile acestea pot fi în serioasă contradicție. Luați, de pildă, legea cu privire la vrăjitorie. Se știe doar că această lege era o normă juridică corespunzătoare și, potrivit acestei norme — deci, potrivit legii — femeile erau arse pe rug. Nu mă refer la asta întîmplător, de altfel, îndată vă voi relata istoria unui proces de vrăjitorie, autentic...

De bună seamă, prezicătorul nu-i vrăjitor, și nici noi nu sîntem fanatici medievali. În afară de asta, oricine și-ar putea pune, pe bună dreptate, întrebarea : e oare cu putință ca un prezicător să ajungă în fața judecății ? Căci ori e prezicător adevărat, care vede viitorul, și atunci evită judecata, ori ajunge la judecată și în felul acesta furnizează, el însuși, cea mai elocventă mărturie că nu-i prezicător.

E veche de tot întrebarea dacă atotputernicul și atotștiutorul Dumnezeu poate fi judecătorul actelor omenești. Aparent, ar fi judecătorul ideal, pentru că știe tot și poate tot. Dar dacă știe dinainte că un om va da foc hambarului, se naște întrebarea : de ce nu-l împiedică dacă e atotputernic ? Sau te pomenești că nu-l împiedică dinadins ca să-și formeze clientelă, și apoi să aibă pe cine judeca ?

Cu prezicătorul lucrurile sînt și mai complicate. Gîndiți-vă și dumneavoastră : poate medicul chirurg să-și opereze singur un buboi pe propria sa spinare ? Nu, nu poate, pentru că nici el nu-l vede și nici nu are cum să

ajungă pînă la el. În aceeași situație e și prezicătorul. Simplu : nu-și vede propriul destin și nici nu-l poate atinge. Iată de ce, pînă la urmă, se poate trezi și el în fața instanțelor judecătorești.

Simplific dinadins formulările ; de altfel, nici termenul de prezicător nu e foarte precis.

E o deosebire între prezicere și previziune sau, cum se mai spune, precunoaștere. Vă dați seama, sper, că a trebuit să studiez temeinic aceste noțiuni. De aceea știu în ce măsură se leagă toate astea de telepatie și în ce măsură ele se pot transforma uneori în psihochinezie, adică în capacitatea de a influența subiectul prin intermediul gîndului. Vă pot înșira cel puțin o duzină de cazuri în care diferite persoane au fost trezite din somn în timp ce visau un lucru pe care semenii lor îl trăiau în realitate.

Rîdeți, nu-i așa ? Și desigur vă spuneți : cum e oare cu putință ca un judecător, avînd la îndemînă o știință juridică atît de desăvîrșită, exactă și limpede ca matematica, să creadă în asemenea bazaconii ? Fericit e cel ce gîndește astfel ; el poate foarte ușor să dea din mînă plictisit și să spună că totul e o prostie.

Dar ce poate spune un magistrat care are în fața sa, pe banca acuzaților, un prezicător ?

Știu, stimate cititor, puteți și dumneavoastră să-mi înșirați o duzină de cazuri în care asemenea povești cu vise și transmiteri de gînduri s-au dovedit a fi șarlatanie curată, și să mai adăugați altă duzină de cazuri în care un prezicător sau un telepatist a clacat pe toată linia... Dar știți că nici asta nu răstoarnă de fapt noțiunea de prezicătorie ?

Cel puțin pentru tribunal, nu. Să luăm un exemplu din matematică : cineva soluționează greșit o ecuație, furnizînd astfel dovada că ori nu-i stăpîn pe legile matematicii, ori s-a înșelat. Prin asta însă nu dovedește că matematica n-ar fi o știință. La fel e și cu prezicătoria. De înșelat se poate înșela oricine, chiar și prezicătorul.

Și se poate înșela și judecătorul, și asta e mai grav. Firește, în chestiunile litigioase, el are posibilitatea, ba chiar e obligat să se adreseze unor specialiști în materie, pentru expertiză. În cazul de față i-am invitat pe cei

mai autorizați : pe profesorii universitari. Parcă văd cum dați iar din mînă plictisit și vă spuneți : în definitiv și un profesor universitar poate fi nebun, eu unul nu cred în nici un fel de forțe oculte.

Iubite cititor, nici nu vă dați seama cu cît sînteți mai fericit decît judecătorul care e dator să țină seamă de părerile experților. Dumnealor se pot înșela, judecătorul însă, după ce a ascultat expunerile lor autorizate, nu mai are cum să se înșele. Cel puțin așa spune legea.

Au trecut cam o sută de ani de cînd în fața tribunalului a fost trimis un țăran din Silezia, învinuit de vrăjitorie și legămînt cu diavolul și asta pentru simplul motiv că spăla, cu un burete muiat în apă, persoane de ambele sexe, pretinzînd că în felul acesta îi tămăduiește de orice boală. De altfel, același lucru afirmau și persoanele incriminate. Judecătorul a invitat la proces, ca mare specialist, un medic de la curtea din Viena, fiindcă, oricum, pe vremea aceea nu se putea crede cu atîta ușurință în vrăjitorie. Și iată că nici acest „Hoffmedikus" nu s-a încumetat să ciopîrțească buretele înainte de a-l fi stropit cu apă sfințită. Și l-a ciopîrțit în asemenea hal, încît să poată afirma cu toată certitudinea că în buretele pomenit n-a găsit nici urmă de diavol. Desigur, dumnealor erau pe atunci în plin secol iluminist, cînd se știa precis că diavolul se poate afla în burete numai în forma sa spirituală și deci, oricît de mărunt ar fi vrut ei să toace buretele, tot n-ar fi ajutat la nimic, întrucît emanația diavolului — se știe — poate fi cuprinsă *implicit*, pînă și în cea mai mică firimitură. Da, acum o sută de ani s-a întîmplat povestea asta, iar noi rîdem de ea ! Cu atît mai mult, cu cît știm că pe respectivul țăran îl chema Vincenc Priesnitz.

Și-acum vă întreb, și vă rog să mă înțelegeți : era cazul să devin eu un asemenea judecător de care peste o sută de ani oamenii să rîdă, ca de un element retrograd ?

Dar, în definitiv, ce anume poate fi socotit retrograd în această chestiune litigioasă ? Recunoașterea prezicătoriei sau, dimpotrivă, contestarea ei ? Veți admite, sper, că o anume situație e afurisit de grea și pentru un judecător, care poartă pomposul titlu de înalt consilier de justiție !

Procesul a căzut în seama mea cu totul întîmplător ; prezicătorul ăsta își găsise să prezinte cîteva spectacole tocmai în raza orașului nostru, pe atunci capitală de raion. Personal nu m-am dus să-i văd exibițiile, dar mi s-a spus că au fost remarcabile și extrem de tulburătoare.

După fiecare reprezentație, Erik Jochanaan Hanussen, bărbatul cu ochi negri ca de vrăjitor, aducea la cunoștința onoratului public că, în cabinetul său particular, oferă consultații în chestiuni intime.

Dacă vreți să știți individul și-a vîrît nasul pînă și în meseria echipelor de urmărire ale organelor jandarmerești. Se spune că odată ar fi fost solicitat de o familie din Liberec, dornică să afle unde i-a dispărut unchiul, un măcelar bogat, pe care toți așteptau să-l moștenească. Decesul dispărutului nu putea fi declarat, deoarece jandarmii nu dispuneau de nici un indiciu în acest sens. Prezicătorul i-a încunoștințat pe membrii îndureratei familii că unchiul lor a răposat, ucis fiind într-o casă părăsită, dar să aibă răbdare că rămășițele sale pămînteşti vor fi descoperite. Cînd anume n-a spus și asta a dat naștere multor supărări ; înarmați cu această profeție, impacientații urmași s-au pus pe capul jandarmeriei și e știut că nimic nu poate să-i scoată mai mult din sărite pe năpăstuiții jandarmi decît insinuarea că nu și-ar face datoria cum trebuie.

În orașul nostru oamenii au dat năvală la spectacolele lui.

S-a dus acolo și soția plutonierului-major de jandarmi și, vă dați seama, într-un orășel de provincie o asemenea femeie e considerată cucoană și, firește, ca atare se și comportă. I-a cerut domnului Hanussen o audiență în cabinetul său particular, unde l-a informat că din vestiar i-a fost înstrăinat un cufăr cu rufe, gata de dus la călcătorie. S-a adresat cu această plîngere prezicătorului, întrucît soțul ei n-a fost în stare să descopere nimic. Și i-a mai dat a înțelege că bănuiește și cine anume ar putea fi făptașul.

Prezicătorul a fixat-o cu ochii săi întunecați, dar în loc să-i spună dacă are sau nu dreptate, a întrebat-o, cu toată curiozitatea, cam cine presupune dumneaei că ar

putea fi făptaşul. Drept care, femeia i-a răspuns că, după părerea ei, nu poate fi nimeni altul, decît javra de vecină. În altă ordine de idei, această javră era soţia unui aprod de la tribunal. Prezicătorul a stat un pic pe gînduri, apoi i-a spus femeii că vede cufărul într-un colţ al podului, acolo unde de obicei acoperişul e teşit.

Mai tîrziu a susţinut că n-a precizat în ce pod anume, dar coniţa a pretins că din context a reieşit cît se poate de limpede că era vorba de vecina amintită... I-a dat prezicătorului treizeci de coroane pentru consultaţie, apoi, cu pas grăbit, s-a îndreptat spre casă. Mai bine zis, spre casa vecinei... Uşa era deschisă, iar stăpîna casei, fără să bănuiască nimic, tocmai întindea rufele la uscat, firește, în pod. Colosală coincidenţă ! Sau poate, inspiraţia ocultă a prezicătorului ?

Soţia plutonierului-major a dat buzna în pod şi deodată i s-a făcut negru înaintea ochilor. În partea dreaptă a podului, acolo unde acoperişul e teşit, se vedea un obiect întunecat. Cufărul ei ! Şi s-a apucat s-o zgîlţîie pe soţia aprodului, aruncîndu-i în obraz o sumedenie de cuvinte jignitoare. Cum era şi firesc, rivala n-a vrut să înghită un asemenea afront şi, nelăsîndu-se nici ea mai prejos, a început pe de o parte să strige după ajutor, iar pe de altă parte să-i smulgă părul din cap vecinei cotropitoare. A izbucnit pe chestia asta o bătălie nemaipomenită, din acelea ce se încheie mai întotdeauna la tribunal ; toată casa era în picioare ; soţii alarmaţi, au venit repede să-şi despartă nevestele încăierate, care abia îşi mai trăgeau răsuflarea, iar apoi, pentru mai multă siguranţă, s-au năpustit unul asupra altuia. Ulterior s-a dovedit că obiectul care soţiei plutonierului-major i se păruse a fi cufărul ei, nu era altceva decît o ladă obişnuită şi, deci, cealaltă cucoană era absolut nevinovată. Dar de ce să mai întind vorba fără nici un rost ? Rezultatul : doi oameni au înaintat pe loc două plîngeri penale împotriva prezicătorului, cei doi fiind desigur plutonierul de jandarmi şi aprodul, care, de bună seamă, în tribunal e socotit o persoană însemnată. Şi toate au prins să se îngrămădească deodată, ca o avalanşă : alţi păgubiţi s-au alăturat pîrîtorilor şi nori grei au început să se adune peste capul bietului prezicător. La început, acesta nici nu prea s-a apărat ; era un om pri-

cepu1 într-ale comerţului, şi şi-a zis că reclamă mai bună nici nu se putea, de altfel, într-o clipită s-au prezentat vreo cincizeci de inşi gata să confirme că lor le-a prevestit cu toată onestitatea, arătîndu-se dispuşi să depună în acest sens mărturie la tribunal. Mai mult, i-au trimis şi scrisori de mulţumire, pe care domnul prezicător le-a publicat, una cîte una, în ziarul local.

Povestea s-a întins foarte mult, şi nu trebuie să ne mire faptul că pe chestia asta judecătorul de instrucţie a fost teribil de nefericit, nu de alta, dar procuratura i-a respins dosarul de cîteva ori şi, să ştiţi de la mine, elaborarea actului de acuzare împotriva unui prezicător nu-i o pîine uşoară. Singurii care s-au bucurat de toată istoria au fost avocaţii, pentru că din afacerea asta ei au avut de strîns o recoltă îmbelşugată. Cînd, în sfîrşit, cazul a ajuns pe mîinile mele şi am început să pregătesc aşa numita dezbatere principală, mi-am dat seama cît se poate de limpede că aveam în faţă o problemă afurisit de complicată.

Pe scurt, un proces cum scrie la carte !

Sala de şedinţe era înţesată de lume, nu însă de localnici ; aceştia nici n-au apucat să intre. Erau numai străini, veniţi de prin oraşele îndepărtate, de la Viena, din Reich, de la Liberec ; ce mai, să capeţi în zilele acelea în oraşul nostru o cameră la hotel era de-a dreptul cu neputinţă ; profitînd de ocazie, localnicii au închiriat toate paturile, iar ei s-au dus să se culce în pod. Într-un cuvînt, procesul a fost o adevărată binefacere pentru întreaga regiune, căci o asemenea afluenţă de străini nu se mai pomenise pe acolo pînă atunci ; cîrciumarii şi hangiii au ţinut după aceea o adunare specială în care au hotărît să ceară tribunalului ca asemenea procese să aibă loc cel puţin de două ori pe an.

Dar eu, distinse cititor, vă mărturisesc că un asemenea caz ajunge o dată pentru toată viaţa.

Ziariştii scriau de zor despre pregătirile unui proces monstruos, pe banca acuzaţilor aflîndu-se chipurile întreaga parapsihologie, şi se întrebau în articolele lor cine va triumfa : obscurantismul sau adevărul şi dreptatea, fără însă a preciza ce anume considerau ei a fi, de fapt, adevărul şi dreptatea.

Dumneavoastră vă închipuiţi poate că omul acela trebuia condamnat pentru cazurile de prezicătorie în care dăduse greş, luînd deci bani de la oameni pe degeaba. Dar nici asta nu-i chiar atît de simplu. Şi dumneavoastră cînd cumpăraţi un loz, îl plătiţi fără a avea dreptul să daţi în judecată loteria de stat, sub motivul că necîştigînd aţi fost tras pe sfoară.

Profesorii de psihologie convocaţi de mine s-au împărţit în două tabere perfect distincte: unii afirmau cu deplina lor autoritate că toată povestea e pură şarlatanie, menţionînd că în acest proces trebuie pornit un atac general împotriva a tot ce este retrograd. Aveau pentru asta argumentele lor şi era mai mare plăcere să-i asculţi. Ceilalţi, înarmaţi şi ocrotiţi de aceeaşi autoritate, pretindeau că, dimpotrivă, în cazul de faţă e vorba de manifestările unei ştiinţe noi, care ce-i drept se impunea mai greu, dar cu o vigoare din ce în ce mai sporită. Şi au vorbit şi ei strălucit şi cu fundamantare ştiinţifică.Cît despre martori, ce să mai spun, cu ăştia a fost şi mai rău. Pe scurt, totul s-a petrecut potrivit vechiului şi verificatului adevăr: martorul e un om care a fost de faţă, dar nu pricepe nimic din cele întîmplate, în timp ce expertul e un om care nici n-a fost de faţă, nici nu se pricepe, dar care trebuie să decidă. Pluteam peste toate aşa cum pluteşte duhul deasupra apelor, şi nu mai ştiam ce să fac.

Să condamn ? Să nu condamn ?

De cîte ori priveam în jos, spre banca acuzaţilor, unde se afla domnul Hanussen — obligat firesc să se prezinte în faţa tribunalului sub numele său adevărat Herman Steinschneider — mă simţeam pur şi simplu descumpănit. Aici nu-i vorba numai de ştiinţă, îmi venea să strig, aici e vorba de soarta unui om !

Şi acest Hanussen era, vă rog să mă credeţi, un om cît se poate de interesant; după cum reieşea din actele aflate la doar, fusese cunoscut încă din timpul războiului ca un remarcabil iluzionist. Îi distra la cazinou pe domnii ofiţeri nu numai cu faimoasele sale scamatorii cu cărţile de joc, ci şi citind cu ochii legaţi o scrisoare necunoscută sau ghicind culoarea fularului pe care domnul oberleutenant tocmai îl flutura în camera alăturată. Şi s-a ţinut

așa pe lîngă cazinou, fără să meargă în tranșee. Pînă cînd, într-o bună zi, i-a dat prin minte să ghicească și lucruri mai serioase, divulgîndu-i domnului căpitan că distinsa și onorata dumisale soție îl înșală cu un locotenent de husari. Ce a făcut încornoratul căpitan cu distinsa sa soție nu figura la dosar, în schimb drăgălașul profet Steinschneider a plecat cu o companie de marș în tranșee și n-a lipsit mult să-și piardă și viața...

După război și-a făcut rost de un brevet de scamator și iluzionist, și a început să cutreiere lumea citind gîndurile oamenilor. S-a bucurat de succes la Viena, la Praga, a fost și prin Bavaria, ea în cele din urmă să se abată și prin ținuturile cehe... Aici a terminat cu călătoriile, aici în jurul lui s-au încins dispute grandioase și interesante din punct de vedere științific, dar el, el aștepta mai curînd să audă ce anume avea să spună judecătorul, adică eu...

De fapt, toți așteptau acest lucru. Întreaga știință juridică aștepta.

Aștepta însăși doamna *Justiție.*

Am ales atunci o formulă ieșită cu totul din comun, făcîndu-i pe colegii mei să se apuce cu mîinile de cap, convinși că aveau de a face cu un proces cum nu se poate mai banal și mai amărît. Am hotărît să aplic așa-numitul procedeu al dovezii obișnuite prin deducție.

Și am spus :

— Acuzat, ați putea să dovediți aici, în sala de judecată, și în fața onoratului tribunal, că posedați, într-adevăr, acele așa-numite calități de prezicător ?

Acuzatul s-a ridicat în picioare :

— Onorată curte, deși mediul în care mă aflu e destul de impropriu pentru niște experiențe atît de fine și de delicate, voi încerca totuși...

De altfel, presimțise și el că altă posibilitate de scăpare nu mai avea ; căci în ciuda numeroaselor scrisori de recomandare, aflate la dosar, prezența în sală a celor treizeci și patru de persoane (constituite parte civilă) de la care — potrivit slovelor înscrise în actul de acuzare — ar fi stors prin înșelătorie importante sume de bani avusese darul să-l zdruncine pînă și pe încercatul nostru prezicător. Acum el trebuia să demonstreze nu numai faptul de a nu fi simulat calitățile sale de prezicător (ceea ce

pentru tribunal e foarte important), ci să dispună de ele în realitate...

— Aş ruga, onorată curte, ca în timpul cercetării să-mi fie îngăduit să fumez.

Cineva a început să rîdă, dar eu am ridicat mîna să-l potolesc. În sala de dezbateri, ce-i drept, fumatul este interzis, dar dacă omul acesta trebuia să arate într-adevăr ce ştie era de datoria noastră să-i oferim toate posibilităţile. Şi i-am dat încuviinţarea să fumeze.

S-ar putea ca cei de la minister să se fi apucat şi ei cu mîinile de cap, şi să-şi fi pus întrebarea dacă nu era cazul să mă pensioneze.

Curtea s-a retras apoi în deliberare, pentru a hotărî obiectul experienţelor. Şi a hotărît : să fie ascuns undeva un obiect, la alegere ; să scriem cîţiva dintre noi cîteva cuvinte, şi după caligrafia respectivă prezicătorul să determine caracterul autorului ; şi, în sfîrşit, să indicăm fiecare data unui eveniment intim, şi el să restabilească ce anume s-a întîmplat la acea dată. Ne-a rugat doar atît : ca evenimentul să aibă importanţă pentru noi, cu alte cuvinte, să fie un eveniment de care să ne amintim mai des...

În timpul acestor pregătiri acuzatul a fost scos din sală şi ţinut într-un coridor închis, păzit de doi jandarmi care nu s-au clintit o clipă de lîngă el. N-aveau voie să schimbe cu el nici o vorbă şi nici lui nu-i era îngăduit să vină în contact cu cineva din afară.

Da, stimate cititor, justiţia ajunsese într-adevăr într-o situaţie dificilă, iar eu, în calitatea mea de judecător, încercam s-o ajut.

După terminarea pregătirilor ne-am înapoiat în sala de şedinţe, iar acuzatul a fost reintrodus sub escortă. Sala era cufundată într-o tăcere adîncă...

Omul nostru şi-a dus mîna la frunte şi a rămas cu ochii închişi un timp mai îndelungat... Apoi s-a îndreptat spre locul unde se afla obiectul respectiv. O cheie... Sala a început să freamăte de uimire şi de admiraţie, iar eu am tras prima linie. După aceea i-am întins trei manuscrise diferite. În două cazuri a indicat caracterul autorului cît se poate de precis, în al treilea doar parţial. În ceea ce priveşte datele... Una a nimerit-o cu aproximaţie, două cu

exactitate, iar pe mine m-a impresionat în mod deosebit faptul că a reușit să-mi indice data evenimentului la care mă gîndesc atît de des ; e vorba de data bacalaureatului meu, care și azi în nopțile de nesomn mă face să simt fiori de gheață pe șira spinării...

Am constatat deci că acuzatul și-a îndeplinit sarcinile impuse in proporție de optzeci la sută, furnizînd astfel onoratei curți proba că dovada prin deducție fusese demonstrată.

În clipa aceea acuzatul s-a ridicat în picioare și a cerut cuvîntul.

— Domnule președinte, vă mulțumesc. Îngăduiți-mi, însă să spun și eu cîteva cuvinte : Smetana, se știe, a fost un mare geniu ; dacă i s-ar fi pus însă revolverul în piept și ar fi fost somat să scrie *Mireasa vîndută* nu știu, zău, dacă izbutea. Eu nu sînt Smetana. De aceea, încercările mele ar fi putut să se sfîrșească mult mai prost !

În timp ce publicul rîdea și cu amenințam cu evacuarea sălii, mi-am dat seama că de fapt omul acesta rostise un adevăr înfiorător.

Am dat apoi citire sentinței de achitare potrivit căreia : cetățeanul Heřman Steinschneider se scoate de sub acuzare și se absolvă de învinuirea că „în anul 1927 și în anii ce au urmat, profitînd de neștiința unor oameni slabi de minte din diferite localități ale Cehiei de nord, a strîns de la ei, prin violenie, importante sume bănești, înșelîndu-i că ar fi înzestrat cu calități supranaturale, drept care s-ar face vinovat de delictul de șarlatanie..."

În expunerea de motive pentru susținerea sentinței am arătat, în primul rînd, că noțiunea „slabi de minte" nu stă deloc în picioare, întrucît unii experți, profesori universitari de prestigiu care au fost chemați să-și dea avizul, cred în prezicătorie și, categoric, dumnealor slabi de minte nu sînt. În măsura în care în cazul de față ar putea fi vorba de o șarlatanie, în sensul comun al cuvîntului, am menționat că e necesar să ne gîndim că atunci cînd omul solicită informații în temeiul unor forțe misterioase și, evident, supranaturale, nu poate avea garanția unei certitudini absolute. De asemenea, după cele ce am văzut, tribunalul nu este îndreptățit să se pronunțe în sensul că acuzatul nu ar fi dotat cu anumite calități de prezicător. Desigur tri-

bunalul nu susține cu autoritate ideea că împricinatul ar avea aceste calități. Socotește însă că ar putea să le aibă, iar atunci cînd apare un caz îndoielnic, el are dreptul, ba chiar datoria, să dea curs interpretării celei mai favorabile pentru acuzat...

Da, a fost un proces celebru și s-a scris mult despre el ; un ziarist a scris, literalmente, că republica se poate mîndri cu sentința pronunțată. Vă dați seama, sper, că articolul a avut darul să mă măgulească. Se pune însă întrebarea : ajunge oare acest simțămînt ca omul să-și considere fapta desăvîrșită ?

Despre prezicătorul nostru, ce să vă mai spun, era în culmea fericirii ! Vesel și bine dispus, putea să-și continue reprezentațiile, unde mai pui că acum avea și o reclamă nemaipomenită. Așa se explică, probabil, de ce s-a decis să întreprindă ceva în stil mai mare, mutîndu-se pentru acest scop în Germania. Acolo, de bună seamă, oamenii erau mai curioși să știe ce viitor îi așteaptă...

După cum am putut citi mai tîrziu din ziare, în Germania i-a mers excelent ; a apărut în spectacolele teatrului de varietăți din Berlin, unde n-a mai fost obligat să prorocească (greșit) unde se află un anume cufăr cu rufărie furată. În Germania se punea pe atunci problema unor lucruri mai complexe, și foarte mulți oameni erau dornici să dea un pic la o parte vălul incertitudinii de pe fața vremurilor ce aveau să vină. Și bărbatul cu ochi întunecați îl dădea. Bărbatul care nu demult stătea umil în fața completului de judecată, prezidat de mine, devenise între timp un răsfățat al Fortunei.

Oamenii de-acolo știau despre el un lucru pe care eu nu-l știam. Cîndva, demult, pe cînd se mai afla la Viena, un bărbat mărunt de stat cu mustăcioară scurtă și cu un moț de păr lăsat pe frunte a venit la el și i-a cerut să-i întocmească horoscopul. Potrivit acestui horoscop, omul născut într-o zodie cu asemenea semne avea să cunoască o glorie mai mare decît a lui Napoleon. Va trebui însă să se ferească de hotărîrile pripite și să nu atingă puterea supremă... Necunoscutul a primit strania prevestire cu toată seriozitatea, arborînd chiar o mină gravă. Iar în momen-

tul în care a început să joace un rol important în politică, prezicătorul s-a încălzit şi el la gloria clientului său.

În luxosul său apartament veneau acum cele mai înalte mărimi ale unui imperiu, care se autodenumise al Treilea Reich. În vila sa, de pe malul unui lac, şi pe iahtul său, era vizitat acum de bărbaţi şi femei în faţa cărora începuse să se cutremure întreaga omenire. Cîte n-o fi ştiind despre ei bărbatul cu ochi întunecaţi !...

Pe atunci mi-am spus : te pomeneşti că am decis bine, punîndu-l totuşi în libertate.

Era mai mare ruşinea să zacă un om cu asemenea calităţi în închisoarea noastră raională !...

Dar cine poate spune ce e drept ? Cine ştie ce e bine şi ce e rău ?

Bărbatul cu horoscopul excelent, Adolf Hitler, a atins puterea supremă. A devenit cancelar.

Ce vor face acum stelele ?

Ce va face acum Hanussen, profetul său personal ?

A făcut ceea ce a fost obligat să facă. A făcut însă ceea ce n-ar fi trebuit să facă. A depus cerere de primire în partidul naţional socialist al cancelarului Hitler. În aceasta constă cumplita dialectică a anumitor lucruri, în asta constă unicitatea dublei feţe a destinului.

Cererea a fost luată în discuţie, au început cercetările de rigoare şi astfel s-a descoperit că Erih Jochanann Hanussen se numeşte de fapt Heřman Steinschneider şi e originar din Prostejov. N-a fost botezat, ci numai circumcis, iar mai tîrziu cununat de rabinul din Rumburk. Toată familia lui... Ah, da, toată familia lui e de rasă inferioară...

Vai, prezicătorul n-a fost în stare să-şi prevadă propriul lui destin ! Sau te pomeneşti că nu numai clientul a a fost orbit atunci cînd, împotriva voinţei stelelor, a atins puterea supremă ? Să fi fost oare orbit de glorie şi prezicătorul, să se fi bizuit el pe puternicii săi susţinători care zilnic zăboveau în cabinetul lui făcînd ore în şir anticameră ?

De altfel, omul nostru miza pe ceva în plus. Aşa se explică de ce a pus să i se instaleze în toate sălile de aşteptare aparate de interceptare a convorbirilor telefonice pentru a nu fi legat doar de prezicătoria lui. Şi cîte n-o fi aflat el abia acum despre clienţii săi !

Dar ce știa despre el poliția secretă, n-a aflat.

Cu stupoare am citit într-o zi știrea că vestitul prezicător al celui de-al Treilea Reich, E.J. Hanussen, a fost găsit mort în șanțul unei șosele din preajma Berlinului. Criminalul n-a fost identificat de poliție, de altfel, nici nu s-au făcut investigațiile necesare în acest sens. Prea mulți oameni erau omorîți în Germania și toată lumea știa de cine ; la ce bun, atunci, să se mai facă cercetări ?

A fost ucis din ordinul lui Hitler ? Sau fără nici un ordin ?

Nu ajunsese Hanussen-Steinschneider încă destul de celebru, încît să se refere și la el amnistia în chestiunile rasiale, așa cum s-a referit ea la sfinții apostoli, care mai toți au fost de rasă inferioară, ca să nu mai vorbim de Domnul lor ? Sau poate văzuse prea mult în cărțile jucătorilor ce se pregăteau să cucerească lumea ?

Sînt întrebări la care nimeni nu va răspunde.

Ce-ar fi să încerc eu să răspund la întrebarea : ce s-ar fi întîmplat dacă-l condamnam pe acuzatul Herman Steinschneider la cîțiva ani de închisoare ? Ce s-ar fi întîmplat dacă-i aplicam pedeapsa maximă ?

Ar fi ieșit cam în același an în care a fost asasinat, din penitenciarul raional al orașului Litomerice, cu o boccea la subsuoară și ar fi venit la mine în birou ca să-mi spună :

— Domnule consilier, vă mulțumesc pentru anii care ați binevoit să mi-i dați. În acești ani am avut destul timp să reflectez și am ajuns la concluzia că nu sînt bun de prezicător. O să mă apuc de altceva...

Sentința mea, atît de celebră, nu l-a apărat pe acuzatul Steinschneider-Hanussen ; dimpotrivă, l-a împins spre pierzanie. Dar puteam eu oare să bănuiesc acest lucru, de vreme ce nu sînt prezicător ? Și putea oare să-l bănuiască el, de vreme ce prezicătorul nu-și poate preveni propriul său destin ?

Justiție, dreptate... Aflați de la mine, domnule cititor, astea nu-s decît vorbe. Serioase, grave și totuși simple vorbe omenești. Uneori mă îndoiesc de ele. De altfel, și străbunii noștri spuneau : Dreptate — și înțelegeau prin asta spînzurătoare...

CUPRINS

Întîmplarea	5
Incendiatorul	20
Mostrele	38
Nodul marinăresc	56
Conștiința	71
Dulapul	83
Bărbatul în negru	96
Bani albi pentru zile negre	113
Ucigașul	134
Jurămîntul	154
Amprentele digitale	174
Lady Macbeth din Vinohrady	193
Mic și mare	215
Joaca	238
Arhiducele	257
Spionul	278
Justiția	297

Lector : NATALIA STĂNESCU
Tehnoredactor : ELENA BABI

Tiraj 60 160. Coli tipar 19,50.

Tiparul executat sub comanda 20 915 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1, București — Republica Socialistă România

În colecţia „ENIGMA"

Au apărut:

Maurice Leblanc	ARSÈNE LUPIN CONTRA LUI HERLOCK SHOLMES
Carlo Manzoni	AVENTURILE UNUI DETECTIV PARTICULAR
Kedar Nath	AL TREILEA OCHI AL LUI SHIVA
Václav Nývlt	DOUĂ MILIOANE DE MARTORI
Georges Simenon	MAIGRET ŞI FANTOMA
Dmitri Tarasenkov	OMUL DIN GANG
Brad Ward	ŞERIFUL DIN MEDICINE BEND

Sub tipar:

René Cambon	DRAGII NOŞTRI DISPĂRUŢI
Agatha Christie	ANUNŢUL MORTUAR
Charles Exbrayat	VĂ AMINTIŢI DE PACO?
Dashiell Hammett	UN OM SUBŢIRE
Michael Innes	MISTERUL MANUSCRISULUI
Bert Island	JOCUL S-A SFÎRŞIT
Alex Joe	ACOLO UNDE E STĂPÎNĂ PRIMĂVARA
Bogomil Raînov	INSPECTORUL ŞI NOAPTEA

Editura Univers

Lei 10,50